

ធម្មបទវិវរណៈ

រចនាដោយព្រះចៅអង្គណាមួយ

បរិវត្តដោយ

ធម្មានន្ទ វ៉ាន់ ចាន់សារ៉ែន

ការផ្សាយរបស់ព្រះវិហារបណ្ឌិតសភា

នៃសាកលវិទ្យាល័យបញ្ញាសាស្ត្រកម្ពុជា

ព.ស. ២៥៥៧

ឆ្នាំ ២០១៣

www.elibraryofcambodia.org

ឧបសគ្គស្រី ៣១. តុលា ២០១៦

២១៤.
៧៩

ធម្មបទវិវរណៈ

រចនាដោយព្រះថេរៈអង្គណាមួយ

បរិវត្តដោយ

ធម្មាធន្ទ វ៉ាន់ ចាន់សារីន

00027420

ការផ្សាយរបស់ព្រះវិហារបណ្ឌិតសភា
នៃសាកលវិទ្យាល័យបញ្ញាសាស្ត្រកម្ពុជា

ព.ស.២៥៥៧

ឆ្នាំ ២០១៣

www.elibraryofcambodia.org

ឈ្មោះសៀវភៅ	ធម្មបទវិវរណៈ
បរិវត្តដោយ	ធម្មានន្ទ វ៉ាន់ ចាន់សារ៉ែន
ជំនួយការ	ហួយ វ៉ាន់ថន
	រស់ សេរីវណ្ណាត
ឧទ្ទិសចំពោះ	ព្រះពុទ្ធសាសនា
កាលបរិច្ឆេទ	១៥ កើត អស្សុជ ព.ស.២៥៥៧
	ថ្ងៃទី ១៩ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១៣
ការផ្សាយ	របស់ព្រះពុទ្ធកម្មណ៍សកានៃសាកលវិទ្យាល័យបញ្ញាសាស្ត្រកម្ពុជា
រក្សាសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាង	ដោយព្រះពុទ្ធកម្មណ៍សកានៃសាកលវិទ្យាល័យបញ្ញាសាស្ត្រកម្ពុជា

Printed for free distribution by
The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation
 11F., 55 Hang Chow South Road Sec 1, Taipei, Taiwan, R.O.C.
 Tel: 886-2-23951198, Fax: 886-2-23913415
 Email: overseas@budaedu.org
 Website: <http://www.budaedu.org>
 Mobile Web: m.budaedu.org
This book is strictly for free distribution, it is not to be sold.
 សម្រាប់ចែកជាធម្មទាន

www.elibraryofcambodia.org

សម្រេចនីយកថា

ខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទ សូមអនុមោទនាចំពោះវិធីយកតាយ៉ាងវិសេស វិសាលរបស់
អង្គការគ្រូ **បណ្ឌិត ចាន់ ចាន់សារីន** និងសហការីទាំងអស់ ដែលបានផ្តួចផ្តើមបរិវត្តគម្ពីរ
ស្នងការជា ដីកា និងបកណ៍ពិសេសជាច្រើន សម្រាប់ទុកជាឯកសារសិក្សាស្រាវជ្រាវ
ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។

ខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទមានចិត្តរំភើបយ៉ាងខ្លាំង រកអ្វីមកប្រៀបពុំបាន ចំពោះការងារ
ដ៏លំបាក ដ៏វិញ្ញាណម្រនឹងធ្វើបាននេះ ។ ក្នុងនាម ពុទ្ធិកបណ្ឌិតសភានៃសាកលវិទ្យាល័យ
បញ្ញាសាស្ត្រកម្ពុជា ដែលមានខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទ ជាប្រធានក្រុមប្រឹក្សាភិបាល បានដំណើរ
ការបរិវត្ត និងបោះពុម្ពគម្ពីរធម៌ទាំងនោះ ជាបណ្តើរៗ សម្រាប់ទុកជាឯកសារសិក្សា
ស្រាវជ្រាវក្នុង ព្រះពុទ្ធសាសនា ។ នេះចាត់ទុកជាឯកសារដ៏ពិសិដ្ឋរបស់ពុទ្ធិកបណ្ឌិតសភា
នៃសាកលវិទ្យាល័យបញ្ញាសាស្ត្រកម្ពុជាដែលបានសម្រេច ។

ខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទសង្ឃឹមថា ការកសាងគម្ពីរអង្គការ ដីកាទាំងនេះ នឹងបាន
ផ្តល់ប្រយោជន៍ដ៏ធំធេងចំពោះពុទ្ធសាសនិកក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ព្រះសទ្ធម្មក្នុង
ព្រះត្រៃបិដក និងជួយទ្រទ្រង់ព្រះពុទ្ធសាសនាឲ្យគង់វង្ស ក្នុងពិភពលោកទាំងមូល
អស់កាលជាអន្លើនាំខានឡើយ ។

សព្វេ សត្តា អរិរណោ ហោណុ

សូមសត្វលោកទាំងឡាយ កុំមានពៀរនឹងគ្នា

សព្វេ សត្តា ទេមិនោ ហោណុ

សូមសត្វលោកទាំងឡាយ បានដល់នូវសេចក្តីក្សេម

សព្វេ សត្តា សុខិនោ ហោណុ

សូមសត្វលោកទាំងឡាយបានប្រកបដោយសេចក្តីសុខជានិច្ចនិរន្តរ៍!

កុល ដេង

ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាភិបាលពុទ្ធិកម្មវិទ្យាល័យសិរីសោភ័ណ

នៃសាកលវិទ្យាល័យបញ្ញាសាស្ត្រកម្ពុជា

ធម្មបទវិវរណ

ធម្មបទវិវរណៈ ជាគម្ពីរមួយដែលជាបរិវាររបស់គម្ពីរធម្មបទដ្ឋកថា ។ ពាក្យថា វិវរណៈ ប្រែថា ពាក្យខ្លី គឺពង្រីកសេចក្តី ។ ព្រោះធម្មបទវិវរណៈនេះ ខ្លីសេចក្តីរបស់គាថា ធម្មបទ ដែលជាបាលីពុទ្ធវចនៈក្នុងខុទ្ទកនិកាយ បិដកលេខ ៥២ និងក្នុងធម្មបទដ្ឋកថា ។

លោកអ្នកតែងគម្ពីរនេះ មិនដឹងថា ព្រះថេរៈអង្គណាមួយឡើយ ។ សន្និដ្ឋានថា តែង ក្នុងប្រទេសខ្មែរ ឬប្រទេសថៃ ព្រោះច្បាប់ដើមជាសាស្ត្រាស្ថិកវិភក្តិកាសាបាលីអក្សរខ្មែរ ឬ ហៅថា អក្សររាម មានចំនួន ៧ វ៉ាន ។ សម្រាប់ប្រទេសស្រីលង្កា ក្រុម មិនមានគម្ពីរនេះ ឡើយ ។ គម្ពីរនេះ មានអាយុមិនតិច ជាង ៣០០ ឆ្នាំនោះទេ ។

គម្ពីរនេះ មានសារប្រយោជន៍ណាស់ ចំពោះលោកគ្រូ និងសិស្សសាលាបាលីពុទ្ធិក បឋមសិក្សា ក្នុងការប្រែលោកប្រយោគកាសាបាលី ជាពិសេសក្នុងចំណែកនៃព្រះគាថា។ ខ្លួនខ្ញុំផ្ទាល់ធ្លាប់អាស្រ័យនូវគម្ពីរនេះ ទើបនិយាយស្រួលដល់ការប្រែគម្ពីរធម្មបទដ្ឋកថាផងដែរ។

សន្សឹមថា គម្ពីរធម្មបទវិវរណៈ នឹងអាចជួយផ្តល់នូវប្រយោជន៍ដ៏ធំធេងមួយចំណែក ដល់ការសិក្សាកាសាបាលី មិនខាន ។

ដោយអានុភាពធម្មទាននេះ សូមសត្វលោកបាននូវសេចក្តីសុខ ។

ធម្មានុ ចាន់ ចាន់សារីន

ថ្ងៃ ១៥ កើត ខែ អស្សុជ ឆ្នាំ ឧកាញ់ ព.ស.២៥៥៧

ថ្ងៃទី ១៧ ខែ តុលា ២០១៣

យ

ធម្មបទវិចារណ

មាតិកា
បណ្តាមគាថា

បិដក
១

១.យមកវត្តវណ្ណនា

១.ចក្ខុចារត្ថេរវត្ត

៥

២.មជ្ជកណ្តាលវត្ត

១២

៣.តិស្សត្ថេរវត្ត

២៣

៤.កាឡយកិរិវត្ត

២៥

៥.កោសម្ពិកវត្ត

២៦

៦.មហាកាឡត្ថេរវត្ត

២៨

៧.ទេវទត្តវត្ត

៣០

៨.សារិបុត្តត្ថេរវត្ត

៣១

៩.នន្ទត្ថេរវត្ត

៣៥

១០.តុនសុកិកវត្ត

៣៨

១១.ធម្មិកទុចារសកវត្ត

៣៩

១២.ទេវទត្តវត្ត

៣៩

១៣.សុមនាទេវវត្ត

៤៨

១៤.ម្លេសហាយករិកវត្ត

៤៩

២.អប្បមាទវគ្គវណ្ណនា

១.សាមាវតីវត្ថុ	៥១
២.កុម្មុយោសកសេដ្ឋីវត្ថុ	៦០
៣.ចូឡបន្តកត្តវវត្ថុ	៦១
៤.ពាលនក្ខត្តសង្ឃដ្ឋវត្ថុ	៦៤
៥.មហាកស្សបត្តវវត្ថុ	៦៥
៦.បមត្តាបមត្តទ្វេសហាយកវវត្ថុ	៦៦
៧.សក្កវត្ថុ	៦៦
៨.អញ្ញាតវភិក្កវវត្ថុ	៦៨
៩.និគមវាសិតិស្សត្តវវត្ថុ	៦៩

៣.បិត្តវគ្គវណ្ណនា

១.មេឃិយត្តវវត្ថុ	៧១
២.អញ្ញាតវភិក្កវវត្ថុ	៧២
៣.អញ្ញាតវឧក្កណ្ឌិតភិក្កវវត្ថុ	៧២
៤.សង្ឃរក្ខិតភាគិធម្យត្តវវត្ថុ	៧៣
៥.បិត្តហត្ថត្តវវត្ថុ	៧៣
៦.បញ្ចសតភិក្កវវត្ថុ	៧៥

៧. បូតិកត្តតិស្សត្តវវត្ថុ	៧៥
៨. ទន្ធកោចាលកវត្ថុ	៧៦
៩. សោយយ្យត្តវវត្ថុ	៧៧

២. បុប្ផក្កវណ្ណា

១. បថវិកថាបសុតបញ្ចសតិកវត្ថុ	៧៨
២. មរិចិកម្មដ្ឋានិកត្តវវត្ថុ	៧៩
៣. វិទូធកវត្ថុ	៨០
៤. បតិប្បជិកកុមារវត្ថុ	៨៤
៥. មច្ឆិរយកោសិយសេដ្ឋីវត្ថុ	៨៤
៦. ចារវេយ្យកាដីវកវត្ថុ	៨៥
៧. ធត្តចាណិទុចាសកវត្ថុ	៨៦
៨. វិសាធាវត្ថុ	៨៧
៩. អាទន្ធត្រូវបញ្ហាវត្ថុ	៩០
១០. មហាកស្សបត្រូវបិណ្ឌាចាតទិដ្ឋវត្ថុ	៩១
១១. កោដិកត្រូវបរិវិទ្ធានវត្ថុ	៩២
១២. ករហទិដ្ឋវត្ថុ	៩៥

៥. ពាលវគ្គវណ្ណនា

១. អញ្ញាតរបរិសវត្ត	៩៧
២. មហាកស្សបត្ថេរសន្តិវិហារិយវត្ត	១០០
៣. អាណន្ទសេដ្ឋីវត្ត	១០២
៤. គណ្ឌីភេទកថោរវត្ត	១០៣
៥. ឧទាយត្ថេរវត្ត	១០៤
៦. ភិសមត្តចាបេយ្យកកិក្ខវត្ត	១០៤
៧. សុប្បត្ថកដ្ឋីវត្ត	១០៥
៨. កស្សកវត្ត	១០៦
៩. សុមនមាលាការវត្ត	១០៧
១០. ឧប្បលវណ្ណត្ថេរវត្ត	១០៨
១១. ជម្ពុកត្ថេរវត្ត	១០៩
១២. អហិបេតវត្ត	១១០
១៣. សដ្ឋិក្ខដបេតវត្ត	១១២
១៤. ចិត្តគហបតិវត្ត	១១៣
១៥. វណ្ណសិវិស្សសាមណោរវត្ត	១១៥

៦. បណ្ឌិតវគ្គវណ្ណនា

១. រាជត្រូវវត្ត	១១៨
២. អស្សជិបនព្វសកវត្ត	១២០
៣. ធន្ទត្រូវវត្ត	១២០
៤. មហាកប្បនត្រូវវត្ត	១២១
៥. បណ្ឌិតសាមណេវវត្ត	១២១
៦. លក្ខណ្ឌកកម្មិយត្រូវវត្ត	១២២
៧. កាណាមាតវត្ត	១២៣
៨. បញ្ចសតកិក្ខវត្ត	១២៤
៩. ធម្មិកត្រូវវត្ត	១២៦
១០. ធម្មស្សវនវត្ត	១២៦
១១. បញ្ចសតអាគន្ធកកិក្ខវត្ត	១២៨

៧. អរហន្តវគ្គវណ្ណនា

១. ជីវកបញ្ញវត្ត	១៣០
២. មហាកស្សបត្រូវវត្ត	១៣០
៣. ពេលជ្ជសីសត្រូវវត្ត	១៣២
៤. អន្តរន្ទត្រូវវត្ត	១៣៣

៥. មហាកថាយនត្តរវត្ត	១៣៤
៦. សារិបុត្តត្តរវត្ត	១៣៥
៧. កោសម្ពិវាសិតិស្សត្តរវត្ត	១៣៥
៨. សារិបុត្តត្តរវត្ត	១៣៦
៩. ខនិវនិយវេតត្តរវត្ត	១៣៧
១០. អញ្ញតរត្តរវត្ត	១៣៨

៨. សហស្សវគ្គវណ្ណា

១. តម្ពនាថិកហោរយាតកវត្ត	១៣៩
២. ពាយិយនារិយត្តរវត្ត	១៤០
៣. កណ្ណលកេសិត្តរវត្ត	១៤០
៤. អនត្តបុច្ឆកព្រាហ្មណវត្ត	១៤៣
៥. សារិបុត្តត្តរស្ស មាតុលព្រាហ្មណវត្ត	១៤៥
៦. សារិបុត្តត្តរស្ស ភាគិធលេយ្យវត្ត	១៤៦
៧. សារិបុត្តត្តរស្ស សហាយកព្រាហ្មណវត្ត	១៤៧
៨. អាយវឌ្ឍនកមារវត្ត	១៤៨
៩. សន្តិច្ឆសាមណេវវត្ត	១៤៨
១០. ខាណកោណ្ឌត្តរវត្ត	១៥០

១១.សប្បនាសត្តវវត្ថុ	១៥១
១២.បដាបារាមេរិវត្ថុ	១៥១
១៣.កិសាគោតមីវត្ថុ	១៥៤
១៤.តហ្មបុត្តិកត្តវ	១៥៥

៩.មាបក្កវណ្ណដោ

១.បូជ្ជកសាជកព្រាហ្មណវត្ថុ	១៥៦
២.សេយ្យសកត្តវវត្ថុ	១៥៦
៣.លាជនេវដីតាវត្ថុ	១៥៧
៤.អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋីវត្ថុ	១៥៨
៥.អសញ្ញាតបរិក្ខារវត្ថុ	១៥៩
៦.តិទ្យាលចានកសេដ្ឋីវត្ថុ	១៦០
៧.មហាធនវាណិជវត្ថុ	១៦១
៨.កកដមិត្តនេសាទវត្ថុ	១៦១
៩.កោកសុនខលទ្ធកវត្ថុ	១៦៣
១០.មណីការកល្យបកតិស្សត្តវវត្ថុ	១៦៣
១១.តម្រោជជវត្ថុ	១៦៤
១២.សប្បព្រាជ្ជសក្កវវត្ថុ	១៦៥

១០. ទណ្ឌវគ្គវណ្ណនា

១. ធាតុត្រិយភិក្ខុវគ្គ	១៦៧
២. ធាតុត្រិយភិក្ខុវគ្គ	១៦៧
៣. សព្វហុលកមារកវគ្គ	១៦៨
៤. កោណ្ឌធានត្រូវវគ្គ	១៦៩
៥. ឧទោសិក្ខត្រូវវគ្គ	១៧០
៦. អជគរបេតវគ្គ	១៧១
៧. មហាមោគ្គល្វានត្រូវវគ្គ	១៧១
៨. ពហុភណ្ឌិកភិក្ខុវគ្គ	១៧៣
៩. សន្តតិមហាមត្តវគ្គ	១៧៥
១០. បិលោតិកតិស្សត្រូវវគ្គ	១៧៦
១១. សុខសាមណោវគ្គ	១៧៨

១១. ជវវគ្គវណ្ណនា

១. វិសាខាយ សហាយិកានំ វគ្គ	១៧៩
២. សិរិមារវគ្គ	១៧៩
៣. ឧត្តរាថេរីវគ្គ	១៨១
៤. សម្ពហុលអធិមាណិកភិក្ខុវគ្គ	១៨១

២

៥.ជនបទកល្យាណី រូបនដ្ឋាថេរីវត្ត ១៨២

៦.មល្លិកាទេវីវត្ត ១៨៤

៧.លោឡាណាយិត្តវត្ត ១៨៥

៨.បឋមពោធិវត្ត ១៨៦

៩.មហាធនសេដ្ឋីវត្ត ១៨៨

១២.អត្តវត្តវណ្ណនា

១.ពោធិរាជកុមារវត្ត ១៨៩

២.ឧបនន្ទសក្យបុត្តត្តវត្ត ១៩០

៣.បដានិកតិស្សត្តវត្ត ១៩១

៤.កុមារកស្សបមាតុថេរីវត្ត ១៩២

៥.មហាកាលឧទាសកវត្ត ១៩៣

៦.ទេវទត្តវត្ត ១៩៤

៧.សង្ឃភេទបរិសក្កនវត្ត ១៩៤

៨.កាលត្តវត្ត ១៩៥

៩.ចូឡកាលឧទាសកវត្ត ១៩៦

១០.អត្តទត្តត្តវត្ត ១៩៧

១៣.លោកវគ្គវណ្ណនា

១.ធម្មារកិក្ខវត្ថុ	១៩៨
២.សុទ្ធាននវត្ថុ	១៩៨
៣.បញ្ចសតវិបស្សកកិក្ខវត្ថុ	១៩៩
៤.អភយរាជកម្មារវត្ថុ	២០០
៥.សម្មជនត្ថវត្ថុ	២០០
៦.អង្គលិមាលត្ថវត្ថុ	២០១
៧.បេសការធិតារវត្ថុ	២០១
៨.តិសកិក្ខវត្ថុ	២០២
៩.ចិញ្ចមាណវិការវត្ថុ	២០២
១០.អសទិសនាវត្ថុ	២០៣
១១.អនាថបិណ្ណកប្បត្តកាលវត្ថុ	២០៤

១៤.ពុទ្ធវគ្គវណ្ណនា

១.មារធិតវវត្ថុ	២០៥
២.យមកប្ប្យាជិហារិយវត្ថុ	២០៦
៣.ឯកបត្តនាគរាជវត្ថុ	២១២
៤.អាណន្ទត្ថេរបញ្ញវត្ថុ	២១៥

ល

៥.អនភិរតភិក្ខុវត្ថុ	២១៧
៦.អត្ថិទត្តបុរោហិតវត្ថុ	២១៨
៧.អាណន្តន្តេរស្សបញ្ញាវត្ថុ	២២០
៨.សម្មាសម្ពាសភិក្ខុវត្ថុ	២២១
៩.កស្សបទសពលស្ស សុវណ្ណាចេតិយវត្ថុ	២២២

១៥.សុខវគ្គវណ្ណនា

១.ញាតកានំ កលហវ្វបសមនវត្ថុ	២២៤
២.មារវត្ថុ	២២៥
៣.កោសលរញ្ជោ បរាជយវត្ថុ	២២៦
៤.អញ្ញាតរកលទារិការវត្ថុ	២២៦
៥.អញ្ញាតរុទ្ធាសកវត្ថុ	២២៧
៦.បសេនទិកោសលវត្ថុ	២២៨
៧.តិស្សន្តរវត្ថុ	២២៩
៨.សក្កវត្ថុ	២៣០

១៦.បិយវគ្គវណ្ណនា

១.តយោបព្វជិតវត្ថុ	២៣៣
២.អញ្ញាតរក្កជមិកវត្ថុ	២៣៤

៣.វិសាខាឧទាសិការវត្ត	២៣៦
៤.លិច្ឆិវត្ត	២៣៦
៥.អនិភិក្ខុកុមារវត្ត	២៣៧
៦.អញ្ញតរព្រហ្មណវត្ត	២៣៨
៧.បញ្ចសតទារកវត្ត	២៣៩
៨.អនាកាមិត្ថវត្ត	២៣៩
៩.និទ្ទិយវត្ត	២៤០

១៧.កោដរក្កវណ្ណា

១.រោហិណិខតិយកញ្ញាវត្ត	២៤២
២.អញ្ញតរិកវត្ត	២៤៣
៣.ឧទ្ទរាឧទាសិការវត្ត	២៤៣
៤.មហាវិហារវត្តនត្ថេរស្សបញ្ញាវត្ត	២៤៤
៥.ភិក្ខុវិបុល្លាញាវត្ត	២៤៥
៦.បុណ្ណាទាសិវត្ត	២៤៧
៧.អនុលឧទាសកវត្ត	២៤៨
៨.នត្ថេរិយភិក្ខុវត្ត	២៥១

១៨.មលវត្ថុ

១.គោយាតកបុត្តវត្ថុ	២៥៣
២.អញ្ញតរព្រាហ្មណវត្ថុ	២៥៦
៣.តិស្សត្ថេរវត្ថុ	២៥៧
៤.លោឡុទាយត្ថេរវត្ថុ	២៥៧
៥.អញ្ញតរកលបុត្តវត្ថុ	២៦០
៦.ប្ញដ្ឋសារិកិក្កវត្ថុ	២៦១
៧.បញ្ចុទ្ធាសកវត្ថុ	២៦៤
៨.តិស្សទ្ធហរវត្ថុ	២៦៥
៩.បញ្ចុទ្ធាសកវត្ថុ	២៦៧
១០.មេណ្ឌកសេដ្ឋីវត្ថុ	២៦៧
១១.ទុដ្ឋានសញ្ញត្ថេរវត្ថុ	២៦៨
១២.សុភទ្ធបរិព្វាជកវត្ថុ	២៦៩

១៩.ធម្មជ្ជវក្កវណ្ណា

១.វិនិច្ឆ័យមហាមត្តវត្ថុ	២៧០
២.ធម្មតិយកិក្កវត្ថុ	២៧១
៣.ឯកទានត្ថេរវត្ថុ	២៧២

៤.លក្ខណៈកក្កដិយត្ថេរវត្ថុ	២៧៣
៥.សម្ពហលភិក្ខុវត្ថុ	២៧៥
៦.ហត្ថកវត្ថុ	២៧៦
៧.អញ្ញតរព្រាហ្មណវត្ថុ	២៧៧
៨.តិទ្ធិយវត្ថុ	២៧៨
៩.អរិយពាលិសិកវត្ថុ	២៨០
១០.សម្ពហលសីលាទិសម្បជ្ជភិក្ខុវត្ថុ	២៨១
២០.មគ្គវគ្គវណ្ណា	
១.បញ្ចសតភិក្ខុវត្ថុ	២៨២
២.អធិច្ចលក្ខណវត្ថុ	២៨៤
៣.ទុក្ខលក្ខណវត្ថុ	២៨៤
៤.អនត្តលក្ខណវត្ថុ	២៨៥
៥.បធានកម្មិកតិស្សត្ថេរវត្ថុ	២៨៦
៦.សូករមេតវត្ថុ	២៨៧
៧.ចោដ្ឋិលត្ថេរវត្ថុ	២៨៨
៨.មហាល្ងកត្ថេរវត្ថុ	២៨៩
៩.សារិបុត្តត្ថេរស្សសិទ្ធិវិហារិកវត្ថុ	២៩១

១០.មហាជនវាណិជវត្ថុ	២៩១
១១.ភិសានោតមីវត្ថុ	២៩៣
១២.បដាបារាវត្ថុ	២៩៤

២១.បកិណ្ណកវត្ថុ

១.អត្តនោបុព្វកម្មវត្ថុ	២៩៦
២.កកដអណ្ណាខាទិការវត្ថុ	២៩៧
៣.ភទ្ទិយភិក្ខុវត្ថុ	២៩៧
៤.លកណ្ណកភទ្ទិយត្ថេរវត្ថុ	២៩៩
៥.នារសាកដិកបុត្តវត្ថុ	៣០០
៦.វជ្ជិបុត្តកភិក្ខុវត្ថុ	៣០២
៧.ចិត្តគហបតិវត្ថុ	៣០៤
៨.ចុន្យសុភម្មវត្ថុ	៣០៥
៩.ឯកវិហារត្ថេរវត្ថុ	៣០៩

២២.និរយវត្ថុវណ្ណនា

១.សុន្ទរិបរិព្វាទិការវត្ថុ	៣១០
២.ទុច្ចរិតដលបិដ្ឋិតវត្ថុ	៣១១
៣.វត្ថុមនាភិរយភិក្ខុវត្ថុ	៣១២

៤.ខេមកសេដ្ឋីបុត្រវត្ថុ

៣១២

៥.ទុព្វចក្ខុវត្ថុ

៣១២

៦.សស្ស្យបកតិវត្ថុ

៣១៥

៧.អាគន្ធកក្កវត្ថុ

៣១៦

៨.និគ្ខណ្ឌវត្ថុ

៣១៧

៩.តិវ្រឹប្រសាវកវត្ថុ

៣១៩

២៣.នាគវត្ថុវណ្ណនា

១.អត្តទន្ធវត្ថុ

៣២០

២.ហត្ថាចរិយបុត្រកក្កវត្ថុ

៣២២

៣.បរិជិណ្ឌិត្រាហ្មណ៍បុត្រវត្ថុ

៣២៣

៤.សេនទិកោសលរាជវត្ថុ

៣២៦

៥.សានុសាមណេរវត្ថុ

៣២៧

៦.ចារយ្យកហត្ថវត្ថុ

៣៣២

៧.សម្ពហុលកក្កវត្ថុ

៣៣៣

៨.មារវត្ថុ

៣៣៦

២៤.នរណ្ហាវត្ថុវណ្ណនា

១.កបិលមជ្ជវត្ថុ

៣៤០

២.សូករចោតិការវត្ត	៣៤៣
៣.វិព្ពន្ធភិការវត្ត	៣៤៧
៤.ពន្ធនាគារវត្ត	៣៤៨
៥.ខេមាបើរវត្ត	៣៤៩
៦.ឧត្តសេនវត្ត	៣៥០
៧.ច្បង្សបាបណ្ឌិតវត្ត	៣៥៣
៨.មារវត្ត	៣៥៨
៩.ឧបកាជីវការវត្ត	៣៥៩
១០.សក្កបញ្ជាវត្ត	៣៦០
១១.អប្បត្តកសេដ្ឋីវត្ត	៣៦១
១២.អង្គរទេវបុត្រវត្ត	៣៦១

២៥.ភិការវត្តវណ្ណានា

១.បញ្ចភិការវត្ត	៣៦៣
២.ហំសយាតកភិការវត្ត	៣៦៥
៣.កោកាលិការវត្ត	៣៦៦
៤.ធម្មារាមត្ថេរវត្ត	៣៦៨
៥.អញ្ញាតរិបក្ខសេវកភិការវត្ត	៣៦៨

៦.បញ្ចក្កនាយកព្រាហ្មណ៍វត្ត	៣៧០
៧.សម្ពុហុលភិក្ខុវត្ត	៣៧១
៨.បញ្ចសុតភិក្ខុវត្ត	៣៧៧
៩.សន្តកាយត្រូវវត្ត	៣៧៧
១០.នង្គលកុលត្រូវវត្ត	៣៧៨
១១.វិញ្ញាណត្រូវវត្ត	៣៧៩
១២.សុមនសាមណោវវត្ត	៣៨០

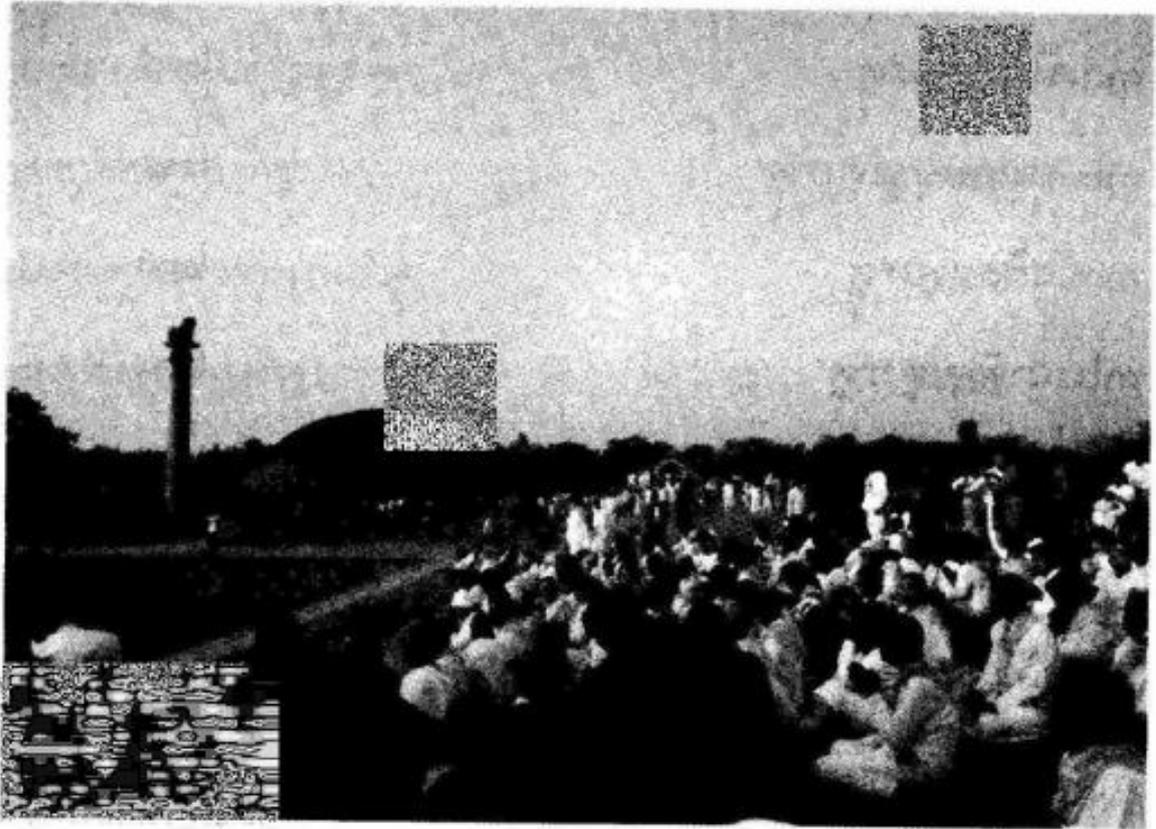
២៦.ព្រាហ្មណ៍ក្នុងរដ្ឋាន

១.បញ្ចក្កនាយកព្រាហ្មណ៍វត្ត	៣៨៤
២.សម្ពុហុលភិក្ខុវត្ត	៣៨៤
៣.មារវត្ត	៣៨៥
៤.អញ្ញត្រព្រាហ្មណ៍វត្ត	៣៨៦
៥.អាណន្តត្រូវវត្ត	៣៨៦
៦.អញ្ញត្រព្រាហ្មណ៍បព្វជិតវត្ត	៣៨៧
៧.សិរីវត្តត្រូវវត្ត	៣៨៨
៨.មហាបជាបតិគោតមីវត្ត	៣៩០
៩.សារិបុត្តត្រូវវត្ត	៣៩១

១០.ជដិលព្រាហ្មណ៍វត្ត	៣៩១
១១.កុហកព្រាហ្មណ៍វត្ត	៣៩២
១២.កិសាភោតមីវត្ត	៣៩៤
១៣.ឯកព្រាហ្មណ៍វត្ត	៣៩៥
១៤.ឧត្តសេនសេដ្ឋបុត្រវត្ត	៣៩៦
១៥.ទ្រព្រាហ្មណ៍វត្ត	៣៩៦
១៦.អកោសកការដ្ឋាជវត្ត	៣៩៧
១៧.សារបុត្រត្រូវវត្ត	៣៩៩
១៨.ឧប្បលវណ្ណាថេរវត្ត	៣៩៩
១៩.អញ្ញាតរព្រាហ្មណ៍វត្ត	៤០០
២០.ខេមាភិក្ខុជីវត្ត	៤០១
២១.បញ្ញាវាសីតិស្សត្រូវវត្ត	៤០១
២២.អញ្ញាតរភិក្ខុវត្ត	៤០២
២៣.សាមណេរាជំ វត្ត	៤០៣
២៤.មហាបន្ទុកត្រូវវត្ត	៤០៣
២៥.បិណ្ឌវត្តត្រូវវត្ត	៤០៤
២៦.អញ្ញាតរត្រូវវត្ត	៤០៤

២៧.សារិបុត្តត្ថវវគ្គ	៤០៥
២៨.មហាមោក្កល្យានត្ថវវគ្គ	៤០៦
២៩.វេវតត្ថវវគ្គ	៤០៦
៣០.ចន្ទាកត្ថវវគ្គ	៤០៧
៣១.សីវលីត្ថវវគ្គ	៤០៨
៣២.សុន្ទរសមុទ្ទត្ថវវគ្គ	៤០៩
៣៣.ជដិលត្ថវវគ្គ	៤១០
៣៤.ជោតិកត្ថវវគ្គ	៤១០
៣៥.បឋមនដបុត្តកត្ថវវគ្គ	៤១១
៣៦.ទុតិយនដបុត្តកត្ថវវគ្គ	៤១១
៣៧.វដ្តិសត្ថវវគ្គ	៤១២
៣៨.ធម្មទិដ្ឋាថេរីវគ្គ	៤១៣
៣៩.អង្គុលីមាលត្ថវវគ្គ	៤១៤
៤០.ទេវហិតព្រាហ្មណវគ្គ	៤១៤
និកមនកថា	៤១៤

ក្នុងការស្រាវជ្រាវព្រមហានុ ក្នុងវេសានី

ធម្មបទវិវរណ

នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

បណាមគាថា

មហាមោហតមោនទ្វេ លោកេ លោកន្តទស្សិនា
យេន សទ្ធម្មប្បជ្ជោតោ ជលិតោ ជលិតិទ្ធិនា^(១) ។

សទ្ធម្មប្បជ្ជោតោ សទ្ធម្មប្បទិបោ យេន តថាគតេន
លោកន្តទស្សិនា លោកេ អន្តទស្សិនា ជលិតិទ្ធិនា ជលិត្តទ្ធិនា
ជលិតោ បកាសិតោ លោកេ លោកស្មី មហាមោហតមោនទ្វេ
មហាមោហសង្ហាតេន តមេន ឱនទ្វេ ហោតិ ។

តស្ស បាទេ នមស្សិត្វា សម្ពុទ្ធស្ស សិរិមតោ
សទ្ធម្មញ្ញស្ស បូជេត្វា កត្វា សង្ឃសង្ឃ វណ្ណលី^(២) ។

អហំ តស្ស សម្ពុទ្ធស្ស បាទេ សិរិមតោ សិរិមន្តស្ស

១ ធម្ម. ១/១ ។ ២ ធម្ម. ១/១ ។

នស្សិត្តា វន្តិត្តា កី អញ្ញំ អស្ស សម្ពុទ្ធស្ស សទ្ធម្មំ បូជេត្តា
វន្តិត្តា អញ្ញលី សង្ឃស្ស កត្តា ។

តំ តំ ការណមាគម្ម	ធម្មាធម្មេសុ កោវិទោ
សម្បន្នសទ្ធម្មបទោ	សត្តា ធម្មបទំ សុភំ
ទេសេសិ កុណាវេគ-	សមុស្សាហិតមានសោ
យ វេ ទេវមនុស្សានំ	បីតិបោមោជ្ឈវឌ្ឍនំ ^(១) ។

សត្តា សម្បន្នសទ្ធម្មបទោ សម្បន្នសទ្ធម្មកោដ្ឋាសោ ធម្មា-
ធម្មេសុ កោវិទោ ឆកោ កុណាវេគសមុស្សាហិតមានសោ
តំ តំ ការណមាគម្ម តំ តំ ការណំ អាគម្ម និស្សាយ យំ
ធម្មបទំ សុភំ ទេវមនុស្សានំ បីតិបោមោជ្ឈវឌ្ឍនំ ទេសេសិ ។

បរម្យរាភតា តស្ស	និបុណា អត្ថវណ្ណនា
យា តាម្ពបណ្ឌិទីបម្មិ ^(២)	ទីបភាសាយ សណ្ឌិតា ។

តស្ស ធម្មបទស្ស យា អត្ថវណ្ណនា និបុណា បរម្យរាភតា
បរម្យរាធិយេន អាភតា ។ អថវា តាម្ពបណ្ឌិទីបម្មិ ទីបភាសាយ
សិហទ្យភាសាយ សណ្ឌិតា មហាមហិន្នេន រចិតា ហោតិ ។

១ ធម្ម. ១/១ ។ ២ កត្តតិ បោត្តកេ ធម្មបណ្ឌិទីបម្មិតិ បាណា ទិស្សតិ ។

ន សាធរយតិ សេសានំ   សត្តានំ ហិតសម្បទំ
អប្បវ នាម សាធរយ្យ   សព្វលោកស្ស សា ហិតំ^(១)។

សេសានំ សត្តានំ ហិតសម្បទំ ន សាធរយតិ, អប្បវ
នាម អបិ ឯវ នាម សា អត្តវណ្ណនា កម្មំ សព្វលោកស្ស
សព្វលោកេ សត្តានំ ហិតំ អត្តនោ កម្មផលេន សាធរយ្យ ។

ឥតិ អាសីសមាទេន   ទន្តេន សមចារិនា
កុមារកស្សបេនាហំ   ថេរេន ចិរចេតសា
សទ្ធម្មដ្ឋិតិកាមេន   សក្កច្ចំ អភិយាចិតោ^(២) ។

អហំ ពុទ្ធឃោសាចរិយោ នាម ថេរេន នាមេន កុមារ-
កស្សបេន ទន្តេន ឥន្ទ្រិយទមនេន សមន្តាគតេន សមចារិនា
សមចារិសិលេន ចិរចេតសា ចិរចិត្តេន សទ្ធម្មដ្ឋិតិកាមេន ឥតិ
ឥមិនា អាសីសមាទេន ធម្មបទស្ស អត្តវណ្ណនំ អាសីសមាទេន
ឥច្ឆយមាទេន សក្កច្ចំ សុន្តរេន សក្កច្ឆេន អភិយាចិតោ អហំ
ណោមិ ។

---

១ ធម្ម. ១/១ ។ ២ ធម្ម. ១/២ ។

តំ ភាសំ អតិវិញ្ញំ	គតញ្ច វចនក្កមំ
បហាយាណោបយិញ្ញាន	តន្តិភាសំ ^(១) មនោរមំ ។

តំ ភាសំ តំ សីហឡភាសំ អតិវិញ្ញំ គតំ បហាយ
 ធខេត្តា ភាសំ សុគតភាសំ វចនក្កមំ វចនាន្តរូបំ តន្តិ
 បាឡិយាន្តរូបំ មនោរមំ ហទយង្គហណសមត្ថំ តំឆ តំមស្មី
 ធម្មបទេ អាណោបយិញ្ញាន ហោមិ ។

គាថានំ ព្យញ្ជនបទំ	យំ តត្ថ ន វិភាវិតំ
កេវលន្តំ វិភាវេត្វា ^(២)	សេសន្តមេវ អត្តតោ ។

យំ គាថានំ ព្យញ្ជនបទំ តត្ថ តស្មី ធម្មបទេ ន វិភាវិតំ
 បោរណាមិយេហិ ន វិភាវិតំ គាថានំ ព្យញ្ជនបទំ តទានិ
 កេវលន្តំ ឯកំសេន សេសំ និស្សេសំ អត្តតោ អត្តិសេសេន
 តំ ឯវំ តស្មី វិភាវេត្វា បកាសេត្វា ហោមិ ។

ភាសន្តរេន ភាសិស្សំ	អាវហន្តោ វិភាវិនំ
មនសោ បីតិបាមោជ្ជំ	អត្តធម្មបនិស្សិតន្តិ ។

១ តន្តិ ភាសន្តិ បាយតោ ហោមិ ។ ២ តត្ថចិ បោ. វិភាវេន ។

អហំ យស្ស ធម្មបទស្ស អត្តវណ្ណនា មនសោ មនេន
បីតិយា បាមោជ្ជេន អត្តធម្មបាឡិយា សមន្តាគតំ ធម្មបទំ
អាវហន្តោ បាបុណន្តោ ភាសន្តជនេន សុគតភាសេន វិភាវិនំ
ភាសិស្សំ វិត្តជនេន ភាសិស្សាមិ ទេសិស្សាមិ ។

បហោយ តំ តំ បទេសេ បរំ ន សាធុ ឥតិ តំ ភាសំ
គាថានំ ព្យញ្ជនបទំ អភាសន្តជនេន ចាតិ ។

១. យមកវគ្គវណ្ណនា

១. ចក្ខុបាលត្ថេរវត្ថុ [១]

មនោស្ថេរមា ធម្មា មនោសេដ្ឋា មនោមយា
មនសា ចេ បទុដ្ឋេន ភាសតិ វា ករោតិ វា
តតោ នំ ទុក្ខមន្វេតិ ចក្កំវ វហតោ បទំ^(១) ។

ធម្មា តយោ អរូបិនោ ធម្មា មនោបុព្វង្គមា មនោសេដ្ឋា
មនោមយា, មនសា បុគ្គលោ ចតុច្ឆិតំ វចីទុច្ឆិតំ បទុដ្ឋេន ចេ
ភាសតិ វា, ចេ ករោតិ វា យំ កម្មំ កាយទុច្ឆិតំ, តតោ

១ ធម្ម. ១/៣, ទ្យុក. ធម្ម. ៥២/២១ ។

ទុច្ចរិតោ នំ បុគ្គលំ ទុក្ខំ អន្នេតិ អនុគច្ឆតិ, ចក្កំវ ចក្កំ តំវ
យថា វហតោ បទំ វហន្តស្ស ពលិតទ្ធស្ស បទំ អន្នេតិ, ឯវំ
តថា ទុច្ចរិតបុគ្គលំ ។

មនោបុព្វង្គមា ធម្មា មនោសេដ្ឋា មនោមយា
មនសា ចេ បសន្នេន ភាសតិ វា ករោតិ វា
តតោ នំ សុខមន្នេតិ ឆាយាវ អនបាយិនី^(១) ។

ធម្មា តយោ អរូបិនោ ធម្មា, បុគ្គលោ ចតុព្វិធំ វចីសុចរិតំ
យំ កម្មំ តិរិធំ កាយសុចរិតំ មនសា មនេន ចេ ភាសតិ វា,
ករោតិ វា, តតោ តិរិចសុចរិតតោ និព្វត្តំ កាយសុចរិតំ វចី-
សុចរិតំ មនោសុចរិតម្យិ នំ សុខំ បុគ្គលំ អន្នេតិ អនុគច្ឆតិ
ឆាយាវ ឆាយា តំវ អនបាយិនី អនុគមនសីលា, ឯវំ តថា សុខំ
យោតិ ។

ជរាជជ្ជរិតា ហោន្តិ ហត្ថបាទា អនស្សវា^(២)
យស្ស សោ វិហតត្តាមោ កចំ ធម្មំ ចរិស្សតិ^(៣) ។

១ ធម្ម. ១/៤, ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/២១ ។ ២ កត្តតិ បោត្តកេ អនិស្សរាតិបិ បាណោ ទិស្សតិ ។
៣ កត្តតិ. ករិស្សតិ ។

ជរាជជ្ជវិពា ជរាជីនំ ភារោ ហត្ថបាទាទីនំ អង្គប្បច្ឆងានំ
ហោតិ ហត្ថបាទា យស្ស បុគ្គលស្ស អនស្សវា អនតិបតិ
ហុត្វា, សោ បុគ្គលោ វិហតត្តាមោ ធម្មំ សរណធម្មំ ចរិស្សតិ
ករិស្សតិ កថំ កេន បកាជន ។

ចក្ខុនិ ហាយន្តុ មមាយិពានិ
សោតានិ ហាយន្តុ តថេវ ទេហោ
សព្វម្បិទំ ហាយតុ ទេហានិស្សិតំ
កីការណា បាលិត ត្វំ បមជ្ជសិ ។

ចក្ខុនិ ទេ មម ចក្ខុនិ មមាយិពានិ មយា អត្តមមាយិពានិ
ហាយន្តុ នស្សន្តុ សោតានិ ទេ មម សោតានិ ហាយន្តុ
នស្សន្តុ ។ តថេវ ទេហោ តថា ឯវ អត្តមមាយិពោ ។
សព្វម្បិទំ សព្វម្បិ តទំ អង្គប្បច្ឆងំ ទេហានិស្សិតំ ហាយតុ
នស្សតុ ។ កីការណា បាលិត ត្វំ បមជ្ជសិ បាលិត ត្វំ
បមជ្ជសិ បមាទំ អាបជ្ជសិ ។ កីការណា កេន ការណេន ។

ចក្ខុនិ ជីវន្តុ មមាយិពានិ
 សោពានិ ជីវន្តុ តថេវ កាយោ
 សព្វម្បិទំ ជីវតុ កាយនិស្សិតំ ។
 កីការណា បាលិត ត្ថំ បមជ្ជសិ^(១) ។

ចក្ខុនិ ទ្វេ មម ចក្ខុនិ ជីវន្តុ ជីវ គច្ឆន្តុ ។ មមាយិពានិ
 សោពានិ ជីវន្តុ ។ តថេវ កាយោ មម ទេហោ ។ សព្វម្បិទំ
 អង្គប្បច្ចង្គំ ជីវតុ កាយនិស្សិតំ ។ ត្ថំ បមជ្ជសិ កីការណា ។

ចក្ខុនិ ភិជ្ជន្តុ មមាយិពានិ
 សោពានិ ភិជ្ជន្តុ តថេវ រូបំ
 សព្វម្បិទំ ភិជ្ជតុ រូបនិស្សិតំ
 កីការណា បាលិត ត្ថំ បមជ្ជសិ^(២) ។

ចក្ខុនិ ទ្វេ មម ចក្ខុនិ មមាយិពានិ ភិជ្ជន្តុ ។ សោពានិ
 មមាយិពានិ ភិជ្ជន្តុ ។ តថេវ មម រូបំ ។ សព្វម្បិទំ អង្គប្បច្ចង្គំ
 រូបនិស្សិតំ ភិជ្ជតុ ។ កីការណា បាលិត ត្ថំ បមជ្ជសិ ។

---

១ ធម្ម. ១/១៩ ។ ២ ធម្ម. ១/១៩-១៦ ។

បដិក្ខិញ្ចោ តិកិច្ចាយ	វេជ្ជេនាសិ វិវដ្តិពោ
និយពោ មច្ចុរាជស្ស	កី បាលិត ត្ថំ បមជ្ជសិ ^(១) ។

ត្ថំ វេជ្ជេន អាចរិយេន តិកិច្ចាយ តិកិច្ចនត្ថំ បដិក្ខិញ្ចោ
 ធម្មិពោ វិវដ្តិពោ ត្ថំ មច្ចុរាជស្ស សន្តិកេ និយពោ បាលិត ត្ថំ
 បមជ្ជសិ កី កេន ការណេន ។

ហន្តាហំ ហតចក្កស្មិ	កន្តារទ្វានមាគពោ
សយមានោ ន គត្តាមិ	នត្ថិ ពាលេ សហាយតា ^(២) ។

ហន្ត អហំ ហន្ត ចោទនត្ថេ និបាពោ ហតចក្ក អស្មិ
 ភវាមិ កន្តារំ អទ្វានំ មត្តំ អាគពោ ឥមស្មិ អរញ្ចេ សយមានោ
 តយា សទ្ធិ ន គត្តាមិ ។ នត្ថិ ពាលេន តយា សហាយតា
 សហាយតាវោ ។

ហន្តាហំ ហតចក្កស្មិ	កន្តារទ្វានមាគពោ
មរិស្សាមិ នោ គមិស្សាមិ	នត្ថិ ពាលេ សហាយតា ^(៣) ។

១ ធម្ម. ១/១៦ ។ ២ ធម្ម. ១/២៧ ។
 ៣ ធម្ម. ១/២៩ ។

ហន្តាហំ ហន្ត អហំ ហតចក្កំ អស្មិ កន្តារំ អទ្ធានំ មគ្គំ
អាគតោ មរិស្សាមិ ឥមស្មី អរញ្ញោ, តយា សទ្ធិ នោ គច្ឆិស្សាមិ
ពាលេ តយិ សហាយតា នត្ថិ ។

សហស្សនេត្តោ ទេវិន្តោ ទិព្វចក្កំ វិសោធយិ
បាបគរហិ អយំ បាលោ អាជីវំ បរិសោធយិ^(១) ។

ទេវិន្តោ សហស្សនេត្តោ ទិព្វចក្កំ វិសោធយិ បស្សេយ្យ
ឥតិ វិតក្កេន អយំ បាលោ បាបគរហិ បាបសាមណេរំ គរហិត្វា
អាជីវំ អាជីវបារិសុទ្ធិសីលំ បរិសោធតិ បដិជគ្គិ ។ អថវា បាប-
សាមណេរំ គរហិ បរិសោធយិ អាជីវំ បាលស្ស បរិសុទ្ធិ ហោតិ ។

សហស្សនេត្តោ ទេវិន្តោ ទិព្វចក្កំ វិសោធយិ
ធម្មគរុកោ អយំ បាលោ និសិន្នោ សាសនេ រតោ^(២) ។

ទេវិន្តោ សហស្សនេត្តោ ទិព្វចក្កំ វិសោធយិ បស្សេយ្យ
ឱណោកេសិ ឥតិ ការណេន អយំ បាលោ ធម្មគរុកោ វនេ
និសិន្នោ សាសនេ រតោ អភិរតោ ។

១ ធម្ម. ១២៤ ។ ២ ធម្ម. ១២៥ ។

សហស្សនេត្តោ ទេវិន្តោ ទេវវជ្ជសិរិរតោ
ខណោន តត្ថ អាគន្ធា^(១) ចក្ខុបាលំ ឧបាគមិ^(២) ។

ទេវិន្តោ សហស្សហេត្តោ ទេវវជ្ជសិរិរតោ ទិព្វបសាធនសិរិ
រតោ ខណោន តត្ថ តំ ឋានំ ចក្ខុបាលស្ស អាគន្ធា តំ
ចក្ខុបាលំ ឧបគតោ អហោសិ បាលិតំ ឧបាគមិ ។

សហស្សនេត្តោ ទេវិន្តោ ទេវវជ្ជសិរិរតោ
សង្ខិបិញ្ញាន តំ មគ្គំ ខិប្បំ សាវត្ថិមាគមិ^(៣) ។

ទេវិន្តោ សហស្សនេត្តោ ទេវវជ្ជសិរិរតោ តំ មគ្គំ សង្ខិបិញ្ញាន
ខិប្បំ សាវត្ថិមាគមិ ។

ន ហិ ធម្មោ អម្មោ ច ឧភោ សមវិបាកិនោ
អធម្មោ និរយំ នេតិ ធម្មោ បាបេតិ សុគតី^(៤) ។

ធម្មោ ច អធម្មោ ច ឧភោ សភាវា សមវិបាកិនោ ន ហិ
ណោន្តិ ។ អធម្មោ សត្តេ និរយំ នេតិ បាបេតិ, ធម្មោ សុគតី
បាបេតិ ។

១ ធម្មបទ. តំខណោន អាគន្ធា ។ ២ ធម្ម. ១/២៤ ។ ៣ ធម្ម. ១/២៦ ។ ៤ ធម្ម. ១/៣១ ។

២.មជ្ជកុណ្ណលិវត្ត [២]

អលង្កតោ មជ្ជកុណ្ណលី
មាលាធារី ហរិចន្ទនុស្សទោ
ពាហា បគ្គយ្ហ កន្ទសិ
វនមជ្ឈេ កី ទុក្ខិតោ ធុវន្តិ^(១) ។

ហេ មាណវ ត្ថំ អលង្កតោ សព្វារាជេហិ អលង្កតោ
អលង្កតសិរោ មជ្ជកុណ្ណលី មជ្ជកុណ្ណលិវតោ មាលាធារី
មាលាបិណ្ណនុសិលោ ហរិចន្ទនុស្សទោ រត្តចន្ទនសាជន បរិច្ចេ-
សិតគត្តោ ពាហា សកពាហា បគ្គយ្ហ កន្ទសិ រោទសិ វនមជ្ឈេ
ធុវ ទុក្ខិតោ ទុក្ខប្បត្តោ កី ភេន ទុក្ខេន ។

សោវណ្ណមយោ បរាស្សរោ
ឱប្បន្នោ រថបណ្ណោ មម
តស្ស ចក្កយុគំ ន វិន្ទាមិ
តេន ទុក្ខេន ជហិស្សាមិ ជីវិតំ^(២) ។

១ ធម្ម. ១៤១ ។ ២ ធម្ម. ១៤១ ។

ព្រាហ្មណ រថបញ្ញារោ រថគេហោ សុវណ្ណមយោ បរាស្សរោ
មម ឧប្បន្នោ ហោតិ, អហំ តស្ស ចក្កយុគំ តស្ស រថ-
បញ្ញាស្ស ចក្កយុគំ ន វិន្ទាមិ ន លភាមិ, អហំ តេន ទុក្ខេន
ជីវិតំ មម ជីវិតំ ជហិស្សាមិ ឆខ្មេស្សាមិ ។

សោវណ្ណមយំ មណិមយំ
លោហមយំ អថ រូបិយមយំ
អាចិក្ខុ មេ ភទ្ធមាណវ
ចក្កយុគំ បដិលាភយាមិ តេ^(១) ។

សោវណ្ណមយំ មណិមយំ លោហមយំ អថ រូបិយមយំ
យំ ចក្កយុគំ ភទ្ធមាណវ ភោ មាណវ មេ មយ្ហំ តំ ការណំ
អាចិក្ខុ អក្កហិ អហំ តំ ចក្កយុគំ តេ តុយ្ហំ បដិលាភយាមិ ។

ចន្ទសុរិយេហិ មេ អត្តោ, តេ មេ ទេហិតិ យាចិតោ ។

សោ មាណវោ តស្ស បាវទិ
ចន្ទសុរិយោ ឧភយេត្ថ ភាតរោ

១. ធម្ម. ១.៤១ ។

សោវណ្ណមយោ រថោ មម
តេន ចក្កយុគេន សោភតិ^(១) ។

ភោ ព្រាហ្មណ ចន្ទិមសុរិយេហិ មេ មម អត្តោ
បយោជនំ អត្ថិ ត្ថំ និបាតបូរណត្ថេ តេ ទ្វេ ចន្ទិមសុរិយេ
យាចិតោ មយា មេ មយ្ហំ ទេហិ ។ សោ មាណសា វចនំ
តស្ស ព្រាហ្មណស្ស បាវទិ កថេសិ, ចន្ទិមសុរិយា ឧភយា ឯត្ត
លោកេ ភាតរោ សភាតរោ ហោន្តិ, មម រថោ សោវណ្ណមយោ
តេន ចក្កយុគេន ចន្ទិមសុរិយេន សោភតិ ។

ពាលោ ខោ ត្ថមសិ មាណវ
យោ ត្ថំបិ បដ្ឋយសេ អបដ្ឋិយំ
មញ្ញាមិ តុវំ មរិស្សសិ
ន ហិ ត្ថំ លច្ឆសិ ចន្ទិមសុរិយេ^(២) ។

មាណវ ត្ថំ ពាលោ ខោ អសិ ភវសិ, យោ ត្ថំ
បដ្ឋយសេ ចន្ទសុរិយេ បដ្ឋយសិ អបដ្ឋិយំ ជនេហិ អបដ្ឋិយំ,

១ ធម្ម. ១/៤១-២ ។ ២ ក. កេ. ចន្ទសុរិយេ ។

អហំ តុវំ មរិស្សសិ ឥតិ មញ្ញាមិ, ត្វំ ចន្ទិមសុរិយេ ន លច្ឆសិ
ន លភិស្សសិ ។

គមនាគមនំបិ ទិស្សតិ
វណ្ណធាតុ ឧភយេត្ថ វិចិយោ
យេតោ កាលកតោ ន ទិស្សតិ
កោ នីត កន្ទតំ ពាល្យតោ^(១) ។

គមនាគមនំបិ ចន្ទិមសុរិយានំ លោកេ ទិស្សតិ បញ្ញាយតិ
វណ្ណធាតុ វណ្ណសិ, តថា គមនវិចិយោ ចន្ទិមសុរិយានំ ឧភយេត្ថ
វិចិយោ ឥមស្មី លោកេ ទិស្សន្តិ, សត្តោ យេតោ បរលោកតោ
កាលកតោ ន ទិស្សតិ ន បញ្ញាយតិ, ទិវនំ នោ អម្ពាតំ កន្ទតំ
កន្ទន្តានំ រោទន្តានំ ឥមស្មី លោកេ កោ នរោ ពាល្យតោ
ហោតិ ។ កោ នាម បុគ្គលោ ហោតិ ។

សច្ចំ នោ វទេសិ មាណវ
អហមេវ កន្ទតំ ពាល្យតោ

១ ឥអ. ១៤២ ។

ចន្ទំ វិយ ទារកោ រុទ្ធំ
បុត្តំ កាលកតាភិបដ្ឋយំ^(១) ។

មាណវ សច្ចំ វចនំ ខោ វទេសិ, ទ្វិន្ទំអម្ពាភំ អហមេវ
ពាល្យតោ ចន្ទំ វិយ កុមារកោ ទុរំ រោទន្តោ, ឯវមេវ តថា
អហំ បុត្តំ កាលកតំ អភិបដ្ឋយេ អភិបដ្ឋេយ្យាមិ ។

អាទិត្តំ វត មំ សន្តំ យតសិត្តំ បារកំ
វារិនា វិយ ឱសិញ្ចិ សព្វំ និព្វាបយេ ទុរំ^(២) ។

មាណវ បុរិសេន វិយ បារកំ អគ្គិ យតសិត្តំ ឧទកេន
សិត្តំ អាទិត្តំ សន្តំ សវិជ្ជមានំ វត, ឯវមេវ តថា អាទិត្តំ
សបុត្តសោកេ អាទិត្តំ មំ ឧបមាយសង្ខាតេន ឯវមេវ តថា ត្ថំ
សន្តំ សវិជ្ជមានំ វារិនា ឧទកេន ឱសិញ្ចិ ។ ត្ថំ សព្វំ ទុរំ មម
ទុរំ និព្វាបយេ និព្វាបេយ្យាសិ ។

អព្ពទ្ធារំ^(៣) វត មេ សល្លំ សោកំ ហទយនិស្សិតំ
យោ មេ សោកបរេតស្ស បុត្តសោកំ អបាទុទិ ។

១ កាលកតាភិបដ្ឋកេតិចិ ទិស្សតិ ។ ២ ធម្ម. ១/៤៣ ។ ៣ ក. បោ. អព្ពហិ ។

វត មេ មម សល្លសោកំ សោកសង្ខាតំ ហទយនិស្សតំ
អព្ភុទ្ធំ តេន តយា លុញ្ជិតំ, យោ ត្ថំ មេ មម សោក-
បរេតស្ស បុត្តសោកេន អជ្ឈេត្តវិតស្ស បុត្តសោកំ មេ មម
បុត្តសោកំ អបាទុទិ អបនេសិ ។

ស្វាហំ អព្ភុទ្ធសល្លោស្មិ សិទិភ្នតោស្មិ និព្ភតោ
ន សោចាមិ ន រោទាមិ តវ សុត្តាន មាណវ^(១) ។

មាណវ សោ អហំ អព្ភុទ្ធសល្លោ តយា លុញ្ជិតសល្លោ
អស្មិ ភវាមិ, អហំ សិទិភ្នតោ និព្ភតសោកោ អស្មិ ភវាមិ, អហំ
តវ តេ វចនំ សុត្តាន មាណវ ន ខោ សោចាមិ ន រោទាមិ ។

ទេវតា នុសិ គន្ធព្វោ អាទូ សក្កោ បុរិន្ទទោ
កោ វា ត្ថំ កស្ស វា បុត្តោ កចំ ជានេមុ តំ មយំ^(១) ។

យោ មាណវ ត្ថំ ទេវតា នុ អសិ ភវសិ គន្ធព្វោ អាទូ
អថវា ត្ថំ សក្កោ បុរិន្ទទោ បុរេ ទានំ ទទោ អថវា ត្ថំ កោ

១ គម្ម. ១,៤៣ ។

កស្ស ជនស្ស វា បុត្តោ អសិ, មយំ តំ តុវំ តវ នាមគោត្តំ
យេន ការណេន ជានេមុ ជានេយ្យាម កថំ កេន ការណេន ។

យញ្ច កន្ទសិ យញ្ច រោទសិ
បុត្តំ អាឡាហនេ សយំ ឧហិត្វា
ស្វាហំ កុសលំ កវិត្វាន កម្មំ
តិទសានំ សហព្យតំ បញ្ចោ^(១) ។

យោ ព្រាហ្មណ ត្ថំ បុត្តំ និស្សាយ អាឡាហនេ សយំ
ឧហិត្វា យំ បុត្តំ និស្សាយ កន្ទសិ រោទសិ, ស្វាហំ សោ អហំ
ន អញ្ជំ កុសលកម្មំ កវិត្វា តិទសានំ សហព្យតំ តិទសបុរេ
បិដានំ ទេវានំ សន្តិកេ បញ្ចោ អស្មិ វាវាមិ ។

អប្បំ វា ពហុំ វា នាទ្ទសាមិ
ទានំ ទទន្តស្ស សកេ អគាវេ
ឧបោសថកម្មំ វា តាទិសំ
កេន កម្មេន គតោសិ ទេវលោកំ^(២) ។

១ ធម្ម. ១៤៣ ។ ២ ធម្ម. ១៤៤ ។

ហេ មាណវ អហំ សមណព្រាហ្មណានំ ទានំ អប្បំ វា
ពហុំ វា ទទន្តស្ស តវ សកេ អគារេ សកគេហេ នាទ្ធសាមិ
ន បស្សាមិ អថវា តាទិសំ ឧបោសថកម្មំ តវ នាទ្ធសាមិ, ត្ថំ
កេន បុញ្ញកម្មេន ទេវលោកំ គតោ បញ្ចោ អសិ កេន កម្មេន
ហោតិ ។

អាពាធិកោហំ ទុក្ខិកោ គិលានោ
អាតុរូបោម្ហិ សកេ និវេសនេ
ពុទ្ធិ វិគតរជំ វិចិណ្ណកម្មំ
អទ្ធកី សុគតំ អនោមបញ្ញំ ។

ហេ ព្រាហ្មណ អហំ អាពាធិកោ ទុក្ខិកោ ទុក្ខប្បញ្ចោ
ពាទ្ធគិលានោ អាតុរូបោម្ហិ សកេ និវេសនេ សកគេហេ ពុទ្ធិ
វិគតរជំ វិចិណ្ណកម្មំ អនោមបញ្ញំ អសទិសបញ្ញំ សុគតំ អទ្ធកី
បស្សិត្វា អហោសី ។

ស្វាហំ បមុទិតមនោ បសន្នចិត្តោ
អញ្ជសី អករី តថាគតស្ស
ស្វាហំ កុសលំ ករិក្ខាន កម្មំ
តិទសានំ សហព្យតំ បញ្ចោ ។

សោហំ បមុទិតមនោ បសន្នចិត្តោ អញ្ចូលី អករី, សោ
អហំ កុសលំ កម្មំ ករិត្វា តិទសានំ តិទសបុរេ បិពានំ ទេវានំ
សហព្យតំ សន្តិកេ បញ្ចោ អម្ហិ ភវាមិ ។

អច្ឆរិយំ វត អន្តតំ
អញ្ចូលិកម្មស្យ អយមិទិសោ វិបាកោ
អហម្ហិ មុទិតមនោ បសន្នចិត្តោ
អជ្ឈេវ ពុទ្ធំ សរណំ វជាមិ^(១) ។

ភោ វត អច្ឆរិយំ អន្តតំ ហោតិ, លោកេ អយំ វិបាកោ
អយំ ផលោ ល្បិទិសោ ឯវុបោ អញ្ចូលិកម្មស្យ ហោតិ, អហម្ហិ
បមុទិតមនោ បសន្នចិត្តោ អជ្ឈេវ ឥមស្មី លោកេ ពុទ្ធំ សរណំ
ឧត្តមសរណំ វជាមិ គច្ឆាមិ ជានាមិ ។

អជ្ឈេវ ពុទ្ធំ សរណំ វជាហិ
ធម្មញ្ញ សង្ខរញ្ញ បសន្នចិត្តោ
តថេវ សិក្ខាមនាមី បញ្ច
អនណុផុល្លានី សចរោយស្យ ។

១ ក. ពោ. ភវាមិ ។

យោ ព្រាហ្មណ អជ្ជេវ ឥមស្មី លោកេ ពុទ្ធំ សរណំ
ឧត្តមសរណំ វជាហិ គត្តាហិ បសន្នចិត្តោ ធម្មសង្ឃំ តថេវ
សិក្ខាបទានិ អខណ្ឌផុល្លានិ សមាទិយស្ស រក្ខស្ស ។

បាណាតិបាតា វិរមស្ស ខិប្បំ
លោកេ អទិន្នំ បរិវជ្ឈយស្ស
អមជ្ជបោ មា ច មុសា ភណាហិ
សកេន ទាជន ច យោហិ តុដ្ឋោ^(១) ។

យោ ព្រាហ្មណ បាណាតិបាតា ខិប្បំ វិរមស្ស វិរមាហិ, ត្ថំ
ធនំ លោកេ លោកស្មី អទិន្នំ សាមិកេន បរិវជ្ឈយស្ស
បរិវជ្ឈយាហិ ។ ត្ថំ អមជ្ជបោ មជ្ជំ មា បិវាហិ នោ មុសា វចនំ
ភណាហិ ។ តវ សកេន ទាជន តុដ្ឋោ យោហិ ។

អត្តកាមោសិ មេ យក្ខ ហិតកាមោសិ ទេវតេ
ករោមិ តុប្បំ វចនំ ត្វមសិ អាចរិយោ មម^(២) ។

១ ធម្ម. ១.៤៥ ។ ២ ធម្ម. ១.៤៦

ភោ យក្ខ ត្ថំ អត្តកាមោ មេ មម អត្តករោ, ទេវតេ ត្ថំ
ហិតកាមោ មម ហិតករោ អសិ, អហំ តុយ្ហំ វចនំ ករោមិ
អនុករិស្សមិ, ភ្នំ មម អាចរិយោ អសិ ភវសិ ។

ឧបេមិ សរណំ ពុទ្ធំ ធម្មញ្ញាបិ អនុត្តរំ
សង្ឃញ្ច នរទេវស្ស គច្ឆាមិ សរណំ អហំ ។

ពុទ្ធំ សរណំ មម ឧបេមិ ឧបគច្ឆាមិ ជានាមិ ច អបិច
ធម្មំ នរទេវស្ស សម្មាសម្ពុទ្ធឡេវស្ស សធម្មំ អនុត្តរំ អសទិសំ
សរណំ គច្ឆាមិ ។ សង្ឃំ សរណំ គច្ឆាមិ ។

បាណាតិបាតា វិរមាមិ ខិប្បំ
លោកេ អទិន្នំ បរិវជ្ឈយាមិ
អមជ្ឈបោ នោ ច មុសា ភណាមិ
សកេន ទាជន ច ហោមិ តុដ្ឋោ ។

អហំ បាណាតិបាតា វិរមាមិ ខិប្បំ បរិវជ្ឈយាមិ, អទិន្នំ
ហោមិកេន អទិន្នំ លោកេ បរិវជ្ឈយាមិ, អមជ្ឈបោ, មុសា វចនំ
នោ ភណាមិ, សកេន អត្តនោ ទាជន ច តុដ្ឋោ ហោមិ ។

អភិក្កន្តេន វណ្ណេន   យោ ត្ថំ តិដ្ឋសិ ទេវតេ
ឱកាសេន្តិ ទិសា សព្វា   ឱសធី វិយ ពារកា ។

ភោ ទេវតេ យោ ត្ថំ វណ្ណេន តវ វណ្ណេន អភិក្កន្តេន
អតិសុន្ទរេន ឥមស្មី ឋានេ តិដ្ឋសិ ឱសធី វិយ ពារកា សព្វា
ទិសា ឱកាសេន្តិ ឱសធី វិយ អាកាសេ តិដ្ឋសិ, ទេវតេ ឯវ
តថា ត្ថំ អហំ តំ តុវំ បុច្ឆាមិ, ត្ថំ មនុស្សក្ខតោ បុញ្ញំ
មហានុភវំ អភាសិ កី បុញ្ញំ ហោតិ ។

៣. តិស្សត្តេវត្ថុ [៣]

សហស្សវំសិ សតតេជោ   សុរិយោ តមវិនោទនោ
បាតោ ឱទយន្តេ សុរិយេ   មុទ្ធា តេ ផលតុ សត្តរា ។

សុរិយោ សតតេជោ សហស្សវំសិ តមវិនោទនោ ហោតិ,
បាតោវ សុរិយេ ឱទយន្តេ, មុទ្ធា តេ តវ មុទ្ធា សត្តរា
សត្តរាគេន ផលតុ សុរិយវំសិនា វិជ្ជតុ ។

កម្មន្តា នប្បវត្តន្តិ ជម្ពូទីបស្ស នារទ
កេន លោកោ តមោភូតោ តំ មេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតោ ។

ភោ នារទ ជម្ពូទីបស្ស ជម្ពូទីបតលេ កម្មន្តា ជនា
នប្បវត្តន្តិ, កេន ការណេន អយំ លោកោ តមេន អន្តកាវោ
ភូតោ, តំ តំ ការណំ មយា បុច្ឆិតោ មេ មយ្ហំ អក្ខាហិ
កថេហិ ។

អក្កោច្ឆិ មំ អវេទិ មំ អជិនិ មំ អហាសិ មេ
យេ ច តំ ឧបនយ្ហន្តិ វេរំ តេសំ ន សម្មតិ ។
អក្កោច្ឆិ មំ អវេទិ មំ អជិនិ មំ អហាសិ មេ
យេ ច តំ នូបនយ្ហន្តិ វេរំ តេសុបសម្មតិ^(១) ។

អយំ បុគ្គលោ ច អក្កោច្ឆិ អក្កោសិ មំ អវេទិ បហិ មំ
អជិនិ មំ អហាសិ មេ មម ធនំ អហាសិ គណ្ឌីតិ, យេ ជនា
តំ វេរំ ឧបនយ្ហន្តិ ពន្ធន្តិ ឥតិ តេ ន ការណេន តេសំ ជនានំ

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/២១, ធម្ម. ១/៦២ ។

វេរំ ន សម្មតិ ។ យេ ច ជនា វេរំ ន ឧបនយ្ហន្តិ ន ពន្ធន្តិ
តតិ តំ វេរំ តេសំ ជនានំ ឧបសម្មតិ ។

៤. ភាគីយក្ខិណិយា ឧប្បត្តិវត្ថុ [៤]

ន ហិ វេរេន វេរានិ
សម្មន្តិ កុទាចនំ
អវេរេន ច សម្មន្តិ
ឯស ធម្មោ សនន្តនោ^(១) ។

វេរានិ បញ្ជ្រាវិវេរានិ វេរេន សម្មន្តិ ន ហិ យោន្តិ
កិទាចនំ កិស្មី កាលេ, បញ្ជ្រាវិវេរានិ អវេរេន សម្មន្តិ, ឯស
ធម្មោ ឯសោ ឧបសមនសភាវោ សនន្តនោ បោរាណកធម្មានំ
ពុទ្ធបច្ចេកពុទ្ធវិណាសវានំ មគ្គោ ហោតិ ។

^១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/២២, ធម្ម. ១/៧២ ។

៥. កោសល្យកថា [៥]

សចេ លភោថ និមកំ សហាយំ
សទ្ធិចរំ សាធុរិហារិ ធីរំ
អភិភុយ្យ សព្វានិ បរិស្សយានិ
ចធម្ម្យ ធតនត្ថមនោ សតិមា^(១) ។

សតិមា បុគ្គលោ អត្តមនោ សោមនស្សប្បញ្ញោ សហាយំ
និបកំ បញ្ញំ សទ្ធិចរំ សាធុរិហារិ ធីរំ ចិរចិត្តំ សចេ លភោថ
សព្វានិ បរិស្សយានិ អភិភុយិត្វា ចធម្ម្យ ។

នោ ចេ លភោថ និមកំ សហាយំ
សទ្ធិចរំ សាធុរិហារិ ធីរំ
រាជាន រដ្ឋំ វិជិតំ បហាយ
ឯកោ ចធម មាតង្គរញ្ជេវ នាគោ^(២) ។

យោ សហាយំ និបកំ បញ្ញាយ សមន្តាគតំ សទ្ធិចរំ
សាធុរិហារិ ធីរំ និបកំ នោ ចេ លភោថ ឯកកោវ ចធម ចធម្ម្យ,

១ ធម្ម. ១/៤៤-៤៤ ។ ២ ធម្ម. ១/៤៤ ។

រាជានំ រាជា ឥវ យថា រាជា រដ្ឋំ សករដ្ឋំ វិជិតំ សមាទំ
បហាយ ឆទ្កេត្វា, នាគោវ យថា នាគោ មាតង្គរញ្ញេ ហត្ថិគណំ
បហាយ ឆទ្កេត្វា ឯកកោវ ចរេ ចរេយ្យ ។

ឯកស្ស ចរិតំ សេយ្យេ នត្ថិ ពាលេ សហាយតា
ឯកោ ចរេ ន ច បាបាទិ កយិវា
អប្បោស្សក្កោ មាតង្គរញ្ញេវ នាគោ ។

ឯកស្ស ចរិតំ ឯកស្ស បុគ្គលស្ស គមនំ សេយ្យេ, នត្ថិ
ពាលេ សហាយតា សហាយភាវោ ពាលេ នត្ថិ, ឯកោ ចរេ
បាបាទិ បាបកម្មានិ ន ច កយិវា នាគោវ តថា នាគោ
មាតង្គរញ្ញេ អប្បោស្សក្កោ ហោតិ ។

បរេ ច ន វិជានន្តិ "មយបេត្ត ហមាយ្ហ សេ"
យេ ច តត្ថ វិជានន្តិ តតោ សម្មន្តិ មេធា ។

បរេ ច បុថុជ្ជនា "មយំ ឯត្ថ កលហេ យមាម្ហសេ" ឥតិ
ការណំ ន វិជានន្តិ, យេ ម ជានា "មយំ តត្ថ កលហេ
យមាម្ហ នស្សាម" ឥតិ ការណំ វិជានន្តិ, តតោ តេន

ការណេន តេ ជានន្តា យោនិសោមនសិការំ ឧប្បាទិពា មេធានំ
កលហានំ រូបសមាយ បដិបជ្ឈន្តិ, តេសំ មេធា កលហា
សម្មន្តិ ឧបសម្មន្តិ ។

៦.មហាកាលត្ថេរទន្ត [៦]

អនិច្ចា វត សង្ខារា ឧប្បាទវយធម្មិនោ
ឧប្បជ្ជិត្វ និរុជ្ឈន្តិ តេសំ រូបសមោ សុខោ^(១) ។

សព្វេ សង្ខារា រូបក្ខន្ធាទយោ អនិច្ចា ឧប្បាទវយធម្មិនោ
វត សភាវតោ ឧប្បជ្ជិត្វ និរុជ្ឈន្តិ, តេសំ សង្ខារានំ រូបសមោ
សុខោ សុខប្បត្តោ ហោតិ ។

សុភាម្មស្សី វិហរន្តំ ឥន្ទ្រិយេសុ អសំវុតំ
តោវន្តំ អមត្តញ្ញំ កុសីតំ ហិនរិយំ
តំ វេ បសហតិ មារោ វាតោ រុក្ខំវ ទុព្វលំ^(២) ។

១ ធម្ម ១/១០១ ។ ២ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/២២. ធម្ម ១/១០៥ ។

មារោ កិលេសមារោ សុភានុបស្សី សុភរូបំ អនុបស្សី
 ឥន្ទ្រិយេសុ ឆសុ ចក្ខុទិសុ អសំវុតំ ភោជនម្ហិ មមត្តញ្ញំ កុសីតំ
 ហិនរិយំ តំ ឯវរូបំ ភិក្ខុវេ បសហតិ អភិភវតិ អជ្ឈោត្តរតិ,
 វាតោ ពលវវាតោ រុក្ខំ ទុទ្ធុលំ សមិរន្តោ បាតេតិយេវ, ឯវមេវ
 តថា ភិក្ខុំ ទុទ្ធុលំ កិលេសមារោ ។

អសុភានុបស្សី វិហរន្តំ ឥន្ទ្រិយេសុ សុសំវុតំ
 ភោជនម្ហិ ច មត្តញ្ញំ សទ្ធិំ អារទ្ធវិយំ
 តំ វេ នប្បសហតិ មារោ វាតោ សេលំវេ បព្វតំ^(១) ។

មារោ យំ ភិក្ខុំ វិហរន្តំ ពុទ្ធសាសនេ ឥន្ទ្រិយេសុ សុសំវុតំ
 សុដ្ឋុ សំវុតំ ភោជនម្ហិ ច មត្តញ្ញំ បមាណជាននសីលំ សទ្ធិំ
 អារទ្ធវិយំ អសុភានុបស្សី អសុភរូបំ អបស្សនសីលំ ឯវរូបំ ភិក្ខុំ
 បព្វតំ ឥវ បព្វតំ សេសំ ឯកគ្បនំ សមិរន្តោ ន កហ្មេតិ ន
 ចលេតិ, ឯវមេវ តថា ភិក្ខុំ មារោ នប្បសហតិ ន អភិភវតិ ន
 អជ្ឈោត្តរតិ ។

១ នប្បក. ធម្ម. ៥២២២. ធម្ម ១/១០៥ ។

៧.ទេវទត្តវត្ថុ [៧]

អនិក្កសារោ កាសាវំ យោ វត្ថំ បរិទហិស្សតិ
អបេតោ ទមសច្ឆេន ន សោ កាសាវមរហតិ^(១) ។

យោ បុគ្គលោ អនិក្កសារោ អធិដ្ឋិតភាគាទិកសារោ វត្ថំ
កាសាវំ កសាវេន វត្ថំ បរិទហេស្សតិ និវាសេតិ ទមសច្ឆេន
អបេតោ អបគតោ, ន សោ កាសាវមរហតិ សោ បុគ្គលោ
កាសាវំ កាសាវវត្ថំ បរិទហិតុំ និវាសេតុំ បារុបិតុំ ន អរហតិ ន
យុត្តោ ភវតិ ។

យោ ច វន្តកសាវស្ស សិលេសុ សុសមាហិតោ
ឧបេតោ ទមសច្ឆេន សោ វេ កាសាវមរហតិ^(២) ។

យោ ច វន្តកសាវស្ស ធិដ្ឋិតកសារោ សិលេសុ ចតុបារិ-
សុទ្ធិសិលេសុ សុសមាហិតោ សុដ្ឋុ សមាហិតចិត្តោ ទមសច្ឆេន
ឥន្ទ្រិយទមនេន ឧបេតោ ឧបគតោ សមន្តាគតោ, សោ បុគ្គលោ

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/២៧. ធម្ម. ១/១១៦, ឧប្បក. ពិ. ៥៨/១១៥ ។
២ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/២៧. ធម្ម. ១/១១៦, ឧប្បក. ពិ. ៥៨/១១៥ ។

៧ កាសាវី កាសាវវត្ត អរហតិ បរិទហិតុំ និវាសិតុំ យុត្តោ
យោតិ ។

៨.សារិបុត្តត្ថេរវគ្គ [៨]

កាលោយន្តោ មហាវិរ ឧប្បជ្ឈ មាតុ កុច្ឆិយំ
សទេវកំ តារយន្តោ ពុជ្ឈស្ស អមតំ បទំ^(១) ។

ភោ មហាវិរ កាលោយំ អយំ កាលោ, តេ តវ តុំ
មាតុកុច្ឆិយំ ឧប្បជ្ឈាហិ សទេវកំ លោកំ សទេវកំ តារយន្តោ
សំសារតោ តារយន្តោ ពុជ្ឈស្ស អមតំ បទំ និព្វានបទំ អមតំ
ពុជ្ឈស្ស ពុជ្ឈាហិ ។ កាលញ ទេសញ ទិបញ កុលំ មាតរមេវ
ច ឥមេ បញ វិលោកេត្វា ឧប្បជ្ឈន្តិ មហាយសា ។ ពុទ្ធា
មហាយសា មហាបរិវារវន្តា វិលោកេត្វា ឥមញ មហាវិលោកំ
កាលាទកំ ឧប្បជ្ឈន្តិ ជាយន្តិ ។

និពុតា នួន សា មាតា និពុតោ នួន សោ បិតា
និពុតា នួន សា នារី យស្សាបំ ព្រាទិសោ បតិ^(២) ។

១ ធម្ម. ១.១២០ ។ ២ ធម្ម. ១.១២១ ។

សា មាតា នួន និព្វុតា និព្វុតហទយោ សីតហទយោ,
 សោ បិតា នួន និព្វុតោ និព្វុតហទយោ ។ និព្វុតា នួន សា
 នារី សា នារី នួន និព្វុតា និព្វុតហទយោ ។ ព្រៀនសោ បតិ
 ឯវ្យុចោ អយំ បុត្តោ យស្យា មាតុយោ, បិតុនោ, និព្វុតហទយោ
 នារិយា បតិ ភវតិ ។

យេ ធម្មា ហេតុប្បុរាវា តេសំ ហេតុំ តថាគតោ អាហ
 តេសញ្ច យោ និរោតោ ឯវ្យាទី មហាសមណោ^(១) ។

ភោ មហាសមណោ វាទី កថេសិ ឯវ្យំ វចនំ ឥតិ យេ
 ធម្មា ហេតុប្បុរាវា ការណបរាវា, តថាគតោ តេសំ ធម្មានំ
 ហេតុំ ការណំ អាហ កថេសិ, យោ និរោតោ តេសញ្ច
 ធម្មានំ តថាគតោ តំ និរោតំ កថេសិ ។

ធម្មោ ហវេ រក្ខតិ ធម្មចារី ធម្មោ សុចិណ្ណោ សុខមាវហាតិ
 ឯសានិសំសោ ធម្មោ សុចិណ្ណោ ន ទុគ្គតី គុច្ចតិ ធម្មចារី^(២) ។

១ ធម្ម. ១/១៣២, ខុទ្ទក. អប. ៧២/៤៦, វិរាម. មហា. ៦/១២៣ ។

២ ធម្ម. ១/១៤១, ខុទ្ទក. ថេរ. ៤៦/២១០ ។

ធម្មានុធម្មចារិបុត្តលំ ហវេ រក្ខតិ យោ ធម្មោ សុចិណ្ណោ
 បុត្តលេន សុដ្ឋិ ចរិតោ, សោ ធម្មោ បុត្តលំ ធម្មចរន្តំ
 សុខមាវហោតិ ។ ឯសោ អានិសង្សោ ធម្មោ សុចិណ្ណោ, បុត្តលោ
 សុសមាហិតចិត្តោ ទុក្ខតី និរយំ ន គត្តតិ ធម្មចារិ ធម្មស្ស
 ចរណសីលោ, ឯសានិសង្សោ ហោតិ ។

នានាបុប្ផញ្ច គន្ធិញ្ច សន្និបាតេត្ថ^(១) ឯកតោ
 បុប្ផសនំ បញ្ញាបេត្តា ឥទំ វចនមព្រិ^(២) ។

សរទតាបសោ នានាបុប្ផញ្ច គន្ធិញ្ច សន្និបាតេត្ថា^(៣)
 សជ្ជេត្តាន បុប្ផសនំ បញ្ញាបេត្តា ឯកតោ អនោមទស្សិ
 សម្មាសម្ពុទ្ធិ អព្រិ អវោច ។

ឥទំ មេ អាសនំ វិរ
 បញ្ញត្តំ តវន្តវិ
 មម ចិត្តំ បសាទេន្តោ
 និសីទ បុប្ផមាសនេ^(៤) ។

១ សន្និបាតេត្ថា ឥតិ ធមោ ។ ២ ធម្ម. ១/១៥៧ ។ ៣ ម. សប្បទេត្តាភតិ ទិស្សតិ
 ៤ ធម្ម. ១/១៥៧ ។ ២ ធម្ម. ១/១៥៧ ។

ហោ វិរ ឥទំ អាសនំ បញ្ញត្តំ មេ មយា បញ្ញត្តំ តវ
អនុច្ឆិកំ តវ អន្ធកំ, តំ មម ចិត្តំ បសាទេនោ ភន្តេ
បុប្ផមាសុនេ និសីទិ និសីទាហិ ។

សត្តរត្តិនិវំ ពុទ្ធោ និសីទិ បុប្ផមាសនេ
មម ចិត្តំ បសាទេត្វា ហាសយិត្វា សទេវកេ^(១) ។

ភន្តេ ពុទ្ធោ អនោមទស្សិ សម្មាសម្ពុទ្ធោ មម ចិត្តំ
បសាទេត្វា មនុស្សេ សទេវកេ ហាសយិត្វា សត្តរត្តិនិវំ មម
បុប្ផមាសនេ និសីទិ ។

អសាវេ សាវមតិនោ សាវេ ច អសាវទស្សិនោ
តេ សាវំ នាធិគច្ឆន្តិ មិច្ឆាសង្កប្បគោចរា^(២) ។

ភិក្ខុវេ មិច្ឆាទិដ្ឋិកា ជនា សង្កប្បគោចរា អសាវទស្សិនោ
សាវេ សីលសាវេ សមាធិសាវេ បញ្ញាសាវេ សាវោ អយន្តិ
អសាវេ អសីលសាវេ អសមាធិសាវេ អបញ្ញាសាវេ សាវមតិនោ
នាធិគច្ឆន្តិ, តេ ជនា អសាវទស្សិនោ សាវេ សីលសាវេ

១ ធម្ម. ១/១៤៧ ។ ២ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/២៧, ធម្ម. ១/១៦៥ ។

សមាធិសារំ បញ្ញាសារំ សារោ អយន្តិ សារំ សីលសារំ
សមាធិសារំ បញ្ញាសារំ នាធិគច្ឆន្តិ ។

សារញ្ច សារតោ ញត្វា អសារញ្ច អសារតោ
តេ សារំ អធិគច្ឆន្តិ សម្មាសង្កប្បគោចរា^(១) ។

យេ ជនា សម្មាសង្កប្បគោចរា សម្មាទិដ្ឋិកា សារញ្ច
សីលសារំ សមាធិសារំ បញ្ញាសារំ សារតោ សារេន បធានេន
ញត្វា ជានិត្វា អសារញ្ច អសីលសារំ អសារតោ អសារេន
បធានេន ញត្វា ជានិត្វា, តេ ជនា សារំ អធិគច្ឆន្តិ ។

៩. នទ្ទត្ថេរវត្ថុ [៩]

យស្ស តិណ្ណោ កាមបង្កោ មទ្ធិតោ កាមកណ្ណកោ
មោហក្ខយមនុប្បត្តោ សុខទុក្ខេ ន វេទតិ^(២) ។

កាមបង្កោ យស្ស បុគ្គលស្ស យេន បុគ្គលេន តិណ្ណោ
មុត្តិវតោ កាមកណ្ណកោ យស្ស បុគ្គលស្ស យេន បុគ្គលេន

១ ឧទ្ទក. ធម្ម. ៥២/២៣, ធម្ម. ១/១៦៥ ។ ២ ឧទ្ទក. ឧបាស. ២៣/១០៧, ធម្ម. ១/១៧៧ ។

មទ្ធិតោ មោហក្ខយមនុប្បត្តោ, សោ មោហក្ខយំ និព្វានសង្ខតំ
អនុប្បត្តោ សុខទុក្ខេ ន វេទតិ ន កម្មតិ ន ចលតិ ។

យថា អគារំ ទុច្ឆន្តំ វុដ្ឋិ សមតិវិជ្ឈតិ
ឯវំ អភាវិតំ ចិត្តំ រាគោ សមតិវិជ្ឈតិ^(១) ។

យថា អគារំ យថា គេហំ ទុច្ឆន្តំ វិលច្ឆន្តំ ធិទ្ធុំ វុដ្ឋិ
សមតិវិជ្ឈតិ, ឯវំ តថា ចិត្តំ យស្ស បុគ្គលស្ស អភាវិតំ
ភាវនាយ វិហិតំ បុគ្គលេន រាគោ សមតិវិជ្ឈតិ ។

យថា អគារំ សុច្ឆន្តំ វុដ្ឋិ ន សមតិវិជ្ឈតិ
ឯវំ សុភាវិតំ ចិត្តំ រាគោ ន សមតិវិជ្ឈតិ^(២) ។

យថា អគារំ គេហំ សុច្ឆន្តំ សុដ្ឋុ បដិច្ឆន្តំ អធិទ្ធាវធិទ្ធុំ
វុដ្ឋិ សមតិវិជ្ឈតិ, ឯវំ តថា យស្ស បុគ្គលស្ស ចិត្តំ សុភាវិតំ
សមធិបស្សនាភាវនាហិ សុភាវិតំ បុគ្គលេន រាគោ ន
សមតិវិជ្ឈតិ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/២៣, ធម្ម. ១/១៧៩ ។ ២ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/២៤, ធម្ម. ១/១៧៩ ។

បពោទន្តេ ករិស្សាមិ   សោឡសង្កុលិកណ្តកំ
សញ្ជិន្ទិស្សាមិ តេ កាយំ   ឯវំ ជានាហិ គទ្រុភ^(១) ។

គទ្រុភ អហំ បពោទំ សោឡសង្កុលិកណ្តកំ ករិស្សាមិ តេ
តវំ កាយំ តេន បពោទន្តេន សញ្ជិន្ទិស្សាមិ វិជ្ឈិស្សាមិ, ត្វំ
ឯវំ ការណំ ជានាហិ ។

បពោទម្មេ ករិស្សសិ   សោឡសង្កុលិកណ្តកំ
បុរតោ បតិដ្ឋហិត្វាន^(២)   ឧទ្ធវិត្វាន បច្ចុតោ
ភណ្ណន្តេ បាតយិស្សាមិ   ឯវំ ជានាហិ កប្បក^(៣) ។

ហេ កប្បក ត្វំ បពោទំ សោឡសង្កុលិកណ្តកំ មម ចេ
យទិ ករិស្សសិ, អហំ បាទេ បុរតោ ភូមិយំ បតិដ្ឋហិត្វាន បាទេ
បច្ចុតោ ឧទ្ធវិត្វាន ភណ្ណន្តេ បាតយិស្សាមិ ឯវំ ជានាហិ ។

ចតុប្បទិ សង្កមុខិ   នារិ សត្វង្គសោភិណិ
ភរិយំ តេ អានយិស្សាមិ   ឯវំ ជានាហិ គទ្រុភាតិ^(៤) ។

១ ធម្ម. ១/១៤១ ។ ២ ក. បេ. បតិដ្ឋហិត្វាន ។ ៣ ធម្ម. ១/១៤១ ។ ៤ ធម្ម. ១/១៤២ ។

អហំ នារី នារីសង្ខាតំ សព្វង្គសោភិណី ចតុប្បទី សង្ខមុខិ
 តេ តវ ភរិយំ មា ឧទ្ធរណញ្ញរ, តេ តុយ្ហំ នយិស្សាមិ
 អានេស្សាមិ, ឯវំ ជានាហិ គទ្រោភតិ ។ ភោ គទ្រោភ សោ ត្វំ
 ឯវំ ការណំ ជានាហិ ។

១០. ចុទ្ធសុភិកវត្ថុ [១០]

តំធិ សោចតិ បេច្ច សោចតិ
 បាបការី ឧភយត្ថ សោចតិ
 សោ សោចតិ សោ វិហញ្ញតិ
 ទិស្វា កម្មកិលិដ្ឋមត្តនោ^(១) ។

ភិក្ខុវេ យោ បុគ្គលោ បាបការី នានប្បការស្ស កម្មស្ស
 ការកោ តំធិ តមស្មី មនុស្សលោកេ សោចតិ បេច្ច បច្ឆា
 បរលោកេ សោចតិ ឧភយត្ថ ឧភយេស្ម សោចតិ, សោ
 បុគ្គលោ កម្មកិលិដ្ឋមត្តនោ ទិស្វា បស្សិត្វា សោចតិ ។ សោ
 វិហញ្ញតិ អត្តានំ វិហញ្ញតិ ។

១ ម្សក. ធម្ម ៥២/២៤, ធម្ម ១/១៨៧-៨ ។

១១. ធម្មិកខ្មណសកវត្ថុ [១១]

ឥត មោទតិ យេច្ច មោទតិ
កតបុញ្ញោ ឧភយត្ថ មោទតិ
សោ មោទតិ សោ បមោទតិ
ទិស្វា កម្មវិសុទ្ធិមត្តនោ^(១) ។

ភិក្ខុវេ យោ បុគ្គលោ កតបុញ្ញោ នានប្បការស្ស
កុសលស្ស ការកោ ឥត ឥមស្មី លោកេ យេច្ច បច្ឆា បរលោកេ
មោទតិ ឧភយត្ថ ឧភយេសុ វានេសុ មោទតិ, សោ តំ
វិសុទ្ធិមត្តនោ ទិស្វា បស្សិត្វា មោទតិ បមោទតិ ។

១២. ទេវទត្តវត្ថុ [១២]

សុករានិ អសាធូនិ អត្តនោ អហិតានិ ច
យំ វេ ហិតញ្ច សាធូញ្ច តំ វេ បរមទុក្ករំ^(២) ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/២៤, ធម្ម. ១/១៩៣-៤ ។ ២ ធម្ម. ១/២១៨ ។

អសាធូនិ អសុន្តរកម្មានិ អត្តនោ អហិតានិ ច អនត្តកានិ
 ច បាបជនេន កតានិ សុករានិ, យំ កម្មំ ហិតញ្ច អត្តនោ
 ហិតករំ សាធុញ្ច សុន្តរំ, តំ កម្មំ បាបេន ជនេន កតំ វេ
 បរមទុក្កំ ហោតិ ។

សុករំ សាធុនា សាធុ សាធុ បាបេន ទុក្កំ
 បាបំ បាបេន សុករំ បាបមិយេហិ ទុក្កំ^(១) ។

សាធុ សុន្តរំ កម្មំ សាធុនា សុន្តរេន ជនេន កតំ សុករំ,
 សាធុ សុន្តរំ កម្មំ បាបេន ជនេន កតំ ទុក្កំ, បាបកម្មំ បាបេន
 ជនេន កតំ សុករំ, បាបកម្មំ អិយេហិ ជនេហិ ទុក្កំ ហោតិ ។

ហោតិ សីលវតំ អញ្ចោ បដិសណ្ឋារវុត្តិនំ
 លក្ខណំ បស្ស អាយន្តំ ញាតិសង្ឃបុរក្ខិតំ
 អថ បស្សសិមំ កាឡំ សុវិហិនំវ ញាតិភិ^(២) ។

យោ អញ្ចោ សីលវតំ សីលវន្តានំ ជនានំ វុត្តិនំ
 បដិសណ្ឋារំ ហោតិ ។ ត្ថំ លក្ខណំ សក្ខណមិតំ អម្ពានំ បុត្តំ

១ ធម្ម. ១/២០៩ ។ ២ ធម្ម. ១/២១០, ទុទ្ធក. ជា. ៥៩/៦ ។

ញាតិសង្ឃបុរក្ខិតំ ញាតិសង្ឃេន បរិវុតំ អាយន្តំ អម្ពកំ
 សន្តិកេ អាគច្ឆន្តំ បស្សសិ បស្សាហិ, ត្វំ អថ ឥមំ កាឡំ
 កាឡមិតំ អម្ពកំ សន្តិកេ អាគច្ឆន្តំ បស្សសិ បស្សាហិ ឯកំសេន
 វិហិតំ វិហិតំ ញាតិភិ ញាតិហិ ។

អបិ វិរក បស្សេសិ សកុណំ មញ្ញុភាណកំ
 មយ្ហរគីវសង្កាសំ បតី មយ្ហំ សិវិជ្ជកំ^(១) ។

ភោ វិរក អបិ ត្វំ បស្សេសិ សកុណំ មញ្ញុភាណកំ
 មយ្ហរគីវសង្កាសំ មយ្ហរគីវសទិសំ បតី មយ្ហំ បតិនាមេន
 សិវិជ្ជកំ នាម ។

ឧទកថលចរស្ស បក្ខិនោ
 និច្ចំ អាមកមច្ចភោជិនោ
 តស្សានុករំ សិវិជ្ជិកោ
 សេវាលេហិ បលិតុណ្ណិកោ មតោ^(១) ។

---

១ ធម្ម. ១/២១១. ឧទ្ធក. ជា. ៥៨/១០៤ ។

ភទ្ទេ សកុណិ តវំ បតិ សវិជ្ជកោ បក្ខិនោ បក្ខិស្ស
 ឧទកថលេ បន ចរិតំ សមត្ថស្ស និច្ចំ អាមកមច្ចកោជនោ
 ភោទនសីលស្ស តស្ស ឯវុបស្ស បក្ខិនោ កម្មំ អនុករំ
 អនុករោន្តោ សវិជ្ជកនាមេន សេវាលេហិ បលិតុណ្ណិកោ
 ឱនទ្ធិកោ មកោ ហោតិ ។

អចារិ^(១) វតាយំ វិតុទំ វនានិ
 កដ្ឋង្ករក្ខេសុ អសារកេសុ
 អថាសទា ខទិរំ ជាតសារំ
 យត្តារិទា គរុទ្យោ ឧត្តមង្គំ^(២) ។

អយំ គរុទ្យោ អចារិ វត វនានិ សិម្ពលិវនានិ វិតុទំ
 វិតុទន្តោ កដ្ឋង្ករក្ខេសុ សិម្ពលិវនេសុ អសារកេសុ និស្សរេសុ,
 អថ តទា តស្មី កាលេ ខទិរំ ខទិរវនំ ជាតសារំ សារជាតិកោ
 ឧប្បន្នំ សទា យត្ថ យស្មី ខទិរវនេ គរុទ្យោ ឧត្តមង្គំ អត្តនោ
 សីសំ អភិទំ ហោតិ ។

១ ធម្ម. អធិតិប្បត្តិ ។ ២ ធម្ម. ១/២១១, ឧទ្ធក. ជា. ៥៨/២០៧ ។

លសី ច តេ និប្បលិពា មត្តកោ ច បិទាលិពោ
សព្វា តេ ផាសុកា ភគ្គា អជ្ជ ខោ ត្វំ វិរោចសិ^(១) ។

លសី ច មត្តលុង្កំ តេ តវ និប្បលិពា និច្ចាលិតំ ហត្ថិ-
នាគេន មទ្ធិតំ, មត្តកោ តេ តវ មត្តកោ បទាលិពោ និក្ខន្តោ,
កដ្ឋា តេ ផាសុកា ភគ្គា ហត្ថិនាគេន មទ្ធិនាគេន មទ្ធិត្វា,
អជ្ជ ខោ ឥទានិ ខោ ត្វំ វិរោចសិ ។

អករម្ហា^(២) វ តេ កិច្ចំ យំ ពលំ អហវម្ហសេ
មិគរាជ នមោ ត្យត្ត អបិ កិញ្ចិ លភាម្ហសេ^(៣) ។

ភោ មិគរាជ នមោ មម នមោ តេ តម្ហំ អត្ថំ ភវតុ,
មយំ កិច្ចំ តេ តវ កម្ហំ អករម្ហា ឯវ យំ ពលំ អហវម្ហសេ
អាគម្ហ អបិ មយំ កិញ្ចិ មត្តតំ និស្សាយ តេ តវ សន្តិកា
លភាម្ហសេ ។

មម លោហិតភក្ខស្ស ទន្តន្តរគតោ សន្តោ
និច្ចំ លុទ្ធានិ កុព្វតោ តំ ពរិយា ធម្មប្បិ ជីវសិ^(៣) ។

១ ធម្ម. ១/២១២, ខុទ្ទក. ពិ. ៥៨/៥៧ ។ ២ អ. អករម្ហសាតិ បារោ ទិស្សតិ ។ ៣ ធម្ម. ១/២១២, ខុទ្ទក. ពិ. ៥៨/១៤៣ ។

ត្ថំ មម លោហិតមំសំ ភក្ខស្ស និច្ចំ សទា កាលំ លុទ្ធានិ
 លុទ្ធកម្មានិ កុព្វតោ កុព្វន្តស្ស កណ្តន្តស្ស មម ទន្តន្តរគតោ
 សន្តោ តំ មំសំ និស្សាយ, យំ មំសំ មម ទន្តន្តរគតំ ពហុ
 ជីវសិ ។

ញាតមេតំ កុរុង្គស្ស យំ ត្ថំ សេបណ្ណិ សេយ្យសិ
 អញ្ញំ សេបណ្ណិ គច្ឆាមិ ន មេ តេ រុច្ឆតេ ផលំ^(១) ។
 សេបណ្ណិ ត្ថំ យំ ឯតំ តេ តវំ កម្មំ កុរុង្គស្ស កុរុង្គេន
 មេ មយា ញាតំ សេយ្យសិ, អហំ អញ្ញំ សេបណ្ណិ គច្ឆាមិ, តេ
 តវំ ផលំ មេ មយ្ហំ ន រុច្ឆតេ ។

អក្ខិ ភិន្នា បដោ នដោ សកគេហេ^(២) វ ភណ្ណនំ
 ឧភតោ បទ្ធអកម្មន្តា ឧទកម្មិ ថលម្ហិ ច^(៣) ។

តស្ស បុគ្គលស្ស អក្ខិ ភិន្នា យោនិ, តស្ស បុគ្គលស្ស
 បដោ នដោ យោតិ, ភណ្ណនំ សកគេហេ អត្តនោ គេហេ
 ឧប្បន្នំ យោតិ, ឧភតោ ឧភោ ជនា ឧទកម្មិ ច ថលម្ហិ ច
 បទ្ធអកម្មន្តា យោនិ ។

១ ធម្ម. ១/២១២, ឧប្បក. ព. ៤៩/១១ ។ ២ ធម្ម. សមិគេយោ ច ។ ៣ ធម្ម. ១/២១៣ ។

វង្សកេ ទេវទត្តមី   ចោរេ អង្គុលិមាលកេ
ធនបាលេ ច រាហុលេ   សព្វត្ថ សមមានសោ ។

សោ ភគវា សមមានសោ សព្វត្ថ បុគ្គលេសុ វង្សកេ
ទេវទត្តមី ទេវទត្តាទិកេ ចោរេ អង្គុលិមាលាទិកេ ធនបាលេ
ធនបាលហត្ថិនាមកេ រាហុលេ ច ហោតិ ។

ឥមេហិ អដ្ឋិហិ^(១) តមគ្គបុគ្គលំ
ទេវាតិទេវំ នរទម្មសារថី
សមន្តចក្កំ សតបុញ្ញលក្ខណំ
បាលោហិ ពុទ្ធនំ សរណំ គតោស្មិ^(២) ។

ឥមានិ ទ្ធក្តិសមហាបុរិសលក្ខណានិ យស្ស សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស
អត្ថិបិ អហំ តំ អគ្គបុគ្គលំ ទេវាតិទេវំ នរទម្មសារថី ទេវ-
មនុស្សានំ សមន្តចក្កំ សតបុញ្ញលក្ខណំ បាលោហិ មម ពុទ្ធនំ
សរណំ ឧត្តមសរណំ គតោ អស្មិ ភវាមិ ។

អកតញ្ញស្ស បោសស្ស   និច្ចំ វិវរទស្សិនោ
សព្វញ្ចេ បបរិ ទត្ថា   នេវ នំ អភិរាធមេ^(៣) ។

១ បោ. ឥមានិ អត្ថិបិ ។ ២ ធម្ម. ១/២១៤ ។ ៣ ធម្ម. ១/២១៧ ។

សព្វំ បឋវី ប្រោសស្ស បុរិសស្ស អកតញ្ញស្ស និច្ចំ
វិវរទស្សិនោ ទជ្ជា ទទេយ្យ, នេវ នំ អភិរាធយេ នំ អកតញ្ញំ
បុគ្គលំ នោ ឯវ អភិរាធយេ ។

សព្វោ ជនោ ហីសិពោ បិដ្ឋលេន
សត្វី មតេ បច្ចយំ វេទយន្តិ
បិយោ នុ តេ អាសិ អកណ្ណនេត្តោ
កស្មា តុវំ រោទសិ ទ្វារបាលេ^(១) ។

សព្វោ ជនោ សកលោ ជនោ អន្តោ ជនោ ពហិ ជនោ
បិដ្ឋលេន បិដ្ឋលរញ្ញោ ហីសិពោ បិទ្សិពោ ហោតិ, តស្សី
បិដ្ឋលរញ្ញោ មតេ បច្ចយំ បិតី វេទយន្តិ លរញ្ញោ បិយោ នុ
តេ អកណ្ណនេត្តោ អាសិ អហោសិ ទ្វារបាល តុវំ រោទសិ
កស្មា កេន ការណេន ។

ន មេ បិយោ អាសិ អកណ្ណនេត្តោ
ភាយមិ បច្ចាគមនាយ តស្ស

១ ធម្ម. ១/២១៨, ឧប្បក. ជា. ៥៨/១២៤ ។

ឥតោ គតោ ហីសេយ្យ មច្ចុរាជំ
សោ ហីសិតោ អានេយ្យ នំ បុន ឥធ ។

បិដ្ឋលរាជា អកណ្ណនេញោ មេ មយ្ហំ បិយោ ន អាសិ
នាហោសិ, សោ បិដ្ឋលរាជា ឥតោ មនុស្សលោកតោ គតោ
បរលោកំ មច្ចុរាជំ យមរាជានំ ហីសេយ្យ, សោ យមរាជា
ហីសិតោ បិទ្យតោ បិដ្ឋលរញោ តំ បិដ្ឋលរាជានំ បុន ឥធ
ឥមស្មី ពារាណសិនគេ អានេយ្យ, អហំ តស្ស បិដ្ឋលស្ស
រញោ បច្ចាគមនាយ បដិអាគមនតោ ភាយាមិ ។

ឥធ បត្យតិ យេច្ច តប្បតិ
បាបការី ឧភយត្ថ តប្បតិ
បាបំ មេ កតន្តិ តប្បតិ
ភិយ្យោ តប្បតិ ទុក្ខតិ គតោ^(១) ។

ភិក្ខុវេ យោ បុគ្គលោ ឥធ តប្បតិ កម្មតប្បនេន យេច្ច
អត្តានំ តប្បតិ, បាបការី នានប្បការស្ស បាបស្ស ការី បុគ្គលោ
ឧភយត្ថ វិបាកតប្បនេន បាបកម្មេន តប្បនេន តប្បតិ បាបំ មេ

១ ឡុក. ឆម. ៥២/២៤, ឆម. ១/២១៤ ។

មយា កតន្តិ តប្បតិ អត្តានំ តប្បតិ សោ បុគ្គលោ បាបំ មេ
កតន្តិ តប្បតិ ភិយ្យោ ទុគ្គតី គពោ តប្បតិ ។

១៣.សុមនាទេវីវត្ថុ [១៣]

ឥត នន្តតិ យេច្ច នន្តតិ
កតបុញ្ញោ ឧភយត្ថ នន្តតិ
បុញ្ញំ មេ កតន្តិ នន្តតិ
ភិយ្យោ នន្តតិ សុគ្គតី គពោ^(១) ។

ភោ គហបតិ យោ បុគ្គលោ កតបុញ្ញោ កម្មនន្តនេន នន្តតិ
ឥត យេច្ច វិបាកនន្តនេន នន្តតិ បុញ្ញំ មេ កតន្តិ នន្តតិ ភិយ្យោ
សុគ្គតី គពោ នន្តតិ ឧភយត្ថ ឧភយេសុ ហំនេសុ នន្តតិ ។

១ ឧទ្ធព. ធម្ម. ៥២/២៤, ធម្ម. ១/២២៣-៤ ។

១៤. ទ្វេសហាយកភិក្ខុវត្ថុ [១៤]

ពហុម្បិ ចេ សហិតំ ភាសមានោ
 ន តក្ករោ ហោតិ នរោ បមត្តោ
 គោប្យោ គាវោ គណយំ បរេសំ
 ន ភាគវា សាមញ្ញស្ស ហោតិ^(១) ។

ភិក្ខុវេ យោ នរោ បមត្តោ តំ ពុទ្ធវចនំ សហិតំ សហិតំ
 ពហុម្បិ អនេកំ ភាសមានោ កថយមានោ អបិ ន តក្ករោ
 ចេ ហោតិ ចេ ភវតិ គោប្យោ វេ គោប្យាលោ បរេសំ ជនានំ
 គាវោ គណយំ គណយន្តោ គណេន្តោ រក្ខន្តោ ភាគ្យវា បញ្ច-
 គោរសស្ស ន ហោតិ, វេ មេវ តំ ភិក្ខុវេ ពុទ្ធវចនំ តេបិដក-
 សង្ខាតំ សាមញ្ញស្ស បញ្ចគោរសសង្ខាតស្ស ភាគ្យវា សាមញ្ញំ
 ផលំ ន ហោតិ ។

អប្បម្បិ ចេ សហិតំ ភាសមានោ
 ធម្មស្ស ហោតិ អនុធម្មតិ
 ភាគញ ទោសញ បហាយ មោហំ

---

១ ធម្ម. ១/២២៩, ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/២៤ ។

សម្មប្បជានោ សុវិមុត្តចិត្តោ
 អនុបាទិយានោ ឥធ វា ហរំ វា
 ស ភាគវា សាមញ្ញស្ស ហោតិ^(១) ។

ភិក្ខុវេ យោ បុគ្គលោ ពុទ្ធវចនំ សហិតំ អប្បម្បិ ថោកំ
 អបិ ភាសមានោ កថយមានោ ធម្មស្ស នវលោកុត្តរធម្មស្ស
 អនុធម្មចារី អន្ទបធម្មចរណសីលោ ចេ ហោតិ, វាគញ
 ទោសញ្ច បហាយ មោហំ បហាយ, តស្ស កិលេសស្ស
 សម្មប្បជានោ សោ ភិក្ខុ ចេ សុវិមុត្តចិត្តោ បញ្ចហិ វិមុត្តិហិ
 សមុច្ឆេទវិមុត្តិបដិបស្សន្ធវិមុត្តិនិស្សរណវិមុត្តិតទង្គវិមុត្តិវិក្ខម្ពនវិមុត្តិហិ
 អនុបាទិយានោ ចត្វហិ ឧបាទានេហិ អគ្គហិតបញ្ចក្ខន្ធនោ ឥធ
 ឥមស្មី លោកេ វា ហរំ វា បរលោកេ វា នាគភវនេ វា
 សុបណ្ណភវនេ វា ទេវលោកេ វា ស ភាគ្យវា សាមញ្ញស្ស
 មគ្គផលសង្ខាតស្ស ហោតិ ។

យមកវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា ។
 បឋមោ វគ្គោ ។

---

១ អប្បក. ធម្ម. ៥២/២៤. ធម្ម. ១/២២៩ ។

២. អប្បមាធិវគ្គ

១. សាមាវតីវត្ថុ [១៥]

យោ ទណ្ណេន អទណ្ណេសុ អប្បទុដ្ឋេសុ ទុស្សតិ
 ទសន្តមញ្ញតវំ ហានំ ខិប្បមេវ និគច្ឆតិ^(១) ។

យោ បុគ្គលោ ទណ្ណេន វចនេន វា សត្តេន វា
 អប្បទុដ្ឋេសុ ទោសវិហិតេសុ ជនេសុ ទុស្សតិ ទុត្តិកម្មំ ករោតិ,
 សោ បុគ្គលោ ទសន្តំ អញ្ញតវំ ហានំ ទុត្តតិសង្ខាតំ ខិប្បំ ឯវ
 និគច្ឆតិ បាបុណោតិ ។

វេទនំ ធុរុសំ ជានី សរិរស្ស វ ភេទនំ
 គរុកំ វាបិ អាពាធំ ចិត្តក្ខេបំ វ បាបុណេ^(២) ។

សោ បុគ្គលោ ធុរុសំ វេទនំ ជានី ជវហានី ឆាយតំ
 សរិរស្ស បភេទនំ គរុកំ បហារំ វាបិ អាពាធំ ចិត្តក្ខេបំ បាបុណេ ។

រាជតោ វា ឧបសគ្គំ អព្ពក្ខានំ វ ទារុណំ
 បរិក្ខយំ វ ញ្ញតីនំ ភោគានំវ បរកង្កុណំ^(៣)

១ ធម្ម. ២/៣៨ ។ ២ ធម្ម. ២/៣៨ ។ ៣ ធម្ម. ២/៣៨ ។

អថ វាស្ស អគារានិ អគ្គិ ឧហតិ^(១) បុរកោ
កាយស្ស ភោទា ទុប្បញ្ញោ និរយំ សោ ឧបបជ្ជតិ^(២) ។

សោ ទុត្តិការិយបុគ្គលោ ឧបសគ្គំ រាជតោ វា បាបុណោយ្យ
អព្ពក្ខានំ ឧបវាទានំ ជនានំ វចនំ ទារុណំ បរិក្ខយញ្ច ញាតិ-
គណានំ ភោគានញ្ច បរាង្គណំ វិនាសំ បាបុណោយ្យ, អថវា
កិមញ្ញំ អស្ស មិត្តទុត្តិនោ បុគ្គលស្ស អគារានិ អគ្គិ អសនិ អគ្គិ
ឧហតិ កាយស្ស ភោទា បញ្ចក្ខន្ធស្ស ភោទេន បុរកោ
បកតិ^(៣) ។ សោ មិត្តទុត្តិកម្មកោ បុគ្គលោ ទុប្បញ្ញោ និប្បញ្ញោ
កាយស្ស ភោទា និរយំ ឧបបជ្ជតិ ។

បុព្វេវ សន្និវាសេន បច្ចុប្បន្នហិតេន វា
ឯវន្តំ ជាយតេ យេមំ ឧប្បលំវ យថោទកេ^(៣) ។

ឧប្បលំវ យថា ឧប្បលំ ឧទកេ ជាយតិ, ឯវំ យេមំ តេន
យោតុនា ជាយតិ, សន្និវាសេន តេសំ ទ្វិន្តំ ជនានំ សន្និវាសេន
បុព្វេវ បុរេ វ បច្ចុប្បន្នហិតេន វា ឥមស្មី អត្តភាវេ អញ្ញមញ្ញំ
តំ យេមំ ឯវំ ជាយតិ ។

១ ធម្ម. ទហតិ ។ ២ ធម្ម. ២/៣៨ ។ ៣ ធម្ម. ២/៥១ ។

ឥច្ឆិតំ បដ្ឋិតំ តុយ្ហំ	ខិប្បមេវ សមិជ្ឈតុ
សព្វេ បូជន្តុ សង្កប្បា	ចន្ទោ បណ្ណសោ យថា ^(១) ។

យំ វត្ថុ ឥច្ឆិតំ តយា បត្តិតំ តយា, តំ សព្វំ វត្ថុ តុយ្ហំ សមិជ្ឈតុ ខិប្បំ វា បាបុណាតុ ។ សព្វេ សង្កប្បា ពវ បូជន្តុ អធិដ្ឋានមត្តកំ បាបុណន្តុ, យថា ចន្ទោ អត្តនោ បរាយ អាកាសេ សោភតិ, ឯវំ តថា ឯវមស្ស កុសលស្ស អានុភាវេន ឥមស្មី លោកេ សោភតិ ។

ឥច្ឆិតំ បដ្ឋិតំ តុយ្ហំ	ខិប្បមេវ សមិជ្ឈតុ
សព្វេ បូជន្តុ សង្កប្បា	មណិ ជោតិរសោ យថា ^(២) ។

យថា មណិ ជោតិរសោ សព្វកាមទទំ មណិរតនំ ឥមស្មី អត្តភាវេ សមន្តា ឃោជនប្បមាណំ បទេសំ ឱភាសេតិ, ឯវំ តបាវំ តស្ស បុគ្គលស្ស កម្មស្ស ។

វត្តស្ស ហិ ឧក្កដិកំ បទំ ភវេ
 ទុដ្ឋស្ស ហោតិ សហសានុបិទ្ធិតំ

---

១ ធម្ម. ២/៦៨ ។ ២ ធម្ម. ២/៦៨ ។

មុឡ្យស្ស ហោតិ អវកឡិកំ បទំ

វិវដ្តទស្ស ឥទមីទិសំ បទំ^(១) ។

មុឡ្យស្ស រាគចរិតស្ស បុគ្គលស្ស បទំ ឧក្កុដិកំ រាវេ
រាវេយ្យ, ទុដ្ឋស្ស ទោសចរិតស្ស បុគ្គលស្ស សហសានុបិទ្ធិតំ
ហោតិ ។ មុឡ្យស្ស មោហចរិតស្ស បទំ, អវកឡិកំ ហោតិ ។
ឥទំ ល្បទិសំ ឯរូបំ បទំ វិវដ្តទស្ស វដ្ឋសំសារំ វិច្ឆិនិត្តា
លោកេ បិតស្ស បុគ្គលស្ស បទំ ហោតិ ។

ទិស្វាន តណ្ហំ អរតិញ្ច រាតំ

នាហោសិ ឆន្ទោ អបិ មេថុនស្មី

កិមេវិទំ មុត្តករិសបុណ្ណំ

បាទាបិមំ សម្មុសិតុំ ន ឥច្ឆេ^(២) ។

ព្រាហ្មណ ឆន្ទោ ចិត្តំ តណ្ហំ អរតិញ្ច រាតំ ទិស្វា អបិ
មេថុនស្មី នាហោសិ ។ អហំ ឥទំ ធរំ ធិតវំ មុត្តករិសបុណ្ណំ

១ ធម្ម. ២/៧២-៣ ។ ២ ធម្ម. ២/៧៤ ។

បាទាបិមំ ឥមំ បាទំ អបិ សម្មុសិតំ ន ឥច្ឆេ ។ មេ
មយ្ហំ កី ។

អហំ នាគោវ សង្កាមេ ចាបាតោ បតិពំ សំ
អតិវាក្យំ តិពិក្ខុស្យំ ទុស្សិលោ ហិ ពហុជ្ឈនោ^(១) ។

នាគោ សង្កាមេ ភូមិយំ បិពោ សំ ចាបាតោ ធនុតោ
បតិពំ មហាយោធបុរិសេន ខិត្តំ អត្តនោ កាយេ តិពិក្ខុតិ
អធិវាសេតិ, ឯវមេវ តថា អហំ ពហុជ្ឈនោ ទុស្សិលោ
អតិវាក្យំ ផុសវចនំ តិពិក្ខុស្យំ អធិវាសេស្សាមិ ។

ទន្តំ នយន្តិ សមិទី ទន្តំ រាជាភិរុហតិ
ទន្តោ សេដ្ឋោ មនុស្សេសុ យោតិវាក្យំ តិពិក្ខុតិ^(១) ។

យោ បុគ្គលោ ទន្តោ, សោ បុគ្គលោ មនុស្សេសុ
សេដ្ឋោ ហោតិ លោកេ អត្ថិ, ធិរា បណ្ឌិតាទយោ តំ បុគ្គលំ
ទន្តំ ឥន្ទ្រិយទមនេន អធិវាសេន សមន្មាគតំ សមិទី និព្វានំ
នយន្តិ នេន្តិ ទន្តោ (រាជា) បរស្ស ទោសំ រាជាភិរុយ្ហតិ

១ គម្ម. ២/៤០ ។

ទសរាជធម្មេហិ តិពិក្ខុតិ, យោ បុគ្គលោ អតិវាក្យំ ផុសវចនំ
តិពិក្ខុតិ អធិវាសេតិ ។

វរមស្សតរា ទន្តា អាជានេយ្យា ច សិន្ធិវា
កុញ្ញោ ច មហានាគោ អត្តទន្តោ តពោ វរំ^(១) ។

អាជានេយ្យា ច សិន្ធិវកុលេ ជាតា អស្សា ទន្តា តេសំ
អស្សតរានំ វរតរា កុញ្ញោ ច មហានាគោ អត្តទន្តោ អត្តានំ
ទមិពោ តពោ តេហិ គជេហិ វរំ សេដ្ឋំ វរោ សេដ្ឋោ
ហោតិ, ឯវំ តថា មនុស្សា អត្តនោ ទន្តា តេសំ មនុស្សានំ
សេដ្ឋា វរោ ហោន្តិ ។

សមុច្ចាមិ បមុច្ចាមិ
សញ្ច មុច្ចន្តិ មេ ទិសា
សាមាវតិ មំ តាយស្ស
ត្វញ្ច មេ សរណំ ភវំ^(២) ។

១ ធម្ម. ២/៤០ ។ ២ ធម្ម. ២/៤៦ ។

អហំ សមុប្បាមិ បមុប្បាមិ មោហំ បាបុណាមិ, សព្វា
សព្វាយោ ទិសាយោ មេ មយ្ហំ មុប្បន្តិ ន ទិស្សន្តិ ។ ភោ
សាមាវតិ ត្វំ មំ សំសារតោ តាយស្ស តាមហិ ត្វញ មេ
មម សរណំ ភវំ ភវាហិ ។

ឥទំ វត្តា សាមាវតី សម្មាសម្ពុទ្ធសាវិកា
មា មំ ត្វំ សរណំ គច្ច យមហំ សរណំ គតា
ឯស ពុទ្ធោ មហារាជំ ឯស ពុទ្ធោ អនុត្តរោ
សរណំ គច្ច តំ ពុទ្ធំ ត្វញ មេ សរណំ ភវំ^(១) ។

សាមាវតី សម្មាសម្ពុទ្ធសាវិកា ឥទំ វត្តនំ ឧទេនស្ស រញ្ជោ
វត្តា ភោ មហារាជ ត្វំ មំ សរណំ មា គច្ចាហិ, យមហំ យំ
អហំ ពុទ្ធសរណំ ទេវមនុស្សានំ សរណំ គតា បត្តា ភវាមិ,
ឯស ពុទ្ធោ អនុត្តរោ សរណំ គច្ច តំ ពុទ្ធំ, ត្វញ មេ សរណំ
គតោ បត្តោ ភវំ ភវាហិ ។

ឯស ភិយ្យោ បមុប្បាមិ សព្វា មុប្បន្តិ មេ ទិសា
សាមាវតិ មំ តាយស្ស ត្វញ មេ សរណំ ភវំ^(២) ។

១ គម្ម. ២/៤៧ ។ ២ គម្ម. ២/៤៧ ។

ឯស ឯសោ អហំ ភិយ្យោ បមុយ្ហាមិ មោហំ
បាបុណាមិ, សព្វា មុយ្ហន្តិ មេ ទិសា សាមាវតិ មំ តាយស្ស
ត្វញ្ច មេ សរណំ ភវំ ភវាហិ ។

មោហប្បពន្ធនោ^(១) លោកោ ភព្វរូបោវ ទិស្សតិ
ឧបធិពន្ធនោ ពាលោ តមសា បរិវាវិតោ
សស្សតិ វិយ ខាយតិ បស្សតោ នត្តិ កិញ្ញនំ^(២)។

ភិក្ខុវេ លោកេ លោកស្មី មោហប្បពន្ធនោ មោហានំ
បពន្ធនសមិស្សតោ កុសលាកុសលនិស្សន្នេន សុខទុក្ខំ អនុភវិតុំ
ភព្វរូបោវ ភព្វសភាវោ អយំ លោកោ ទិស្សតិ, ពាលោ
តមសា បរិវាវិតោ មោហន្តកាវេន បរិវាវិតោ ឧបធិពន្ធនោ
កិលេសេហិ ពន្ធនចិត្តោ, ពាលានំ សម្បត្តិ នាម សស្សតិ
វិយ ចីរតិ វិយ ជាយតិ បញ្ញាយតិ នំ តំ សម្បត្តិជាតំ កិញ្ញិ
បស្សតោ ន អនិច្ចកម្មន្តស្ស នត្តិ សស្សតិ វិយ ចីរតិ វិយ ។

អប្បមាទោ អមតំ បទំ បមាទោ មច្ចុនោ បទំ
អប្បមត្តា ន មិយន្តិ យេ បមត្តា យថា មតា^(៣) ។

១. ធម្មបទ. មោហសម្មណេ ។ ២ ធម្ម. ២/១០៣ ។ ៣ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/២៤, ធម្ម. ២/១១០ ។

បុគ្គលោ អប្បមាទោ សតិយោ អវិប្បវាសោ អមតំ បទំ
 និព្វានសង្ខាតំ បាបុណោតិ ។ យោ បុគ្គលោ បមាទោ សតិ-
 វិប្បវាសោ, សោ បុគ្គលោ មច្ចុនោ បទំ បាបុណោតិ ។ យេ
 បណ្ឌិតា អប្បមត្តា រតនត្ថយេសុ អប្បមត្តា, តេ បណ្ឌិតា ន
 មីយន្តិ ន មរន្តា សមាណា, យេ ពាលោ បមត្តា ពាន-
 សីលាទិសុ បមត្តា, តេ ពាលោ ជីវមាគាថិ យថា មថា
 មរណសទិសា សមាណា ហោន្តិ ។

ឯតំ វិសេសតោ ព្រាត្នា អប្បមាទម្ហិ បណ្ឌិតា
 អប្បមាទេ បមោទន្តិ អវិយានំ គោចរេ រតា^(១) ។

យេ បណ្ឌិតា ឯតំ អប្បមាទំ សតិអវិប្បវាសធម្មំ
 វិសេសតោ វិសេសេន ព្រាត្នា ជានិត្នា, តេ បណ្ឌិតា
 អប្បមាទេ សតិអវិប្បវាសេ កុសលធម្មេ បមោទន្តិ បមុទិតចិត្តា
 កុសលធម្មេ អវិយានំ ពុទ្ធាទិនំ គោចរេ គោចរក្ខតេ រតា
 អភិរតា ហោន្តិ ។

១ អដ្ឋក. ធម្ម. ៥២/២៦, ធម្ម. ២/១១១ ។

តេ ឈាយិនោ សាតតិកា និច្ចំ ទទ្ធិបរក្កមា
 ផុសន្តិ ធិរា និព្វានំ យោគក្ខេមំ អនុត្តរំ^(១) ។

តេ ធិរា បណ្ឌិតា ឈាយិនោ ឈានសីលា សីល-
 សភាវា សាតតិកា សាតច្ឆេន សមន្មាគតា និច្ចំ ទទ្ធិបរក្កមា
 និព្វានំ យោគក្ខេមំ អនុត្តរំ បរំ ផុសន្តិ បាបុណន្តិ ។

២. កុម្មុយោសកសេដ្ឋិវត្តុ [១៦]

ឧដ្ឋានវពោ សតីមពោ
 សុចិកម្មស្ស និសម្មការិនោ
 សញ្ញតស្ស ច ធម្មជីវិនោ
 អប្បមត្តស្ស យសោភិវឌ្ឍតិ^(២) ។

យសោ ឧដ្ឋានវពោ វិយវន្តស្ស ភិក្ខុនោ សតីមពោ
 សតិមន្តស្ស ភិក្ខុនោ សុចិកម្មស្ស ភិក្ខុនោ និសម្មការិនោ ភិក្ខុនោ

១ ធម្ម. ធម្ម. ៤២/២៦, ធម្ម. ៦/១១១ ។ ២ ឧដ្ឋ. ធម្ម. ៤២/២៦, ធម្ម. ៦/១២៦ ។

សញ្ញា គស្ស កាយវចិមនោ សញ្ញមេន សមន្តាគតស្ស ភិក្ខុនោ
ធម្មជីវិនោ ភិក្ខុនោ អប្បមត្តស្ស សតិអវិប្បវាសស្ស ភិក្ខុនោ
អភិវឌ្ឍតិ ។

៣. ចូឡបន្តកត្តេវត្ថុ [១៧]

បទុមំ យថា កោកនទំ សុគន្ធំ
បាតោ សិយា^(១) ផុល្លមវីតគន្ធំ
អង្គិរសំ បស្ស វិរោចមានំ
តបន្តមាទិច្ចមិវន្តលិក្ខេ^(២) ។

ភោ បន្តក តំ យថា បទុមំ កោកនទំ សេ ជាតំ
សុគន្ធំ សុដ្ឋ គន្ធំ បាតោ សិយា^(៣) ផុល្លមវីតគន្ធំ វិកសិតគន្ធំ
អវិជហិតគន្ធអង្គិរសំ សុវណ្ណវន្តំ, ឯវំ សត្តារំ តបន្តំ វិរោចន្តំ
អាទិច្ចំ ឥវំ អន្តលិក្ខេ អាកាសេ វិរោចមានំ វិលាសិយមានំ
បស្ស បស្សាហិ ទេវមនុស្សានំ មជ្ឈេ ។

១ ក. កេ. សិរា ។ ២ ធម្ម. ២/១៣៤ ។ ៣ កេ. សិរា ។

រាគោ រដោ ន ច បន វណ្ណ វុច្ចតិ
 រាគស្សេតំ អធិវចនំ រដោតិ
 ឯតំ រជំ វិប្បជហិត្វ ភិក្ខុវោ
 វិហរន្តិ តេ វិតតរជស្ស សាសនេ ។

តាត បន្តក រាគោ រដោ រជសង្ខាតោ វុច្ចតិ, សោ រដោ នាម ន ច វណ្ណតិ ត្ថលិកោតិ តុហ្មំ វុច្ចតិ មយា រដោតិ នាម រាគស្សេតំ អធិវចនំ នាម, តេ ភិក្ខុវោ ឯតំ រជំ រាគសង្ខាតំ វិប្បជហិត្វ វិប្បជហិត្វាន ធម្មេត្វាន វិតតរជស្ស និក្ខិលេសស្ស មម សាសនេ វិហរន្តិ ។ ទោសោ រដោ មោហោ រដោ ន ច វណ្ណតិ វុច្ចតិ, រាគស្សេតំ អធិវចនំ ។ រដោតិ ឯតំ រជំ វិប្បជហិត្វាន ភិក្ខុវោ វិហរន្តិ, តេ វិតតរជស្ស សាសនេ ។ តាត បន្តក ទោសោ បទុដ្ឋចិត្តសង្ខាតោ រដោ, មោហោ មុឡសង្ខាតោ រដោ ន ច វណ្ណតិ ត្ថលិកោតិ តុហ្មំ វុច្ចតិ, មយា រដោ នាម មោហស្សេតំ អធិវចនំ នាម, តេ ភិក្ខុវោ ឯតំ រជំ មោហសង្ខាតំ វិប្បជហិត្វ ធម្មេត្វាន វិតតរជស្ស និក្ខិលេសស្ស មម សាសនេ វិហរន្តិ ។

អប្បកេនបិ មេធាវិ បាវតេន វិចក្ខណោ
សម្មដ្ឋាយេតិ អត្តានំ អណំ អគ្គីវ សន្នមំ^(១) ។

មេធាវិ បណ្ឌិតោ វិចក្ខណោ បាវតេន វេត្តនេន
អប្បកេន ធនេន អត្តានំ សម្មត្តិយំ សេដ្ឋត្តានំ សម្មដ្ឋាយេតិ
ប្រិសោ តវ អគ្គី អណំ អប្បំ សន្នមំ សន្នមន្តោ បរិក្ខេន
អគ្គិនា មហន្តប្បក្ខេន អត្តនោ កម្មំ និដ្ឋាយេសិ ។

ឧដ្ឋានេនប្បមាទេន សញ្ញមេន ទមេន ច
ទីបំ កយិរាថ មេធាវិ ឱយោ នាភិកីរតិ^(២) ។

មេធាវិ បណ្ឌិតោ ឧដ្ឋានេន វិរយេន អប្បមាទេន
សតិអវិប្បវាសេន សញ្ញមេន កាយវចិមេន សញ្ញមេន ទមេន
តន្ត្រិយទមេន ទីបំ អត្តនោ ទីបំ កយិរាថ ករុយ្យ ។ ឱយោ
កាមោយភវោយទិដ្ឋោយអវិជ្ជោយោ នាភិកីរតិ ន ឱសីទតិ ។

១ ធម្ម. ២/១៤៩ ។ ២ ឧប្បក. ធម្ម. ៤២/២៦, ធម្ម. ២/១៤០ ។

៤. ពាលនកុត្តសង្ខ័យត្ថ [១៨]

បមាទមនុយុញ្ជន្តិ	ពាលា ទុម្មេធិនោ ជនា
អប្បមាទញ្ច មេធាវី	ធនំ សេដ្ឋំ រក្ខតិ ^(១) ។

យេ ជនា ពាលា ទុម្មេធិនោ បញ្ញាយ វិហិតា បមាទំ
 សតិវិប្បវាសំ អកុសលកម្មំ អនុយុញ្ជន្តិ អត្តនិ បតិដ្ឋាបេន្តិ,
 មេធាវី បណ្ឌិតោ ធនំ ឥវ សេដ្ឋំ បវំ រក្ខតិ គោយេតិ, ឯវមេវ
 តថា អប្បមាទំ សតិអវិប្បវាសំ កុសលកម្មំ ហោតិ ។

មា បមាទមនុយុញ្ជេថ	មា កាមរតិសន្តវំ
អប្បមត្តោ ហិ ណាយន្តោ	បប្បោតិ វិបុលំ សុខំ ^(២) ។

តុម្ហេ បមាទំ កម្មំ មា អនុយុញ្ជេថ អត្តនិ អនុយុញ្ជេថ
 មា តុម្ហេ កាមរតិសន្តវំ អត្តនិ អនុយុញ្ជេថ, ណាយន្តោ
 កិលេសំ ណាយន្តោ ហិ កស្មា វទាមិ, អប្បមត្តោ បមាទ-
 វិហិតោ មេធាវី បុគ្គណោ សុខំ និព្វានសុខំ វិបលំ មហន្តំ
 បប្បោតិ បាបុណោតិ ។

១ ឡុក. ធម្ម. ៤២/២៦ ។ ២ ឡុក. ធម្ម. ៤២/២៦ ។

៥. មហាកស្សបត្ថេរវត្ថុ [១៩]

បមាទំ អប្បមាទេន
យទា នុទតិ បណ្ឌិតោ
បញ្ញាបាសាទមារុយ្ហ
អសោកោ សោកិនី បជំ
បព្វតដ្ឋោវ ភុម្មដ្ឋេ
ធិរោ ពាលេ អវេក្ខតិ^(១) ។

បណ្ឌិតោ សោក បណ្ឌិតោ បមាទំ សតិវិប្បវាសំ
អកុសលធម្មំ អប្បមាទេន សតិអវិប្បវាសេន កុសលេន ធម្មេន
យទា យស្មី កាលេ នុទតិ វិនោទេតិ, តទា តស្មី កាលេ
បញ្ញាបាសាទសង្ខតំ អារុយ្ហ អារុយ្ហិត្វាន ឱលម្ហិត្វាន អសោកោ
និស្សោកោ សោកិនី សោកេន បិទ្បិតំ បជំ ជនំ នុទតិ
វិនស្សតិ, ធិរោ បណ្ឌិតោ បព្វតដ្ឋោវ បព្វតមុទ្ធនិដ្ឋិតោវ ភុម្មដ្ឋេ
ភូមិយំ បិតេ ជនេ ពាលេ អវេក្ខតិ ឱលោកេតិ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២២៧, ធម្ម. ២១៥៦ ។

៦. បឋមគ្គាបឋមគ្គទ្ទេសហាយកកិក្ខវត្ថុ [២០]

អប្បមត្តោ បមត្តេសុ សុត្តេសុ ពហុជាគរោ
អពលស្សំវ សីមស្សោ ហិត្វា យាតិ សុមេធសោ^(១) ។

បណ្ឌិតោ បមត្តេសុ អកុសលេសុ ធម្មេសុ អប្បមត្តោ
សតិយា អវិប្បវាសោ សុត្តេសុ អសីលេសុ ពហុជាគរោ
សីមស្សោ តវ យថា សីមស្សោ អពលស្សំ ខណ្ឌស្សំ
ហិត្វា ធម្មត្វា, ឯវមេវ សុមេធសោ សុន្ទរបញ្ញោ បណ្ឌិតោ
និព្វានំ យាតិ គច្ឆតិ ។

៧. សក្កវត្ថុ [២១]

មាតាបេតិកវំ ជន្តំ កុលេជេដ្ឋាបថាយិនំ
សណ្ឌំ សខិលសម្ភាសំ បេសុណោយ្យប្បហាយិនំ^(២) ។

ជន្តំ ជនសម្ពាតំ បុគ្គលំ មាតាបេតិកវំ មាតាបិត្តនំ
បោសនកវំ កុលេជេដ្ឋាបថាយិនំ គរុកវំ សណ្ឌំ បេមនិយំ វចនំ

១ ឧប្បត. ធម្ម. ៥២/២៧. ធម្ម. ២/១៦០ ។

២ ធម្ម. ២/១៦៤ ។

សខិលសម្មាសំ សុន្ទរភាសំ វចនំ យេសុណោយ្យប្បហាយិនំ
គតោ សុត្តា អម្ពត្រ អក្ខតាយ យេសុញ្ញាយ វិហិតំ ។

មច្ឆេរិនយេ យុត្តំ សច្ចំ កោធាភិវុំ នវំ
តំ វេ ទេវា ពាវតីសា ច^(១) អាហុ សប្ប្រិសោ ឥតិ ។

ទេវា ទេវតាយោ ពាវតីសា ច ពាវតីសវនេ បិតា សច្ចំ
សច្ចវចនេ បិតំ មច្ឆេរិនយេ ជម្មិនាសនេ យុត្តំ កោធាភិវុំ
នវំ តំ កោធានិសេធនករំ អយំ បុគ្គលោ ពុទ្ធានំ គតមគ្គេ បិតោ
សប្ប្រិសោ ឥតិ អាហុ កថេន្តិ ។

អប្បមាទេន មយវា ទេវានំ សេដ្ឋតំ គតោ
អប្បមាទំ បសំសន្តិ បមាទោ គរហិតោ សទា^(២) ។

មយវា សក្កោ អប្បមាទេន សតិអវិប្បវាសេន ទេវានំ
ទ្ធិន្តំ ទេវលោកានំ រាជភាវេន សេដ្ឋតំ សេដ្ឋការំ គតោ,
អប្បមាទំ សតិអវិប្បវាសបុគ្គលំ ពុទ្ធាទយោ បណ្ឌិតា បសំសន្តិ

១ ក-សម្លេ ធម្មបទដ្ឋកថាថា ឥតិ ។ ២ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៤២/២៧, ធម្ម. ២/១៤៦ ។

ថោមេន្តិ បមាទោ បុគ្គលោ សទា ពុទ្ធាទិហិ អរិយេហិ
គរហិតោ និន្ទិតោ ហោតិ ។

អប្បមាទេន មយវា ទេវានំ សេដ្ឋតំ គតោ
អប្បមាទំ បសំសន្តិ បមាទោ គរហិតោ សទា ។

មយវា សក្កោ អប្បមាទេន បញ្ញាភិរមចិត្តេន ទេវានំ
ទេវគណានំ សេដ្ឋតំ សេដ្ឋភាវំ គតោ បក្កោ ហោតិ,
ពុទ្ធាទយោ បណ្ឌិតា អប្បមាទំ បុគ្គលំ បសំសន្តិ ថោមេន្តិ,
បមាទោ បុគ្គលោ សទា ពុទ្ធាទិហិ សប្បរុសេហិ គរហិតោ
និន្ទិតោ ហោតិ ។

៨. អញ្ញាតរកិក្ខុវត្ថុ [២២]

អប្បមាទរតោ ភិក្ខុ បមាទេ ភយទស្សិ វា
សញ្ញោជនំ អណុំថ្ងលំ ឧហំ អគ្គីវ គម្ពតិ^១ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/២៧, ធម្ម. ២/១៩៤ ។

អគ្គីវ យថា អគ្គិ ឧបាទានំ អណំ ខុទ្ទកំ ថ្នលំ មហន្តំ
 ឧហំ ឧហន្តោ គច្ឆតិ, ឯវមេវ សោ អប្បមាទរតោ ភិក្ខុ
 អប្បមាទេ រតោ អភិរតោ បមាទេ ភយទស្សិ វា
 និរយុប្បត្តិអាទិកំ បមាទេ ភយំ បស្សន្តោ អប្បទាធិគតេន
 ញាណគ្គិនា សញ្ញោជនំ ឯតំ សញ្ញោជនំ ទសវិធំ ឧហំ
 ឧហន្តោ អភព្វប្បត្តិកំ ករោន្តោ និព្វានំ កច្ឆតិ ។

៩. និគមវាសិតិស្សត្ថេរវត្ត [២៣]

សន្តិ រុក្ខា ហរិតបត្តា ទុមារេកផលា ពហូ
 កស្មា នុ សុក្ខេ កោលាបេ សុវស្ស និរតោ មនោតិ^(១) ។

តោ សុវរាជំ រុក្ខា អញ្ញេ រុក្ខា ទុមាទុមសង្ហាតា ហរិតបត្តា
 អភិនវជាតេហិ^(២) បត្តេហិ សំយុត្តា អនេកផលា វិធានេកផល-
 តាវិនោ ពហូ អនេកា សន្តិ យោន្តិ, សុវ សុក្ខេ កោលាបេ
 ឧទុម្ពរខាណុកេ វាតប្បហរណាកាលេ អក្កោទលោ សុសិរុក្ខោ វិយ

១ ធម្ម. ២/១៩៣ ។ ២ បុ. អភិនវជាតេហិ ។

ធរ មនោ និរតោ អភិរមមិញ្ចោ នុ អស្ស ភវតិ កស្មា កេន
ការណេន ។

អប្បមាទរតោ ភិក្ខុ បមាទេ ភយទស្សិ វា
អភព្វេ បរិហានាយ និព្វានស្សេវ សន្តិកេតិ^(១) ។

យោ ភិក្ខុ អប្បមាទរតោ អប្បមាទេ អភិរតោ ភិក្ខុ បមាទេ
ភយទស្សិ វា បរិហានាយ បហិនតាយ បរិវត្តេតុំ អន្តំ អភព្វេ
អយុញ្ចោ និព្វានស្សេវ សន្តិកេ អធិគន្តំ អភព្វេ ហោតិ ។

អប្បមាទវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា ។
ទុតិយោ វគ្គោ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/២៨, ធម្ម. ២/១៤៤ ។

១. ចិត្តវគ្គ

១. មេឃឹយត្ថេរវត្ត [២៤]

ផន្ទនំ ចបលំ ចិត្តំ	ទុរក្ខំ ទុន្ទិវារយំ
ឧជុំ ករោតិ មេធាវី	ឧសុការោវ តេជនំ ^(១) ។

ឧសុការោវ យថា ឧសុការោ តេជនំ សរំ ឧជុំ ឧជុកំ
 ករោតិ, ឯវមេវ តថា មេធាវី បណ្ឌិតោ ចិត្តំ ផន្ទនំ វិប្បន្នមានំ
 ចបលំ ចលនំ ទុរក្ខំ ទុន្ទិវារយំ អារម្មណតោ ទុន្ទិវារយំ ឧជុំ
 ឧជុកំ ករោតិ ។

វារិជោវ ថលេ ខិត្តោ	ឱកមោកតឧត្តតោ
បរិផន្ទតិទំ ចិត្តំ	មារធយ្យំ បហាតវេតិ ^(២) ។

វារិជោវ ឥវ យថា មត្តោ ឱកមោកតោ ឧទកាលយតោ
 ឧត្តតោ បុរិសេន ឧទ្ធពតោ ថលេ តត្តោ ខិត្តោ បុរិសេន ឆឱតោ,
 ឯវមេវ តថា ឥទំ ចិត្តំ បរិផន្ទនំ មារធយ្យំ កិលេសវដ្ឋសង្ខាតំ
 បហាតវេ បហាតុំ អន្តំ ហោតិ ។

---

១ ធម្ម. ២/១៧៦ ។ ២ ធម្ម. ២/១៧៦, ទុទ្ធក. ធម្ម. ៥២/២៨ ។

២. អន្ធាតុភិក្ខុវត្ថុ [២៥]

ទុន្តិគ្គហស្ស លហុនោ យត្ថ កាមនិបាតិនោ
ចិត្តស្ស ទមថោ សាធុ ចិត្តំ ទន្តំ សុខាវហន្តិ^(១) ។

ចិត្តស្ស ទុន្តិគ្គហស្ស បុរិសោន ទុក្ខេន និគ្គយ្ហស្ស លហុនោ
ឧប្បជ្ឈននិរុជ្ឈនលហុនោ យត្ថ កត្តចិ អារម្មណេ កាមនិបាតិនោ
និបាតនសីលស្ស ទមថោ ចត្តហិ មគ្គេហិ ទន្តភារោ សាធុ
សុន្តំ ចិត្តំ ទន្តំ សុខាវហំ មគ្គផលសុខំ អារហតិ ។

៣. អន្ធាតុខុក្កណ្ឌិតភិក្ខុវត្ថុ [២៦]

សុទុទ្ទសំ សុនិបុណំ យត្ថកាមនិបាតិនំ
ចិត្តំ រក្ខេច មេធាវី ចិត្តំ កុដ្ឋិ សុខាវហន្តិ^(២) ។

សុទុទ្ទសំ បុគ្គលេហិ សុដ្ឋំ ទុទ្ទសំ សុនិបុណំ បរមសណ្តំ
យត្ថ កត្តចិ អារម្មណេ កាមនិបាតិនំ និបាតនសីលំ មេធាវី

១ អដ្ឋក. ធម្ម. ៥២/២៩, ធម្ម. ២/២០៩ ។ ២ អដ្ឋក. ធម្ម. ៥២/២៩, ធម្ម. ២/២១៦ ។

បណ្ឌិតោ ចិត្តំ វរុវិច្ឆិមំ គោយេថ, ចិត្តំ គុត្តំ សុខាវហំ
មគ្គផលនិព្វានសុខំ អារហតិ ។

៤. សង្ខារក្ខិតកាគិនេយ្យត្ថេរវត្ថុ [២៧]

ទ្វារង្គមំ ឯកចរំ អសរិរំ គុហាសយំ
យេ ចិត្តំ សញ្ញមេស្សន្តិ មោក្ខន្តិ មារពន្ធនាគិ^(១) ។

យេ កេចិ ជនា ចិត្តំ ទ្វារង្គមំ បញ្ចសុ អារម្មណេសុ
ឯកចរំ អសរិរំ គុហាសយំ សញ្ញមេស្សន្តិ, មារពន្ធនា កិលេស-
មារពន្ធនពោ មោក្ខន្តិ មុច្ឆិស្សន្តិ ។

៥. ចិត្តហត្ថត្ថេរវត្ថុ [២៨]

អនវដ្ឋិតចិត្តស្ស សទ្ធម្មំ អរិជានតោ
បរិប្បវប្បសាទស្ស បញ្ញា ន បរិប្បវតិ^(២) ។

១ អដ្ឋក. ធម្ម. ៥២/២៤, ធម្ម. ២/២២២ ។ ២ អដ្ឋក. ធម្ម. ៥២/២៤, ធម្ម. ២/២២៤ ។

អនវដ្ឋិតចិត្តស្ស បុគ្គលស្ស សទ្ធម្មំ ពុទ្ធាទីនំ សទ្ធម្មំ
អវិជ្ជានពោ អជានន្តស្ស បុគ្គលស្ស បរិប្បវប្បសាទស្ស បុគ្គលស្ស
បញ្ញា ន បរិបូរតិ ។

អនវស្សុតចិត្តស្ស អនន្ទាហតចេតសោ
បុញ្ញបាបប្បហិនស្ស នត្ថិ ជាគរពោ ភយន្តិ ។

ភយំ សំសារភយំ ខិណាសវស្ស អនវស្សុតចិត្តស្ស
រាគេន អតិន្តចិត្តស្ស ជាគរពោ ជាគរន្តស្ស បុញ្ញបាបប្បហិនស្ស
អនន្ទាហតចេតសោ ទោសេន អប្បដិហតចិត្តស្ស នត្ថិ ។

ន តំ ជិតំ សាធុ ជិតំ យំ ជិតំ អវជីយតិ
តំ ខោ ជិតំ សាធុ ជិតំ យំ ជិតំ នាវជីយតីតិ ។

យំ ជិតំ អវជីយតិ អបេហិ ជនេហិ អវជីយតេ, តំ ជិតំ
សាធុ ជិតំ នាម ន យោតិ, យំ ជិតំ មម ជិតំ នាវជីយតិ
អបេហិ ជនេហិ នាវជីយតេ, តំ ខោ ជិតំ សាធុ ជិតំ នាម
យោតិ ។

៦. បព្ពាសតតិកុវត្ថុ [២៩]

កុម្មុបមំ កាយមិមំ វិទិត្វា

នគរូបមំ ចិត្តមិទំ ថកេត្វា

យោធនេ មារំ បញ្ញាវុធន

ជិតញ្ច រក្ខេ អនិវេសនោ សិយាតិ^(១) ។

បណ្ឌិតោ ភិក្ខុ ឥមំ កាយំ កុម្មុបមំ វិទិត្វា ជានិត្វា ឥទំ
ចិត្តំ នគរូបមំ គោបិតព្វំ ថកេត្វា ឋបេត្វា បញ្ញាវុធន មារំ
កិលេសមារំ យោធនេ បហេយ្យាថ ជិតំ អត្តជិតំ រក្ខេ
រក្ខេយ្យ អដ្ឋសមាបត្តិយំ អនិវេសនោ អនាលយោ សិយា
ភវេយ្យ ។

៧. បូតិគត្តតិស្សត្ថេរវត្ថុ [៣០]

អចិរំ វតយំ កាយោ បបរិ អធិសេស្សតិ

គុទ្ធា អបេតវិញ្ញាណោ និរត្តំ កលិង្ករន្តិ^(២) ។

១. ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/២៩. ធម្ម. ២/២៧៩ ។

២ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៣០. ធម្ម. ២/២៩៥ ។

អយំ កាយោ អចិនំ វត នចិរស្សុ អបេតិញ្ញាលោ
 ឥុទ្ធោ តុញ្ញោ អប្បវិដ្ឋោ បបរិ បបរិយំ អធិសេស្សតិ
 សយិស្សតិ និរត្តំ កលិង្គំ យថា កលិង្គំ និរត្តំ និរត្តកំ
 យោតិ ។

៨. នទ្ធកោធាលកវត្ថុ [៣១]

ទិសោ ទិសំ យន្តំ កយិរា វេរិ វា បន វេរិនំ
 មិច្ឆាបណិហិតំ ចិត្តំ បាបិយោ នំ តតោ ករតិ^(១)។

ទិសោ ចោរោ ទិសំ ចោរំ ទិស្វា យន្តំ យំ តំ
 អនយព្យសនំ ។ តស្ស ចោរស្ស កយិរា ករយ្យ, វេរិ វា បន
 បុគ្គលោ វេរិនំ បុគ្គលំ ទិស្វា តស្ស វេរបុគ្គលស្ស យំ តំ
 អនយព្យសនំ កយិរា, ចិត្តំ មិច្ឆាបណិហិតំ ទសអកុសលកម្ម-
 បទេសុ មិច្ឆាបិច្ចំ តតោ អនយព្យសនតោ បាបិយោ បាបតំ
 នំ បុគ្គលំ ករ ករយ្យ ។

១ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៣០, ធម្ម. ២/២៥០ ។

៩. សោយយុត្តេរវត្ថុ [៣២]

ន តំ មាតា បិតា កយិវា
អញ្ញេ វាបិច ញាតកា
សម្មាបណិហិតំ ចិត្តំ
សេយ្យសោ នំ តតោ ករេតិ^(១) ។

មាតា វា បិតា វាបិច អបិច អញ្ញេ វា ញាតកា ការណំ
ន កយិវា, ចិត្តំ សម្មាបណិហិតំ ទសកុសលកម្មបថេសុ
សម្មប្រិបិតំ តតោ ការណពោ សេយ្យសោ វរតំ ឧត្តរិតំ នំ
បុគ្គលំ ករេ ករេយ្យ ។

ចិត្តវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា ។
តតិយោ វគ្គោ ។

១ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៤២/៣០, ធម្ម. ២/២៦២ ។

៤. បុគ្គលេ

១. បថវិកថាបសុតបណ្ណសតិក្ខុវត្ថុ [៣៣]

កោ ឥមំ បបរី វិជេស្សតិ
 យមលោកញ្ច ឥមំ សទេវកំ
 កោ ធម្មបទំ សុទេសិតំ
 កុសលោ បុប្ផមិវ បចេស្សតិ^(១) ។

បុគ្គលោ ឥមំ បបរី អត្តភាវសង្ខាតំ វិជេស្សតិ
 វិចិនិស្សតិ កោ នាម បុគ្គលោ, យមលោកំ ចតុព្វិធំ អបាយ-
 លោកំ ឥមំ មនុស្សលោកំ សទេវកំ វិជេស្សតិ កោ បុគ្គលោ, ឯវិ
 តថា បុគ្គលោ, ធម្មបទំ ធម្មកោដ្ឋាសំ សត្តតិសពោធិបក្ខិយសង្ខាតំ
 សុទេសិតំ កោ នាម បុគ្គលោ, ឥវ យថា មាលាការោ កុសលោ
 បុប្ផំ វិចិនន្តោ ឆេកោ បុប្ផំ វិចិនាតិ វិទាមតិ បដិព្ពជ្ឈតិ ជានាតិ
 វិចិនេស្សតិ ។ សេខោ បបរី វិចេស្សតិ, យមលោកញ្ច ឥមំ
 សទេវកំ សេខោ ធម្មបទំ សុទេសិតំ កុសលោ បុប្ផមិវ

---

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៣០, ធម្ម. ៣/២ ។

បចេស្សតិ ។ សេខោ សត្តវិជោ សេខោ ឥមំ បបរិ
 អត្តភាវសង្ខាតំ ឥមំ មនុស្សលោកំ យមលោកំ ចតុព្វិធំ
 អបាយលោកំ វិចេស្សតិ អរហត្តមគ្គេន វិចិនិស្សតិ ជានិស្សតិ
 បដិវព្ព័យ្យស្សតិ ច កី បរំ សទេវកំ ឥវំ យថា បុប្ផកាណ
 កុសលោ ឯវមេវ តថា សេខោ សត្តវិជោ ធម្មបទំ សុទេសិតំ
 ភគវតា សុដ្ឋ ទេសិតំ វិចេស្សតិ វិចិនាតិ វិចាមតិ បដិវព្ព័យ្យតិ
 វិចិនេស្សតិ ។

២. មរិចិកម្មដ្ឋានិកត្ថេរវត្ត [៣៤]

ផេណ្ណបមំ កាយមិមំ វិទិត្វា
 មរិចិធម្មំ អភិសម្ពុធានោ
 ឆេត្វាន មាស្ស បប្បុកានិ
 អទស្សនំ មច្ចុរាជស្ស គច្ឆេតិ^(១) ។

យោ ភិក្ខុ ឥមំ កាយំ កេសាទិសមុហសង្ខាតំ ផេណ្ណបមំ
 វិទិត្វា ជានិត្វា មរិចិធម្មំ មរិចិសភាវំ អភិសម្ពុធានោ ព្ព័យ្យន្តោ

១ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៣១. ធម្ម. ៣៧ ។

អភិជានន្តោ តេភូមិកវដ្តានិ មារស្ស បប្បប្បកានិ មារស្ស បប្បប្ប-
សង្ខាតានិ មច្ចុរាជស្ស អទស្សនំ មច្ចុរាជស្ស វិសយំ សោ
ខីណណសេវោ ឆេត្វាន ធិន្តិត្វា អមតំ និព្វានំ គច្ឆេ គច្ឆេយ្យ ។

៣. វិទូឧកតត្ថុ [៣៥]

មនុស្សិន្នំ ជហិត្វាន សព្វកាមសមិទ្ធិនំ
កថន្តុ ភគវា កេសិ កប្បស្ស រមសិ អស្សមេតិ^(១) ។

កេសិ ភោ អាចរិយ សោ ត្ថំ ភគវា មនុស្សិន្នំ
មនុស្សានំ ឥស្សរំ អម្ពាភំ វាជានំ សព្វកាមសមិទ្ធិនំ ជហិត្វាន
គឡេត្វា កប្បស្ស តាបសស្ស អស្សមេ អស្សមយេ រមសិ,
កថំ នុ កេន ការណោន ។

សាទ្ធីនិ^(២) រមណិយានិ សន្តិ រក្ខា មនោរមា
សុភាសិតានិ កប្បស្ស នារទ រមយន្តិ មន្តិ^(៣) ។

១ ធម្ម. ៣/១៧ ។ ២ ប្បទិសោបិ សាត្តនិទិហិ ។ ៣ ធម្ម. ៣/១៧ ។

មំ រមយន្តិ មោទន្តិ តំមស្មី វនេ វិសាណារទ ភោ
វិសាណារទ រុក្ខា សាទ្ធនិ មធុរផលានិ រមណីយាតិ រមណិតព្វានិ
មនោរមា ហេទយំ គហណសមត្តា តំមស្មី វនេ វសន្តិ
កប្បស្ស វចនានិ សុភាសិតានិ សុដ្ឋ កប្បន កចិតានិ ។

សាលីនំ ឱទនំ ភុញ្ញេ សុចិមំសូបសេចនំ
កថំ សាមាកនិវាវា អលោណា សាទយន្តិ តំ^(១) ។

ភោ កេសវំ សាលីនំ ឱទនំ សុចិមំសូបសេចនំ
ថូលមំសរសេហិ សទា វខ្សេហិ អម្ពាតំ វាជូហិ ទិន្នំ ភុត្តា តយា
ភុញ្ញិត្តា សមាសិ អរញ្ញេ ជាតិវិជ្ជានិ អលោណា លោណា-
វិហិតានិ នាទយន្តិ តិគ្គី ករោន្តិ កថំ កេន ការណេន ។

អសាទុំ យទិវា សាទុំ អប្បំ វា យទិវា ពហុំ
វិស្សដ្ឋោ យត្ត ភុញ្ញេយ្យ វិស្សាសបរមា រសា^(២) ។

ភោ នារទ យោ បុគ្គលោ អាហារំ អសាទុំ អមធុរំ
អាហារំ យទិ វា សាទុំ មធុរំ អប្បំ វា បរិក្កតំ អាហារំ យទិ

១ ធម្ម. ៣/១៧ ។ ២ ធម្ម. ៣/១៧-៨ ។

វា ពហុ វិស្សដោ ភិក្ខុចិត្តោ អប្បដិយចិត្តោ យត្ថ ភុព្មេយ្យ,
វិស្សាសា បុគ្គលស្ស បរមា រសា ឧត្តមា រសា ហោន្តិ ។

បុច្ឆានិ ហេវ បចិនន្តំ ព្យាសត្តមនសន្តរំ
សុត្តំ គាមំ មហោយោវ មច្ចុ អាទាយ គច្ឆតិ^(១) ។

សុត្តំ បសុត្តំ មត្តំ បមត្តំ ព្យាសត្តមនសំ សម្បត្តេ វា
អសម្បត្តេ វា បញ្ចកាមគុណោសុ លក្ខមានសំ មហោយោវ គាមំ
សុត្តំ ឯវមេវ តថា មច្ចុ បុគ្គលំ អាទាយ គហេត្វា គច្ឆតិ
សម្បត្តេ វា អសម្បត្តេ វា ។ យថា មាលាការោ បុច្ឆារមំ
បរិសិទ្ធា បុច្ឆានិ បចិនិស្សមីតិ តតោ បុច្ឆានិ អគ្គហេត្វា អញ្ញំ វា
គច្ឆំ បដ្ឋេន្តោ សកលេ បុច្ឆារមេ មានសំ បេសេសិ ។ តតោ
បុច្ឆានិ បចិនិស្សមីតិ តតោ បុច្ឆានិ អគ្គហេត្វា អញ្ញត្ថ មនំ
បេសេសិ ។ តមេវ គច្ឆំ បចិនន្តោ បមាទំ អាបជ្ជតិ, ឯវមេវ
ឯកច្ឆោ បុច្ឆារមសទិសំ បញ្ចកាមគុណមជ្ឈំ ឱតិវិត្វា មនោរមំ រូបំ
លភិត្វា មនោរមានំ សទ្ធកន្ធរសដោដ្ឋព្វធម្មានំ វា អញ្ញតំ
បដ្ឋេតិ ។ តេសុ វា អញ្ញតំ លភិត្វា អញ្ញតំ បដ្ឋេតិ ។ រូបមេវ

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៣១, ធម្ម. ៣/៤១ ។

វា លភិត្តា អញ្ញតំ បដ្ឋេន្តោ តមេវ អស្សាទេតិ, សទ្ធាទិសុ វា
អញ្ញតំ, ឯស នយោ គោមហីសទាសិទាសខេត្តវត្ថុតាមនិគមជន-
បទាទិសុ ។ បព្វជីតានំ បន បរិវេណវិហារបច្ចុប្បិវាទិសូតិ, ឯវំ
បញ្ចកាមគុណសង្ខាតានិ បុច្ឆនិ ឯវំ បចិនន្តំ សម្បត្តេ វា
អសម្បត្តេ វា កាមគុណេ ព្យាសត្តនមសំ នំ តាមស្ស
គេហភិក្ខុអាទិនំ សុបនវសេន សុបនំ នាម នត្ថិ សត្តានំ
បសុត្តបមត្តតំ ឧបាទាយ សុត្តោ នាម ហោតិ ។ ឯវំ សុត្តំ
តាមំ ទ្វេ តីណិ យោជនានិ អាយតគម្ពីរោ មហោយោវ មច្ចុ
អាទាយ គច្ឆតិ, យថា សោ មហោយោ ឥត្ថិបុរិសគោមហីស-
កុក្កជាទិសុ កិញ្ចិ អនវសេសេត្វា សព្វន្តំ តាមំ អាទាយ គហេត្វា
មហាសមុទ្ធិំ បាលេត្វា មច្ឆកច្ឆបរាត្តំ ករោតិ, ឯវំមេវ ព្យាសត្ត-
មនសំ នំ មរណមច្ចុ អាទាយ ជីវិតិន្រ្ទិយំ អស្ស សត្តស្ស
ឥន្ទិក្ខា អាទាយ គហេត្វា ចតុអបាយសមុទ្ទេ និមុជ្ជាលេតីតិ ។

៤. បតិបូជិតកុមារិវត្ត [៣៦]

បុច្ឆានិ យោវ បចិនន្តំ   ព្យាសត្តមនសន្នវំ
អតិវត្តំយេវ កាមេសុ   អន្តកោ កុរុតេ វសំ^(១) ។

ឥវំ យថា មាលាការោ បុច្ឆារមេ បុច្ឆានិ បចិនន្តំ, ឯវំ
តថា នវំ សម្បត្តេ វា អសម្បត្តេ វា ព្យាសត្តមនសំ
សត្តមានសំ កាមេហិ បញ្ចកាមគុណេហិ អតិវត្តំយេវ អន្តកោ តំ
នវំ គហេត្វា វសំ អត្តនោ វសំ ករោតិ សម្បារមេតិ ។

៥. បច្ឆិកោសិយសេដ្ឋិវត្ត [៣៧]

យថាបិ ភមរោ បុប្ផំ   វណ្ណគន្ធិ អហោវេយំ
បលេតិ រសមាទាយ   ឯវំ គាមេ មុនី ចរេ^(២) ។

យថាបិ ភមរោ បុប្ផំ វណ្ណគន្ធិ អហោវេយំ អវិហោវេយន្តោ
អវិនាសេន្តោ តស្ស បុប្ផស្ស រសំ អាទាយ គហេត្វា បលេតិ,

១ បុប្ផក. ធម្ម. ៥២/៣១, ធម្ម. ៣/៤៩ ។ ២ បុប្ផក. ធម្ម. ៥២/៣១, ធម្ម. ៣/៦០ ។

ធារំ តថា មុនី គាមេ ភិក្ខុ បិណ្ឌបាតំ គណ្ណនោ តំ បិណ្ឌិបាតំ
កុណនី អវិហេវេយនោ ចរេ ចរេយ្យ គច្ឆេយ្យ ។

ឧភោ ខញ្ញា ឧភោ កុណី ឧភោ វិសមចក្កកា
ឧភិន្នំ បិឡ្យកា សិសេ នាហំ ជានាមិ ឥល្លិសំ^(១) ។

ឧភោ ជនា ខញ្ញា ខញ្ញា បាទា, ឧភោ ជនា ទ្វេ ជនា
កុណី កុណិហត្ថា, ឧភោ ជនា វិសមចក្កកា អសវិក្ខណកនេត្តា
ហោន្តិ, បិឡ្យកា ឧភិន្នំ ជនានំ ជាតា សរិរេ ជាតា
ឧប្បន្នា, នាហំ ឥល្លិសំ សេដ្ឋី ជានាមិ ។

៦. ឧបេយ្យករិយកត្ត [៣៨]

ន បរេសំ វិលោមានិ ន បរេសំ កតាកតំ
អត្តនោវ អវេក្ខេយ្យ កតានិ អកតានិ ច^(២) ។

ភោ ឧបាសក បរេសំ ជនានំ មច្ឆេវចនានិ វិលោមានិ វា
ផុសានិ តយោ មនសិកាតព្វានិ, កម្មំ កតំ បរេសំ ជនានំ អកតំ

១ ធម្ម. ៣/៦២ ។ ២ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៣២, ធម្ម. ៣/៦៧ ។

ន ឱលោកេតព្វំ អត្តនោវ កម្មានិ កតានិ អកតានិ ច, យោ
សទ្ធាយ បព្វជិតោ កុលបុត្តោ អវេក្ខេយ្យ ឱលោកេយ្យ ។

៧. ឥត្តបទនិទ្ទេសកថា [៣៩]

យថាបិ រុចិរំ បុប្ផំ វណ្ណវន្តំ អគន្ធកំ
ឯវំ សុភាសិតា វាចា អផលា ហោតិ អកុព្វតោ^(១) ។

យថាបិ បុប្ផំ រុចិរំ សោភនំ វណ្ណវន្តំ វណ្ណសណ្ឋានសម្បន្តំ
អគន្ធកំ គន្ធិវិហិតំ ឯវំ តថា បុគ្គលស្ស វាចា សុភាសិតា
បុគ្គលេន សុភាសិតា អផលា ហោតិ អកុព្វតោ ពុទ្ធវចនំ
តេបិដកសង្ខាតំ អកុព្វន្តស្ស បុគ្គលស្ស អផលា ហោតិ ។

យថាបិ រុចិរំ បុប្ផំ វណ្ណវន្តំ សគន្ធកំ^(២)
ឯវំ សុភាសិតា វាចា សផលា ហោតិ សុកុព្វតោ^(៣) ។

១ ធម្ម. ៣/៧៧, ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៣២ ។ ២ ម. សុគន្ធកំ ។ ៣ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៣២, ធម្ម. ៣/៧៧ ។

យថាបិ បុប្ផំ វណ្ណវន្តំ វណ្ណសណ្ឋានសម្បវន្តំ វរំ សោភណំ
 សគន្ធកំ គន្ធសប្បវន្តំ ឯវំ តថា យស្ស បុគ្គលស្ស វាចា
 តេបិដកសង្ហាតា សុភាសិតា បុគ្គលេន គស្ស បុគ្គលស្ស វាចា
 សផលា ហោតិ សុកុព្វតោ ពុទ្ធវចនំ តេបិដកសង្ហាតំ
 សុកុព្វន្តស្ស បុគ្គលស្ស សផលា ហោតិ ។

៨. វិសាខាវគ្គ [៤០]

សោហំ អជ្ជំ បជាណមិ មិច្ឆា ទិន្នំ មហាបូលំ
 អត្តាយ វត មេ ភទ្ទា សុណិសា យរមាគតា^(១) ។

យំ ទានំ យត្ថ យស្មី បុគ្គលេ យស្ស បុគ្គលស្ស ទិន្នំ
 តយា ទិន្នំ មហាបូលំ មហានិសំសំ, សោហំ សោ អហំ អជ្ជំ
 ឥទានិ បជាណមិ, វិសាខា យរំ ឥមំ យរំ សុណិសា មម
 សុណិសា វត មេ ភទ្ទា មេ មម អត្តាយ អាគតា ហោតិ ។

កទាហំ នវប្បាសាទំ សុទ្ធាមត្តិកលេបនំ
 វិហារទានំ ទស្សាមិ សង្កប្បោ មយ្ហ បូរិពោ^(២) ។

១ ឆម. ៣/១១១ ។ ២ ឆម. ៣/១២៤ ។

អហំ បាសាទំ កដ្ឋមយំ ឧបសោភនត្ថាយ សុទ្ធាមត្តិក-
 លេបនំ សុទ្ធាមត្តិកាយ ជនេហិ លិម្បិតំ វិហារទានំ កត្វា
 ពុទ្ធប្បមុខស្ស ភិក្ខុសង្ឃស្ស ទស្សាមិ, សង្កប្បោ មយ្ហំ បរិវិតក្កោ មយ្ហំ
 តេន វិហារទានេន បូរិតោ កទា ។

កទាហំ មញ្ញបិវេញ្ច ភិសិទិម្ពោហនានិ ច
 សេនាសនភណ្ណំ ទស្សាមិ សង្កប្បោ មយ្ហំ បូរិតោ ។

អហំ មញ្ញបិវេញ្ច ភិសិទិម្ពោហនានិ ច ឯតានិ វុត្តប្បកាវានិ
 ធនានិ សេនាសនភណ្ណំ កត្វា ពុទ្ធប្បមុខស្ស ភិក្ខុសង្ឃស្ស
 ទស្សាមិ សង្កប្បោ មយ្ហំ តេន សេនាសនភណ្ណទានេន បូរិតោ
 កទា ភវិស្សតិ ។

កទាហំ សលាកភត្តំ សុចិមំស្កបសេចនំ
 ភោជនទានំ ទស្សាមិ សង្កប្បោ មយ្ហំ បូរិតោ ។

អហំ សលាកភត្តំ សុចិមំស្កបសេចនំ មិស្សរសេហិ វណ្ណ-
 គន្ធរសសម្បន្នេហិ ភោជនំ កត្វា តំ សលាកភត្តំ ពុទ្ធប្បមុខស្ស
 ភិក្ខុសង្ឃស្ស ទស្សាមិ សង្កប្បោ មយ្ហំ តេន សលាកភត្តទានេន
 បូរិតោ កទា ។

កទាហំ សប្បិនវនីតំ មធុតេលញ្ច ផានិណិតំ
ភេសជ្ជទានំ ទស្សាមិ សង្កប្បោ មយ្ហំ ប្បិពោ^(១) ។

អហំ សប្បិនវនីតំ មធុតេលញ្ច ផានិណិតំ ភេសជ្ជទានំ កត្តា
ទស្សាមិ សង្កប្បោ មយ្ហំ តេន ភេសជ្ជទានេន ប្បិពោ កទា ។

យថាបិ បុប្ផរាសិម្ហា កយិរា មាលាគុណេ ពហូ
ឯវំ ជាតេន មច្ឆេន កត្តុំ កុសលំ ពហុំ^(២) ។

យថាបិ កុសលោ មាលាការោ មាលាគុណេ ពហូ អនេកេ
នានប្បករេ បុប្ផរាសិម្ហា នានប្បករានំ បុច្ឆនំ រាសិម្ហា
កយិរា ។ ឯវំ តថា កុសលំ មច្ឆេន បុគ្គលេន ជាតេន លោកេ
លោកស្មី ជាតេន កុសលំ ពហុំ អនេកំ តេន បុគ្គលេន កត្តុំ
ហោតិ ។

១ ធម្ម. ៣/១២៩ ។ ២ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៣២, ធម្ម. ៣/១៣០ ។

៩. អានន្ទត្ថេរបញ្ញាវត្ថុ [៤១]

ន បុប្ផគន្លោ បដិវាតមេតិ
ន ចន្ទនំ តគរមល្លិកា វា
សតញ្ច គន្លោ បដិវាតមេតិ
សញ្ច ទិសា សប្បុរិសោ បវាយតិ^(១) ។

ហេ អានន្ទ បុប្ផគន្លោ បដិវាតមេតិ បដិវាតំ ឯតិ គច្ឆតិ,
ន ចន្ទនំ ចន្ទនគន្លោ បដិវាតំ ឯតិ គច្ឆតិ, ន តគរំ មល្លិកា វា
តមេសំ តគរមល្លិកានំ គន្លោ បដិវាតំ, សតញ្ច សប្បុរិសានំ
គន្លោ បដិវាតំ ឯតិ គច្ឆតិ, សប្បុរិសោ សីលគន្លោ សប្បុរិសានំ
សីលគន្លោ សញ្ច ទិសា វិទិសា អជ្ឈោត្តវិញ្ញា បវាយតិ ។

ចន្ទនំ តគរំ វាបិ ឧប្បុរលំ អថ វស្សិកី
ឯតេសំ គន្ធជាតានំ សីលគន្លោ អនុត្តរោ^(២) ។
ចន្ទនំ តគរំ វាបិ ឧប្បុរលំ អថ កិមញ្ញំ វស្សិកី ឯតេសំ
គន្ធជាតានំ សីលគន្លោ អនុត្តរោ អសទិសោ ហោតិ ។

១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/៣៣. ធម្ម. ៣/១៣៤ ។ ២ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/៣៣. ធម្ម. ៣/១៣៤ ។

១០. មហាកស្សបត្តេរបិណ្ឌបាតទិន្នវត្ថុ [៤២]

បណ្ឌបាតិកស្ស ភិក្ខុនោ
អត្តភវស្ស អនញ្ញបោសិនោ
ទេវា បិហយន្តិ ពាទិនោ
ឧបសន្តស្ស សទា សតីមតោ^(១) ។

អប្បមត្តោ អយំ គន្លោ
យ្វាយំ តគរចន្តនី
យោ ច សីលវតំ គន្លោ
វាតិ ទេវេសុ ឧត្តមោ^(២) ។

យ្វាយំ យោ អយំ គន្លោ សោ អយំ គន្លោ តគរំ ចន្តនំ
អប្បមត្តោ បរិត្តប្បមាណោ ហោតិ វាវតិ, យោ ច គន្លោ
សីលវតំ សីលវន្តានំ សប្បវិសានំ គន្លោ ឧត្តមោ បវរោ
សេដ្ឋោ ទេវេសុ ទេវមនុស្សេសុ វាតិ បវាយតិ ។

១ ធម្ម. ៣/១៤៤ ។ ២ ធម្ម. ៣/១៤៥, ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៣៣ ។

១១. គោរវិកត្តាបរិចិច្ចានវត្ថុ [៤៣]

មហាវិរ មហាបញ្ញា   ឥទ្ធិយា យសសា ជល
សព្វវេរាហយាតីត   បាទេ វន្តាមិ ចក្កម^(១) ។

ត្ថំ មហាវិរយេន សមន្តាគតោ មហាបញ្ញា មហាបញ្ញាយ
សមន្តាគតោ, ត្ថំ ឥទ្ធិយា អត្តនោ ឥទ្ធិយា យសសា យសេន
ជល ជលន្តោ, ត្ថំ សព្វវេរាហយា អតីតោ ឥសិ វាសិ, អហំ
តំ ឥទំ តុវំ ចក្កមំ បញ្ញាចក្កសមន្តាគតំ វន្តាមិ ។

សាវកោ តេ មហាវិរ   មរណំ មរណាភិក្ខុ
អាកង្កតិ ចេតយតិ   តំ និសេធ ជុតិន្ធរ^(២) ។

ភោ មហាវិរ តេ តវ សាវកោ មរណាភិក្ខុតោ មរណេន
បិទ្ធិតោ មរណំ អត្តនោ ចុតំ អាកង្កតិ មរណាដ្ឋានេ ចេតយតិ
បតិជ្ឈបេតិ, ភោ ជុតិន្ធរ ត្ថំ សាវកំ និសេធ និវាមហិ ។

កថំ ហិ ភគវា តុប្បំ   សាវកោ សាសនេ វតោ
អប្បត្តមានសោ សេខោ   កាលំ កយិវា ជនេសុតា^(៣) ។

១ ធម្ម. ៣/១៤៧ ។ ២ ធម្ម. ៣/១៤៧ ។ ៣ ធម្ម. ៣/១៤៧ ។

ភគវា តុយ្យំ សាវកោ សាសនេ រតោ អប្បមត្តោ
អប្បត្ថមានសោ អរហត្តំ អប្បត្តោ សេខោ សិក្ខិតញោ សុតោ
កាលំ កាលកិរិយំ កយិវា ករេយ្យ ។

ឯវំ ហិ ធិរា កុព្វន្តិ នាវកង្ខន្តិ ជីវិតំ
សមូលំ ឥណ្ណំ អព្វយ្ហ គោតិកោ បរិនិព្វតោ^(១) ។

ធិរា បណ្ឌិតា កម្មំ ឯវញ្ជិ សព្វេ កុព្វន្តិ ករោន្តិ ជីវិតំ
អត្តនោ ជីវិតំ សមូលំ ឥណ្ណំ អព្វយ្ហ ឧប្បាដេត្វា នាវកង្ខន្តិ ន
បច្ឆេន្តិ, បរិនិព្វតោ គោតិកោ, ន បុន សោ លោកំ អាគតោ
យោតិ ។

ឧទ្ធុំ អតោ ច តិរិយំ ទិសាសុ វិទិសាសុ ច
អន្ទេសំ នាធិគច្ឆាមិ គោតិកោ សោ កុហី គតោ^(២) ។

អហំ អតោបិ ឧទ្ធុំ តិរិយំ ទិសាអនុទិសាសុ អន្ទេសំ
អន្ទេសន្តោ គវេសន្តោ នាធិគច្ឆាមិ ន លភាមិ, សោ គោតិកោ
កុហី គតោ កតរស្មី ឋានេ គតោ ។

១ ធម្ម. ៣/១៤៧ ។ ២ ធម្ម. ៣/១៤៩ ។

យោ ធិរោ ធិតិសម្បន្តោ លាយី លានរតោ សទា
អហោរត្តំ អនុយុញ្ញំ ជីវិតំ អនិកាមយំ^(១) ។

សោ ធិរោ ធិតិសម្បន្តោ លាយី លានរតោ អារម្មណ្ឌប-
និជ្ឈានេន លក្ខណ្ឌបនិជ្ឈានេន សមន្តាគតោ សទា រតោ
អហោរត្តំ ជីវិតំ អនុយុញ្ញំ វិវិយំ អនុយុញ្ញន្តោ អនិកាមយំ
អនិកាមយន្តោ មម សាសនេ តិដ្ឋតិ ។

ជេត្វាន^(២) មច្ចុនោ សេនំ អនាគន្ធិ បុនព្ពវំ
សមូលំ តណ្ហំ អព្ពយ្ហំ គោធិកោ បរិនិព្វតោ^(៣) ។

គោធិកោ មច្ចុនោ សេនំ មារស្ស សេនំ ជេត្វាន
វិជិនេត្វា ជិនិត្វា បុនព្ពវំ តណ្ហំ សមូលំ អព្ពយ្ហំ ឧប្បកដេត្វា
បុនព្ពវំ អនាគន្ធិ បរិនិព្វតោ ហោតិ ។

តេសំ សម្បន្នសិលានំ អប្បមាទវិហារិនំ
សម្មទញ្ញា វិមុត្តានំ មារោ មគ្គំ ន វិន្ទតិ^(៤) ។

១ ធម្ម. ៣/១៤៩ ។ ២ ធម្មបទ. វិញ្ញាណ ។ ៣ ធម្ម. ៣/១៤៩ ។
៤ ឧទ្ទិស. ធម្ម. ៥២/៣៣, ធម្ម. ៣/១៥០ ។

សោ ចាបិ មាណោ មគ្គំ ឯវុំបានំ មហាខីណាសវានំ គតមគ្គំ
 តេសំ មហាខីណាសវានំ សម្បន្នសីលានំ បរិបុណ្ណសីលានំ
 អប្បមាទវិហារិនំ សតិអវិប្បវាសសង្ខាតេន អប្បមាទេន
 វិចារណសីលានំ សម្មទញ្ញា ហេតុនា នយេន ការណេន
 សព្វតម្មេ ជានិព្វា វិមុត្តានំ បញ្ញវិមុត្តិហិ វិមុត្តានំ ន វិន្ធពិ ន
 លភតិ ។

១២. គរហទិន្នវត្ថុ [៤៤]

យថា សង្ការធានស្មី ឧជ្ឈិតស្មី មហាបថេ
 បទុមំ តត្ថ ជាយេថ សុចិត្តន្តំ មនោរមំ^(១) ។

ភគវា អគ្គមហាខីណាសវំ បទុមំ យថា បទុមំ សុចិត្តន្តំ
 មនោរមំ ហទយង្គហណសមគ្គំ តត្ថ តស្មី សង្ការធានស្មី
 ឧជ្ឈិតស្មី ជនេហិ ឆឌ្ឍិតស្មី មហាបថេ មហាមគ្កេ ជាយេថ
 ជាយេយ្យ ។

ឯវំ សង្ការភូតេសុ អន្ធកូតេ បុថុជ្ជនេ
 អតិរោចតិ បញ្ញាយ សម្មាសម្ពុទ្ធសំណាវិតោ^(២) ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៣៣, ធម្ម. ៣/១៦៥ ។ ២ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៣៣, ធម្ម. ៣/១៦៥ ។

សង្ការក្ខតេសុ បុថុជ្ជនេសុ ជាតោ បុថុជ្ជនេសុ បញ្ញាចក្ក-
អភាវេន អន្ធក្ខតេ អតិក្កមិត្វា បញ្ញាយ អតិរោចតិ, ឯវំ តថា
សម្មាសម្ពុទ្ធសាវកោ សម្ពុទ្ធសាវកោ ។

កាមំ បតាមិ និរយំ ខុទ្ទបាទោ អវសិរោ
នាននិយំ ករិស្យាមិ ហន្ត បិណ្ណំ បដិគ្គហ^(១) ។

អហំ កាមំ ឯកង្សេន ខុទ្ទបាទោ អវសិរោ និរយំ
បតាមិ, អហំ និរយសំវត្តនិកកម្មំ ន ករិស្យាមិ, ត្ថំ ហន្ត បិណ្ណំ
ភត្តបិណ្ណំ បដិគ្គណ្ណ ។

បុប្ផវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា ។

ចតុតោ វគ្គោ ។

១ ធម្ម. ៣/១២៧ ។

៥. ពាសវត្ត

១. អញ្ញាតរបុរិសវត្ត [៤៥]

ទុដ្ឋិវិតមជ្ជិម្ហា	យេសន្តោ ន ទទាម្ហូ សេ
វិជ្ជមានេសុ ភោគេសុ	ទីបំ នាកម្ហូ អត្តនោ ^(១) ។

មយំ ទុដ្ឋិវិតំ និស្សាយ អជ្ជិម្ហា យេសន្តោ យេសំ អម្ហាកំ
 ភោគេសុ វិជ្ជមានេសុ ទិស្សមានេសុ ។ សេ និបាតោ ។ មយំ
 សាវកានំ ទានំ ន ទទាម្ហូ ទីបំ អត្តនោ បតិជ្ឈំ នាកម្ហូ ន
 ករិម្ហា ។

សដ្ឋិវស្សសហស្សានិ	បរិបុណ្ណានិ សព្វសោ
និរយេ បច្ចុមាណានំ	កទា អន្តោ ភវិស្សតិ ^(២)

អន្តោ អម្ហាកំ ទុក្ខស្ស អន្តោ សដ្ឋិ វស្សសហស្សានិ
 បរិបុណ្ណានិ, សព្វសោ សព្វប្បកាធន និរយេ បច្ចុមាណានំ កទា
 ភវិស្សតិ ។

---

^១ គម្ម. ៣/១៩២ ។ ^២ គម្ម. ៣/១៩២ ។

ទិយា ជាគរតោ រត្តិ ទិយំ សន្តស្ស យោជនំ
ទិយោ ពាលោន សំសារោ សទ្ធម្មំ អវិជានតំ^(១) ។

ភោ មហារាជ រត្តិ ជាគរតោ ជាគរន្តស្ស បុគ្គលស្ស
ទិយា អតិទិយា ហោតិ, យោជនំ សន្តស្ស មគ្គេ កិលមន្តស្ស
ទិយំ សំសារោ ពាលជនានំ ទិយោ អតិវិយ ទិយោ ហោតិ,
សទ្ធម្មំ ភោគរតោ សទ្ធម្មំ អវិជានតំ អវិជានន្តានំ អវិជាននកាវោ
ហោតិ ។

ឯកិស្សា កណ្ណំ ធិន្តិកា លោមគណនាយ បច្ឆិសំ
ពហុន្តំ កណ្ណេ ឆេត្វាន កម៌ កាហសិ ខត្តិយ^(២) ។

អហំ អតីតភវេ ឯកិស្សា ឯឡិកាយ កណ្ណំ ធិន្តិកា និរយេ
បច្ឆិស្សំ លោមគណនាយ លោមាសំ គណនេន សីសច្ចេទំ
បាបុណី, ភោ ខត្តិយ ត្ថំ ពហុន្តំ ជនានំ កណ្ណេ ឆេត្វាន
ឆេទាបេត្វាន កាហសិ កិស្សសិ កម៌ កេន ការណេន ។

ឯវញ្ញេ សត្តា ជានេយ្យំ ទុក្ខាយំ ជាតិសម្មវោ
ន បាណោ បាណិនំ ហេញ្ញេ បាណាយាតិ ហិ សោចតិ^(៣) ។

១ ទុទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៣៤, ធម្ម. ៣/១៩៤ ។ ២ ធម្ម. ៣/១៩២ ។ ៣ ធម្ម. ៣/១៩៣ ។

យេ សត្តា ទុក្ខំ អត្តនោ ទុក្ខំ ឯវញ្ចេ ឯវំ សចេ ជានេយ្យំ
 អយំ ជន្មសត្តានំ ទុក្ខសម្ពុដោ ហោតិ, បាណា តេ សត្តា បាណិនំ
 សត្តានំ ធិរិតំ ហន្តិ ហនន្តិ, ន ហិ កស្មា វទាមិ, សញ្ញោ
 បាណាយាតិ សោចតិ សត្តានំ តាមេតីតិ ។

២. មហាកស្សបត្ថេរសន្និវិហារិកវគ្គ [៤៦]

មនុស្សស្សេវ តេ សីសំ ហត្ថបាទា ច វានរ
 អថ កេន នុ វណ្ណេន អគារន្តេ ន វិជ្ជតិ^(១) ។

ភោ វានរ មនុស្សស្ស តវ តេ តវ សីសំ ហត្ថបាទា ច តេ
 តវ អថ កេន វណ្ណេន យេន កាវណេន អគារំ តេ តវ ន
 វិជ្ជតិ ន បញ្ញាយតិ នុ, បុត្តាមិ ។

មនុស្សស្សេវ មេ សីសំ ហត្ថបាទា ច សិដ្ឋិល
 ពកហុ សេដ្ឋា មនុស្សសុ សា មេ បញ្ញា ន វិជ្ជតិ^(២) ។

១ ធម្ម. ៣/១៤៤ ។ ២ ធម្ម. ៣/១៤៤ ។

ភោ គុតកសិទ្ធិល មេ មម សីសំ មេ មម ហត្ថា ច មេ
មម បាទា ច មនុស្សស្ស ឥវ អហោសិ ។ យា បញ្ញា
មនុស្សសុ សេដ្ឋា ឧត្តមា អហ អហោសិ, សា បញ្ញា មេ
មយ្ហំ ន វិជ្ជតិ ន បញ្ញាយតិ នត្ថិ ។

អនវដ្ឋិតចិត្តស្ស លហុចិត្តស្ស ទុព្ពិនោ
និច្ចំ អទ្ធុវសីលស្ស សុខភាវោ ន វិជ្ជតិ^(១) ។

ភោ វានរ សុខភាវោ អនវដ្ឋិតចិត្តស្ស អត្តនោ ចិត្តចាលេន
អនវដ្ឋិតស្ស លហុចិត្តស្ស ទុព្ពិនោ មិត្តយាតកស្ស បុគ្គលស្ស និច្ចំ
អទ្ធុវសីលស្ស អចិរសីលស្ស ឥវ ន វិជ្ជតិ ន បញ្ញាយតិ ។

សោ ករស្សានុភារំ ត្វំ វិធីវត្តស្ស សីលិយំ
សីតវាតបរិញ្ញានំ ករស្ស កុដិកំ កបិ^(២) ។

ភោ កបិ ត្វំ សីល្យំ សោ ករស្សានុភារំ តយា កតំ
វិធីវត្តស្ស វិធីក្កមោ អស្ស ភវាហិ, ត្វំ កុដិកំ សីតវាតបរិញ្ញានំ
ករស្ស កណេហិ ។

១ ធម្ម. ៣/១៩៤ ។ ២ ធម្ម. ៣/១៩៤ ។

ចរញ្ចេ នាធិគច្ឆេយ្យ សេយ្យំ សទិសមត្តនោ
 ឯកចរិយំ ទទ្ធុំ កយិវា នត្ថិ ពាលេ សហាយតា^(១) ។

ភិក្ខុវេ យោ បុគ្គលោ ចរញ្ចេ យទិ ចរតោ សេយ្យំ
 អធិកតំ សទិសមត្តនោ អត្តនោ សីលសមាធិបញ្ញាគុណេហិ
 សទិសំ តំ បុគ្គលំ នាធិគច្ឆេយ្យ ន លភេយ្យ យទិ ឯកចរិយំ
 ទទ្ធុំ កយិវា, សហាយតា សហាយភាវោ ពាលេ ពាលេន
 សហ នត្ថិ ។

៣. អាណន្ទសេដ្ឋីវត្ថុ [៤៧]

អញ្ញានំ ខយំ ទិស្វា ឧបចិកានញ្ច អាចយំ
 មច្ឆនញ្ច សមាហារំ បណ្ឌិតោ យរមាវសេ^(២) ។

បណ្ឌិតោ បុរិសោ ធនស្សប្ប្បទនករណកាលេ ខយំ ធនស្ស
 ខយំ ទិស្វា ឧណោកេត្វា អញ្ញានំ ខយំ ឥវ សាធនំ ធនស្ស

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៣៤, ធម្ម. ៣/២០០ ។ ២ ធម្ម. ៣/២០២ ។

សាធនំ ឱបចិកានំ ឥវំ វិពានំ កត្តា មច្ឆនញ្ច ឥវំ សមាហារំ ឥវំ
យរមាវសេ យំ អាវសេ អាវសេយ្យ អធិដ្ឋេយ្យ ។

បុត្តាមត្តិ ធនមត្តិ ឥតិ ពាលោ វិហញ្ញតិ
អត្តា ហិ អត្តនោ នត្តិ កុតោ បុត្តា កិតោ ធនំ^(១) ។

ភោ មូលសិរិ បុត្តា មេ មម បុត្តា អត្តិ, ធនំ មេ មម
អត្តិ ឥតិ ពាលោ បុត្តតណ្ហាយ ចេវ ធនតណ្ហាយ ច វិហញ្ញតិ ។
អត្តនោ ទុក្ខិយតិ, ហិ កស្មា វទាមិ, អត្តា អត្តនោ នត្តិ វិនស្សតិ
កុតោ បុត្តា, តស្មា នាថា អត្តិ, កុតោ ធនំ, តស្មា នាថំ អត្តិ ។

៤. គណ្ឌិកេទកថោវគ្គ [៤៨]

យោ ពាលោ មញ្ញតិ ពាល្យំ បណ្ឌិតោ វាបិ តេន សោ
ពាលោ ច បណ្ឌិតមាសិ ស វេ "ពាលោ" តិ វុច្ឆតិ^(២)។

យោ ឧបាសក យោ បុគ្គលោ ពាលោ ពាល្យំ អត្តនោ
ពាលារាវំ មញ្ញតិ បដិជាតាតិ, សោ បុគ្គលោ តេន ការណេន

^១ ប្រដ. អប្ប. ៤២/៣៤. ធម្ម. ៣/២០៩ ។ ^២ ឧប្បក. ធម្ម. ៤២/៣៤. ធម្ម.៣/២០៩ ។

បណ្ឌិតោ វាបិ បណ្ឌិតសទិសោវ អបិ កិមញ្ញំ សោ បុគ្គលោ
ពាលោ ពាលសមាណោ បណ្ឌិតមាសី បណ្ឌិតមាសិលោ, សោ
បុគ្គលោ ច ពាលោ ឥតិ ពាលោតិ វុច្ចតិ វុច្ចតេ ភគវតា ។

៥. ខុទ្ទាយិត្តេរត្តុ [៤៩]

យាវជីវម្បិ ចេ ពាលោ បណ្ឌិតំ បយិរុបាសតិ
ន សោ ធម្មំ វិជានាតិ ទព្វិ សុបរសំ យថា^(១) ។

ភិក្ខុវេ យោ ពាលោ បណ្ឌិតំ យាវជីវម្បិ ចេ បយិរុបាសតិ
ធម្មតិ ភជតិ, សោ ពាលោ ឯវំ តថា បណ្ឌិតំ បយិរុបាសមាណោបិ
ធម្មំ វិជានាតិ ទព្វិ សុបរសំ ឥទំ អលោណកំ ន ជានាតិ ។

៦. ភីសមគ្គធាថេយ្យកកិក្ខុរត្តុ [៥០]

មុហេត្តមបិ ចេ វិញ្ញូ បណ្ឌិតំ បយិរុបាសតិ
ទិប្បំ ធម្មំ វិជានាតិ ជ្ជិវា សុបរសំ យថា^(២) ។

១ បុប្ផក. ធម្ម. ៥២/៣៤. ធម្ម. ៣/២១០ ។ ២ បុប្ផក. ធម្ម. ៥២/៣៤. ធម្ម. ៣/២១២ ។

អិក្ខុវេ វិញ្ញូ បណ្ឌិតោ អញ្ញំ បណ្ឌិតំ មុហត្ថំ អបិ ចេ
បយិរុបាសតិ ខិប្បំ ធម្មំ នវលោកុត្តរធម្មំ វិជានាតិ យថា ជ្ជិវា
សុបរសំ លោណាទិភោទំ វិជានាតិ ។

៧. សុប្បត្តកុដ្ឋវគ្គ [៥១]

សទ្ធាធនំ សីលធនំ ហិរិឱត្តប្បិយំ ធនំ
សុត្តធនញ្ច ចាគោ ច បញ្ញា វេ សត្តមំ ធនំ^(១) ។

សទ្ធាសង្ខាតំ ធនំ សីលសង្ខាតំ ធនំ ហិរិសង្ខាតំ ធនំ
ឱត្តប្បសង្ខាតំ ធនំ សុត្តសង្ខាតំ ធនំ ចាគសង្ខាតំ ធនំ បញ្ញាយ
សហ សត្តមំ ធនំ វេនិបាតោ ហោតិ ។

យស្ស ឯតា ធនា អត្ថិ ឥត្ថិយា បុរិសស្ស វា
អទលិទ្កោតិ តំ អាហុ អោយំ តស្ស ជីវិតំ^(២) ។

ឯតា ឯតានិ ធនានិ សត្ត អរិយធនានិ យស្ស បុគ្គលស្ស
ឥត្ថិយា វា បុរិសស្ស វា អត្ថិ, ឯសោ បុគ្គលោ អទលិទ្កោ
និទ្ធកោ តំ បុគ្គលំ ឥតិ ឥមិនា បកាជន ពុទ្ធាទយោ បណ្ឌិតា

១ ធម្ម. ៣/២១៤ ។ ១ ធម្ម. ៣/២១៤ ។

អាហុ កថេន្តិ, តស្ស បុគ្គលស្ស ជីវិតំ អមោយំ អនិប្នលំ
ហោតិ ។

ចរន្តិ ពាលោ ទុម្មេធា អមិត្តេនេវ អត្តនា
កណោន្តា បាបកំ កម្មំ យំ ហោតិ កដុកប្នលំ^(១) ។

ភិក្ខុវេ យេ ពាលោ ទុម្មេធា ទុប្បញ្ញោ ចត្វហិ សិយាបថេហិ
ចរន្តិ វិចរន្តិ កម្មំ បាបកំ លាមកំ អមិត្តេនេវ អមិត្តភូតេន
ឯវ អត្តនា សហ កណោន្តិ, យំ ផលំ តិទិណផលំ ទុដ្ឋកដុកំ
អកត្វា តេសំ ពាលោនំ កដុកំ តស្ស បាបកម្មស្ស ហោតិ ។

៨. កស្សកវត្ថុ [៥២]

ន តំ កម្មំ កតំ សាធុ យំ កត្វា អនុតប្បតិ
យស្ស អស្សមុខោ រោទំ វិបាកំ បដិសេវតិ^(២) ។

ភិក្ខុវេ យោ បុគ្គលោ យំ បាបកម្មំ កត្វា បច្ឆា
អនុស្សវិតក្ខណោ អនុតប្បតិ អនុសោចតិ, តំ បាបកម្មំ កតំ

១ ធម្ម. ៤២/៧៤, ធម្ម. ៣/២១៧ ។ ២ ធម្ម. ៣/២១៧ ។

បុរិសេន កតំ, សាធុ សុន្តរំ ន, សោ បុគ្គលោ អស្សមុខោ
អស្សហិ តិរ្តមុខោ រោតំ រោទន្តោ យស្ស វិបាកំ បាបកម្មស្ស
ផលំ បដិសេវតិ អនុភវតិ ។

៩. សុមេសោភណកាវចន [៥៣]

កប្បានំ សតសហស្សំ ទុក្ខតី ន គមិស្សតិ
ឋិត្តា^១ ទេវមនុស្សេសុ ផលំ ឯតស្ស កម្មនោ
បច្ឆា បច្ឆេកសម្ពុទ្ធោ សុមនោ នាម វិស្សតិ ។

សោ មាលាការោ កប្បានំ សតសហស្សំ ទុក្ខតី ន
គមិស្សតិ ន គមិស្សតិ ផលំ បុញ្ញស្ស ផលំ ឯតស្ស
មាលាការស្ស កម្មនោ បុញ្ញកម្មស្ស ទេវមនុស្សេសុ ឋិត្តា វិស្សតិ,
សោ មាលាការោ បច្ឆា មម សាសនោ បច្ឆេកសម្ពុទ្ធោ ហុត្តា
នាមេន សុមនោ នាម វិស្សតិ ។

តព្វ កម្មំ កតំ សាធុ យំ កត្តា នានុតប្បតិ
យស្ស បីតិគោ សុមនោ វិបាកំ បដិសេវតិ^(២) ។

១ ពោ. បច្ឆា ។ ២ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៣៤, ធម្ម. ៣/២៣២ ។

សោ បុរិសោ យំ កម្មំ ទេវមនុស្សសម្បត្តិនញ្ជេវ និព្វាន-
 សម្បត្តិយា ច និព្វត្តនសមត្ថំ កត្វា បច្ឆា អត្តនោ បញ្ញ-
 កម្មស្យានុស្សវិតក្ខណេ នានុតប្ប្បតិ ន អនុសោចតិ, តញ្ញ
 បុញ្ញកម្មំ កតំ បុរិសេន កតំ សាធុ សុន្នរំ, សោ បុរិសោ អត្តនោ
 បុញ្ញកម្មស្យានុស្សវិតក្ខណេ បីតិពោ សុមនោ បីតិសោមនស្សប្បញ្ញោ
 យស្ស បុញ្ញកម្មស្ស វិបាកផលំ អាយតី អនាគតេ បដិសេវតិ
 អនុភវតិ ។

១០. ឧប្បលវណ្ណត្ថេវតត្ថ [៥៤]

មធុវា មញ្ញតិ ពាលោ យាវ បាបំ ន បច្ចតិ
 យទា ច បច្ចតិ បាបំ អថ ពាលោ ទុក្ខំ និគច្ចតិ^(១)។

ភិក្ខុវេ យោ ពាលោ បាបំ បាបកម្មំ មធុវា មធុរសំ វិយ
 មញ្ញតិ បាបំ អកុសលកម្មំ យាវ យត្តកំ កាលំ ន បច្ចតិ តស្ស
 ពាលស្ស វិបាកំ ន ទេតិ ។ យទា ច បច្ចតិ បាបំ អកុសលកម្មំ

---

១ ឧប្បត. ធម្ម. ៥២/៣៥. ធម្ម. ៣/២៣៥ ។

យទា យស្មី កាលេ វិបាកំ ឥស្ស ពាលស្ស បច្ចុតិ ទេតិ ។
អថ ខោ សោ ពាលោ ទុក្ខំ និរយទុក្ខំ និគច្ចតិ វិន្ទតិ
បដិលភតិ ។

វារិ បោក្ខរមត្តេវ អារត្តេវិវ សាសបោ
យោ ន លិម្បតិ កាមេសុ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណំ ។

តវ យថា វារិ បោក្ខរមត្តេ ន លិប្បតិ ន លត្តតិ,
អារត្តេវិវ សាសបោ តវ សាសបោ អារត្តេ ន លិប្បតិ ន
លិប្បតិ ន លត្តតិ, ឯវ តថា យោ ខិណ្ណសដោ កាមេសុ
បញ្ច កាមគុណេសុ ន លិម្បតិ ន លត្តតិ ។ អហំ តំ បុគ្គលំ
ព្រាហ្មណំ ព្រូហិ កថេមិ ។

១១. ជំនួញកិច្ចការ [៥៥]

មាសេ មាសេ កុសត្តេន ពាលោ ភុញ្ញេថ ភោជនំ
ន សេវ សង្កាតតម្មានំ កល្យំ អគ្សតិ សោឡសី^(១) ។

១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥៧/៣៦, ធម្ម. ៣/២៥៤ ។

ភិក្ខុវេ យោ ពាលោ អបរិញ្ញាតធម្មោ តិក្ខាយតនេ បព្វជិតោ
 ភោជនំ មាសេ មាសេ កុសគ្គេន ភុញ្ញេថ, សោ ពាលោ ឥមេសំ
 បុគ្គលានំ សង្ខាតធម្មានំ កល្យំ ឥមេសំ សង្ខាតធម្មានំ សោឡសី
 សោឡសភាគំ កត្វា បញ្ចទសភាគេ សជ្ជេត្វា ន អគ្សតិ ន
 សមេតិ ។

១២. អហិបេតវត្ថុ [៥៦]

បញ្ចយោជនិកា ជិវ្ហា	សីសន្តេ តេ នវយោជនំ
កាយោ អច្ចុគ្គតោ តុយ្ហំ	បញ្ជីសតិយោជនំ
កិន្ទ កម្មំ ករិញ្ញាន	បញ្ឆោសិ ទុក្ខមិទិសំ ^(១) ។

ភោ យេត តេ តវ ជិវ្ហា បញ្ចយោជនិកា, សីសំ តវ
 នវយោជនំ, កាយោ តុយ្ហំ កាយោ អច្ចុគ្គតោ អតិទុច្ឆោ
 បញ្ជីសតិយោជនំ បញ្ជីសតិយោជនិកោ សោ ត្វំ កី កម្មំ
 អកុសលកម្មំ ករិញ្ញាន ល្បទិសំ ឯរូបំ ទុក្ខំ បញ្ឆោ អសិ ភវសិ
 ន, តំ កតំ កម្មំ អហំ បុត្តាមិ ។

១ ធម្ម. ៣/៦៥៩ ។

អហំ ភន្តេ មោគ្គល្លាន កស្សបស្ស មហេសិនោ
សង្ឃស្សាភិហដំ ភត្តំ អាហរេសី យចិត្តកំ^(១) ។

ភន្តេ មោគ្គល្លាន អហំ ភត្តំ កស្សបស្ស មហេសិនោ
មហន្តានំ សីលក្ខន្ធាទិនំ ខន្ធានំ ឯសនសីលស្ស អភិហដំ ជនេហិ
យចិត្តកំ យថា ឥច្ចកំ សង្ឃស្ស អាហរេសី កោជេសី ។

ន ហិ បាបំ កតំ កម្មំ សជ្ជុខីរំ មុច្ចតិ^(២)
ឧហន្តំ ពាលមន្វេតិ ភស្មាច្ចន្នោវ បាវកោ^(៣) ។

ភិក្ខុវេ កម្មំ បាបំ លាមកំ យេន បុគ្គលេន កតំ បាវកោ
ឥវំ យថា បាវកោ វិតច្ឆិតង្គារោ ភស្មាច្ចន្នោ ឆារិកាយ បដិច្ចន្នោ
បុគ្គលេន មទ្ធិតោ តំ បុគ្គលំ ឧហតិ ។ ឯវំ តថា បាបំ ធន្តំ
បដិច្ចន្តំ បុគ្គលេន, តំ បាបមេវ អន្វេតិ តំ ពាលំ, តំ បាបំ ពាលំ
ឧហន្តំ អនុគច្ឆតិ ។ សជ្ជុខីរំ អពុណ្ណំ ឥវំ តស្មី ខណោ
ធរេនុយោ ឥនេហិ និក្ខន្តំ ន មុច្ចតិ ន បរិបច្ចតិ^(៤) ។

១ គប្ប. ៣/២៩៩ ។ ២ ក. បោ. បច្ឆតិទិ ទស្សតិ ។ ៣ ឧទ្ធក. គម្ម. ៤២/៣៦, គម្ម. ៣/២៦២ ។
៤ ក.. បោ. អបច្ឆតិ នបរិបច្ឆតិទិ ទស្សតិ ។

១៣. សង្ឃិក្ខុជមេតវត្ថុ [៥៧]

សង្ឃី ក្នុងសហស្សានិ   បរិបុណ្ណានិ សព្វសោ
សីសេ តុយ្ហំ និបតន្តិ   តេ ភិន្ទន្តេវ មត្តកំ^(១) ។

សង្ឃី ក្នុងសហស្សានិ   អយក្នុងសហស្សានិ   សព្វសោ
សព្វប្បកាមន បរិបុណ្ណានិ សកលានិ សីសេ តុយ្ហំ ធរ សីសេ
និបតន្តិ, សង្ឃិក្ខុជមេតវត្ថុ មត្តកំ តេ ធរ សីសំ ភិន្ទន្តេវ
ភិន្ទន្តិ ធរ ។

សាតុ ខោ សិប្បកន្ទាម   អបិ យាទិសកីទិសំ
បស្ស ខញ្ញប្បហរណន   លទ្ធា គាមា ចតុទ្ធិសា^(២) ។

ទេវ ត្ថំ សិប្បកន្ទាម សាតុ ខោ សុន្ទរោ ហោតិ, យំ
បុគ្គលំ កីទិសំ ឯវុបំ អបិ យាទិសំ ទុព្វណ្ណបំ ខញ្ញប្បហរណន
បិវេសប្បិនា សិប្បស្ស អង្គំ បស្ស, ចតុទ្ធិសា ចតុគាមា
បិវេសប្បិនា លទ្ធា បស្ស បស្សហិ ។

១ ធម្មបទេ វិភិន្ទន្តេវ មត្តកន្តិ ទិស្សតិ, ធម្ម. ៣/២៦៤ ។ ២ ធម្ម. ៣/២៦៧ ។

យាវទេវ អនត្តាយ ញត្តំ ពាលស្ស ជាយតិ
ហន្តិ ពាលស្ស សុក្កំសំ មុទ្ធមស្ស វិបាតយំ^(១) ។

ភិក្ខុវេ យាវទេវ យត្តកំ បមាលំ ពាលស្ស អនត្តាយ យំ
សិប្បំ ញត្តំ ជាននពាលស្ស ជាយតិ អស្ស ពាលស្ស សុក្កំសំ
កុសលកោដ្ឋាសំ ហន្តិ វិនាសេតិ តំ សុក្កំសំ តស្ស ពាលស្ស
មុទ្ធិ បញ្ញាសង្កាតំ មុទ្ធិ វិបាតយំ វិទ្ធិសមានំ ។

១៤. ចិត្តគមហេតវត្ថុ [៥៨]

អសន្តំ ភាវមិច្ឆេយ្យ បុរេក្ការញ្ច ភិក្ខុសុ
អាវាសេសុ ច ឥស្សរិយំ បូជា បរកុលេសុ ច^(២) ។

យោ ភិក្ខុ ពាលោ ភាវនំ អត្តនោ ភាវនំ អសន្តំ
អវិជ្ជមានសភាវំ ឥច្ឆេយ្យ បដ្ឋេយ្យ បុរេក្ការំ បរិវាវនំ ភិក្ខុសុ
អាវាសេសុ ឥស្សរិយំ ឥច្ឆេយ្យ បដ្ឋេយ្យ បូជា បរកុលេសុ ច
ឥច្ឆេយ្យ បដ្ឋេយ្យ ។

១ បុទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៣៦, ធម្ម. ៣/២៧០ ។ ២ បុទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៣៦, ធម្ម. ៣/២៧៤ ។

មមេវ កត មញ្ញន្តុ   គិហិប្បព្វជិតា ឧដោ
 មមេវ អតិវសា អស្សុ   កិច្ចាកិច្ចេសុ កិស្មិចិ
 ឥតិ ពាលស្ស សង្កប្បោ   ឥច្ឆា មាណោ ច វឌ្ឍតិ^(១) ។

ឧដោ គិហិប្បព្វជិតា ន ច កម្មំ មមេវ មមំ ឯវ និស្សាយ
 កតំ ជនេហិ បរិនិដ្ឋិតំ មញ្ញន្តុ ជានន្តុ ខុទ្ទកមហន្តេសុ
 ករណិយេសុ កិស្មិញ្ចិ មមេវ អតិវសា អស្សុ មំ បុច្ឆិញ្ចា កណ្តន្តុតិ
 សង្កប្បោ ឧប្បជ្ជតិ ពាលស្ស ឥច្ឆា មាណោ ច វឌ្ឍតិ, អញ្ជោ
 លោភោ ច បរិសោ អញ្ជោ និព្វានគាមិនី អញ្ជោ វា សោ ច
 បុរិសោ ពុទ្ធបុរិសោ ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញាបកតិ និព្វានគាមិនី អញ្ជស្ស
 ជនស្ស ឧប្បជ្ជតិ ។

សទ្ធោ សីលេន សម្បន្តោ   យសោ ភោគសមប្បិពោ
 យំ យំ បទេសំ វាជតិ   តត្ថ តត្ថេវ បូជិតោ^(២) ។

អានន្តុ យោ បុគ្គលោ សទ្ធោ សទ្ធាយ សម្បន្តោ យសោ
 យសេន ភោគសមប្បិពោ ពេន ភោគេន សមង្គិភូតោ, សោ
 បុគ្គលោ យំ យំ បទេសំ វានំ វាជតិ, តត្ថ តត្ថេវ តស្មី

១ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៣៧, ធម្ម. ៣/២៧៤ ។ ២ ធម្ម. ៣/២៨៣ ។

ព្រាហ្មណ ឧបសាទ្យកនាមាសំ តាទិសព្រាហ្មណានំ អស្មី
បទេសេ ឥមស្មី បទេសេ បបរិយំ ចុទ្ធស សហស្សានិ ជនេហិ
ទឡ្យមាសិ, អនាមតំ អនាមតដ្ឋានំ អសោសានំ លោកេ នត្ថិ ។

យម្ហិ សច្ចញ្ញ ធម្មោ ច អហីសា សញ្ញមោ ទមោ
ឯតទរិយា សេវន្តិ ឯតំ លោកេ អនាមតំ^(១) ។

សច្ចញ្ញ បុព្វភាគំ សព្វគណានំ ចតុសច្ឆវត្តកញ្ញ ធម្មោ ច
នវលោកុត្តរធម្មោ ច យម្ហិ យស្មី បុគ្គលេ អត្ថិ ។ អហីសា
បរេសំ សត្តានំ អរិហេវនា សញ្ញមោ សិលេ សញ្ញមោ ទមោ
ឥទ្ធិយទមនំ, ឯតំ អរិយា ពុទ្ធបច្ចេកពុទ្ធាទយោ សច្ចញ្ញាទិ
សេវន្តិ, ឯតំ ឯវរូបំ គុណជាតិ បុគ្គលំ អនាមតំ អមតភាវតោ
លោកេ ឧបសន្តំ វជន្តិ ។

អញ្ញា ហិ លាភូបនិសា អញ្ញា និព្វានគាមិនី
ឯវមេតំ អភិញ្ញាយ ភិក្ខុ ពុទ្ធស្ស សាវកោ
សក្ការំ នាភិនន្ទេយ្យ វិវេកមនុព្រហមេ^(២) ។

១ ធម្ម. ៣/៣០៩ ។ ២ ធម្ម. ៣/៣១២, ប្បដក. ធម្ម. ៥២/៣៧ ។

ហិ យស្មា អញ្ញា បដិបទា ឧបនិស្សាយ លាភំ ហោតិ,
អញ្ញា បដិបទា និព្វានគាមិនី និព្វានគមនសិលោ ហោតិ ។ ភិក្ខុ
ពុទ្ធស្ស សាវកោ ឯវមេតំ កាណំ អត្តនោ វិសេដ្ឋេន ញ្ញាណេន
អភិញ្ញាយ ជានេត្វា សក្ការំ នាភិនន្តេយ្យ វិវេកំ តិវិចំ វិវេកំ
អនុព្រូហយេ អនុព្រូហេយ្យ ។

ពាលវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា ។

បញ្ចមោ វគ្គោ ។

៦. បណ្ឌិតវគ្គ

១. រាជត្ថេរវគ្គ [៦០]

អលីនចិត្តំ និស្សាយ	បហដ្ឋា មហេតី ចម្ម
កោសលំ សេនាសន្តដ្ឋំ	ជីវគ្គាហំ អគាហយិ ^(១) ។

ហត្ថិបោតកោ អលីនចិត្តំ និស្សាយ អលីនចិត្តំ នាម
 រាជកុមារំ និស្សាយ ចម្ម ចតុសេនិយោ ជនា មហតី មហន្តា
 បហដ្ឋបហដ្ឋា បរាជិកា កោសលំ កោសលរាជានំ សេនាសន្តដ្ឋំ
 សេនាហិ បរិច្ចត្តំ ជីវគ្គាហំ អគាហយិ ។

ឯវំ និស្សយសម្បន្តោ	ភិក្ខុ អារទ្ធវិរិយោ
ភាវយំ កុសលំ ធម្មំ	យោគក្ខេមស្ស បត្តិយា
បាបុណេ អនុបុព្វេន	សព្វសំយោជនក្ខយំ ^(២) ។

ភិក្ខុ សម្បន្តោ សិលសម្បន្តោ និស្សាយ ឯវំ និស្សាយ
 កម្មដ្ឋានំ អារទ្ធវិរិយោ កុសលំ ធម្មំ ភាវយំ ភាវនំ វឌ្ឍនោ
 យោគក្ខេមស្ស បត្តិយា និព្វានស្ស បត្តនត្ថាយ សព្វ-

---

១ ធម្ម. ៤/៤ ។ ២ ធម្ម. ៤/៤ ។

សំយោជនក្ខយំ និព្វានំ អនុបុព្វេន អនុបុព្វគមេន បាបុណោ
បាបុណោយ្យ ។

និធិនំវ បវត្តានំ យំ បស្សេ វជ្ជទស្សិនំ
និគ្គយ្ហវាទី មេធាវី តាទិសំ បណ្ឌិតំ ភជេ
តាទិសំ ភជមានស្ស សេយ្យោ ហោតិ ន បាបិយោ^(១) ។

ភិក្ខុវេ យោ បុគ្គលោ បស្សេ បស្សេយ្យ យំ បុគ្គលំ
វជ្ជទស្សិនំ វជ្ជទស្សនសីលំ និធិនំវ បុរាណនិទិត្យមិនំ វិយ បុគ្គលំ
បវត្តានំ អាចិក្ខិតានំ និគ្គយ្ហវាទី និគ្គយ្ហិត្វា វាទី មេធាវី
ធម្មោជបញ្ញាយ សមន្តាគតំ, ភជេ ភជេយ្យ បយិរុបាសេយ្យ
បណ្ឌិតំ តាទិសំ ឯវរូបំ ។ តាទិសំ ហិ អាចរិយំ ភជមានស្ស
អន្តេវាសិកស្ស សេយ្យោ ហោតិ ន បាបិយោ វឌ្ឍិយេវ ន
វិបស្សនិ ហោតិ ។

១ ខុទ្ទក. គម្ម. ៥២/៣៧, គម្ម. ៤/៥ ។

២. អស្សជីបុនព្វសុភវត្ថុ [៦១]

ឱវទេយ្យានុសាសេយ្យ   អសព្ពា ច និវារយេ
 សតំ ហិ សោ បិយោ ហោតិ អសតំ ហោតិ អប្បិយោ^(១)។
 យោ អាចរិយោ ឱវទេយ្យ, សោ អាចរិយោ អន្តោវាសិតំ
 អនុសាសេយ្យ អសព្ពា ច អកុសលេតម្ហា និវារយេ និវាជយ្យ, ហិ
 កស្មា វទាមិ, សតំ សប្បុរិសានំ ពុទ្ធាទិនំ សុតេហិ សប្បុរិសេហិ
 ពុទ្ធាទិហិ សោ ឯវុបោ បុគ្គលោ បិយោ ហោតិ, អសតំ
 អសប្បុរិសានំ អសុតេហិ អសប្បុរិសេហិ អប្បិយោ ហោតិ ។

៣. វន្តត្ថេវត្ថុ [៦២]

ន ភជេ បាបកេ មិត្តេ   ន ភជេ បុរិសាធមេ
 ភជេថ មិត្តេ កល្យាណេ   ភជេថ បុរិសុត្តមេ^(២) ។
 បុគ្គលោ មិត្តេ បាបកេ ន ភជេ ន ភជេយ្យ, បុគ្គលោ
 បុរិសាធមេ ន ភជេ ន ភជេយ្យ, តុម្ហេ មិត្តេ កល្យាណេ ភជេថ
 បរិបុប្ផាសេថ, តុម្ហេ បុរិសុត្តមេ ភជេថ ។

១ អដ្ឋក. ធម្ម. ៥២/៣៨. ធម្ម. ៤/៨ ។ ២ អដ្ឋក. ធម្ម. ៥២/៣៨. ធម្ម. ៤/១១ ។

៤. មហាកប្បនត្តេវត្ថុ [៦៣]

ធម្មប្បីតិ សុខំ សេតិ វិប្បសន្នេន ចេតសា
អរិយប្បវេទិតេ ធម្មេ សទា រមតិ បណ្ឌិតោ^(១) ។

ធម្មប្បីតិ ធម្មបាយកោ បុគ្គលោ ចេតសា ចិត្តេន
វិប្បសន្នេន សុខំ ចត្តហិ ឥរិយាបថេហិ សេវតិ វិហរតិ សទា
រមតិ បណ្ឌិតោ, អរិយប្បវេទិតេ ពុទ្ធាទីហិ បវេទិតេ ធម្មេ
សត្តតិសមោធិបក្ខិយធម្មេ សតិបដ្ឋានាទិភេទេ សទា រមតិ ។

៥. បណ្ឌិតសាមណេរវត្ថុ [៦៤]

ឧទកញ្ចិ នមយន្តិ នេត្តិកា
ឧសុករា នមយន្តិ តេជនំ
ទារុំ នមយន្តិ តត្តិកា
អត្តានំ ទមយន្តិ បណ្ឌិតោ^(២) ។

១ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៣៨, ធម្ម. ៤/៣២ ។ ២ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៣៨, ធម្ម. ៤/៦០ ។

បុគ្គលា នេត្តិកា ខុទកំ មាតិកាយ នយន្តិ នេន្តិ, ខុសុកាវា
តេជនំ កណ្តំ នមយន្តិ ខុជំ កោន្តិ ទារុំ ទារូនិ នមយន្តិ
តច្ចកា, អត្តានំ ទមយន្តិ បណ្ឌិតា ។

៦. លក្ខណ្ណកតទ្ធិយត្ថេវេត្ថុ [៦៥]

សេលោ យថា ឯកយនោ វាតេន ន សមីរតិ
ឯវំ និន្ទាបសំសាសុ ន សមិញ្ញន្តិ បណ្ឌិតា^(១) ។

យថា ហិ សេលោ ឯកយនោ អសុសិវោ ន សមីរតិ ន
ឥញ្ញតិ ន ចលតិ, ឯវំ តថា បណ្ឌិតា លោកធម្មេសុ
អជ្ឈោត្តរន្តេសុ ន សមិញ្ញន្តិ បដិយវសេន វា អនុនយវសេន
វា ន ចលន្តិ ន កម្មន្តិ ។ និន្ទាបសំសាសុ អត្តោ អជ្ឈន្តម្បិ
លោកធម្មានំ វេទិតញោ ។

១ បុទ្ធក. ធម្ម. ៥២.៣៨, ធម្ម. ៤.៦២ ។

៧. កាលមាតុវត្ត [៦៦]

យត្តោកោ លភតេ ពព្វ ទុតិយោ តត្ថ ជាយតិ
តតិយោ ច ចតុត្តោ ច ឥទន្តេ ពព្វកា តិបំ^(១) ។

ពព្វក អក្កោសនំ យត្ថ យស្មី ឋានេ លព្ពតេ ឯកោ
បុគ្គលោ ទុតិយោ បុគ្គលោ ច តតិយោ បុគ្គលោ ចតុត្តោ បុគ្គលោ
តត្ថ តស្មី ឋានេ ជាយតិ ឧប្បជ្ជតិ, ពព្វកា ឥទំ តេ តវំ តស្មី
ឋានេ ជាយតិ ឥតិ វិជាននត្ថាយ កា ជនា ហោន្តិ ។

យថាបិ រហទោ គម្ពីរោ វិប្បសន្តោ អនាវិលោ
ឯវំ ធម្មានិ សុត្តាន វិប្បសិទន្តិ បណ្ឌិតា^(២) ។

យថាបិ រហទោ គម្ពីរោ វិប្បសន្តោ អនាវិលោ, ឯវំ
តថា បណ្ឌិតា ធម្មានិ ទេសនាធម្មានិ សុត្តាន តស្មី ធម្មេ
វិប្បសិទន្តិ ។

១ ធម្ម. ៤/៦៧ ។ ២ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៣៥ ។

៨. បព្ពេសតកិក្ខុវត្ថុ [៦៧]

វាលោទកំ អប្បរសំ និហិនំ
 បិក្ខា មទោ ជាយតិ គទ្រោរានំ
 ឥមញ្ច បិក្ខាន រសំ បណីតំ
 មទោ ន សញ្ញាយតិ សិន្ធាវានំ^(១) ។

ភិក្ខុវេ វាលោទកំ មតធុត្តិដ្ឋកំ អប្បរសំ និហិនំ បិក្ខា បិក្ខា
 មទោ ជាយតិ ឧប្បជ្ជតិ គទ្រោរានំ, ឥមញ្ច សមិទ្ធិតដ្ឋានំ រសំ
 រសសម្បន្នំ បណីតំ អតិមតុំ សិន្ធាវានំ បិក្ខាន បិក្ខាន មទោ ន
 សញ្ញាយតិ ន ឧប្បជ្ជតិ ។

អប្បម្បិក្ខាន និហិនជច្ឆោ
 សោ មជ្ជតិ តេន ជនិន្ទ ផុដ្ឋោ
 ឆោរយ្ហសិលោ ច កុលម្ហិ ជាតោ
 ន មជ្ជតិ អគ្គរសំ បិក្ខា^(២) ។

---

១ ធម្ម. ៤/៧២ ។ ធម្ម. ៤/៧២ ។

ភោ ជនិន្ទ ឯវំ តថា ពាលោ និហិនជច្ឆោ និហិនជាតកោ
 អប្បំ បាននិហិនំ អប្បំ អប្បរសំ បិវិត្វា សោ បុគ្គលោ តេន
 អប្បរសបាទេន ផុដ្ឋោ បិទ្ធិតោ មជ្ជតី បមាទំ អាបជ្ជតិ, យថា
 សិន្ធុវានំ, ឯវំ បុគ្គលោ គោរយេយ្យ វិរិយំ និគច្ឆេយ្យ សីលោវ
 សីលវា ឯវ កុលម្ហិ ឧត្តមកុលេ ជាតោ ឧប្បន្នោ អគ្គរសំ
 មធុកស្ស បានំ បិវិត្វា ន មជ្ជតី បមាទំ អាបជ្ជតិ ន ។

សព្វត្ថ វេ សប្បុរិសា វជន្តិ
 ន កាមកាមា លបយន្តិ សន្តោ
 សុខេន ផុដ្ឋា អថ វា ទុក្ខេន
 ន ឧច្ឆាវចំ បណ្ឌិតា ទស្សយន្តិ^(១) ។

ភិក្ខុវេ យេ សប្បុរិសា សព្វត្ថ សព្វេសុ បញ្ចក្ខន្ធាទិភេទេសុ
 វជន្តិ អរហត្តមគ្គញ្ញាណោន ធន្តរាតំ វិជហន្តិ តេ សន្តោ សប្បុរិសា
 ពុទ្ធាទយោ កាមកាមា ឥច្ឆតាយ ច ធនកាមតាយ ន លបយន្តិ
 ន កថេន្តិ សុខេន ផុដ្ឋា អថវាបិ ទុក្ខេន ផុដ្ឋា ឧច្ឆាវចំ អាការំ
 បណ្ឌិតា ពុទ្ធាទយោ ន ទស្សយន្តិ ។

១ ប្បដក. ធម្ម. ៥២/៣៤ ។

៩. ធម្មិកត្ថោច្ឆុ [៦៨]

ន អត្តហេតុ ន បរស្ស ហេតុ
ន បុត្តមិច្ឆេ ន ធនំ ន រដ្ឋំ
ន ឥច្ឆេយ្យ អធម្មេន សមិទ្ធិមត្តនោ
ស សីលវា បញ្ញវា ធម្មិកោ សិយា^(១) ។

យោ បណ្ឌិតោ បាបំ អត្តហេតុ ន ករោតិ បាបំ
បរស្សហេតុ ន, ន បុត្តមិច្ឆេ ន បុត្តំ ឥច្ឆេ ន ធនំ ឥច្ឆេ ន
រដ្ឋំ ឥច្ឆេ ន អធម្មេន អធម្មកម្មេន ឥច្ឆេយ្យ, ត្ថនោ សមិទ្ធិតំ
ឥច្ឆេយ្យ ស សោ បណ្ឌិតោ សីលវា សីលេន សមន្តាគតោ
បញ្ញវា បញ្ញាយ សមន្តាគតោ ធម្មិកោ សិយា ។

១០. ធម្មស្សវនវត្ថុ [៦៩]

អប្បកា តេ មនុស្សេសុ យេ ជនា បារាមិណោ
អថាយំ ឥតវា បថា តីរមេវានុតារតិ^(២) ។

១ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៤២/៣៤, ធម្ម. ៤/៧៦ ។ ២ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៤២/៣៤, ធម្ម. ៤/៧៩ ។

ភិក្ខុវេ យេ ជនា បារមីនោ និព្វានគមនសីលោ, តេ
 ជនា មនុស្សេសុ អប្បកា យោកេ យាចាយំ ឥតរា បជា ហោ
 ច អយំ អវសេសា បជា សត្តា តិរមេវានុធាវតិ តិវំ វរ
 អនុធាវតិ ។

យេ ច ខោ សម្មទក្ខាតេ
 ធម្មេ ធម្មានុវត្តិនោ
 តេ ជនា បារមេស្សន្តិ
 មច្ចុធម្មយ្យំ សុទ្ធក្កំ^(១) ។

យេ ជនា ច ធម្មេ ទេសនាធម្មេ ខោ សម្មទក្ខាតេ សម្មា
 ភគវតា អក្ខាតេ សុភវិធម្មេ ធម្មានុវត្តិនោ ធម្មេ អនុវត្តិនោ, តេ
 ជនា មច្ចុធម្មយ្យំ កិលេសសង្ខាតំ មច្ចុនោ និវាសនដ្ឋានសម្មតំ
 ពេភូមិកវដ្តំ សុទ្ធក្កំ អកតំ សភាគេហិ ជនេហិ សុទ្ធក្កំ
 អតិក្កមិត្តា បារំ និព្វានបារំ ឯស្សន្តិ គមិស្សន្តិ ។

---

១ អប្បក. ធម្ម. ៥២/៣៤, ធម្ម. ៥/៧៨ ។

១១. បព្វសតអាគន្ធកតិកុវត្ថុ [៧០]

គណ្ណំ ធម្មំ វិប្បហាយ   សុក្កំ ភាវេថ បណ្ឌិតោ
ឱកា អនោកមាគម្ម   វិវេកេ យត្ថ ទូរម៍^(១) ។

ភិក្ខុវេ យោ បណ្ឌិតោ ធម្មំ កាយទុច្ឆរិតាទិភោទំ ធម្មំ កណ្ណំ
អកុសលំ វិប្បហាយ ធខេត្តា ធម្មំ សុចរិតាទិភោទំ ធម្មំ សុក្កំ
កុសលំ ភាវេថ ភាវេយ្យ ភិក្ខុ ឱក្កអាឈយា និក្ខម្ហំ អនោកំ
អនាឈយសង្កាតំ និព្វានំ អាគម្ម បដិច្ច យត្ថ យស្មី និព្វានេ
វិវេកេ ទូរម៍ ឥមេហិ សត្តេហិ ទូរម៍ ទូរភិរម៍ ។

តព្រាភិរតិមិច្ឆេយ្យ   ហិត្វា កាមេ អភិញ្ញានោ
បរិយោទបេយ្យ អត្តានំ   ចិត្តក្ខេសេហិ បណ្ឌិតោ^(២) ។

យោ បណ្ឌិតោ កាមេ ទុរិទេ កាមេ ហិត្វា ធខេត្តា
អភិញ្ញានោ អភិញ្ញានោ ហុត្វា អភិរតិមិច្ឆេយ្យ អភិរតី ឥច្ឆេយ្យ,
តត្រ វិវេកេ សោ បណ្ឌិតោ បរិយោទបេយ្យ បរិសោធយ្យ
អត្តានំ ចិត្តក្ខេសេហិ បញ្ចហិ និវរណេហិ ។

១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/៣៩-៤០. ធម្ម. ៤/៧០ ។ ២ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/៤០. ធម្ម. ៤/៧០ ។

យេសំ សម្ពោធិយង្គេសុ	សម្មា ចិត្តំ សុភាវិតំ
អាទានប្បដិនិស្សគ្គេ	អនុបាទាយ យេ រតា
ខីណាសវា ជុតិមន្តោ	តេ លោកេ បរិនិព្វតា ^(១) ។

ចិត្តំ យេសំ ខីណាសវានំ យេហិ ខីណាសវេហិ សុភាវិតំ
 សុដ្ឋំ វឌ្ឍិតំ សម្មា ហេតុនា នយេន សម្ពោធិយង្គេសុ
 សត្តសម្ពោជ្ឈង្គេសុ, យេ ខីណាសវា រតា អាទានប្បដិនិស្សគ្គេ
 អនុបាទាយ ចត្វហិ ឧបាទានេហិ កិញ្ចិ អនុបាទិយិត្វា, តេ
 ខីណាសវា ជុតិមន្តោ អានុភាវន្តោ លោកេ ឥមស្មី លោកេ
 បរិនិព្វតា និព្វានំ បត្តា ។

បណ្ឌិតវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា ។
 ឆដ្ឋោ វគ្គ ។

---

១ អដ្ឋក. ឆម. ៥២/៥០, ឆម. ៤/៧០ ។

៧. អរហន្តវគ្គ

១. ជីវកបក្កវគ្គ [៧១]

គតទ្ធិនោ វិសោកស្ស វិប្បមុត្តស្ស សព្វធិ
សព្វគន្ថប្បហីនស្ស បរិទ្ធាហោ ន វិជ្ជតិ^(១) ។

គតទ្ធិនោ គតទ្ធានស្ស គតមគ្គស្ស វិសោកស្ស វិគត-
សោកស្ស វិប្បមុត្តស្ស សព្វធិ សព្វេសុំ ខន្ធាទិចម្មេសុំ
វិប្បមុត្តស្ស សព្វគន្ថប្បហីនស្ស សព្វេសំ ចតុន្ទម្បិ គន្ថានំ
បហីនស្ស បរិទ្ធាហោ ទុរិគោ បរិទ្ធាហោ កាយិកោ ចេវ
ចេតសិកោ ច ន វិជ្ជតិ ន បញ្ញាយតិ ឯវុបស្ស ខីណាសវស្ស ។

២. មហាវគ្គស្សបត្ថេវគ្គ [៧២]

ឧយ្យុញ្ញន្តិ សតិមន្តោ ន និកេតេ រមន្តិ តេ
ហំសាវ បល្លលំ ហិត្វា ឱកមោកំ ជហន្តិ តេ^(២) ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៥០, ធម្ម. ៥/៤៤ ។ ២ ឧប្បក. ធម្ម. ៥/៥១, ធម្ម. ៥/៤០ ។

យេ ខីណាសវា សតិមន្តោ សតិវេបុល្លប្បត្តា អត្តនា
 បដិលទ្ធកុណេសុ ឈានវិបស្សនាទីសុ អាវជ្ជនសមាបជ្ជនវុដ្ឋាន-
 អធិដ្ឋានបច្ចវេក្ខណាទិហិ ឧយ្យញ្ញន្តិ យដេន្តិ និកេតេ អាសយេ
 ន រមន្តិ ហំសាវ យថា ហំសា បល្លលំ, គោចរសម្បន្នេ អត្តនោ
 គោចរំ គហេត្វា គមនក្ខណេ “មម ឧទកំ, មម បទុមំ, មម
 ឧប្បលំ, មម បុណ្ណិកំ, ~~មម~~ តិណន្តិ” តស្សី ហានេ កិញ្ចិ អាសយំ
 អកត្វា អន បេក្ខាវ តំ បទេសំ ហិត្វា ធខ្មេត្វា ឧប្បតិក្វា
 អាកាសេ កីឡមាណា គច្ឆន្តិ, ឯវមេវ តថា តេ ខីណាសវា យត្ត
 កត្តចិ វិហរន្តា កុណាទីសុ អលត្តា ឯវ វិហរិត្វា គមនសមយេ
 “មម វិហារេ, មម បរិវេណំ, មម ឧបដ្ឋាកា” ឥតិ អនាលយា
 អនបេក្ខា តំ ហានំ បហាយ គច្ឆន្តា គច្ឆន្តិ, តេ ខីណាសវា
 ឱកមោកំ អាសយំ ជហន្តិ បរិច្ចជន្តិ ។

៣. ពេលដ្ឋសីសត្តេវត្តុ [៧៣]

យេសំ សុញ្ញតោ នត្ថិ	យេ បរិញ្ញាតភោជនា
សុញ្ញតោ អនិមិត្តោ ច	វិមោក្ខោ យេស គោចរោ
អាកាសេវ សកុន្តានំ	គតិ តេសំ ទុរន្ធយា ^(១) ។

យេសំ ខិណ្ឌាសវានំ សន្និចយោ ទុរិកោ នត្ថិ កម្មសន្និ-
 ចយោ បច្ចយសន្និចយោ, តេសុ កុសលាកុសលកម្មំ កម្មសន្និ-
 ចយោ នាម, ចត្តារោ បច្ចយា បច្ចយសន្និចយោ នាម, យេ
 ខិណ្ឌាសវា បរិញ្ញាតភោជនា គិប្បិ បរិញ្ញាហិ បរិញ្ញាតភោជនា
 យាគុអាទិនំ បរិញ្ញាតា សុញ្ញតោ អនិមិត្តោ ច សុញ្ញតោ ច
 អនិមិត្តោ ច អប្បណិហិតោ ច វិមោក្ខោ គោចរោ យេសំ
 ឯវុប្បានំ ខិណ្ឌាសវានំ, អាកាសេវ សកុន្តានំ យថា សកុណានំ
 គោចរោ, ឯវំ គថា តេសំ ខិណ្ឌាសវានំ គតិ ទុរន្ធយា អញ្ជេហិ
 បុថុជ្ឈនេហិ ទុរន្ធយា យោតិ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៤១, ធម្ម. ៤/៧២ ។

៤. អនុវត្តត្រូវត្រូវ [៧៤]

យស្សាសវា បរិក្ខណា	អាហារេ ច អនិស្សិតោ
សុញ្ញតោ អនិមិត្តោ ច	វិមោក្ខោ យស្ស គោតោ
អាកាសេវ សកុន្តានំ	បទន្តស្ស ទុរន្តយំ ^(១) ។

អាសវា ចត្តារោ អាសវា កិលេសា យស្ស ខីណាសវស្ស
 បរិក្ខណា យេន ខីណាសវេន បរិក្ខណា, សោ ខីណាសវោ
 អាហារេ ច អនិស្សិតោ គណ្ហាទិដ្ឋិនិស្សយេហិ អនិស្សិតោ
 វិមោក្ខោ រាគទោសមោហានំ អភាវេន សុញ្ញតោ រាគាទិនិមិត្តានំ
 អភាវេន អនិមិត្តោ ច រាគាទិបណិច្ឆិនំ អភាវេន អប្បណិហិតោ
 យស្ស គោតោ យស្ស ខីណាសវស្ស គោតោ អញ្ញេហិ
 បុត្តជ្ជនេហិ ទុរន្តយោ, ឯវំ តថា អាកាសេវ តវំ យថា
 អាកាសេ គច្ឆន្តានំ សកុណានំ បទំ, អាកាសេន គច្ឆន្តស្ស
 សកុណាស្ស បទំ ទុរន្តយំ បញ្ញាយេតុំ ន សកុណោយ្យំ ។

១ អដ្ឋក. ធម្ម. ៥២/៤១, ធម្ម. ៤/៧៧ ។

៥. មហាកថាយនត្ថេ [៧៥]

យស្សិន្ទ្រិយានិ សមចង្កតានិ
អស្សា យថា សារចិនា សុទន្តា
បហិនមានស្ស អនាសវស្ស
ទេវាបិ តស្ស បហាយន្តិ តាទិនោ^(១) ។

ភិក្ខុវេ យថា អស្សា សារចិនា ធរកេន សារចិនា សុទន្តា
សុដ្ឋុ ទមិតា សមចង្កតា, ឯវមេវ តថា ខីណាសវោ ភិក្ខុ
សមចង្កតោ អប្បគតោ កិលេសេហិ អប្បគតោ, យស្សិន្ទ្រិយានិ
ឥន្ទ្រិយានិ យស្ស ខីណាសវស្ស បហិនមានស្ស នរិវិចំ មានំ
បហាយ បិតត្តា បហិនមានស្ស ចតុន្នំ អាសវានំ អភាវេន
អនាសវស្ស និក្កិលេសស្ស សមមំ ទន្តការំ គតានិ បត្តានិ
ហោន្តិ, ទេវាបិ តស្ស ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ តាទិនោ
តាទិសស្ស ឯវរូបស្ស បិហាយន្តិ ។

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៤១. អន្តរាសវស្ស ។

៦. សារីបុត្តត្តោវត្ថុ [៧៦]

បបរិសមោ នោ វិជ្ឈុតិ ឥន្ទខិល្លបមោ ពាទិ សុព្វតោ
រហទោវ អបេតកទ្ធមោ សំសារា ន វវន្តិ ពាទិនោ^(១)។

ភិក្ខុវេ ខីណាសវោ ភិក្ខុ បបរិសមោ សក្ការញ្ច អសក្ការញ្ច
អកណន្តេសុ នោ វិជ្ឈុតិ នេវ អនុជ្ឈុតិ, ពាទិសោ ឯវុបោ
ខីណាសវោ ភិក្ខុ សុព្វតោ វត្តសម្បន្នោ ឥន្ទខិល្លបមោ, រហទោ
តវ យថា រហទោ អបេតកទ្ធមោ អបេតកទ្ធមោ, សំសារា
ពាទិនោ ពាទិសស្ស ឯវុបស្ស ខីណាសវស្ស ន វវន្តិ ន
ឧប្បជ្ឈន្តិ ។

៧. កោសម្ពិវាសីតិស្សត្តោវត្ថុ [៧៧]

សន្តំ តស្ស មនំ ហោតិ សន្តា វាចា ច កម្ម ច
សម្មទញ្ញា វិមុត្តស្ស ឧបសន្តស្ស ពាទិនោ^(២) ។

១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/៥២, ធម្ម. ៥/១០៥ ។ ២ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/៥២, ធម្ម. ៥/១១២ ។

ភិក្ខុវេ យោ ខីណាសវោ នាម ភិក្ខុ ន យស្ស កស្សបិ
 កុប្បតិ ន ទុស្សតិ, តស្ស ខីណាសវស្ស សម្មទញ្ញា វិមុត្តស្ស
 នយេន ហេតុនា ជានិព្វា បញ្ចហិ វិមុត្តិហិ វិមុត្តស្ស ឧបសន្តស្ស
 អន្តន្តេ វាគាទិនំ ឧបសមេន ឧបសន្តស្ស តាទិនោ តាទិសស្ស
 ឯវុបស្ស មនំ សន្តំ អភិជ្ឈាទិនំ អភាវេន សន្តមេវ ហោតិ ។
 វាចា ច តស្ស ឯវុបស្ស ខីណាសវស្ស សន្តា មុសាវាទាទិនំ
 អភាវេន សន្តា, កម្មញ្ញ តស្ស ឯវុបស្ស ខីណាសវស្ស កាយកម្ម
 បាណាតិបាតាទិនំ អភាវេន សន្តមេវ ហោតិ ។

៨. សារិបុត្តត្ថេវត្ថុ [៧៨]

អស្សទ្វោ អកតញ្ញ ច សន្និច្ឆេទោ ច យោ នរោ
 ហតាវកាសោ វន្តាសោ ស វេ ឧត្តមបោរិសោ ។

យោ នរោ អត្តនា បដិវិទ្ធកុណំ បវេសំ កថាយ ន
 សទ្ធហោតិ អស្សទ្វោ, អកតំ និព្វានំ ជានាតីតិ អកតញ្ញ, វដ្ឋសន្និ
 សំសោសន្និ តិនិព្វា បិគោតិ សន្និច្ឆេទោ, កុសលាកុសលេកម្មវិជស្ស
 ខីណត្តា និព្វត្តនាវកាសោ ហតោ អស្សាតិ ហតាវកាសោ,

ចតុហិ មគ្គេហិ កត្តព្វកិច្ចស្ស កតត្តា សព្វា អាសា ឥមិនា វន្តាតិ
វន្តាសោ, ស សោ ឯវុំបោ នោ វេ បដិវិទ្ធុលោកុត្តរធម្មតាយ
បុរិសេសុ ឧត្តមភារំ បត្តេន ឧត្តមបោរិសោ ។

៩. ខនិរនិយមវេតត្តេវត្ត [៧៩]

គាមេ វា យទិវា រញ្ជេ និន្ទេ វា យទិ វា ថលេ
យត្ត អរហន្តោ វិហរន្តិ តំ ភូមិរាមណេយ្យកំ^(១) ។

ភិក្ខុវេ អរហន្តោ យត្ត យស្មី ភូមិបទេសេ គាមេ វា អរញ្ជេ
វា និន្ទេ វា ថលេ វា យទិ វិហរន្តិ, តំ ភូមិបទេសំ សោ
ភូមិបទេសោ រាមណេយ្យកំ រមណីយោ ហោតិ ។

យោធិ បុញ្ញញ្ច បាបញ្ច ឧភោ សង្កំ ឧបច្ចតា
អសោកំ វិរជំ សុទ្ធិ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណំ^(២) ។
ភិក្ខុវេ យោ ច មម បុត្តោ បុញ្ញញ្ច បាបញ្ច ឧភោ សង្កំ
ឧភិន្នំ វត្តនំ ឧបជ្ឈ្យតានំ បហិនំ ឧបច្ចតា អធិគតា ហោតិ, អហំ

^១ ឧប្បក. ធម្ម. ៤២/៤២, ធម្ម. ៤/១២៤ ។ ^២ ធម្ម. ៤/១៣១ ។

តំ បុគ្គលំ អសោកំ និស្សោកំ វិវដំ និក្ខិលេសំ សុទ្ធិំ វិមលំ
ព្រាហ្មណំ វាហិតបាបកំ ព្រូមិ កថេមិ ។

១០. អញ្ញាតវេទន្តិវត្ថុ [៨០]

រមណីយានិ អវញ្ញានិ យត្ថ ន រមតី ជនោ
វិតរាគា រមេស្សន្តិ ន តេ កាមគវេសិនោ^(១) ។

ភិក្ខុវេ តានិ អវញ្ញានិ រមណីយានិ, យត្ថ យេសុ អវញ្ញេសុ
និគាមកេសុ វិកសិតេសុ វិយ បទុមវនេសុ គាមមក្ខិកា
កាមគវេសិកោ ជនោ ន រមតិ, វិតរាគា បន ខីណាសវា
ភមរករមតុកវា វិយ បទុមវនេសុ តថាប្បយេសុ អវញ្ញេសុ រមិស្សន្តិ,
កីការណា ? តេ កាមគវេសិនោ ន ហោន្តិ ។

អរហន្តវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា ។

សត្តមោ វគ្គោ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៤៧, ធម្ម. ៤/១៣៣ ។

៨. សហស្សវគ្គ

១. តម្កទាបិកចោរយាតកវត្ត [៨១]

សុភាសិតំ សុណិញ្ញាន   នគរេ ចោរយាតកោ
អនុលោមខន្តី លទ្ធាន   មោទតិ តិទិវង្គតោ^(១) ។

ភិក្ខុវេ តម្កទាបិកោ ចោរយាតកោ នគរេ សុណិញ្ញាន
ធម្មទេសនំ សុភាសិតំ សារិបុត្តេន លទ្ធាន លភិញ្ញាន និព្វត្តេត្វា
អនុលោមខន្តី អនុលោមញ្ញាណំ តិទិវង្គតោ តុសិធិវិមាទេ និព្វត្តោ
មោទតិ ។

សហស្សមបិ ថេ វាចា   អនត្ថបទសញ្ជិតា
ឯកំ អត្ថបទំ សេយ្យោ   យំ សុត្វា ឧបសម្មតិ^(២) ។

យា វាចា សហស្សំ អបិ ថេ យទិ ហោន្តិ តា វាចា
អនត្ថបទសញ្ជិតា ។ យោ បុគ្គលោ យំ ឯកំ អត្ថបទំ សុត្វា
ឧបសម្មតិ វាចាទីនំ រូបសមេន, តំ អត្ថបទំ អត្ថសាធាកំ
និញ្ញានបដិសំយុត្តំ ។ សោ បុគ្គលោ សេយ្យោ បវរោ វរតោ
ហោតិ ។

១ ធម្ម. ៤/១៤១ ។ ២ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៤៧, ធម្ម. ៤/១៤១ ។

២. ពារហិយទារុចិរិយត្ថេវត្ថុ [៨២]

សហស្សមបិ ចេ គាថា អនត្ថបទសញ្ញិតា
ឯកំ គាថាបទំ សេយ្យោ យំ សុត្វា ឧបសម្មតិ^(១) ។

យា គាថា សហស្សំ អបិ ចេ យទិ យោន្តិ តា គាថា
អនត្ថបទសញ្ញិតា ។ យោ បុគ្គលោ យំ ឯកំ គាថាបទំ សុត្វា
ឧបសម្មតិ វាគាទិនំ រូបសមេន តំ គាថាបទំ អត្ថសាធាកំ
និព្វានបដិសំយុត្តំ ។ សោ បុគ្គលោ សេយ្យោ បវរោ វរតរោ
យោតិ ។

៣. កុណ្ណបកេសិត្ថេវត្ថុ [៨៣]

តមេ សុវណ្ណកេយ្យា វិញ្ញាណោ វិញ្ញាណោ
សព្វញ្ច គណ្ណ វិញ្ញាណោ មមំ ទាសិត្វា សាវយ^(២) ។

ត្វំ វិញ្ញាណោ សព្វញ្ច បសាធានំ តមេ តមាណិ អាភវណានិ
សុវណ្ណកេយ្យាវិញ្ញាណោ វិញ្ញាណោ វិញ្ញាណោ គណ្ណ គណ្ណាហិ ត្វំ មមំ
ទាសិត្វា សាវយ មមំ ទាសិ ឥតិ បក្កោសាហិ ។

១ ធម្ម. ៤/១៥២. ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៤៣ ។ ២ ធម្ម. ៤/១៥៦ ។

មា ពាទ្ធុំ បរិទេវេសិ   ខិប្បំ ពន្ធហិ ភណ្ណកំ
 ន តុប្បំ ជីវិតំ អត្ថិ   សព្វំ គណ្ណាមិ ភណ្ណកំ^(១) ។

ត្វំ ពាទ្ធុំ បរិទេវេសិ មា, ត្វំ ភណ្ណកំ ខិប្បំ ពន្ធហិ,
 ភណ្ណកំ មម យោជនំ, ន តុប្បំ ជីវិតំ អត្ថិ, អហំ សព្វំ ភណ្ណកំ
 អាភវណំ គណ្ណាមិ ។

ន ខែសា សព្វេសុ ហានេសុ បុរិសោ ហោតិ បណ្ឌិតោ
 ឥត្ថិ បណ្ឌិតា ហោតិ   តត្ថ តត្ថ វិចក្ខណា^(២) ។

បុរិសោ សព្វេសុ ហានេសុ ឯវុបេសុ ការណេសុ សោ
 បុរិសោ បណ្ឌិតោ នាម ហោតិ, ន យា ឥត្ថិបិ យត្ថ យស្មី
 ឯវុបេសុ ការណេសុ តត្ថ តស្មី ឯវុបេសុ ការណេសុ សា ឥត្ថិ
 វិចក្ខណា វិចារណបញ្ញាយេ សមន្មាគតា បណ្ឌិតា នាម ហោតិ ។

យោ ច គាថា សតំ ភាសេ អនត្ថបទសញ្ញិតា

ឯកំ ធម្មបទំ សេយ្យោ   យំ សុត្វា ឧបសម្មតិ^(៣) ។

១ ធម្ម. ៤/១៤៧ ។ ២ ធម្ម. ៤/១៤៩ ។ ៣ ឧប្បក. ធម្ម. ៤២/៤៣, ធម្ម. ៤/១៦៣ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៤២/៤៤, ធម្ម. ៤/១៦៣ ។

ភិក្ខុវេ យោ ច បុគ្គលោ គាថា សតំ សតបរិច្ឆេទា ភាសេ
 ភាសេយ្យ អនត្ថបទសញ្ញិតា អាភាសវណ្ណនាទិវិវរណ អនត្ថិកេហិ
 បទេហិ សញ្ញិតា, បុគ្គលោ យំ ឯកំ ធម្មបទំ អត្ថសាធាកំ សុត្តា
 ឧបសម្មតិ រាគាទិនំ កិលេសានំ រូបសមេន សេយ្យោ វរតោ
 ហោតិ ។

យោ សហស្សំ សហស្សេន សង្កាមេ មានុសេ ជិនេ
 ឯកញ្ច ជេយ្យមត្តានំ ស វេ សង្កាមជុត្តមោ^(១) ។

យោ បុគ្គលោ សង្កាមេ សហស្សេន គុណិកំ សហស្សំ
 ឯកស្មី សង្កាមេ មានុសេ ជិនេ ជនេយ្យ, យោ ភិក្ខុ
 រត្តិដ្ឋានទិវាហានេសុ អជ្ឈត្តិកកម្មដ្ឋានំ សម្មសន្តោ អត្តនោ
 លោភាទិកិលេសជយេន អត្តានំ ជិនេយ្យ ជយំ បត្តោ, ស វេ
 សោ វេ ភិក្ខុ សង្កាមេ ជិតំ ឧត្តមោ បវរោ ។

៤. អនត្តបុច្ឆកព្រាហ្មណវត្ថុ [៨៤]

ឧស្សរសេយ្យំ អាឈស្យំ	ចណ្ឌិក្កំ ទិយសោត្តិយំ
ឯកស្សទ្វានគមនំ	បរទារូបសេវនំ
ឯតំ ព្រាហ្មណ សេវស្ស	អនត្តំ ពេ ភវិស្សតិ ^(១) ។

បុរិសោ ឧស្សរសេយ្យំ អរុណគ្គមនសយិកោ អាឈស្យំ
 អាឈសស្ស ភារោ, ចណ្ឌិក្កំ ចណ្ឌិកភារោ ទិយសោត្តិយំ
 ទិយសោត្តិយោ, ឯកស្ស អទុតិយស្ស អទ្វានំ ទិយវត្ថំ គមនំ
 ហោតិ បរទារូបសេវនំ បរទារស្ស ឧបសេវនំ, ភោ ព្រាហ្មណ
 ត្ថំ ឯតំ ធបការំ មយា វត្ថំ វត្ថំ សេវស្ស សេវាហិ អនត្តំ
 អហិតំ ពេ តុយ្ហំ ភវិស្សតិ ។

អត្តា ហវេ ជិតំ សេយ្យោ	យា ចាយំ អត្តា បជា
អត្តទន្តស្ស បោសស្ស	និច្ចំ សញ្ញតថារិនោ ^(២) ។

ព្រាហ្មណ ហវេ និបាតោ ជិតំ អត្តនោ កិលេសជយេន
 អត្តា ជិតោ សេយ្យោ បវេណ ។ យា ចាយំ យា ច អយំ

១ ធម្ម. ៤/១៦៥ ។ ២ ធម្ម. ធម្ម. ៥២/៤៤. ធម្ម ៤/១៦៦ ។

ឥតវា បដា អវសេសា ជូតេន វា ធនសំហារណេន វា សង្កាមេ
 ពលាភិកវេន ជិតា វាវេយ្យ, តំ ជិតំ ន សេយ្យោ ។ កស្មា ?
 យស្មា ហិ យ្វាយំ និក្កិលេសតាយ សោ បុគ្គលោ អត្តទន្តោ
 អត្តានំ ទមន្តោ កាយាទីហិ សញ្ញមេហិ ឥវិយាបថេហិ និច្ចំ
 សញ្ញតថារិនោ តស្ស អត្តទន្តស្ស បោសស្ស ជិតំ សេយ្យោ
 យោតិ ។

នេវ ទេវោ ន គន្ធព្វោ ន មារោ សហ ព្រហ្មនា
 ជិតំ អបជិតំ កយិវា តថារូបស្ស ជន្តនោ ។

យោ ទេវោ ជន្តនោ ជនស្ស បរាជិតំ កមយ្យ ជិតំ
 ជន្តនោ ជនស្ស តំ អបជិតំ នេវ ន ឯវ, នោ គន្ធព្វោ
 តថារូបស្ស ឯវរូបស្ស ល្អទិសស្ស អត្តនោ ចិត្តំ ទមិតស្ស បរាជិតំ
 កយិវា កមយ្យ, ន មារោ សហ ព្រហ្មនា តថារូបស្ស ឯវរូបស្ស
 ទិសស្ស អត្តនោ ចិត្តំ ទមិតស្ស បរាជិតំ កយិវា កមយ្យ ន
 យោតិ ។

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៤៤, ធម្ម. ៤/១៦៦ ។

៥. សារីបុគ្គត្តោស្ស មាតុលព្រាហ្មណវគ្គ [៨៥]

មាសេ មាសេ សហស្សេន
យោ យជេថ សតំ សមំ
ឯកញ្ច ភាវិតត្តានំ
មុហុត្តមបិ បួជយេ
សាយេវ បួជនា សេយ្យោ
យញ្ចេ វស្សសតំ ហុតំ^(១) ។

យោ បុគ្គលោ សហស្សេន សហស្សបិច្ឆាគេន យជេថ
យជេយ្យ, យោ បុគ្គលោ សតំ សមំ វស្សសតំ សទា កាលំ
មាសេ មាសេ លោកិយមហោជនស្ស ទានំ ទទេយ្យ, យោ
បុគ្គលោ ឯកញ្ច ឯកបួជ្ជបករណំ ភាវិតត្តានំ ខិណ្ណាសវានំ
មុហុត្តមបិ មុហុត្តំ អបិ បួជយេ បួជេយ្យ ទទេយ្យ, យញ្ចេ
បួជ្ជបករណំ វស្សសតំ ចេ ហុតំ សាយេវ សា ឯវ បួជនា
តតោ តស្ស បុគ្គលស្ស បួជនតោ សេយ្យោ សេដ្ឋោ ឧត្តមោ
ណោតិ ។

១ បុប្ផ. ធម្ម. ៥២/៤៤. ធម្ម. ៤/១៦៦ ។

៦. សារិបុគ្គត្ថេរស្ស ភាគិនេយ្យព្រាហ្មណនត្តុ [៨៧]

យោ ច វស្សសតំ ជន្តុ
អគ្គី បរិចេវ វនេ
ឯកញ្ច ភារិតត្តានំ
មុហុត្តមបិ បូជយេ
សាយេវ បូជនា សេយ្យោ
យញ្ចេ វស្សសតំ ហុតំ^(១) ។

យោ ច ជន្តុ បុគ្គលោ អគ្គី វស្សសតំ វនេ បរិចេវ
បរិចេយ្យ បូជេយ្យ, យោ បុគ្គលោ ឯកញ្ច ឯកំ ច បូជាការំ
ភារិតត្តានំ ខិណាសវានំ មុហុត្តំ អបិ បូជយេ បូជេយ្យ, យំ ច
អគ្គិបូជាករណំ វស្សសតំ ហុតំ តេន បុគ្គលេន ហុតំ, សាយេវ
បូជនា តតោ តស្ស បុគ្គលស្ស បូជនតោ សេយ្យោ បវហោ
ឧត្តមោ ហោតិ ។

១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/៤៤. ធម្ម. ៤/១៧១ ។

៧. សារិបុគ្គត្តោស្ស សហាយព្រាហ្មណវត្ថុ [៨៧]

យង្គិញ្ចិ យិដ្ឋញ្ច ហុតញ្ច លោកេ

សំវច្ឆំ យជេថី បុញ្ញបេក្ខោ

សព្វម្បិ តំ ន ចតុរាគមេតិ

អភិវាទនា ឧជ្ឈតតេសុ សេយ្យោ^(១) ។

យោ បុគ្គលោ បុញ្ញបេក្ខោ បុញ្ញំ ឥច្ឆន្តោ យិដ្ឋញ្ច យាគុំ
ទិន្នទានំ ហុតញ្ច ទានំ លោកេ យង្គិញ្ចិ សកលំ និរវសេសំ
សំវច្ឆំ ឯកសំវច្ឆំ និរវច្ឆំ យជេថ យជេយ្យ ទទេយ្យ, តំ
សព្វំបិ ទានំ ន ចតុរាគមេតិ ចតុរាគំ ន ឯតិ កត្វា ន អគ្សតិ
អភិវាទនា យស្ស បុគ្គលស្ស ឧជ្ឈតតេសុ ខីណ្ណាសវេសុ សេយ្យោ
សេដ្ឋោ ហោតិ ។

១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៤២/៤៤. ធម្ម. ៤/១៧៣ ។

៨. អាយុវឌ្ឍនកុមារវត្ត [៨៨]

អភិវាទនសិលិស្ស និច្ចំ វុឌ្ឍាបចាយិនោ
ចត្តាណោ ធម្មា វុឌ្ឍនិ អាយុ វណ្ណោ សុខំ ពលំ^(១) ។

អភិវាទនសិលិស្ស បុគ្គលស្ស វុឌ្ឍាបចាយិនោ វុឌ្ឍន្តេ
គុណវន្តេ គុណវុឌ្ឍេ អបចាយនស្ស និច្ចំ បូជេន្តស្ស ចត្តាណោ
ធម្មា តស្ស បុគ្គលស្ស អាយុ វណ្ណោ សុខំ ពលំ វុឌ្ឍនិ ។

៩. សង្កិច្ចសាមណេវត្ត [៨៩]

តាសោ តេ នត្តិ ន ភយំ ភិយ្យោ វណ្ណោ បសិទ្ធិ
កស្មា ន បរិទេវសិ ឯវុបេ មហាព្ភយេ^(២) ។

តោ សាមណេវ តាសោ ចិត្តត្រាសោ តុយ្ហំ នត្តិ, ភយំ
ព្យសនំ តុយ្ហំ នត្តិ, វណ្ណោ តវ សិរិវណ្ណោ មុខមណ្ឌលំ
ភិយ្យោសោ មត្តាយ បសិទ្ធិ វិប្បសន្តោ ញាតិ ។ ត្វំ
មហាភយោ ឯវុបោ ព្យទិសាជាតោ ន បរិទេវសិ ។ កស្មា ?

១ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៤៥. ធម្ម. ៤/១៧៩ ។ ២ ធម្ម. ៤/១៩៤ ។

នត្តិ ចេតសិកំ ទុក្ខំ   អនបេក្ខស្ស គាមណិ
អតិក្កន្តោ ភយំ សព្វំ   ខិណសំយោជនោ ឥសិ^(១) ។

ឧបាសក ទុក្ខំ ចេតសិកំ សម្បយុត្តំ អនបេក្ខស្ស
ខិណសវស្ស អត្តភាវស្ស គាមិនោ អរហត្តតមនសិលស្ស នត្តិ,
សោ ភិក្ខុ ឥសិ អត្តនោ ហិតំ ឯសិតោ ខិណសំយោជនោ
ខិណកិលេសោ សព្វភយំ អតិក្កន្តោ អភិភវន្តោ ហោតិ ។

ខិណា អស្ស ភវនេត្តិ   ទិដ្ឋា ធម្មា យថា តថា
និព្វយំ មរណំ ហោតិ   ភារវោរោបនំ យថា^(២) ។

ភវនេត្តិ អស្ស ខិណាសវស្ស ខិណា យថា យេន
បកាជន តថា តេន បកាជន ទិដ្ឋា ធម្មា ឥមស្សី អត្តភាវ
វិបាកទាយិកា ខិណាសវស្ស នត្តិ, យថា បុគ្គលស្ស ភារវោរោបនំ,
ឯវំ តថា ខិណាសវស្ស និព្វយំ មរណំ ហោតិ មរណភយំ ន
ហោតិ ។

១ ធម្ម. ៤/១៩៤ ។ ២ ធម្ម. ៤/១៩៤ ។

យោ ច វស្សសតំ ជីវេ ទុស្សិលោ អសមាហិតោ
ឯកាហំ ជីវិតំ សេយ្យោ សីលវន្តស្ស ណាយិនោ^(១) ។

យោ ច ភិក្ខុ ទុស្សិលោ អសមាហិតោ ពុទ្ធសាសនេ
អសមាហិតចិញ្ចោ វស្សសតំ ឥមស្មី ពុទ្ធសាសនេ ជីវេ ជីវេយ្យ
សីលវន្តស្ស ភិក្ខុនោ ណាយិនោ ទ្វិហិ ណាណេហិ ណាយិនោ
ជីវិតំ តស្ស ភិក្ខុនោ ឯកាហំ ឯកំ អហំ សេយ្យោ វតហោ
ហោតិ ។

១០. ខានុកោណ្ឌញ្ញត្ថេវត្ថុ [៩០]

យោ ច វស្សសតំ ជីវេ ទុប្បញ្ញោ អសមាហិតោ
ឯកាហំ ជីវិតំ សេយ្យោ បញ្ញាវន្តស្ស ណាយិនោ^(២) ។

យោ ច ភិក្ខុ ទុប្បញ្ញោ អសមាហិតោ វស្សសតំ ជីវេ,
បញ្ញាវន្តស្ស ភិក្ខុនោ ណាយិនោ ជីវិតំ តស្ស ភិក្ខុនោ ឯកាហំ
សេយ្យោ ហោតិ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៤៥. ធម្ម. ៤/១៧៦ ។ ២ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៤៥. ធម្ម. ៤/២០១ ។

១១. សប្បទាសត្តេវវត្ថុ [៩១]

យោ ច វស្សសតំ ជីវេ កុសិពោ ហិនវិយោ
ឯកាហំ ជីវិតំ សេយ្យោ វិយំ អារាមតោ ទទ្ធុ^(១) ។

យោ ច ភិក្ខុ កុសិពោ ហិនវិយោ វស្សសតំ ជីវេ, យស្ស
ភិក្ខុនោ ជីវិតំ, វិយមារាមតោ ទទ្ធុ វិយំ ចិរំ អារាមន្តស្ស
តស្ស ភិក្ខុនោ ជីវិតំ ឯកាហំ សេយ្យោ ហោតិ ។

១២. បដាចារាជេវវត្ថុ [៩២]

ឧភោ បុត្តា កាលកតា បន្ថេ មយ្ហំ បតិ មតោ
មាតា បិតា ច ភាតា ច ឯកចិតកម្មិ ឧយ្ហុវ^(២) ។

ឧភោ បុត្តា មម កាលកតា មរណប្បត្តា, មយ្ហំ បតិ
បន្ថេ មគ្គស្សន្តុវ មតោ មរណម្បត្តោ, មាតាបិតា ច ភាតា ច
ឯកចិតកម្មិ ឯកចិតកេ ឧយ្ហុវ ឧយ្ហុនិ ។

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៤៥, ធម្ម. ៤/២០៧ ។ ២ ធម្ម. ៤/២១៥ ។

ចតុស្សុ សមុទ្ទេសុ ជលំ បរិត្តកំ
 តតោ ពហុំ អស្សុជលំ អនប្បកំ
 ទុក្ខេន ផ្សំស្ស នរស្ស សោចតោ
 កីការណា អម្ម តុំ បមជ្ឈសិ^(១) ។

ជលំ ចតុស្សុ សមុទ្ទេសុ បិតំ បរិត្តកំ អប្បំ នរស្ស
 ទុក្ខេន កាយិកមេតសិកទុក្ខេន ផ្សំស្ស បិទ្ធិតស្ស សោចតោ
 សោចន្តស្ស អស្សុជលំ អនប្បកំ តតោ ចតុសមុទ្ធជលតោ ពហុំ
 ពហុតំ, កីការណា អម្ម តុំ បមជ្ឈសិ អម្ម តុំ តុំ បមជ្ឈសិ
 បមាទំ ករោសិ កី កេន ការណេន ។

ន សន្តិ បុត្តា តាណាយ ន បិតា នបិ ពន្ធា
 អន្តកេនាធិបន្តស្ស នត្តិ ញាតិសុ តាណាតា^(២) ។

បុត្តា តាណាយ តាណាតាយ សន្តិ ន, បិតាបិ
 តាណាតាយ សន្តិ ន, នបិ ន អបិ ពន្ធា ញាតិវ តាណាតាយ
 សន្តិ ន សិវិជ្ជន្តិ, ន ញាតិសុ តាណាតាយ យស្ស

១ ធម្ម. ៤/២១៧ ។ ២ ធម្ម. ៤/២១៨ ។

បុគ្គលស្ស អន្តកេនាធិបន្នស្ស មច្ចុនា បីឡិតស្ស តាណាតា
តាណាភាវោ អតិនត្តិ ។

ឯតមត្តវសំ ញត្វា បណ្ឌិតោ សីលសំវុតោ
និព្វានគមនំ មគ្គំ ខិប្បមេវ វិសោធយេ^(១) ។

បណ្ឌិតោ សីលសំវុតោ សីលសំវេនេ សមន្តាគតោ
ឯតមត្តវសំ មច្ចុនាគមនំ ញត្វា មគ្គំ និព្វានមគ្គំ និព្វានស្ស
គហណំ ខិប្បមេវ វិសោធយេ វិសោធយេ ។

យោ ច វស្សសតំ ជីវេ អបស្សំ ឧទយព្វយំ
ឯកាហំ ជីវិតំ សេយ្យេ បស្សតោ ឧទយព្វយំ^(២) ។

យោ ច បុគ្គលោ ឧទយព្វយំ បញ្ចក្ខន្ធនំ អបស្សន្តោ
វស្សសតំ ជីវេយ្យ, យស្ស បុគ្គលស្ស ឧទយព្វយំ បញ្ចក្ខន្ធនំ
ឧទយវយំ បស្សតោ បស្សន្តស្ស តស្ស បុគ្គលស្ស ជីវិតំ
ឯកាហំ សេយ្យេ ហោតិ ។

១ ធម្ម. ៤/២១៩ ។ ២ ធម្ម. ៤/២២០, ខុទ្ទក. ៥២/៤៦ ។

១៣. ភិសាគោតមីវត្ថុ [៩៣]

តំ បុត្តបសុសម្មតំ   ព្យាសត្តមនសន្នវំ
សុត្តំ គាមំ មហោយោវំ   មច្ចុ អាទាយ គច្ចតិ^(១) ។

មហោយោវំ មហា ឱយោ តំវ យថា សុត្តំ គាមំ
អាទាយ គហេត្វា គច្ចតិ សមុទ្ធំ បាយេតិ ។ ព្យាសត្តមន-
សន្នវំ តំ នំ បញ្ចកាមគុណោសុ សត្តមានសំ សុត្តបសុត្តំ មត្តំ
ទារាទិវត្ថុសុ តថា ឯវ មច្ចុ អាទាយ គច្ចតិ អបាយំ
បាយេតិ ។

យោ ច វស្សសតំ ជីវេ   អបស្សំ អមតំ បទំ
ឯកាហំ ជីវិតំ សេយ្យោ   បស្សតោ អមតំ បទំ^(២) ។

យោ បុគ្គលោ បទំ កោដ្ឋាសំ អមតំ មរណវិហិតំ និព្ពានំ
អបស្សំ អបស្សន្តោ វស្សសតំ ជីវេ ជីវេយ្យ, យស្ស បុគ្គលេធម្ម
បទំ អមតំ បស្សតោ បស្សន្តស្ស បុគ្គលស្ស ជីវិតំ សេយ្យោ
យោតិ ។

១ ធម្ម. ៤/២២៦ ។ ២ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៤៦, ធម្ម. ៤/២២៧ ។

១៤. ពហុបុត្តិកាថេរវត្ត [៩៤]

យោ ច វស្សសតំ ជីវេ អបស្សំ ធម្មមុត្តមំ
ឯកាហំ ជីវិតំ សេយ្យោ បស្សតោ ធម្មមុត្តមំ^(១) ។

យោ បុគ្គលោ ធម្មមុត្តមំ តស្ស ភគវតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស
អបស្សំ អបស្សន្តោ វស្សសតំ ជីវេ ជីវេយ្យ, យស្ស បុគ្គលស្ស
ធម្មមុត្តមំ តស្ស ភគវតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស បស្សតា បស្សន្តស្ស
បុគ្គលស្ស ជីវិតំ ឯកាហំ សេយ្យោ ហោតិ ។

សហស្សវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា ។

អដ្ឋមោ វគ្គោ ។

---

១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/៤៦, ធម្ម. ៤/២៣០ ។

៩. បាបវគ្គវណ្ណនា

១. ចូឡោកសាជកវត្ត [៩៥]

អភិគ្គេសថ កល្យាណេ   បាបា ចិត្តំ និវារយេ
 ទន្ធិំ ហិ ករតោ បុញ្ញំ   បាបស្មី រមតិ មនោ^(១) ។

យោ បុគ្គលោ កល្យាណេ កល្យាណកម្មេ អភិគ្គេសថ
 អភិគ្គេសយ្យ សិរិយំ កមយ្យ, សោ បុគ្គលោ ចិត្តំ អត្តនោ ចិត្តំ
 បាបា បាបកម្មា និវារយេ និវារយ្យ, ហិ យស្មា យស្ស
 បុគ្គលស្ស បុញ្ញំ ករតោ ករណ្តស្ស ទន្ធិំ, បាបស្មី រមតិ មនោ
 តស្ស បុគ្គលស្ស មនោ បាបស្មី បាបកម្មេ រមតិ អរាមតិ ។

២. សេយ្យសកត្តោវត្ត [៩៦]

បាបញ្ចេ បុរិសោ កយិវា   ន នំ កយិវា បុនប្បុនំ
 ន តម្ហិ ធន្នំ កយិវាថ   ទុក្ខោ បាបស្ស ឧត្តយោ^(២) ។

---

^១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/៥៦, ធម្ម. ៥/៦ ។ ^២ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/៥៦, ធម្ម. ៥/៧ ។

យោ បុរិសោ បាបំ បាបកម្មំ ចេ កយិរា ចេ កធម្ម តំ
បាបកម្មំ បុនប្បុនំ ន កយិរា ន កធម្ម, សោ បុរិសោ តម្ហិ
តស្មី បាបកម្មេ ឆន្នំ ន កយិរាច ន កធម្ម, កីការណា
បាបស្ស ឧច្ចយោ បាបកម្មស្ស វុឌ្ឍិ ទុក្ខោ ទុក្ខំ ឯវ
អាវហតិ ។

៣. លោកទេវតិការត្ត [៩៧]

បុញ្ញញ្ញោ បុរិសោ កយិរា កយិរាចេនំ បុនប្បុនំ
តម្ហិ ឆន្នំ កយិរាច សុខោ បុញ្ញស្ស ឧច្ចយោ^(១) ។

យោ បុរិសោ បុញ្ញំ បុញ្ញកម្មំ ចេ កយិរា ចេ កធម្ម,
សោ បុរិសោ ឯកវាវំ មេ បុញ្ញំ កតំ អលំ ឯញ្ញវតា ឥតិ
អនោរមិត្តា ឯនំ ឯតំ បុញ្ញកម្មំ បុនប្បុនំ កយិរាច កធម្ម,
សោ បុរិសោ តម្ហិ តស្មី បុញ្ញកម្មេ ឆន្នំ កយិរាច កធម្ម,
បុញ្ញស្ស ឧច្ចយោ បុញ្ញកម្មស្ស វុឌ្ឍិ សុខោ ឥតលោក-
បរលោកសុខាវហោ ហោតិ ។

១ បុព្វ. ធម្ម. ៥២/៤៧, ធម្ម. ៥/១៣ ។

៤. អនាថបិណ្ឌិកវត្ថុ [៩៨]

បាបោបិ បស្សតិ ភទ្រំ យាវ បាបំ ន បច្ចតិ
យទា ច បច្ចតិ បាបំ អថ(បាបោ) បាបានិ បស្សតិ^(១)។

យោ បុរិសោ បាបំ បាបកម្មំ យទា យស្មី កាលេ យាវ
ន បច្ចតិ តំ យាវ ផលំ ន ទេតិ តស្ស បុរិសស្ស, សោ
បុរិសោ បាបោ ណាមកោ ភទ្រំ សុន្នំ កម្មំ បស្សតិ តាវ បាបំ
បាបកម្មំ, យទា ច យស្មី កាលេ បច្ចតិ វិបាកំ ទេតិ, អថ
តទា តស្មី កាលេ សោ បុរិសោ បាបោ ណាមកោ បាបានិ
បាបកម្មានិ បស្សតិ ។

ភទ្រោបិ បស្សតិ បាបំ យាវ ភទ្រំ ន បច្ចតិ
យទា ច បច្ចតិ ភទ្រំ អថ (ភទ្រោ) ភទ្រានិ បស្សតិ^(២)។

ភទ្រំ សុន្នំ កម្មំ យស្ស បុគ្គលស្ស យាវ ន បច្ចតិ
យាវ វិបាកំ ន ទេតិ, ភទ្រោ ភទ្រកម្មំ យុត្តោ បាបំ បាបកម្មំ
បស្សតិ ភទ្រំ សុន្នំ, តស្ស បុគ្គលស្ស យទា ច យស្មី

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៤២/៤៧, ធម្ម. ៤/២០ ។ ២ ឧប្បក. ធម្ម. ៤២/៤៧, ធម្ម. ៤/២០ ។

កាលេ បច្ចុតិ វិបាកំ ទេតិ, អថ ភក្រោ សុន្ទរកម្មោ ភក្រោនិ
សុន្ទរកម្មានិ បស្សតិ ។

៥. អសញ្ញតបរិក្ខារភិក្ខុវត្ថុ [៩៩]

មាវមញ្ជេថ បាបស្ស ន មត្តំ អាគមិស្សតិ
ឧទកិទ្ធីនិបាតេន ឧទកុម្មោបិ បូរតិ
បូរតិ ពាលោ បាបស្ស ថោកំ ថោកំបិ អាចិនំ^(១) ។

ភិក្ខុវត្ថុ បុគ្គលោ មាវមញ្ជេថ មា អវជានេយ្យ បាបស្ស
បាបំ បាបកម្មំ កម្មំ ន មត្តំ អប្បមត្តកំ មេ កតំ, ន តំ
បាបកម្មំ អាគមិស្សតិ ។ យថា ឧទកុម្មោ ឧទកយដំ ទេវេ
វស្សន្តេ មុខំ វិវិក្ខា វបិវតំ ឯកេកស្ស ឧទកិទ្ធីស្ស និបាតេន
អនុបុព្វេន អភិបូរតិ, ឯវមេវ តថា ពាលោ បាបំ ថោកំ ថោកំបិ
អាចិនំ អាចិនន្តោ វឌ្ឍេន្តោ បាបស្ស បាបេន បូរតិ ។

១ ឧទក. ធម្ម. ៥២/៥៧, ធម្ម. ៥/២៣ ។

៦. ពិទ្ធកាលបទកសេដ្ឋិវត្ត [១០០]

មាវមញ្ជេថ បុញ្ញស្ស	ន មត្តំ អាគមិស្សតិ
ឧទពិន្ទុនិបាតេន	ឧទកុម្ពោបិ បូរតិ
បូរតិ ធីរោ បុញ្ញស្ស	ថោកំ ថោកំបិ អាចិនំ ^(១) ។

បុគ្គលោ បុញ្ញស្ស បុញ្ញំ កត្តា មយា បុញ្ញំ ន មត្តំ
 អប្បមត្តកំ កម្មំ កតំ, ន តំ បុញ្ញកម្មំ អាគមិស្សតីតិ មាវមញ្ជេថ
 មា អវជានេយ្យ, យថា ឧទកុម្ពោ កុម្មោ ទេវេ វស្សន្តេ
 មុខំ វិវិត្តា បបិតំ ឧទពិន្ទុនិបាតេន ឯកេកស្ស ឧទកស្ស
 ពិន្ទុស្ស និបាតេន និរន្តរេ អភិបូរតិ, ឯវមេវ តថា ធីរោ
 បណ្ឌិតោ បុញ្ញស្ស ថោកំ ថោកំបិ បុញ្ញំ អាចិនំ អាចិនន្តោ
 វឌ្ឍន្តោ បុញ្ញស្ស បុញ្ញំ បូរតិ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៥៧, ធម្ម. ៥/២៤ ។

៧. មហាធនវាណិជវត្ថុ [១០១]

វាណិជ្ជោវ ភយំ មគ្គំ   អប្បសន្តោ មហាទ្ធនោ
វិសំ ជីវិតកាមោវ   បាបាទិ បរិវជ្ជយេ^(១) ។

វាណិជ្ជោវ យថា វាណិជ្ជោ អប្បសន្តោ ទ្ធនោ អប្បជិភយំ
មគ្គំ បរិវជ្ជយេ បរិវជ្ជេយ្យ តវំ យថា បុគ្គលោ ជីវិតកាមោវ
វិសំ បរិវជ្ជយេ បរិវជ្ជេយ្យ ឯវំ តថា បណ្ឌិតោ ភិក្ខុ
អប្បមត្តកានិ បាបាទិ បរិវជ្ជយេ បរិវជ្ជេយ្យាតិ ។

៨. កុក្កដមិត្តវត្ថុ [១០២]

បាណិម្ហិ ថេ វណោ នាស្ស ហេយ្យ បាណិនា វិសំ
នាព្វណំ វិសមន្នេតិ   នត្ថិ បាបំ អកុព្វតោ^(២) ។

វណោ យស្ស បុគ្គលស្ស បាណិម្ហិ ថេ នាស្ស យទិ ន
ភវេយ្យ, សោ បុគ្គលោ វិសំ បាណិនា ហេយ្យ ហរិតំ
សក្កុណេយ្យ ។ កស្មា កាណា ។ បហាតំ វិសំ ។ ន អវណំ

១ ឡុក. ធម្ម. ៥២/៤៨. ធម្ម. ៥/៣៣ ។ ២ ឡុក. ធម្ម. ៥២/៤៨. ធម្ម. ៥/៤១ ។

បាណី វិសំ អន្នេតិ ន បស្សតិ ន អន្នេតុំ សក្កោតិ, បាបំ
អកុព្វតោ អកុព្វន្តស្ស បុគ្គលស្ស នត្ថិ អវណំ បាណី វិសំ
វិយ ។

បុព្វេវ សន្និវាសេន
បច្ចុប្បន្នហិតេន វា
ឯវន្តំ ជាយតេ យេមំ
ឧប្បលំវ យថោទកេ^(១) ។

យំ យេមំ យេមំ តស្ស បុគ្គលស្ស បុព្វេ បុរិមភវេ
សន្និវាសេន វា បច្ចុប្បន្នហិតេន វា វិបាកេន ឯវំ ជាយតេ
ជាយតិ ឧប្បជ្ជតិ យថា ឧប្បលំ ឧប្បលវិជំ ឧទកេ សម្ពន្ធំ
វិរុទ្ធាំ ហោតិ ។

---

១ ធម្ម. ៥/៤៤ ។

៩. កោកសុទខលុទ្ធកវត្ត [១០៣]

យោ អប្បទុដ្ឋស្ស នរស្ស ទុស្សតិ
សុទ្ធស្ស បោសស្ស អនង្គណស្ស
តមេវ ពាលំ បច្ឆេតិ បាបំ
សុខុមោ រដោ បដិវាតំវ ខិញ្ញោ^(១) ។

យោ បុគ្គលោ នរស្ស សត្តស្ស បោសស្ស កុលបុគ្គស្ស
សុទ្ធស្ស និរហាតស្ស អនង្គណស្ស និក្កិលេសស្ស អប្បទុដ្ឋស្ស តំ
អត្តនោ ទុស្សតិ អបរជ្ឈតិ បាបំ តមេវ ពាលំ បគលំវ ខិញ្ញោ
បច្ឆេតិ ឯតិ ។ យថា សុខុមោ រដោ បដិវាតំ ខិញ្ញោ បុគ្គលេន
តស្សេវ បុរិសស្ស ឧបរិ បតតិ ។

១០. មណិការកុលុបកតិស្សត្ថេរវត្ត [១០៤]

បច្ឆតិ មុនិនោ ភត្តំ ថោកំ ថោកំ កុលេ កុលេ
បិណ្ឌិកាយ ចរិស្សាមិ អត្ថិ ជង្សពលំ មម^(២) ។
តាត មណិការ តវ ភត្តំ សុក្កំ សមាទំ ន ឥច្ឆាមិ, តវ

១ ទុទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៤៨, ធម្ម. ៥/៤៩ ។ ២ ធម្ម. ៥/៥៣

ភរិយា មុនិនោ មុណិនោ មណិការស្ស ភត្តំ បចតិ បក្កោតិ,
ជង្សពលំ មម អត្ថិ អហំ បិណ្ណកាយ បិណ្ណបាតត្ថាយ ថោកំ
ថោកំ សណិកំ សណិកំ កុលេ កុលេ ចរិស្សាមិ ។

កុលេ ឧប្បជ្ឈន្តិ និរយំ បាបកម្មិនោ
សត្តំ សុគតិនោ យន្តិ បរិនិព្វន្តិ អនាសវា^(១) ។

ភិក្ខុវេ ឯកច្ចេ សត្តា គព្ពំ មនុស្សគព្ពេ ឧប្បជ្ឈន្តិ,
បាបកម្មិនោ ជនា និរយំ ឧប្បជ្ឈន្តិ, សុគតិនោ ជនា សុទ្ធិកម្មិកា
សត្តំ យន្តិ គច្ឆន្តិ, អនាសវា ខីណាសវេ បរិនិព្វន្តិ និព្វានំ
យន្តិ គច្ឆន្តិ ។

១១. តយោជនវត្ថុ [១០៥]

ន អន្តបិក្ខេ ន សមុទ្ធមជ្ឈេ
ន បព្វតានំ វិវំ បរិស្ស
ន វិជ្ជតេ សោ ជគតិប្បទេសោ
យត្រដ្ឋិគោ មុច្ឆេយ្យ បាបកម្មា^(២) ។

១ បុប្ផក. ធម្ម. ៤២/៤៨. ធម្ម. ៥/៥៤ ។ ២ ធម្ម. ៥/៦៣. បុប្ផក. ធម្ម. ៤២/៤៨ ។

យោ កោចិ បុគ្គលោ ឥមិនា ឧបាយេន បាបកម្មតោ
 មុច្ចិស្សាមិទិ អន្តលិក្ខេ អាកាសេ និសិទេយ្យ, បាបកម្មតោ
 មុច្ចេយ្យ ន ។ យោ កោចិ បុគ្គលោ សមុទ្ធមជ្ឈេ ចតុរា-
 សីតិយោជនគម្ពីរេ បិកោ បាបកម្មតោ មុច្ចេយ្យ ន ។ បព្វតានំ
 វិវំ បរិស្ស បរិសន្តោ ន មុច្ចេយ្យ, បុរិមាទីសុ សោ បទេសោ
 ជគតិប្បទេសេសុ បបរិភាគេសុ ន វិជ្ជតេ ន បញ្ញាយតេ ។
 យត្រ យស្មី បទេសេ បាបកម្មតោ បុគ្គលោ បាបកម្មា
 បាបកម្មតោ ន មុច្ចេយ្យ ។

១២. សុប្បពុទ្ធសក្កវត្ថុ [១០៦]

ន អន្តលិក្ខេ ន សមុទ្ធមជ្ឈេ
 ន បព្វតានំ វិវំ បរិស្ស
 ន វិជ្ជតេ សោ ជគតិប្បទេសោ
 យត្រដ្ឋិតំ ធម្មសហោយ្យ មច្ចុ^(១)។

១ ឧប្បត. ធម្ម. ៤២/៤៩, ធម្ម. ៤/៦៧ ។

យោ បុគ្គលោ អន្តលិក្ខេ បិពោ ហោតិ បាបកម្មតោ
 មុច្ចេយ្យ ន, សមុទ្ធមជ្ឈេ បិពោ ហោតិ ន, បព្វតានំ វិវំ
 បព្វតន្តំ បរិស្សំ បរិសន្តោ បិពោ ហោតិ ន, សោ
 ជគតិប្បទេសោ ន វិជ្ជតេ ន បញ្ញាយតេ យត្ថ យស្មី បទេសេ
 បិតំ មច្ចុមរណំ តំ បុគ្គលំ នប្បសហេយ្យ នាភិរវេយ្យ,
 កេសគ្គមត្តោបិ សោ បបរិបទេសោ នត្ថិ ។

បាបវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋតា ។

នវមោ វត្តោ ។

១០. ឧណ្ណវគ្គ

១. ធម្មគ្គិយភិក្ខុវត្ថុ [១០៧]

សព្វេ តសន្តិ ទណ្ណស្ស   សព្វេ ភាយន្តិ មច្ចុនោ
អត្តានំ ឧបមំ កត្វា   ន ហនេយ្យ ន យាតយេ^(១) ។

សព្វេ សត្តា អត្តនិ បតន្តេ តស្ស ទណ្ណស្ស
តសន្តិ ឧប្រាសន្តិ, សព្វេ សត្តា មច្ចុនោ មច្ចុនា មរណស្នា
ភាយន្តិ, យោ បុគ្គលោ បរំ សត្តំ អត្តានំ ឧបមំ កត្វា, សោ
បុគ្គលោ បរំ បុគ្គលំ សយំ ន ហនេយ្យ ន យាតយេ ន
យាតេយ្យ ។

២. ធម្មគ្គិយភិក្ខុវត្ថុ [១០៨]

សព្វេ តសន្តិ ទណ្ណស្ស   សព្វេសំ ជីវិតំ បិយំ
អត្តានំ ឧបមំ កត្វា   ន ហនេយ្យ ន យាតយេ^(២) ។

១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៤២/៤៩, ធម្ម. ៤/៧០ ។ ២ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៤២/៤៩, ធម្ម. ៤/៧០ ។

សព្វេ សត្តា ទណ្ណស្ស តសន្តិ, ជីវិតំ អត្តនេ ភិក្ខុំ
 សត្តានំ សព្វេហិ សត្តេហិ បិយំ អត្តានំ ឧបមំ កត្តា ន
 ហនេយ្យ ន យាតយេ ន យាតេយ្យ ។

៣. សម្មហុលកុមាវកវត្ថុ [១០៩]

សុខកាមានិ ភូតានិ យោ ទណ្ណន វិហឹសតិ
 អត្តនោ សុខមេសានោ យេច្ច សោ ន លភតេ សុខំ^(១)។

យោ បុគ្គលោ អត្តនោ សុខំ ឯសានោ គវេសមានោ
 ភូតានិ សុខកាមានិ ទណ្ណន វា លេខ្ខអាទិហិ វា វិហឹសតិ
 វិហេបេតិ, សោ បុគ្គលោ យេច្ច បរលោកេ សុខំ មនុស្សសុខំ
 វា ទិព្វសុខំ វា បរមត្ថភូតំ និព្វានសុខំ វា ន លភតេ ន
 លភតិ ។

សុខកាមានិ ភូតានិ យោ ទណ្ណន ន ហឹសតិ
 អត្តនោ សុខមេសានោ យេច្ច សោ លភតេ សុខំ^(២)។

១ បុប្ផក. ធម្ម. ៥២/៤៤. ធម្ម. ៥/៧៣ ។ ២ បុប្ផក. ធម្ម. ៥២/៤៤. ធម្ម. ៥/៧៣ ។

យោ បុគ្គលោ អត្តនោ សុខំ ឯសានោ ភូតានិ សុខិកមាសិ
ទណ្ណេន ទណ្ណទិនា ន ហីសតិ សោ បុគ្គលោ យេច បរលោកេ
សុខំ តិរិចំ សុខំ លភតេ ។

៤. កោណ្ឌបរាណត្ថេរវគ្គ [១១០]

មាណោ ផុសំ កញ្ជិ វុត្តា បដិវទេយ្យំ តំ
ទុក្ខា ហិ សារម្ហកថា បដិទណ្ណា ផុសេយ្យំ តំ^(១) ។

បុគ្គលោ ឯកំ បុគ្គលំ កញ្ជិ ផុសំ វចនំ មា មាណោ, វុត្តា
យេន បុគ្គលេន វុត្តា បដ ទុស្សិលាតិ វុត្តា តំ បុគ្គលំ តថេវ
បដិវទេយ្យំ, ទុក្ខា ហិ សារម្ហកថា, ឯសា ការណត្ថរយុគត្តា-
ហកថា នាម ទុក្ខា ។ កាយទណ្ណទិហិ បរំ បហរន្តស្ស តាទិ-
សាវ បដិទណ្ណា តវ មត្តកេ បតេយ្យំ តំ បុគ្គលំ ផុសេយ្យំ ។

សចេ នេវសិ ឧត្តានំ កំសោ ឧបហតោ យថា
ឯស បត្តោសិ និព្វានំ សារម្ហោ តេ ន វិជ្ជតិ^(២) ។

១ ឧប្បក. តម្ម. ៥២/៥០, តម្ម. ៥/៧២ ។ ២ ឧប្បក. តម្ម. ៥២/៥០, តម្ម. ៥/៧២ ។

សចេ នេរេសិ សចេ តេ អត្តានំ និច្ចលំ កាតុំ
 សក្ខិស្សសិ កំសោ ឧបហពោ យថា ភិន្នោ កំសោ វិយ
 ឧបហពោ បុគ្គលេន សទ្ធិំ ន ករោតិ, ឯស បញ្ចោសិ វវរុបោ
 ភវិតុំ សក្ខិស្សសិ, ឥមំ បដិបទំ បូរយមនោ ឥទានិ អប្បមត្តោ
 ឯសោ និព្វានំ បញ្ចោ នាម អសិ ។ សារម្មោ តេ តុយ្ហំ ន
 វិជ្ជតិ ន បញ្ញាយតិ ។

៥. ឧបោសថកម្មវត្ថុ [១១១]

យថា ទណ្ឌេន គោបាលោ គាណោ បាជេតិ គោចរំ
 ឯវំ ជរា ច មច្ចុ ច អាយុំ បាជេតិ បាណិនំ^(១)។

យថា គោបាលោ គោកោ កុសលោ គាណោ គោចរកេទារន្តរំ
 បរិសន្តិយោ ទណ្ឌេន បាជេតិ, ឯវំ តថា ជរា ច មច្ចុ ច អាយុំ
 បាណិនំ សត្តានំ បាជេន្តិ ធិន្តន្តិ ខេបេន្តិ ។ គោបាលកោ វិយ
 ហិ ជរា ច មច្ចុ គោគណោ វិយ ជីវិតិន្តិយំ គោចរភូមិ វិយ
 អរណំ ។

១ ឧទ្ធច. ឧទ្ធច. ៥២/៥០, ធម្ម. ៥/៧៥ ។

៦. អថគរមេតវគ្គ [១១២]

អថ បាបាទិ កម្មានិ ករំ ពាលោ ន ពុជ្ឈតិ
សេហិ កម្មេហិ ទុម្មេដោ អគ្គិទខ្មោវ តប្បតិ^(១) ។

អថ ខោ យោ ពាលោ កម្មានិ បាបាទិ លាមកានិ ករោតិ
អត្តនោ បាបកម្មំបិ ករំ ករោន្តោបិ ន ពុជ្ឈតិ ន ជានាតិ,
ទុម្មេដោ និប្បញ្ញោ បុគ្គលោ សេហិ កម្មេហិ អត្តនោ កម្មេហិ
និរយេ និព្វត្តិត្វា អគ្គិទខ្មោវ យថា បុរិសោ តប្បតិ ។

៧. មហាមោក្ខណ្ឌនិទ្ទេសវគ្គ [១១៣]

យោ ទណ្ណេន អទណ្ណេសុ អប្បទុដ្ឋេសុ ទុស្សតិ
ទសន្នមញ្ញតរំ ថានំ ខិប្បមេវ និគច្ចតិ
វេទនំ ផុសំ ជានី សិរិស្ស វ ភេទនំ
គរុកំ វាបិ អាពាធំ ចិត្តក្ខេបំ វ បាបុណេ
រាជតោ វា ឧបសគ្គំ អប្បក្ខានំ វ ទារុណំ
បរិក្ខយំ វ ញាតិនំ យោគានំ វ បរាដ្ឋណំ

១ ឧទ្ធច. ធម្ម ៥២.៥០, ធម្ម. ៥.៤១ ។

អវស្ស អគារានិ អគ្គិ ឧហតិ បាវកោ
កាយស្ស ភោទា ទុប្បញ្ញោ និរយំ សោ ឧបបជ្ជតិ^(១) ។

យោ បុគ្គលោ អទណ្ណេសុ កាយទណ្ណាទិវិហិតេសុ ខីណា-
សវេសុ អប្បទុដ្ឋេសុ បវេសុ វា អត្តនិ វា និរហេតេសុ ទណ្ណេន
ទុស្សតិ ទសន្នំ ទសសុ ទុក្ខការណេសុ អញ្ញាតវំ ទុក្ខការណំ
សោ ខិប្បមេវ ខិប្បំ ឯវ និតច្ចតិ បាបុណាតិ វេទនំ
សិលហោតាទិភោទំ វេទនំ ផុសំ ជានី កិច្ចាធិគតស្ស ធនស្ស
ជានី សិរិស្ស វ ភោទនំ ហត្ថច្ឆេទាទិកំ សិរិភោទនំ គរុកំ
វាបិ អាពាធំ បក្ខហតឯកចក្ខុបិសប្បិកុណិភាវកុដ្ឋោតាទិភោទំ
គរុកាពាធំ ចិត្តក្ខេបំ វ ឧម្មាទំ វ បាបុណេ, យោ បុគ្គលោ
រាជតោ វា ឧបសគ្គំ យសិលោបសេនាបតិដ្ឋានាទិអច្ឆិន្ទនាទិកំ
រាជតោ ឧបសគ្គំ វា, អព្ពក្ខានំ វ អទិដ្ឋអស្សតអចិន្តិតបុព្វំ "ឥទំ
សន្និច្ឆេទាទិកម្មំ ឥទំ វា រាជបរាតកម្មំ តយា កតន្តិ" ឯវរូបំ
ទារុណំ អព្ពក្ខានំ វ, បរិក្ខយំ វ ញ្ញាតិនំ អត្តនោ អវស្សយោ
ភវិតុំ សមត្ថានំ ញ្ញាតិនំ បរិក្ខយំ វ ។ បរាង្គណំ បរាង្គណាវ

១ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៥១. ធម្ម. ៥/៤៤-១០០ ។

ធម្មេ សុត្តមាហិតចិត្តា ហោន្តិ, តេ សប្បុរិសេ លោកេ
លោកស្មី 'ទេវធម្មា'តិ វុច្ឆេ ពុទ្ធាទិហិ អរិយេហិ វុច្ឆេ ។

ន នគ្គចរិយា ន ជំដា ន បង្ហា
នានាសកា តណ្ហិលសាយិកា វា
រជោជល្លំ ឧក្កដិកប្បធានំ
សោធន្តិ មច្ចំ អរិទិណ្ណកង្កំ^(១) ។

ន នគ្គចរិយា ន ជំដា ន បង្ហា ន អនាសកា
ភត្តបដិក្ខេបា, តណ្ហិលសាយិកា វា ភូមិសយនំ, រជោជល្លំ
កទ្ធមមលិនាកាធន សរិរេ សន្តិចិត្តរជោ, ឧក្កដិកប្បធានំ
ឧក្កដិកភាវេន អារទ្ធវិរយំ, មច្ចំ ជនំ អរិទិណ្ណកង្កំ ឯតានិ
វត្តសមាទានិ ន សោធន្តិ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៥១, ធម្ម. ៥/១០៩ ។

៩. សន្តតិមហាមគ្គវត្ថុ [១១៥]

យំ បុព្វេ តំ វិសោសេហិ បច្ឆា តេ មាហុ កិញ្ចនំ
មជ្ឈេ ចេ នោ គហេស្សសិ ឧបសន្តោ ចរិស្សសិ^(១) ។

ភោ មហាមគ្គ យំ អស្សុជលំ បុព្វេ បច្ឆុរតិ, តំ
អស្សុជលំ វិសោសេហិ កិញ្ចនំ បលិពោតោ បច្ឆា តេ តុយ្ហំ
មាហុ មា អហុ អហោសិ មា វរិស្សតិ, មជ្ឈេ បុព្វបច្ឆិមានំ
មជ្ឈេ ចេ នោ នោ ចេ គហេស្សសិ គណ្ឌិស្សសិ
ឧបសន្តោ ឧបសន្តចិត្តោ ឥមស្មី ចរិស្សសិ វិហរិស្សសិ ។

អលង្កតោ ចេបិ សមញ្ញេយ្យ
សន្តោ ទន្តោ និយតោ ព្រហ្មចារី
សព្វេសុ ភូតេសុ និធាយ ទណ្ឌំ^(២)
សោ ព្រាហ្មណោ សោ សមណោ ស ភិក្ខុ^(៣)។

វត្តាលង្ការទីហិ អាភរណេហិ អលង្កតោ ចេបិ បុគ្គលោ
កាយាទីហិ ច ទ្វារេហិ សមំ ចេយ្យ វាគាទិវុបសមេន សន្តោ

១ ធម្ម. ៤/១១៦ ។ ២ សមញ្ញេយ្យ. ឧទ្ធពនិកាយេ សមំ ច មយ្យតិ ពុណោ ទិស្សតិ ។ ៣ ឧទ្ធពន. ធម្ម. ៤២/៤១, ធម្ម. ៤/១១៧ ។

ឥន្ទ្រិយទមនេន ទន្តោ ចតុមគ្គនិយាមេន និយតោ ព្រហ្មចារិ
 សេដ្ឋចរិយាយ ព្រហ្មចារិកាយ ទណ្ណទីនិ ឱណេបិតតាយ សត្តេសុ
 ភូតេសុ ទណ្ណំ និធាយ ឆខ្មេត្វា សោ ឯវរូបោ បុគ្គលោ
 ព្រហ្មណោ វាហិតបាបត្តា ព្រហ្មណោតិបិ សោ បុគ្គលោ
 សមិតបាបត្តា សមណោតិបិ សោ បុគ្គលោ ភិន្នកិលេសត្តា
 ភិក្ខុតិបិ វត្តព្វោយេវ ។

១០. បិលោតិកត្ថេរវត្ត [១១៦]

ហិរិនិសេដោ បុរិសោ កោចិ លោកស្មី វិជ្ជតិ
 យោ និទ្ធុំ អបពោធចតិ អស្សោ ភក្រោ កសាមិវ^(១) ។

កោចិ បុរិសោ អត្តនិ ឧប្បន្នំ អកុសលចិត្តំ ។ ហិរិយា
 និសេដោ លោកស្មី ទុល្លោ វិជ្ជតិ ។ យោ បុគ្គលោ អប្បមត្តោ
 សមណធម្មំ ករោន្តោ អត្តនោ ឧប្បន្នំ និទ្ធុំ អវហរន្តោ ពុជ្ឈតិ
 អបពោធចតិ, សោបិ ទុល្លោ តវំ យថា អស្សោ ភក្រោ
 អត្តនិ បតមានំ កសំ អវហរតិ អត្តនិ បតិព្ពំ ន ទេតិ ។

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២៥២, ធម្ម. ៥១២១ ។

អស្សោ យថា ភក្កោ កសានិវដ្ឋោ
 អាតាបិនោ សំវេគិនោ ភវាថ
 សទ្ធាយ សិលេន ច វិរិយេន ច
 សមាធិនា ធម្មវិនិច្ឆយេន ន
 សម្មន្និវិជ្ជាចរណា បដិស្សតា^(១)
 បដហិស្សថ ទុក្ខមិទំ អនប្បកំ^(២) ។

យថា អស្សោ ភក្កោ បមាទមាគម្ម កសានិវដ្ឋោ កសាយ
 ជនេហិ បហតោ អបរភាគេ អាតប្បំ ករោតិ, តថា តុម្ភេ
 អាតាបិនោ សំវេគិនោ ភវាថ សទ្ធាយ លោកិយលោកុត្តរាយ
 ទុរិធាយ សទ្ធាយ សិលេន ច ចតុបរិសុទ្ធិសិលេន វិរិយេន
 កាយិកចេតសិកវិរិយេន សមាធិនា អដ្ឋសមាបត្តិសមាធិនា
 ធម្មវិនិច្ឆយេន ច ការណារការណជាននលក្ខណេន សមន្តាគតា
 ហុត្វា សម្មន្និវិជ្ជា តិស្សន្តំ វា អដ្ឋន្តំ វា វិជ្ជានំ សម្មន្តិយា
 បញ្ចុទសន្តញ្ច ចរណានំ សម្មត្តិយា សម្មន្និវិជ្ជាចរណា បតិដ្ឋិត-
 សតិពាយ បដិស្សតា ឥទំ វដ្ឋទុក្ខំ អនប្បកំ អនេកប្បការំ
 បដហិស្សថ ធម្មេថ ។

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. បដិស្សតោឥតិ បុរោ ទិស្សតិ ។ ២ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៥២, ធម្ម. ៥/១២១ ។

១១. សុខសាមណោវត្តុ [១១៧]

ឥច្ឆិតំ	បដ្ឋិតំ	តុយ្ហំ	ទិប្បមេវ	សមិជ្ឈតុ	
សញ្ញេ	បូជន្តុ	សង្កប្បា	ចន្តោ	បណ្ណរសោ	យថា
ឥច្ឆិតំ	។	បេ។	មណិ	ជោតិរសោ	យថា ^(១) ។

ឥមា គាថា ហេដ្ឋា ឱលោកេតព្វា ។

ឧទកំ ហិ នយន្តិ នេត្តិកា
 ឧសុកាវា នមយន្តិ តេជនំ
 ទារុំ នមយន្តិ តច្ចកា
 អត្តានំ ទមយន្តិ សុព្វតា^(២) ។

ភិក្ខុវេ យថា យេ ជនា នេត្តិកា ឧទកំ នយន្តិ, ឧសុកាវា ឧសុទណ្ហំ តេជនំ នមយន្តិ, ឧជុំ ករោន្តិ តច្ចកា រថកាវាទយោ ទារុំ នមយន្តិ ឧជុំ ករោន្តិ តថា សុព្វតា អត្តានំ ទមយន្តិ ឧជុំ ករោន្តិ ។

ទណ្ណវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា ។
 ទសមោ វគ្គោ ។

១ ធម្ម. ៥/១៣១ ។ ២ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/៥២, ធម្ម. ៥/១៤១ ។

១១. ជំរាវគ្គវណ្ណនា

១. វិសាខាយ សហាយិកាវត្ត [១១៨]

កោ នុ ហាសោ កិមានន្តោ និច្ចំ បជ្ជលិតេ សតិ
អន្តការេន ឱនទ្វា បទីបំ ន គវេសថ^(១) ។

កោតិយោ ឧបាសិការេណា ធម្មស្មី លោកេ សន្និវាសេ
វាគាទីហិ ឯកាទសហិ និច្ចំ បជ្ជលិតេ សតិ កោ នុ ត្តម្ហាកំ
ហាសោ វា កិមានន្តោ កី តុដ្ឋិ វា, ននុ ឯស ហាសោ
អកត្តញ្ញបោយេវ ។ អន្តការេន អដ្ឋវត្ថុកេន អវិជ្ជន្តការេន ឱនទ្វា
តុម្ហេ តស្ស អវិជ្ជន្តការស្ស វិធមនត្ថាយ កីការណោ បទីបំ
អត្តនោ ញ្ញាណបទីបំ ន គវេសថ ន ករោថ ។

២. សិរិមារតុ [១១៩]

អក្កោធនេន ជិនេ កោធំ អសាធំ សាតុនា ជិនេ
ជិនេ កទរិយំ ទានេន សច្ចេនាលិកវាទិនំ^(២) ។

១ ឧទ្ធព. ធម្ម. ៤២.៤២, ធម្ម. ៤/១៤៦ ។ ២ ធម្ម. ៤/១៤៨ ។

បុគ្គលោ កោធំ បុគ្គលំ អក្កោធនេ ជិនេ ជិនេយ្យ,
 បុគ្គលោ អសាធំ អសុន្តំ បុគ្គលំ សាធុនា សុន្តជនេ ឧបាយេន
 ជិនេ ជិនេយ្យ, បុគ្គលោ កទរិយំ បុគ្គលោ ទានេន ជិនេ
 ជនេយ្យ, បុគ្គលោ អលិកាវិទិនំ មុសាវាទំ បុគ្គលំ សច្ចេន
 សច្ចវចនេន ជិនេ ជិនេយ្យ ។

បស្ស ចិត្តកតំ ពិម្ពំ   អរុកាយំ សមុស្សិតំ
 អាតុរំ ពហុសង្កប្បំ   យស្ស នត្ថិ ធុរំ បិតិ^(១) ។

ភិក្ខុវេ ចិត្តកតំ វគ្គាលង្ការាទិហិ អាភរណេហិ ចិត្តកតំ ពិម្ពំ
 ទិយាទិយុត្តដ្ឋានេសុ ទិយាទិហិ អង្គបច្ចង្កេហិ សណ្ឌិតំ អត្តារាវ
 អរុកាយំ នវន្តំ វណមុខានំ វសេន អរុក្ខតកាយំ សមុស្សិតំ
 តិហិ អដ្ឋិសតេហិ សមុស្សិតំ វ អាតុរំ និច្ចតិលានំ, ពហុសង្កប្បំ
 មហាជនេន ពហុតា សង្កប្បិតំ ធុរំ ធុរវាវោ បិតិវាវោ យស្ស
 បុគ្គលស្ស នត្ថិ, ឯកន្តេន ភោទនិក្កិរណវិទ្ធិសនធម្មមេវ តំ ឥទ្ធ
 បស្សថ តុម្ហេ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៥៣, ធម្ម. ៥/១៥៥ ។

អលាពូកានិ កាបោតកានិ កាបោតកវណ្ណានិ វាតាតបបហាតានិ
ឯវរូបានិ អដ្ឋិនិ ទិស្វា រតិ ត្តម្ហាកំ រតិ កា រតិ, កាមរតី កាតុំ
ន វដ្ឋតិ ។

៥. ប្រទន្ធត្ថេវេត្តុ [១២២]

អាតុំ អសុចី បូតី បស្ស នន្តេ សមុស្សយំ
ឧគ្សរន្តំ បគ្សរន្តំ ពាលានំ អភិបត្តិតំ^(១) ។

ភោតិ នន្តេ ត្ថំ ឥមស្មី សរិវេ សារោ អត្ថិតិ សញ្ញាមាករិ,
សមុស្សយំ អត្តារាវំ អាតុំ អសុចី បូតី ឧគ្សរន្តំ បគ្សរន្តំ
ពាលានំ ពាលជនានំ អភិបត្តិតំ បស្ស បស្សហិ ។

យថា ឥទំ តថា ឯតំ យថា ឯតំ តថា ឥទំ
ធាតុយោ សុញ្ញតោ បស្ស មា លោកំ បុណ្ណាគមិ
ភវេ អន្តំ វិរុដ្ឋិតា ឧបសន្តា ចរិស្សសិ^(២) ។

១ ធម្ម. ៥/១៦៥ ។ ២ ធម្ម. ៥/១៦៥ ។

ត្ងំ យថា ឥទំ តេ តវ សរីរំ, តថា ឯតំ សរីរំ បស្ស
 បស្សហិ, ត្ងំ យថា ឥទំ តេ តវ សរីរំ, តាតុយោ សុញ្ញតោ
 សុញ្ញវសេន បស្ស បស្សហិ, ត្ងំ លោកំ ឥមំ លោកំ បុន មា
 អាគមិ, ត្ងំ ធន្តំ អត្តនោ ធន្តំ រាវេ វិរុដ្ឋិតា ឧបសន្តា កិលេសេ
 ឧបសន្តា ចរិស្សសិ និព្វានំ គមិស្សសិ ។

អដ្ឋិនំ នគរំ កតំ
 មំសលោហិតលេបនំ
 យត្ថ ជរា ច មច្ចុ ច
 មាណោ មក្ខោ ច ឱហិតោ ។

អដ្ឋិនំ នគរំ មំសលោហិតលេបនំ ចត្តហិ បច្ចុយេហិ
 លេបនំ កតំ, យត្ថ យស្មី អដ្ឋិនគរេ ជរា ច មច្ចុ ច មាណោ
 មក្ខោ ច ឱហិតោ បុគ្គលេ ន ហោតិ ។

៦. បណ្ឌិតានេវិវត្ត [១២៣]

ជីវន្តិ វេ រាជវថា សុចិត្តា
 អថោ សិរិម្បិ ជំ ឧបេតិ
 សតញ្ច ធម្មោ ន ជំ ឧបេតិ
 សន្តោ ហវេ សន្តិ បវេទយន្តិ^(១) ។

រាជវថា រាជូនំ វថា សុចិត្តា សត្តហិ រតនេហិ អបណហិបិ
 វថាលង្ការហិ សុចិត្តា សុដ្ឋិចិត្តា ជីវន្តិ ជរតំ គច្ឆន្តិ ។ វេ
 និបាតមត្តំ ។ អថោបិ ន កេវលំ វថា វេ រាជូនំ សិរិ
 សុបដិជគ្គិតំ ជំ ឧបេតិ ខណ្ឌិត្តាទិជំ ឧបគច្ឆតិ, សតញ្ច
 ធម្មោ សប្បុរិសានំ ពុទ្ធាទិសំ នវលោកុត្តធម្មោ ច ជំ ន
 ឧបេតិ ន ឧបគច្ឆតិ ។ សន្តោ សប្បុរិសា ពុទ្ធាទយោ សន្តិ
 បណ្ឌិតេហិ សន្តិ បវេទយន្តិ ថោមេន្តិ បសំសន្តិ កថេន្តិ ។
 ហវេ បទប្បវណត្ថេ និបាតោ ។

---

^១ ឧទ្ធច. ៣៧. ៤២.៤៣. ធម្ម. ៤.១៧២ ។

៧. លោក្យទាយត្ថេរវគ្គ [១២៤]

ទ្វេ មេ គោណា មហារាជ យេហិ ខេត្តំ កសាម សេ
តេសុ ឯកោ មតោ ទេវេ ទុតិយំ ទេហិ ខត្តិយ^(១) ។

ភោ មហារាជ គោណា មេ មម គោណា ទ្វេ យោន្តិ,
មយំ យេហិ ទ្វិហិ គោណេហិ ខេត្តំ កសាម្ហ, សេ និបាតោ
ទេវេ តេសុ ទ្វិសុ គោណេសុ ឯកោ គោណោ មតោ, ភោ
ខត្តិយ ត្ថំ ទុតិយំ គោណំ មេ មយ្ហំ ទេហិ ។

ទ្វេ មេ គោណា មហារាជ យេហិ ខេត្តំ កសាម្ហសេ
តេសុ ឯកោ មតោ ទេវេ ទុតិយំ គណ្ណ ខត្តិយ^(២) ។
អប្បស្សតាយំ បុរិសោ ពលិតទ្វោវ ជីវតិ
មំសានិ តស្ស វឌ្ឍន្តិ បញ្ញា តស្ស ន វឌ្ឍតិ^(៣) ។

អយំ បុរិសោ អប្បស្សតោ ឯកស្ស វា ទ្វិន្តំ វា
សុត្តន្តានំបិ អភាវេន អប្បស្សតោ ពលិតទ្វោវ យថា ពលិតទ្វោ
ជីវមាណោ វឌ្ឍមាណោ នេវ មាតាបិតុនំ, ន សេសញ្ញាតកានំ

១ ធម្ម. ៥/១៧៥ ។ ២ ធម្ម. ៥/១៧៦ ។ ៣ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៥៤, ធម្ម. ៥/១៧៧ ។

អនុវិចារី ។ ទុក្ខា ជាតិ បុនប្បុនំ យស្មា ជរាព្យាធិមរណ-
មិស្សតាយ ជាតិ នាមេសា បុនប្បុនំ ឧបគន្តំ ទុក្ខា, ន ច សា
ជាតិ, សា តស្មី អទិដ្ឋេ ន និវត្តតិ, តស្មា តំ គវេសន្តោ
សន្ធាវិស្សំ ។

គហការក ទិដ្ឋោសិ បុន គេហំ ន កាហសិ
សព្វា តេ ផាសុកា ភគ្គា គហកូដំ វិសង្ខតំ
វិសង្ខារគតំ ចិត្តំ តណ្ហានំ ខយមជ្ឈតា^(១) ។

គហការក ទិដ្ឋោសិ សព្វញ្ញតញ្ញាណំ បដិវិជ្ឈន្តេនេវ មយា
ឥទានិ ទិដ្ឋោ អសិ ។ បុន គេហំ បុន ឥមស្មី សំសារវដ្ឋេ
អត្តភាវសង្ខាតំ មម គេហំ ន កាហសិ ន ករិស្សសិ ។
ផាសុកា កិលេសសង្ខាតា ផាសុកា តេ តវ សព្វា អវសេសា
មយា ភគ្គា, គហកូដំ ឥមស្ស តយា កតស្ស អត្តភាវគេហស្ស
អវិជ្ជាសង្ខាតំ កណ្តិកមណ្ឌលំបិ មយា វិសង្ខតំ វិទ្ធិសិតំ, ចិត្តំ
ឥទានិ មម ចិត្តំ វិសង្ខារគតំ និព្វានំ អារម្មណករណវសេន គតំ

១ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៥៥, ធម្ម. ៥/១៧៤ ។

អនុបរិដ្ឋី តណ្ហានំ ខយសង្ខាតំ អរហត្តំ អជ្ឈតា អធិគតោ អសិ
ភវាមិ ។

៩. មហាធនសេដ្ឋិបុគ្គវត្ថុ [១២៦]

អចរិត្វា ព្រហ្មចរិយំ អលទ្ធា យោពូនេ ធនំ
ជិន្ហកោញ្ចវណាយន្តិ ខីណមច្ឆេ វ បល្លលេ^(១) ។

ជិន្ហកោញ្ច ឥវ យថា ជិន្ហកោញ្ច បរិក្ខិណបត្តា
អវជ្ឈាយន្តិ បល្លលេ ខីណមច្ឆេ ឧទកស្ស អភាវា, ឯវមេវ តថា
បុគ្គលា ពាលា អចរិត្វា អវសិត្វា ព្រហ្មចរិយំ ព្រហ្មចរិយេសំ
អលទ្ធា អលភត្វា ធនំ វ យោពូនេ អនុប្បន្នេ វ កោតេ
ឧប្បទេតុំ ឧប្បន្នេ វា កោតេ អនុក្ខិតុំ សមត្ថកាលេ
អវជ្ឈាយន្តិ ។ ឥមេសំ វសនដ្ឋានស្ស អភាវោ ។

អចរិត្វា ព្រហ្មចរិយំ អលទ្ធា យោពូនេ ធនំ
សេន្តិ ចាបាតិខីណា វ បុរាណានិ អនុត្ថនំ^(២) ។

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៥៤, ធម្ម. ៥/១៩៥ ។ ២ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៥៤, ធម្ម. ៥/១៩៥ ។

ចាបុតិខីណា ឥវ យថា ចាបតោ អតិខីណា ចាបិនិមុត្តា
អនុត្តនំ អនុត្តនន្តា អនុសោចន្តា បុរាណានិ បុព្វេ កតានិ
ខាទិតបីតនច្ចតីតវាទិតាទិនិ សេន្តិ, ឯវមេវ តថា បុគ្គលោ ពាលោ
អថវិត្វា អវសិត្វា ព្រហ្មចរិយំ ព្រហ្មចរិយវាសំ អលទ្ធា
អលភិត្វា ធនំ យោពូនេ សមត្តកាលេ សេន្តិ ។
ជរាវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា ។
ឯកាទសមោ វគ្គោ ។

១២. អត្តវគ្គវណ្ណនា

១. ពោធិវាជកុមារវត្ត [១២៧]

អត្តានញ្ចេ បិយំ ជញ្ញោ រក្ខេយ្យេ នំ សុរក្ខិតំ
តិណ្ណមញ្ញាតវំ យាមំ បដិជគ្គេយ្យេ បណ្ឌិតោ^(១) ។

យថា បុគ្គលោ ចេ ជញ្ញោ សចេ ជានេយ្យេ អត្តានំ បិយំ
អត្តនោ, សោ បុគ្គលោ រក្ខេយ្យេ នំ តំ អត្តានំ រក្ខេយ្យេ

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៥៥. ធម្ម. ៦/៦ ។

សុរក្ខិតំ សុដ្ឋំ រក្ខិតំ អត្តនោ, ឯវមេវ តថា បណ្ឌិតោ
បដិជគ្កេយ្យ តិណ្ណំ វយានំ បឋមវយាទិ~~នេវ~~ អញ្ញាតវំ យាមំ
កត្វា ទស្សេតិ ។

២. ខ្យមនទ្ធសក្យបុគ្គវត្ថុ [១២៨]

អនុតិរចារិនោ នង្គដ្ឋំ សីសំ ធម្មិរចារិនោ
អថាយំ មជ្ឈិមោ ខណ្ណោ ធម្មដ្ឋស្ស ភវិស្សតិ^(១) ។

អនុតិរចារិនោ នង្គដ្ឋំ អតិរចារិនោ នង្គដ្ឋំ ភវិស្សតិ, សីសំ
ធម្មិរចារិនោ, អថ អយំ មជ្ឈិមោ ខណ្ណោ ធម្មដ្ឋស្ស សម្ម
ភវិស្សតិ ។

អត្តានមេវ បឋមំ មជ្ឈិមេយ និវេសយេ
អថញ្ញមនុស្សាសេយ្យ ន កិលិស្សេយ្យ បណ្ឌិតោ^(២) ។

យោ ភិក្ខុ អត្តានមេវ អត្តានំ ឯវ បឋមំ បដិរូបេ
អនុច្ឆរិកេ គុណោ និវេសយេ និវេសេយ្យ បតិដ្ឋាបេយ្យ

១ ធម្ម. ៦/១២ ។ ២ ឧប្បក. ធម្ម. ៤២/៤៤, ធម្ម. ៦/១២ ។

អថញ្ញមនុស្សសេយ្យ អថ អញ្ញំ តេហិ គុណេហិ
អនុស្សាសេយ្យ, សោ បណ្ឌិតោ ភិក្ខុ ន កិលិស្សេយ្យ បរតោ
បស័សំ លភតិ ។

៣. បធានិកតិស្សត្ថេរវត្ត [១២៩]

អមាតាបិតុសំវខ្មោ អនាចរិយកុលេ វសំ
នាយំ កាលមកាលំ វា អភិជានាតិ កុក្កដោ^(១) ។

អយំ កុក្កដោ អមាតាបិតុសំវខ្មោ អនាចរិយកុលេ វសំ
វសន្តោ ន អភិជានាតិ កាលមកាលំ កាលំ វា អកាលំ វា ។

អត្តានព្វេ តថា កយិវា យថញ្ញមនុស្សសតិ
សុទន្តោ វត ទមេថ អត្តា ហិ កិវ ទុទ្ធមោ^(២) ។
យថា យោ ភិក្ខុ បឋមយាមាទិសុ ចង្កមិតព្វន្តិ វត្តា បរំ
ឱវទតិ សយំ ចង្កមនាទិនិ អទិដ្ឋហន្តោ ។ អត្តានព្វេ តថា
កយិវា យថញ្ញមនុស្សសតិ ។ ឯវំ សន្តោ សុទន្តោ វត

១ ធម្ម. ៦១៤ ។ ២. ឧទ្ធក. ធម្ម. ៤២៤៤. ធម្ម. ៦១៤ ។

ទមេថាតិ យេន គុណេន បរំ អនុសាសតិ, តេន អត្តនា
 សុទន្តោ ហុត្វា ទមេយ្យ ។ អត្តា ហិ កិវ ទុទ្ធមោ អយំ ហិ
 កិវ អត្តា នាម ទុទ្ធមោ, តស្មា យថា សោ អត្តា សុទន្តោ
 ហោតិ, តថា ទមេតព្វោ ។

៤. កុមារកស្សបុត្តេរមាតុវត្ថុ [១៣០]

និព្រោតមេវ សេវេយ្យ ន សាខមុបសំវសេ
 និព្រោតស្មី មតំ សេយ្យោ យញ្ចេ សាខស្មី ជីវិតំ^(១) ។

ភិក្ខុវេ បុគ្គលោ សេវេយ្យ និព្រោតំ វេ ន សាខមុបសំ-
 វសេ សាខំ ន ឧបសេវេយ្យ, និព្រោតស្មី និព្រោតរុក្ខេ មតំ
 សេយ្យោ វរតំ ហោតិ, យំ ជីវិតំ តស្ស បុគ្គលស្ស សាខស្មី
 ចេ ហោតិ, តំ ជីវិតំ ន សេយ្យោ ។

អត្តា ហិ អត្តនោ នាថោ កោ ហិ នាថោ បរោ សិយា
 អត្តនា ហិ សុទន្តេន នាថំ លាភតិ ទុល្លភំ^(២) ។

១ ធម្ម. ៦/២២ ។ ២ ធម្មក. ធម្ម. ៤២/៤៤, ធម្ម. ៦/២៣ ។

អត្តា ហិ និបាតោ អត្តនោ នាថោ បច្ចយោ ហោតិ, ហិ
បរោ បុគ្គលោ នាថោ បដិស្សរណោ សិយា ភវេយ្យ, កោ
កេន បកាជន ហិ អត្តនា សុទន្តេន អរហត្តផលសង្ខាតំ នាថ
លភតិ អញ្ជេហិ ទេវមនុស្សេហិ ទុល្លភំ ទុល្លភិតព្វំ ។

៥. មហាកាលឧបាសកវត្ត [១៣១]

អត្តនាហិ កតំ បាបំ អត្រជំ អត្តសម្មវំ
អភិមត្តតិ ទុម្មេតំ វិជិវម្ហយំ មណី^១ ។

ហិ បាបំ លាមកកម្មំ កតំ ជនេន អត្តនា កតំ អត្រជំ
អត្តនា ជាតំ អត្តសម្មវំ អត្តនិ សម្មវំ ទុម្មេតំ ពេលជនំ
បញ្ញាវិរហិតំ អភិមត្តតិ វិជិវ តវ អម្ហមយំ មណី សេលមយ-
មណី អភិមត្តតិ ។

១ ទុទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៥៥, ធម្ម. ៦/១៧ ។

៦. ទេវទត្តវត្ថុ [១៣២]

យស្ស អច្ឆន្តទុស្សីល្យំ មាលុវា សាលមិវោត្ថតំ
ករោតិ សោ តថត្តានំ យថា នំ ឥច្ឆតិ ទិសោ^(១) ។

អច្ឆន្តទុស្សីល្យំ ឯកន្តទុស្សីលភារោ យស្ស បុគ្គលស្ស
មាលុវា សាលមិវោត្ថតំ យថា មាលុវា សាលរុក្ខំ ឱភគ្គវិភគ្គំ
ហោតិ, យថា ទិសោ បច្ឆាមិក្ខោ បុគ្គលោ នំ ទិសំ បច្ឆាមិត្តំ
បុគ្គលំ វិទ្ធិសិតុំ ឥច្ឆតិ, តថា សោ បុគ្គលោ អត្តានំ ករោតិ ។

៧. សង្ឃភេទបរិសក្កនវត្ថុ [១៣៣]

សុករំ សាធុនា សាធុ សាធុ បាបេន ទុក្ករំ
បាបំ បាបេន សុករំ បាបមិយេហិ ទុក្ករំ^(២) ។

សាធុ សុន្នរំ កម្មំ សាធុនា សប្បវិសេន សុករំ
សុករិតព្វំ, សាធុ សុន្នរកម្មំ បាបេន លាមកជនេន ទុក្ករំ បាបំ

១ ធម្ម. ៦/២៩, មុទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៥៦ ។ ២ ធម្ម. ៦/៣២ ។

បាបកម្មំ បាបេន អសប្បវិសេន សុករំ បាបំ បាបកម្មំ អវិយេន
សប្បវិសេន ទុក្ខំ ទុក្ខវិពលំ យោតិ ។

សុករានិ អសាច្ចុនិ អត្តនោ អហិតានិ ច
យំ វេ ហិតញ្ច សាធុញ្ច តំ វេ បរមទុក្ខំ^(១) ។

អសាច្ចុនិ បាបកម្មានិ អហិតានិ ច អត្តនោ បាបជនេន
សុករានិ សុករិតញ្ចានិ យោន្តិ ។ យំ កុសលំ កម្មំ វេតិ
និបាតោ, ហិតញ្ច បយោជនំ សាធុញ្ច សុន្តំ ជនេន អត្តនោ
អត្តាយ កតំ, តំ កុសលំ កម្មំ វេតិ វេតិ និបាតោ, បាបេន
ជនេន បរមទុក្ខំ អតិទុក្ខំ យោតិ ។

៨. កាលត្ថេរវត្ត [១៣៤]

យោ សាសនំ អរហតំ អវិយានំ ធម្មជីវិនំ
បដិក្កោសតិ ទុម្មេតោ ទិដ្ឋី និស្សាយ បាបិកំ
ផលានិ កណ្តកស្សេវ អត្តយញ្ញាយ ផល្លតិ^(២) ។

១ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៥៦, ធម្ម. ៦/៣២ ។ ២ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៥៦, ធម្ម. ៦/៣៤ ។

យោ បុគ្គលោ ទុម្មេតោ បាបិកំ ទិដ្ឋី និស្សាយ សាសនំ
អរហតំ អរិយានំ ធម្មជីវិនំ បដិក្កោសតិ, ផលានិ តស្ស
បុគ្គលស្ស កណ្តកស្សេវ យថា វេទ្យកណ្តកស្ស អត្តយញ្ញាយ
អត្ត-យាដាយ ផល្លតិ បាបុណាតិ ។

៩. ចុល្លការលទ្ធភាសកវត្ថុ [១៣៥]

អត្តនា វ កតំ បាបំ	អត្តនា សង្កិលិស្សតិ
អត្តនា អកតំ បាបំ	អត្តនា វ វិសុជ្ឈតិ
សុទ្ធិ អសុទ្ធិ បច្ចត្តំ	នាញោ អញ្ញំ វិសោធយេ ^(១) ។

ហិ បាបំ លាមកំ កម្មំ យេន បុគ្គលេន អត្តនា កតំ,
សោ បុគ្គលោ អត្តនា សង្កិលិស្សតិ, ហិ បាបំ យេន អត្តនា
អកតំ, សោ អត្តនា ហិ វិសុជ្ឈតិ, កុសលកម្មសង្ខាតា សុទ្ធិ
អកុសលកម្មសង្ខាតា ច អសុទ្ធិ បច្ចត្តំ ការកសត្តានំ អត្តនិយេវ
វិបច្ចតិ, អញ្ញោ បុគ្គលោ អញ្ញំ បុគ្គលំ ន វិសោធយេ ន
វិសោធយេ ។

១ អដ្ឋក. ធម្ម. ៤២/៤៦, ធម្ម. ៦/៣៧ ។

១០. អត្តទត្ថវេទនា [១៣៦]

អត្តទត្ថំ បរត្ថេន
ពហុនាបិ ន ហាបយេ
អត្តទត្ថមភិញ្ញាយ
សទត្ថំ បសុតោ សិយា^(១) ។

នោ បណ្ឌិតោ ពហុនាបិ អត្តទត្ថំ អត្តនោ អត្ថំ បរស្ស
ជនស្ស អត្ថេ ន ហាបយេ ន ហាយេយ្យ, ធិនោ អត្តទត្ថំ
អភិញ្ញាយ សទត្ថំ បសុតោ សកអត្ថំ អត្តនោ អត្ថំ បសុតោ
សិយា ភវេយ្យ ។

អត្តវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា ។
ទ្វាទសមោ វគ្គោ ។

១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៤២,៤៧, ធម្ម. ៦,៣៧ ។

១៣. លោកវគ្គវណ្ណនា

១. ឧបាសិក្ខុវគ្គុ [១៣៧]

ហិនំ ធម្មំ ន សេវេយ្យ បមាទេន ន សំវសេ
មិច្ឆាទិដ្ឋី ន សេវេយ្យ ន សិយា លោកវឌ្ឍនោ^(១) ។

នោ ហិនធម្មំ បញ្ចកាមំ ន សេវេយ្យ, នោ បមាទេន
ន សំវសេ ន សំវសេយ្យ, នោ បុគ្គលំ មិច្ឆាទិដ្ឋី ន
សេវេយ្យ, នោ លោកវឌ្ឍនោ លោកវឌ្ឍនកោ ន សិយា
ន ភវេយ្យ ។

២. សុទ្ធោធនវគ្គុ [១៣៨]

ឧត្តិដ្ឋេ នប្បមជ្ឈេយ្យ ធម្មំ សុចរិតំ ចរេ
ធម្មចារិ សុខំ សេតិ អស្មី លោកេ បរម្ហិ ច^(២) ។

១ ប្បដក. ធម្ម. ៤២/៤៨. ធម្ម. ៤២/៤៨, ធម្ម. ៦/៤៧ ។

នោ បុគ្គលោ ឧត្តិដ្ឋេ វិយកេ បិណ្ណបាតចារិកេ
នប្បមជ្ឈេយ្យ, នោ ធម្មំ សុចរិតំ ទុច្ឆរិតវិហិតំ ចរេ ចរេយ្យ,
នោ ធម្មចារិ សុខំ និព្វានសុខំ សេតិ គច្ឆតិ ។

ធម្មំ ចរេ សុចរិតំ   ន តំ ទុច្ឆរិតំ ចរេ
ធម្មចារិ សុខំ សេតិ   អស្មី លោកេ បរម្ហិ ច^(១) ។

នោ ធម្មំ សុចរិតំ ចរេ ចរេយ្យ, នោ តំ ធម្មំ ទុច្ឆរិតំ
ន ចរេ, នោ ធម្មចារិ អស្មី លោកេ បរម្ហិ ច បរលោកេ សុខំ
សេតិ គច្ឆតិ ។

៣. វិបស្សនាភិក្ខុវគ្គ [១៣៩]

យថា បុព្វទ្យកំ បស្សេ យថា បស្សេ មរិចិកំ
ឯវំ លោកំ អវេក្ខន្តំ   មច្ចុរាជា ន បស្សតិ^(២) ។

យថា នោ បុព្វទ្យកំ ឧទកគន្តំ បស្សេ បស្សេយ្យ, យថា
នោ មរិចិកំ មរិចិធម្មំ បស្សេ, ឯវំ តថា តំ បុគ្គលំ អត្តារា-
សង្កាតំ អវេក្ខន្តំ មច្ចុរាជា ន បស្សតិ ។

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៥៧, ធម្ម. ៦/៥៧ ។ ២ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៥៨, ធម្ម. ៦/៥៩ ។

៤. អតយរាជកុមារវត្ត [១៤០]

ឯថ បស្សចិមំ លោកំ ចិត្តំ រាជរថូបមំ
យត្ត ពាលា វិសីទន្តិ នត្តិ សង្កោ វិជានតំ^(១) ។

តុម្កេ ឯថ អាគត្តថ ឥមំ លោកំ បញ្ចក្ខន្ធនាទិកំ ចិត្តំ
រថកាជន រាជរថូបមំ វិចិត្តំ, ពាលា យត្ត រូបេ បញ្ចក្ខន្ធនាទិកេ
វិសីទន្តិ, បណ្ឌិតានំ សង្កោ ពុទ្ធាទិនំ វិជានតំ វិជានត្តំ នត្តិ ។

៥. សម្មជ្ជនត្តោវត្ត [១៤១]

យោ ច បុព្វេ បមជ្ជិត្វា បច្ឆា សោ នប្បមជ្ជតិ
សោមំ លោកំ បរាសេតិ អញ្ច មុត្តោវ ចន្ទិមា^(២) ។

យោ ច បុគ្គលោ បុព្វេ កុសលធម្មេ បមជ្ជិត្វា បច្ឆាកាលេ
សោ ន បមជ្ជតិ, សោ ឥមំ លោកំ ឥមស្មា លោកា
បញ្ចក្ខន្ធនាទិកា មុត្តោ ឥវ ចន្ទិមា មេយន្តរតោ មុត្តោ ច
បរាសេតិ វិរោចតិ ឥមស្មី លោកេ ។

១ មុឡក. ធម្ម. ៥២/៥៩, ធម្ម. ៦/៥១ ។ ២ មុឡក. ធម្ម. ៥២/៥៩, ធម្ម. ៦/៥៣ ។

៦. អន្តរិមាលត្ថេវត្ថុ [១៤២]

យស្ស បាបំ កតំ កម្មំ កុសលេន បហិយតិ
សោមំ លោកំ បរាសេតិ អព្ពា មុត្តោវ ចន្ទិមា^(១) ។

កម្មំ បាបំ លាមកំ យស្ស យេន បុគ្គលេន កតំ
កុសលេន បហិយតិ អនុទ្ធិសេតិ, សោ បុគ្គលោ ឥមំ លោកំ
អត្តភាវសង្ខាតំ មុច្ចតិ អព្ពាមុត្តោវ ចន្ទិមា បរាសេតិ ។

៧. បេសការីតុវត្ថុ [១៤៣]

អន្ធកុតោ អយំ លោកោ តនុកេត្ត វិបស្សតិ
សកុណោ ជាលមុត្តោវ អប្បោ សគ្គាយ ធម្មតិ^(២) ។

អយំ លោកោ អន្ធកុតោ អត្តភាវសង្ខាតោ បញ្ញាចក្កស្សា-
ភាវេន ឯត្ថំ តេសុ មនុស្សេសុ នរោ តនុកោ លក្ខណំ
វិបស្សតិ, នរោ អប្បោ សគ្គាយ សគ្គំ ធម្មតិ ជាលតោ
សកុណោ ឥវំ មុត្តោ ។

១ បុព្វ. ធម្ម. ៥២/៥៩, ធម្ម. ៦/៥៦ ។ ២ បុព្វ. ធម្ម. ៥២/៥៩, ធម្ម. ៦/៦៣ ។

៨. តីសតិក្កុវត្ត [១៤៤]

ហំសាទិច្ចបថេ យន្តិ អាកាសេ យន្តិ ឥទ្ធិយា
និយ្យន្តិ ធិរា លោកម្ហា ជេត្វា មារំ សវាហនំ^(១) ។

ហំសា ហំសរាជា អាទិច្ចបថេ អាកាសេ យន្តិ, ឥទ្ធិមា
អាកាសេ ឥទ្ធិយា យន្តិ គច្ឆន្តិ, ធិរា សវាហនំ សម្បន្នពាហនំ
មារំ ជេត្វា ជិនិត្វា លោកស្មា និយ្យន្តិ និព្វានំ គច្ឆន្តិ ។

៩. ចិក្ខុមារណវិការវត្ត [១៤៥]

ឯកធម្មំ អតីតស្ស^(២) មុសាវាទិស្ស ជន្តនោ
វិតិណ្ណបរលោកស្ស នត្តិ បាណំ អការិយំ^(៣) ។

បាបកម្មំ មុសាវាទិស្ស អតីតស្ស ជន្តនោ បុគ្គលស្ស
វិតិណ្ណបរលោកស្ស ឯកំ ធម្មំ ចរន្តស្ស អការិយំ នាម នត្តិ ។

១ ធម្ម. ៥២/៤៩. ធម្ម. ៦/៦៦ ។ ២ សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ធម្មបទគាថាយ ឯកំ
អតីតស្សតិ ទិស្សតិ ។ ៣ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៤៩. ធម្ម. ៦/៧៤ ។

១០ អសទិសទានវត្ថុ [១៤៦]

ឧសភំ បវំ ធីរំ

មហេសី វិជិតាវិនំ

អនេជំ នហាតកំ ពុទ្ធុំ

តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណំ^(១) ។

ន វេ កទិយា ទេវលោកំ វជន្តិ

ពាលា ហវេ នប្បសំសន្តិ ទានំ

ធីរោ ច ទានេ អនុមោទមា នោ

តេនេវ សោ ហោតិ សុខិ បវត្តិ^(២) ។

កទិយា វេ បទបូរណត្ថេ, មច្ឆិយា ជនា ទេវលោកំ ន
វជន្តិ ន គច្ឆន្តិ, ពាលជនា ហវេ ទានំ បុគ្គលំ នប្បសំសន្តិ,
ធីរោ ច ទានេ អនុមោទមា នោ តេនេវ តេន វេវ ការណេន
សោ ធីរោ បវត្តិ បរលោកេ សុខិ ហោតិ ។

១ ធម្ម. ៦៧១ ។ ២ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២៥៤, ធម្ម. ៦៧៣ ។

១៤. ពុទ្ធវគ្គវណ្ណនា

១. មារធិតារវត្ត [១៤៨]

រត្តស្ស ហិ ឧក្កជិតំ បទំ រាវេ
ទុដ្ឋស្ស ហោតិ សហសានុបិទ្ធិតំ
មុទ្ធស្ស ហោតិ អវកខ្លិតំ បទំ
វិវេច្ឆទស្ស ឥទមិទិសំ បទំ^(១) ។

អយំ គាថា ហេដ្ឋា ឱលោកេតព្វា ។

យស្ស ជិតំ មារវិយតិ
ជិតមស្ស នោ យាតិ កោចិ លោកេ
តំ ពុទ្ធមនន្តគោចរំ
អបទំ កេន បទេន នេស្សថ^(២) ។

មារធិតរោ តណ្ហាភាអរតិ កិលេសជាតំ យស្ស យេន
ពុទ្ធន ជិតំ, តំ កិលេសជាតំ តេន ពុទ្ធន អវិយតិ, លោកេ
ឥមស្សី លោកេ កោចិ កិលេសោ ជិតំ ពុទ្ធន ជិតោ អស្ស

១ គម្ម. ៦/៧២-៧៣ ។ ២ ឧប្បក. គម្ម. ៥២/៥៤, គម្ម. ៦/៧៦ ។

ពុទ្ធស្ស នោ យាតិ អនុយាតុំ អនុគមិតុំ ន សក្កោតិ, តុម្កេ តំ
អបទំ អការណំ អនន្តគោចរំ អនន្តអារម្មណំ ពុទ្ធុំ កេន
បទេន កេន ការណេន នេស្សថ ។

យស្ស ជាលិនី វិសត្តិកា
តណ្ហា នត្ថិ កុហិញ្ញិ នេតវេ
តំ ពុទ្ធមនន្តគោចរំ
អបទំ កេន បទេន នេស្សថ^(១) ។

ជាលិនី តណ្ហាជាលិនី យស្ស យេន ពុទ្ធនេន វិសត្តិកា
អវិសត្តិវិហិតា ជិតា កុហិញ្ញិ កិស្មី ភវេ តំ ពុទ្ធុំ តណ្ហា នេតវេ
នត្ថិ, តុម្កេ តំ ពុទ្ធុំ អនន្តគោចរំ អបទំ កេន បទេន នេស្សថ ។

២. យមកម្មាដិហារិយវត្ថុ [១៤៩]

តថេវ ទានំ ពហុកំ ទុស្សិលេសុ បតិដ្ឋិតំ
ន ផលំ វិបុលំ ហោតិ នបិ តោសេតិ ទាយកំ^(២) ។

១ ឥឡក. ធម្ម. ៥២/៦០, ធម្ម ៦/៤៦ ។ ២ ធម្ម. ៦/១៣១ ។

ទានំ ពហុកំ ទុស្សីលេសុ បតិដ្ឋិតំ, ផលំ ទានស្ស ផលំ
វិបុលំ ហោតិ ន, ទានស្ស ផលំ ទាយកំ បុគ្គលំ តោសេតិ
នបិ ។

យថាបិ ភទ្ធកេ ខេត្តេ ពីជំ អប្បម្បិ រោបិតំ
សម្មា ធារំ បវេច្ឆន្តំ ផលំ តោសេតិ កស្សកំ ។

យថាបិ ពីជំ អប្បំ ភទ្ធកេ ខេត្តេ សុន្តរេ ខេត្តេ រោបិតំ
កសកេន រោបិតំ សម្មា ធារំ ផលំ កសកំ បុគ្គលំ តោសេតិ
បវេច្ឆន្តេ ទេវេ ។

តថេវ សីលវន្តេសុ គុណវន្តេសុ តាទិសុ
អប្បកេបិ កតេ កាមេ ផលំ តោសេតិ ទាយកំ ។

តថេវ តថា ឯវ បុញ្ញំ សីលវន្តេសុ គុណវន្តេសុ តាទិសុ
ខិណ្ណាសវេសុ កតំ ការំ អប្បកំបិ, បុញ្ញំ កតំ មហាប្បលំ ហោតិ ។

វិចេយ្យ ទានំ ទាតព្វំ យត្ថ ទិន្នំ មហាប្បលំ ។

វិចេយ្យ ទានំ សុគតប្បសត្តំ
យេ ទក្ខិណេយ្យា ឥត ជីវណោកេ

ឯតេសុ ទិដ្ឋានិ មហាប្បណានិ

ពិជានិ វុត្តានិ យថា សុខេត្តេ^(១) ។

បុគ្គលេន វិចារេយ្យ ទានំ ទានម្ហំ, តំ ទានំ យត្ថ យស្មី
ខិណ្ណាសវេ ទិន្នំ មហាប្បណំ ។ វិចារេយ្យ ទានំ សុគតប្បសត្តំ
សុគតេន បសត្តំ, ទាហានី តំវេ ជីវមេវាកេ មនុស្សលោកេ យេ
ទក្ខិណោយ្យា យេ ខិណ្ណាសវេ វុត្តានិ, យថា ទានានិ ឯតេសុ
ខិណ្ណាសវេសុ ទិដ្ឋានិ ទាយកេន ទិដ្ឋានិ មហាប្បណានិ ហោន្តិ,
យថា ពិជានិ សុខេត្តេ វុត្តានិ កសកេន វប្បិជានិ មហាប្បណានិ
ហោន្តិ ។

តិណទោសានិ ខេត្តានិ ភគទោសា អយំ បថា
តស្មា ហិ វិតរាគេសុ ទិន្នំ ហោតិ មហាប្បណំ^(២) ។

ខេត្តានិ តិណទោសានិ, អយំ បថា ភគទោសា វេគេន
ទុដ្ឋា ។ តស្មា ហិ យស្មា យំ ទានំ វិតរាគេសុ ខិណ្ណា-
សវេសុ ទិន្នំ ទាយកេន ទិន្នំ, តំ ទានំ មហាប្បណំ ហោតិ ។

១ ធម្ម. ៦/១៣២ ។ ២ ធម្ម. ៦/១៣២ ។

តិណទោសានិ ខេត្តានិ ទោសទោសា អយំ បជា
តស្មា ហិ វិតទោសេសុ ទិន្នំ ហោតិ មហាបូលំ^(១) ។

ខេត្តានិ តិណទោសានិ អយំ បជា ទោសទោសា ទោសេន
ទុដ្ឋា ។ តស្មា ហិ យស្មា ទានំ វិតទោសេសុ ខិណាសវេសុ
ទិន្នំ ទាយកេន ទិន្នំ មហាបូលំ ហោតិ ។

តិណទោសានិ ខេត្តានិ មោហទោសា អយំ បជា
តស្មា ហិ វិតមោហេសុ ទិន្នំ ហោតិ មហាបូលំ^(២) ។

ខេត្តានិ តិណទោសានិ, អយំ បជា មោហទោសា
មោហេន ទុដ្ឋា, តស្មា ហិ យស្មា ទានំ វិតមោហេសុ
ខិណាសវេសុ ទិន្នំ ទាយកេន ទិន្នំ មហាបូលំ ហោតិ ។

តិណទោសានិ ខេត្តានិ ឥច្ឆាទោសា អយំ បជា
តស្មា ហិ វិតតច្ឆេសុ ទិន្នំ ហោតិ មហាបូលំ^(៣) ។

ខេត្តានិ តិណទោសានិ, អយំ បជា ឥច្ឆាទោសា ឥច្ឆេន
ទុដ្ឋា, តស្មា ហិ យស្មា ទានំ វិតតិច្ឆេសុ ខិណាសវេសុ ទិន្នំ
ទាយកេន ទិន្នំ មហាបូលំ ហោតិ ។

១ ធម្ម. ៦/១៣៥ ។ ២ ធម្ម. ៦/១៣៧ ។ ៣ ធម្ម. ៦/១៣៧ ។

ន មេ ទិដ្ឋោ ឥតោ បុព្វេ   ន សុតោ ឧទ កស្សចិ
 ឯវំ វគ្គតទោ សត្តា   តុសិតា គណិមាគតោ ។

សត្តា ឥតោ កាលា បុព្វេ មេ មយា ទិដ្ឋោ ន, អហំ
 ឥតោ កាលា បុព្វេ ឧទ កស្សចិ បុគ្គលស្ស ន សុតោ, សត្តា
 វគ្គតទោ មធុរកថោ, ឯវំ តុសិតា គណី អាគតោ ហោតិ ។

យេ ឈនប្បុសុតា ធិរា   នេក្ខម្ហបសមេ រតា
 ទេវាបិ តេសំ បហយន្តិ   សម្ពុទ្ធានំ សតិមត្តិនិ^(១) ។

យេ សម្មាសម្ពុទ្ធា ឈានប្បុសុតា លក្ខណូបណិជ្ឈានំ
 អារម្មណូបនិជ្ឈានន្តិ ឥមេសុ ទ្វិសុ ឈានេសុ អាវុទ្ធានំសមាបជ្ឈន-
 អធិដ្ឋានបច្ឆវេក្ខណេហិ យុត្តយុត្តា ធិរា វិគតបាបា នេក្ខម្ហបសមេ
 រតា និព្វានំ អភិរតា ហោន្តិ, ទេវាបិ មនុស្សាបិ តេសំ ពុទ្ធានំ
 សតិមតំ សតិមន្តានំ បិហយន្តិ បត្តេន្តិ ឯវុប្បានំ គុណវន្តានំ
 តេសំ សតិយា សមន្មាគតានំ ពុទ្ធានំ អហោ វត មយំ ពុទ្ធា
 រវេយ្យមាតិ ពុទ្ធកាវំ ឥច្ឆមាតា បិហយន្តិ បត្តេន្តិ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៦០, ធម្ម. ៦/១៣៩ ។

យេ ច សង្ខាតតម្ហា សេ យេ ច សេខា បុថុ ឥត
តេសំ មេ និបកោ សិរិយំ បុដ្ឋោ បព្រហ្មិ មារិសាតិ^(១) ។

យេ ច បុថុជ្ជនា សង្ខាតតម្ហា សេ បទប្បវណត្ថេ និបាតោ ។
យេ ច សេខា សត្ត សេខា ឥតិ ឥមស្មី សត្តសាសនេ
បុថុជ្ជនា, អរិយោ និបកោ និបក្កបញ្ញោ តេសំ បុថុជ្ជនានំ
សត្តានំ មេ មយា បុដ្ឋោ ភោ មារិស ភោ និទ្ធក្ខារវ មេ
មយ្ហំ ព្រហ្មិ កថេហិ តំ ។

គង្គាយ វាលុកា ខិយេ ឧទកំ ខិយេ មហណ្ណវេ
មហិយា មត្តិកា ខិយេ លក្ខេន មម ពុទ្ធិយាតិ^(២) ។

វាលុកា គង្គាយ ខិយេ ខិយេយ្យ, ឧទកំ មហណ្ណវេ
មហាសមុទ្មេ ខិយេ ខិយេយ្យ, មត្តិកា មហិយា ខិយេ
ខិយេយ្យ, មម ពុទ្ធិ ច បញ្ញា ច ន ខិយេយ្យ ។

បរោសហស្សំបិ សមាគតានំ
កន្មេយ្យ តេ វស្សសតំ អបញ្ញា

១ ធម្ម. ៦/១៤១ ។ ២ ធម្ម. ៦/១៤២ ។

ឯកោវ សេយ្យោ បុរិសោ សបញ្ញោ
យោ ភាសិតស្ស វិជានាតិ អត្ថន្តិ^(១) ។

យេ ជនា, តេ ជនា វស្សសតំ វស្សសតកាលំ អបញ្ញោ
សមាធានំ ជនានំ បណេសហស្សំ កន្ថេយ្យំ, យោ បុរិសោ
សបញ្ញោ, សោ ឯកោវ ឯកភូតោវ ភាសិតស្ស វចនស្ស អត្ថំ
វិជានាតិ សេយ្យោ ហោតិ ។

៣. ឯកបត្តនាគរាជវត្ថុ [១៥០]

កីសុ អធិបតី រាជា កីសុ រាជា រជស្សិណោ
កថំសុ វិរជោ ហោតិ កថំ ពាលោតិ វុច្ឆតិ^(២) ។

យោ រាជា អធិបតី មនុស្សានំ អធិបតិ, កីសុ កោ យោ
រាជា រជស្សិណោ, កីសុ កោ បុត្តលោ វិរជោ វិគតកិលេសោ កថំ
កេន បកាធន ហោតិ បុត្តលោ ពាលោ ឥតិ បណ្ឌិតេន វុច្ឆតិ
កថំ កេន បកាធន ។

ធម្មាធិបតី រាជា រជមាណោ រជស្សិណោ
អរជំ វិរជោ ហោតិ រជំ ពាលោតិ វុច្ឆតិ^(៣) ។

១ ធម្ម. ៦/១៤៣-៤ ។ ២ ធម្ម. ៦/១៤៦ ។ ៣ ធម្ម. ៦/១៤៧ ។

យោ រាជា ឆទ្វារាធិបតិ រជមានោ ឆទ្វារេសុ រជស្សិរោ,
យោ រាជា អរជំ ឆទ្វារេ វិរជោ ហោតិ បុគ្គលោ រជំ ឆទ្វារេសុ
ពាលោតិ វុច្ឆតិ បណ្ឌិតេន ។

កេនស្សុ វុច្ឆតិ ពាលោ កថំ នុទ្ធាតិ បណ្ឌិតោ
យោគក្ខេមិ កថំ ហោតិ តំ មេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតោ^(១) ។

ពាលោ យេន សភាវេន វុច្ឆតិ កេន សភាវេន, យោ
បណ្ឌិតោ យំ វត្ថុំ នុទ្ធាតិ វិនោទេតិ វិទ្ធិសេតិ កថំ កេន
បកាវេន សភាវោ យោគក្ខេមិ ហោតិ, កថំ ត្ថំ យំ ការណំ
បុច្ឆិតោ មយោ តំ ការណំ មេ អក្ខាហិ ។

ឱយេន វុច្ឆតិ ពាលោ យោគា នុទ្ធាតិ បណ្ឌិតោ
សព្វយោគវិសំយុត្តោ យោគក្ខេមិតិ វុច្ឆិតិ ។

យោ ពាលោ ឱយេន កាមយោគាទិនា ចតុព្វិធរេន ឱយេន
វុច្ឆតិ, យោ បណ្ឌិតោ យោគា សម្មប្បធានសង្ខាតេន យោគេន
តំ ឱយំ នុទ្ធាតិ វិនោទេតិ បុគ្គលោ សព្វយោគវិសំយុត្តោ

១ ធម្ម. ៦/១៤៩ ។

សព្វេហិ កាមយោគាទីហិ សញ្ញោជនេហិ វិសំយុត្តោ យោគក្ខេមីតិ
វុច្ចតិ វុច្ចតេ ភគវតា ។

កិច្ចោ មនុស្សប្បដិលាភោ កិច្ចំ មច្ឆាន ជីវិតំ
កិច្ចំ សទ្ធម្មស្សវនំ កិច្ចោ ពុទ្ធានមុប្បាទោតិ^(១) ។

មនុស្សបដិលាភោ លោកស្មី មហន្តេន វាយាមេន មហន្តេន
កុសលេន លទ្ធកា មនុស្សបដិលាភោ នាម កិច្ចោ ទុល្លភោ,
មច្ឆាជំ ជីវិតំ កិច្ចំ ទុល្លភំ ធម្មស្សវនំ លោកេ អនេកេសុបិ
កប្បេសុ ធម្មទេសកស្ស បុគ្គលស្ស ទុល្លភតាយ សទ្ធម្មស្សវនំបិ
កិច្ចំ ទុល្លភំ, កិច្ចោ ពុទ្ធានំ ឧប្បាទោ មហន្តេន វាយាមេន
អភិនិហារស្ស សមិជ្ឈនតោ សមិទ្ធាភិនិហារស្ស ច អនេកេហិបិ
កប្បកោដិសហស្សេហិ ទុល្លភុប្បាទតោ ពុទ្ធានំ ឧប្បាទោបិ
កិច្ចោយេវ អតិរិយ ទុល្លភោតិ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៦០. ធម្ម. ៦/១៤១ ។

៤. អានន្ទត្ថេរស្ស បញ្ញវត្ថុ [១៥១]

សព្វបាបស្ស អករណំ   កុសលស្សបសម្បទា
សចិត្តបរិយោទបនំ   ឯតំ ពុទ្ធានសាសនំ^(១) ។

សព្វបាបស្ស សព្វស្ស អកុសលស្ស ធម្មស្ស អករណំ
ហោតិ, កុសលស្ស ឧប្បសម្បទា ឧប្បាទនំ, សចិត្តបរិយោបនំ
បញ្ចហិ នីវរណេហិ អត្តនោ ចិត្តស្ស វោទាបនំ ហោតិ, ពុទ្ធានំ
សព្វពុទ្ធានំ ឯតំ សាសនំ អយំ អនុសិដ្ឋិ ហោតិ ។

ខន្តិ បរមំ តបោ តិកិក្ខា
និព្វានំ បរមំ វទន្តិ ពុទ្ធា
ន ហិ បព្វជិតោ បរូបយាតិ
ន សមណោ ហោតិ បរំ វិហោវេយន្តោ^(២) ។

ឃា ឯសា តិកិក្ខាសង្ខាតា ខន្តិ នាម, ឥទំ ឥមស្មី
សាសនេ យអំ តបោ ឧត្តមំ តបោ, និព្វានំ បរមំ សេដ្ឋំ ពុទ្ធា
វទន្តិ ។ ន ហិ បព្វជិតោ បរូបយាតិ យោ បព្វជិតោ

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៦០, ធម្ម. ៦/១៥៤ ។ ២ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៦០, ធម្ម. ៦/៥៤ ។

បរូបយោតិ បរេសំ សត្តានំ បាណិអាទិហិ បរំ ឧបហានន្តោ
 វិហោវយន្តោ បិទ្យេន្តោ, បរូបយោតិ បព្វជិតោ នាម ន ហោតិ
 ន ភវតិ សមណោ ហោតិ បរំ វិហោវយន្តោ យោ សត្តោ
 បរំ សត្តំ វិហោវយន្តោ បិទ្យេន្តោ សមណោ នាម ន
 ហោតិយេវ ។

អនុបវាទោ អនុបយោតោ បាតិមោក្ខេ ច សំវោ
 មត្តញ្ញតោ ច ភត្តស្មី បន្តញ្ញ សយនាសនំ
 អធិចិត្តេ ច អាយោតោ ចតំ ពុទ្ធានុសាសនំ ។

អនុបវាទោ អនុបវាទនវញ្ញំ អនុបវាទាបនញ្ញ អរិយានំ
 អនុបវាទោ វាចសិកំ សិលំ កមិលំ, អនុបយោតោ អនុបហាននញ្ញ
 អនុបយោតាបនញ្ញ សត្តានំ អនុបយោតោ, កាយិកំ សិលេ ។
 បាតិមោក្ខេ ជេដ្ឋកសិលេ សំវោ ឥន្ទ្រិយស្ស សំវោ បិទហានំ,
 មត្តញ្ញតោ មត្តញ្ញតោ បមាណជាននំ ភត្តស្មី, បន្តញ្ញ
 សយនាសនំ សយនាសនំ បន្តំ វិវិតំ, អធិចិត្តេ ច អជ្ជសមា-
 បត្តិសង្ខាតេ អធិចិត្តេ អាយោតោ បយោគករណំ សច្ចកម្មំ
 ឯតំបិ សព្វំបិ ពុទ្ធានំ អនុសាសនំ ហោតិ ។

៥. អនតិរតតិក្កុវត្ត [១៥២]

យាវតា ចន្ទិមសុរិយា(បរិហារន្តិ) ទិសា ភន្តិ វិរោចនា
សព្វេ វ ទាសា មន្ទាតុ យេ បាណា បបរិនិស្សិតា^(១) ។

ចន្ទិមសុរិយា យាវតា យត្តកំ បមាណំ បរេសំ ភូមិ-
បរិមណ្ឌេ អត្តនោ បរាយ បរិហារន្តិ ទិសាទិសាយោ ភន្តិ
ឱរាសេន្តិ វិរោចនា, យេ បាណា សត្តា បបរិនិស្សិតា ។
សព្វេ វ ទាសា មន្ទាតុ សព្វេ បាណាសា សត្តា តស្ស
មន្ទាតុស្ស ទាសា ។

ន កហាបណវស្សេន តិត្តិ កាមេសុ វិជ្ជតិ
អប្បស្សាទា ទុក្ខា កាមា ឥតិ វិញ្ញាយ បណ្ឌិតោ^(២) ។

ភិក្ខុវេ តិត្តិ កហាបណវស្សេន សត្តរតនវស្សេន កាមេសុ
វត្តកាមកិលេសកាមេសុ វិជ្ជតិ បញ្ញាយតិ ន, អប្បស្សាទា
សុបិនក្ខបមាទិតាយ បរិត្តសុខា ទុក្ខា ទុក្ខក្ខន្ធវិសុ អាគតទុក្ខ-

១ ធម្ម. ៦/១៥៤ ។ ២ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៦១. ធម្ម. ៦/១៥៤ ។

វសេន បន ពហុទុក្ខា ហោន្តិ កាមា បញ្ចកាមគុណា, ឥតិ
វិញ្ញាយ បណ្ឌិតោ ឥតិ វវំ តេ កមេ វិញ្ញាយ ជានិព្វា ។

អបិ ទិព្វេសុ កាមេសុ វតី សោ នាធិគច្ឆតិ
តណ្ហក្ខយរតោ ហោតិ សម្មាសម្ពុទ្ធសាវកោ^(១) ។

បណ្ឌិតោ តណ្ហក្ខយរតោ ខយេ និព្វានេ អភិរតោ
បញ្ចកាមគុណេសុ, អបិ ទិព្វេសុ កាមេសុ សោ បណ្ឌិតោ វតី
នាធិគច្ឆតិ វិន្ទតិ, យោតាវចរោ ភិក្ខុ សម្មាសម្ពុទ្ធសាវកោ
តណ្ហក្ខយរតោ ហោតិ ។

៦. អគ្គិទត្តបុរោហិតវត្ថុ [១៥៣]

ពហុំ វេ សរណំ យន្តិ បព្វតានិ វនានិ ច
អារាមរុក្ខចេត្យានិ មនុស្សា ភយតដ្ឋិតា^(២) ។

ភោ អគ្គិទត្ត យេ មនុស្សា ភយតដ្ឋិតា តេន តេន
ភយេន ភយតោ មុញ្ជិតុកាមា បព្វតានិ វនានិ ច
អារាមរុក្ខចេត្យានិ ច សរណំ ពហុំ អនេកា យន្តិ គច្ឆន្តិ ។

១ ឧប្បន. ធម្ម. ៤២/១៥៤, ធម្ម. ៦/១៥៤ ។ ២ ឧប្បន. ធម្ម. ៤២/១៦១, ធម្ម. ៦/១៥៧ ។

នេតំ ខោ សរណំ ខេមំ នេតំ សរណមុត្តមំ
នេតំ សរណមាគម្ម សព្វទុក្ខា បមុច្ចតិ ។

យោ បុគ្គលោ ឯតំ សព្វំ ឋានំ សរណំ ខេមំ និព្ពយំ ន,
ឯតំ ឋានំ សរណំ ខុត្តមំ ន, ឯតំ ឋានំ សរណំ អាគម្ម
អាគន្ធា បដិលភិញ្ញា សព្វទុក្ខា ជាតិអាទិកោ ន បមុច្ចតិ ។

យោ ច ពុទ្ធភ្ន ធម្មញ្ញ សង្ឃញ្ញ សរណំ គតោ
ចត្តារិ អរិយសច្ចានិ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ^(១) ។

យោ បុគ្គលោ កម្មដានំ និស្សាយ សេដ្ឋវសេន ពុទ្ធភ្ន
ធម្មញ្ញ សង្ឃញ្ញ សរណំ គតោ ចត្តារិ អរិយសច្ចានិ
សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ ។

ទុក្ខំ ទុក្ខសមុប្បាទំ ទុក្ខស្ស ច អតិក្កមំ
អរិយញ្ញដង្ហិកំ មគ្គំ ទិក្ខុបសមគាមិនំ^(២) ។

ទុក្ខំ ទុក្ខសច្ចសង្ខាតំ, ទុក្ខសមុប្បាទំ សមុទយសង្ខាតំ
អរិយេហិ បហាតព្វំ ទុក្ខស្ស ច អតិក្កមំ និរោធសច្ចសង្ខាតំ,

១ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៦២, ធម្ម. ៦/១៦៩ ។ ២ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៦២, ធម្ម. ៦/១៦៩ ។

**អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ អរិយមគ្គសច្ចសង្ខតំ ទុក្ខុបសមគាមិនំ និរោធ-
គាមិនិបដិបទំ ហោតិ ។**

ឯតំ ខោ សរណំ ខេមំ ឯតំ សរណមុត្តមំ

ឯតំ សរណមាគម្ម សព្វទុក្ខា បមុច្ចតីតិ^(១) ។

ឯតំ ឋានំ សរណំ ខេមំ និព្ពយំ, ឯតំ ឋានំ សរណមុត្តមំ,

បុគ្គលោ ឯតំ ឋានំ សរណំ អាគម្មំ យដិម្ហំ សព្វទុក្ខា
សកលស្មា វដ្ឋទុក្ខា បមុច្ចតិ ។

៧. អានន្តត្ថេរស្ស បណ្ណវត្ថុ [១៥៤]

ទុល្លភោ បុរិសាជញ្ញោ ន សោ សព្វត្ថ ជាយតិ
យត្ថ សោ ជាយតិ ធីរោ តំ កុលំ សុខមេធតីតិ^(២) ។

ភោ អានន្ត បុរិសាជញ្ញោ បុរិសរាជានិយោ ទុល្លភោ,
សោ បុរិសាជានិយោ សព្វេសុ កុលេសុ បច្ឆន្តទេសេ វា
និចកុលេ វា ន ជាយតិ, សោ បុរិសាជានិយោ ធីរោ ឧត្តម-
បញ្ញោ សម្មាសម្ពុទ្ធវោ យត្ថ យស្មី សុលេ ជាយតិ, តំ កុលំ

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៦២. ធម្ម. ៦/១៦៩ ។ ២ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៦២. ធម្ម. ៦/១៧២ ។

សុខមេតតិ សុខបុព្វមេវ យោតិ, សុខេន វឌ្ឍតិ សុខមេតតិ
អត្ថោ ។

៨. សម្ពហុលភិក្ខុវត្ថុ [១៥៥]

សុខោ ពុទ្ធានមុប្បាទោ
សុខា សទ្ធម្មទេសនា
សុខា សង្ឃស្ស សាមគ្គី
សមគ្គានំ តបោ សុខោតិ^(១) ។

ពុទ្ធានំ ឧប្បាទោ សុខោ, សទ្ធម្មទេសនា ភគវតោ សុខា,
សុខា សង្ឃស្ស សាមគ្គី សមចិត្តតា ឯកចិត្តតា, សាបិ សុខា,
សង្ឃស្ស សាមគ្គី សុខា សុខបុព្វា, សមគ្គានំ តបោ
សុខោតិ ។ យស្មា ពុទ្ធវចនំ វា ឧគ្គណ្ឌិតុំ ច្នួតង្គានិ វា បរិហរិតុំ
សមណាធម្មំ វា កាតុំ សុខំ តស្មា សមគ្គានំ តបោ សុខោតិ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៤២/៦២. ធម្ម. ៦/១៧៣ ។

៩. កស្សបទសពលស្ស សុវណ្ណចេតិយវត្ត^(១) [១៥៦]

បូជារហេ បូជយតោ	ពុទ្ធេ យទិច សាវកេ
បបញ្ចសមតិកុន្តេ	តិណ្ណសោកបរិទ្ធុវេ
តេ តាទិសេ បូជយតោ	និព្វតេ អកុតោរាយេ
ន សក្កា បុញ្ញំ សង្ខតំ	ឥមេត្តមបិ កេនចិ ^(២) ។

បូជិតុំ អរហា បូជារហា, បូជិតុំ យុត្តាតិ អត្តោ ។
 បូជយតោ អភិវាទនាទិហិ ច ចតុហិ ច បច្ចយេហិ បូជេន្តស្ស,
 ពុទ្ធតិអាទិនា បូជារហេ ទស្សេតិ ។ ពុទ្ធេ សម្មាសម្ពុទ្ធេ ។
 យទិ អថវា ។ តត្ថ បច្ចេកពុទ្ធតិ កចិតំ ហោតិ ។ បបញ្ច-
 សមតិកន្តេ សមតិកុន្តតណ្ហាទិដ្ឋិមានបបញ្ចេ ។ តិណ្ណសោក-
 បរិទ្ធុវេ អតិកុន្តសោកបរិទ្ធុវេ ។ ឥមេ ទ្វេ អតិកុន្តេតិ អត្តោ ។
 តាទិសេ វុត្តគហណវសេន តាទិគុណយុត្តេ ។ និព្វតេ
 រាគាទិនិព្វតិយា ។ នត្ថិ កុតោចិ វវតោ វា អារម្មណតោ វា
 វតេសំ រាយន្តិ អកុតោរាយា ។ តេ អកុតោរាយេ ។ បុញ្ញំ
 គណេតុំ ន សក្កា ។ ឥមេត្តមបិ កេនចិ ឥមំ វត្តកំ ឥមំ

១ ធម្មបទត្ថកេ ឥទំ វត្ត អ ទិស្សេតិ ។ ២ មុឃ្ហ. ធម្ម. ៥២/៦២ ។

១៥. សុខចក្ខុវដ្តនា

១. ញាតកានំ ករមហាច្ចុបសមនវត្ថុ [១៥៧]

សុសុខំ វត ជីវាម វេរិនេសុ អវេរិនោ
វេរិនេសុ មនុស្សេសុ វិហារាម អវេរិនោ ។

ភោ មហារាជ មយំ មនុស្សេសុ វេរិនេសុ អវេរិនោ ជីវាម
វត សុសុខំ សុដ្ឋុ សុខំ, មយំ មនុស្សេសុ វេរិនេសុ បញ្ចហិ
វេរហិ អវេរិនោ វិហារាម សុសុខំ វត ជីវាម ។

សុសុខំ វត ជីវាម អាតុវេសុ អនាតុរា
អាតុវេសុ មនុស្សេសុ វិហារាម អនាតុរា ។

អាតុវេសុ អនាតុរា អាតុវេសុ មនុស្សេសុ វិហារាម
អនាតុរា, មយំ មនុស្សេសុ អាតុវេសុ កិលេសាតុវេសុ
និក្ខិលេសតាយ អនាតុរា សុសុខំ វត សុដ្ឋុ សុខំ វត ជីវាម
មនុស្សេសុ អាតុវេសុ កិលេសាតុវេសុ មយំ អនាតុរា
វិហារាម ។

សុសុខំ វត ជីវាម   ឱស្សកេសុ អនុស្សកា
ឱស្សកេសុ មនុស្សេសុ   វិហារាម អនុស្សកាតិ^(១) ។

មយំ មនុស្សេសុ ឱស្សកេសុ បញ្ចកាមគុណបរិយេសនេសុ
អនុស្សកតាយ បញ្ចកាមគុណបរិយេសនាយ អភាវេន អនុស្សកា
សុសុខំ វត ជីវាម ។ មនុស្សេសុ ឱស្សកេសុ បញ្ចកាមគុណ-
បរិយេសនេសុ មយំ អនុស្សកា វិហារាម ។

២. ហរវត្ត [១៥៨]

សុសុខំ វត ជីវាម   យេសន្នោ នត្តិ កិញ្ចនំ
បិតិភក្ខា ភវិស្សាម   ទេវា អារាស្សរា យថាតិ^(២) ។

កិញ្ចនំ រាគាទិសុ កិញ្ចនេសុ ឯកម្យិ បលិពោធំ យេសំ
អម្ពានំ នត្តិ, មយំ វត ជីវាម សុសុខំ សុដ្ឋុ សុខំ
ជីវាម ។ យថា ទេវា អារាស្សរា បិតា បិតិភក្ខា ហេតុ
បិតិជ្ឈានសុខេន, ឯវំ តថា មយំ បិតិសុខេន ភវិស្សាម ។

១ ឡង្ក. តម្ម. ៥២/៦៧, តម្ម. ៦/១៧៩ ។ ២ ឡង្ក. តម្ម. ៥២/៦៧, តម្ម. ៦/១៧១ ។

៣. កោសលវត្តោ បរាជយត្តុ [១៥៩]

ជយំ វេរំ បសវតិ   ទុក្ខំ សេតិ បរាជិតោ
ឧបសន្តោ សុខំ សេតិ   ហិត្វា ជយបរាជយន្តិ^(១) ។

ភិក្ខុវេ យោ បុគ្គលោ បរំ បុគ្គលំ ជយំ ជយន្តោ ជិនន្តោ
វេរំ បសវតិ បដិលភតិ, សោ បុគ្គលោ ទុក្ខំ សព្វតិរិយាបថេសុ
សេតិ វិហរតិ បរាជិតោ បរេន បរាជិតោ, ឧបសន្តោ អព្ពន្ធវ
ឧបសន្តរាគាទិកិលេសោ ខីណាសវោ ជយញ្ច បរាជយញ្ច ហិត្វា
សុខំ សេតិ វិហរតិ ។

៤. អញ្ញាតកុលទារិកាវត្តុ [១៦០]

នត្តិ រាគសមោ អត្តិ   នត្តិ ទោសសមោ កលិ
នត្តិ ខន្ធសមា ទុក្ខា   នត្តិ សន្តិបរំ សុខន្តិ^(២) ។

យោ អញ្ញោ អត្តិ រាគសមោ រាគេន សមោ នត្តិ, អញ្ញោ
កលិ អបរាតោ ទោសសមោ ទោសេន សមោ នត្តិ, អញ្ញោ

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៦៧, ធម្ម. ៦/១៤២ ។ ២ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៦៧, ធម្ម. ៦/១៤៤ ។

ទុក្ខា ខន្ធសមា ខន្ធហិ សមា នត្ថិ, សន្តិបំ និព្វានតោ ឧត្តរិ
អញ្ញំ សុខំបិ នត្ថិ ។

៥. អញ្ញេតនាឧបាសកវត្ត [១៦១]

ពិយញ្ញា បរមា រោគា
សង្ខារោ បរមា ទុក្ខា
ឯតំ ញ្ញត្វា យថាភូតំ
និព្វានំ បរមំ សុខន្តិ^(១)។

ភិក្ខុវេ អញ្ញោ រោគោ សកី តិកិច្ចិតោ វិនស្សតិ, រោគានំ
សេសានំ ពិយញ្ញា បរមា ឧត្តមា និច្ចកាលំ តិកិច្ចិតញ្ច, សង្ខារោ
បញ្ចក្ខន្ធា ទុក្ខំ អញ្ញស្មា ទុក្ខា បរមា ឧត្តមា, យោ បណ្ឌិតោ
ឯតំ អត្ថំ យថាភូតំ ញ្ញត្វា ជានិព្វា និព្វានំ សច្ចិករោតិ, បរមំ
សុខំ សព្វេសំ សុខានំ បរមំ ឧត្តមំ សុខំ ។

១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/៦៥, ធម្ម. ៦/១៤៨ ។

៦. បសេនទិកោសលវត្ថុ [១៦២]

មិទ្ធិ យថា ហោតិ មហគ្គសោ ច
និទ្ទាយិកា សម្មវិវត្តសាយិ
មហាវរាហោវ និវាបបុដ្ឋោ
បុនប្បុនំ គព្ពមុយេតិ មន្តោតិ^(១) ។

មហារាជ យោ បុរិសោ មហគ្គសោ យថា សព្វស្មី កាលេ
មិទ្ធិ ហោតិ និទ្ទាយិកា សម្មវិវត្តសាយិ មហាវរាហោវ
មហាគជោវ មហាហត្ថិវ និវាបបុដ្ឋោ និវាសនបរិបិទ្ធិតោ, ឯវ
តថា មន្តោ បុគ្គលោ គព្ពំ បដិសន្ធិ បុនប្បុនំ ឧយេតិ គច្ចតិ ។

មនុជស្ស សទា សតិមតោ
មត្តំ ជានតោ លទ្ធភោជនេ
តនុកស្ស ភវន្តិ វេទនា
សណិកំ ជីវតិ អាយុ បាលយន្តិ^(២) ។

អស្ស មនុជស្ស តស្ស ជនស្ស សទា សតិមតោ
សតិមន្តស្ស លទ្ធភោជនេ អត្តនា លទ្ធភោជនស្ស មត្តំ

១ ធម្ម. ៦/១៤០ ។ ២ ធម្ម. ៦/១៤០-១៤១ ។

បមាណំ ជានតោ ជនន្តស្ស វេទនា តនុកា ភវន្តិ ។ អាយុ
បាលយំ ជីវិតំ បាលយន្តោ រក្ខន្តោ សណិកំ ជីវតិ ។

អាណេត្យបរមា លាភា សន្តុដ្ឋិបរមំ ធនំ
វិស្សាសបរមា ញាតិ និព្វានំ បរមំ សុខន្តិ^(១) ។

តោ មហារាជ យស្ស បុគ្គលស្ស អាណេត្យំ អាណេត្យកាវោ,
តស្ស បុគ្គលស្ស លាភោ បរមោ ឧត្តមោ ហោតិ, សន្តុដ្ឋិ
យស្ស បុគ្គលស្ស សន្តុដ្ឋិ, តស្ស បុគ្គលស្ស ធនំ បរមំ ឧត្តមំ,
វិស្សាសា វិស្សាសោ ញាតិបរមា ឧត្តមោ ហោតិ, និព្វានំ
សុខំ បរមំ ឧត្តមំ ហោតិ ។

៧. ឥស្សត្តេរវត្ត [១៦៣]

បរិវេករសំ បិព្វា រសំ ឧបសមស្ស ច
និទ្ធា ហោតិ និប្បបោ ធម្មបិពិរសំ បិវន្តិ^(២) ។

ភិក្ខុវេ យោ ខិណាវោ ភិក្ខុ បរិវេករតោ ឧប្បន្នវេ បិព្វា
បិវិត្វា ឧបសមស្ស ច កិលេសនិព្វានស្ស, សោ ខិណាសវោ

១ ធម្ម. ៦/១៩៣, ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៦៤ ។ ២ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៦៤, ធម្ម. ៦/១៩៥ ។

ភិក្ខុ តេន ឧភយរសបាទេន អព្ពន្ធវេ រាគទរថាទីនំ អភាវេន
និទ្ទរោ ថេវ និប្បាបោ ហោតិ, ធម្មបីតិរសំ នវិវិធកុត្តរ-
ធម្មវសេន ឧប្បន្នំ បីតិរសំ បិវំ បិវន្តោ ។

៨. សក្កវត្ថុ [១៦៤]

បុច្ឆ វាសវំ មំ បញ្ចំ យង្គិញ្ចិ មនសិច្ចសិ
តស្ស តស្សេវ បញ្ចស្ស អហំ អន្តំ ករោមិ តេតិ^(១) ។

ត្ថំ វាសវំ យង្គិញ្ចិ បញ្ចំ មនសិច្ចសិ, តំ បញ្ចំ មំ បុច្ឆ
បុច្ឆាហិ, អហំ តស្ស តស្សេវ បញ្ចស្ស អន្តំ តេ តុយ្ហំ ករោមិ ។

សាហុ ទស្សនមិយានំ សន្និវាសោ សទា សុខោ
អទស្សនេន ពាលានំ និច្ចមេវ សុខិ សិយា^(២) ។

ភិក្ខុវេ ទស្សនំ អិយានំ ទស្សនំ សាហុ សាធុ សុន្តរំ,
ពាលានំ ជនានំ អទស្សនេន សន្និវាសោ អិយេហិ សទា
សុខោ និច្ចំ សុខិ រាវេយ្យ ។

១ ធម្ម. ៦/១៤៨ ។ ២ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៤២/៦៤, ធម្ម. ៦/១៤៨ ។

ពាលសង្កតថារី ហិ ទិយមទ្ធាន សោចតិ
ទុក្ខោ ពាលេហិ សំវាសោ អមិត្តេនេវ សព្វទា^(១) ។

ហិ តស្មា យោ បុគ្គលោ ពាលសង្កតថារី ពាលេន
សហថារី ទិយមទ្ធានំ សោចតិ, យោ សំវាសោ ពាលេន សទ្ធិ
សព្វទា សព្វស្មី កាលេ អមិត្តេន វិយ វវំ ទុក្ខោ ហោតិ ។

ធីរោ ឱ សុខសំវាសោ ញាតិនំ សមាគមោ
តស្មា ហិ

ធីរញ្ច បញ្ញញ្ច ពហុស្សុតញ្ច
ធារយ្ហសីលំ វតវន្តមវិយំ
តំ ពាទិសំ សប្បុរិសំ សុមេតំ
ភជេថ នក្ខត្តបថវំ ចន្ទិមា^(១) ។

ធីរោ សំវាសោ បណ្ឌិតេន សទ្ធិ ឯកដ្ឋានេ វាសោ សុខំ
សុខោ ហោតិ, កថំ ? ញាតិនំ តំវ យថា បិយញាតិនំ
សមាគមោ សុខោ ហោតិ ។ យស្មា ពាលេន សទ្ធិ សំវាសោ
ទុក្ខោ ហោតិ, តស្មា ធីរំ បណ្ឌិតំ បញ្ញញ្ច បញ្ញវន្តំ បុគ្គលំ

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៤២/៦៤, ធម្ម. ៦/១៩៤ ។

អាគមាធិគមសម្បន្តំ ពហុស្សុតញ្ច អរហត្តបាបនសង្ខាតាយ
 ធុរវហនសីលតាយ តោរយ្ហសីលំ បុគ្គលំ, សីលំ វតវន្តមរិយំ
 តំ តាទិសំ សប្បុរិសំ សុមេធំ ភជេថ តុម្ហេ នក្ខត្តបថវ
 ចន្ទិមាតិ ឥវ យថា ចន្ទិមា នក្ខត្តបថអាកាសំ ភជតិ, ឯវំ តថា
 តុម្ហេ អរិយំ កិលេសេហិ អារកំ សីលវតេន ចេវ ធុតវតេន ច
 សីលវតវន្តំ តំ សប្បុរិសំ តាទិសំ តថារូបំ សុមេធំ សោភណបញ្ញំ
 ភជេថ បយិរុបាសេថ ។

សុខវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា ។

បណ្ណវសមោ វគ្គោ ។

១៦. បិយវគ្គវណ្ណនា

១. តយោបព្វជិតវត្ត [១៦៥]

អយោគេ យុញ្ញមត្តានំ យោគស្មិត្ត អយោជយំ
អត្ថំ ហិត្វា បិយគ្គាហិ បិហោតត្តានុយោគិនំ^(១) ។

យោ បុគ្គលោ អត្តានំ អយោគេ អវិរិយេ យុញ្ញំ
យុញ្ញន្តោ, យោ គស្មី វិរិយេ អត្តានំ អយោជយំ អយោជយន្តោ
អត្ថំ អត្តនោ អត្ថំ ហិត្វា, បព្វជិតកាលោ បដ្ឋាយ
អធិសីលាទិសិក្ខាត្ថយំ អត្តា នាម, តំ អត្ថំ ហិត្វា បិយគ្គាហិ
បញ្ចកាមគុណសង្ខាតំ បិយំ គណ្ណន្តោ បិហោតត្តានុយោគិនំ
អត្តានុយោគិនំ បិហោតិ បត្តេតិ ឥច្ឆតិ ។

មា បិយេហិ សមាគញ្ញិ អប្បិយេហិ កុទាចនំ
បិយានំ អទស្សនំ ទុក្ខំ អប្បិយានញ្ច ទស្សនំ^(២) ។

បុគ្គលោ បិយេហិ ជនេហិ សហ មា សមាគញ្ញិ, បុគ្គលោ
កុទាចនំ ឯកស្មី កាលេ អប្បិយេហិ ជនេហិ សហ សមាគញ្ញិ

^១ អដ្ឋក. ធម្ម. ៤២/៦៤. ធម្ម. ៦/២០៤ ។ ^២ អដ្ឋក. ធម្ម. ៤២/៦៤. ធម្ម. ៦/២០៤ ។

មា, យស្មា ការណា អទស្សនំ បិយានំ ជនានំ ទុក្ខំ, តស្មា
អប្បិយានញ ទស្សនំ ទស្សនំ អប្បិយានំ ជនានំ ទុក្ខំ ។

តស្មា បិយំ ន កយិរាថ បិយាបាយោ ហិ បាបកោ
គន្តា តេសំ ន វិជន្តិ យេសំ នត្តិ បិយាបិយន្តិ^(១) ។

តស្មា បុគ្គលោ បិយំ ន កយិរាថ ន ករេយ្យាថ, ហិ
កស្មា វទាមិ, អបាយោ វិប្បយោគោ បិយាបិយេហិ ជនេហិ
បាបកោ លាមកោ, គន្តា តេសំ ជនានំ គន្តា ន វិជ្ជន្តិ ន
បញ្ញាយន្តិ, យេសំ បិយំ នត្តិ, តេសំ អភិជ្ឈកាយគន្តោ
បហិយតិ, យេសំ អប្បិយំ នត្តិ, តេសំ ព្យាបាទកាយគន្តោ
បហិយតិ, តេសុ ទ្វិសុ បហិនេសុ សេសគន្តា បហិនា នាម
ហោន្តិ, តស្មា បិយំ វា អប្បិយំ វា ន កាតព្វំ ។

២.អន្ធាតុកុដ្ឋន្តិកាចន្ត [១៦៦]

ឧរគោវ តថំ ជិន្តំ ហិញ្ចា គច្ឆតិ សន្តន្តំ
ឯវំ សរិរេ និញ្ចេគេ យេតេ កាលកតេ សន្តិ^(២) ។

១ ឧទ្ធត. ធម្ម. ៤២/៦៦, ធម្ម. ៦/២០៥ ។ ២ ១ធម្ម. ៦/២០៦ ។

ឧរគោវ តចំ ជិន្នំ ហិត្វា សន្តនំ ហិត្វា គច្ឆតិ, យេតេ
កាលកតេ សតិ វិជ្ជមានេ សរិវេ និព្ពោគេ ឯវំ ហិត្វា គច្ឆតិ ។

ឧប្បមាណោ ន ជានាតិ
ញាតិនំ បរិទេវិតំ
តស្មា ឯតំ ន សោចាមិ
គតោ សោ តស្ស យា គតិ^(១) ។

បុគ្គលោ កាលកតោ អគ្គិនា ឧប្បមាណោ ន ជានាតិ
ញាតិនំ បរិទេវិតំ ន ជានាតិ, តស្មា ឯតំ សព្វំ ន សោចាមិ,
យា គតិ តស្ស មម បុគ្គស្ស និប្ពត្តិ ហោតិ, ឯវំ តថា សា
មម បុគ្គស្ស គតា ហោតិ ។

បិយតោ ជាយតេ^(២) សោកោ
បិយតោ ជាយតេ ភយំ
បិយតោ វិប្បមុត្តស្ស
នត្តិសោកោ កុតោ ភយំ^(៣) ។

១ ធម្ម. ៦/២០៩ ។ ២ សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ធម្មបទគថាយ ជាតិ សោគភាតិ ទិស្សតិ ។
៣ ធម្ម. ៦/២០៩, ខុទ្ទក. ធម្ម. ៤២/៦៦ ។

សោកោ បិយតោ ជាយតេ ជាយតិ, បិយតោ ភយំ
ជាយតេ ជាយតិ, សោកោ បិយតោ វិប្បមុត្តស្ស បុគ្គលស្ស
នត្ថិ, ភយំ កុតោ កស្មា ហានា អត្ថិ ។

៣. វិសាខាខ្មានសិកានត្ថុ [១៦៧]

យេមតោ ជាយតេ សោកោ យេមតោ ជាយតេ ភយំ
យេមតោ វិប្បមុត្តស្ស នត្ថិ សោកោ កុតោ ភយំ^(១)។

សោកោ យេមតោ យេមស្មា បុត្តតីតាទិសុ យេមមេវ
និស្សរាយ ជាយតេ, យេមតោ ជាយតេ ភយំ, យេមតោ
វិប្បមុត្តស្ស បុគ្គលស្ស សោកោ នត្ថិ, ភយំ កុតោ ។

៤. លិច្ឆវិវត្តត្ថុ [១៦៨]

រតិយា ជាយតេ^(២) សោកោ រតិយា ជាយតេ^(២) ភយំ
រតិយា វិប្បមុត្តស្ស នត្ថិ សោកោ កុតោ ភយំ^(៣) ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៦៦. ធម្ម. ៦/២១១ ។ ២ សុត្តន្តបិដកេ ឧប្បកនិកាយសៀ ធម្មបទតថាប ជយតីតិ
ទិស្សតិ ។ ៣ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៦៦. ធម្ម. ៦/២១១ ។

សោកោ រតិយា បញ្ចកាមគុណរតិយា ជាយតេ, ភយំ
រតិយា ជាយតេ, សោកោ នត្តិ រតិយា វិប្បមុត្តស្ស បុគ្គលស្ស,
កុតោ ហានា ភយំ ។

៥. អនិត្តិគន្ធកុមារវត្ថុ [១៦៩]

កាមតោ ជាយតេ^(១) សោកោ

កាមតោ ជាយតេ^(២) ភយំ

កាមតោ វិប្បមុត្តស្ស

នត្តិ សោកោ កុតោ ភយំ^(៣)។

សោកោ កាមតោ វត្ថុកាមកិលេសកាមតោ ជាយតេ, ភយំ
កាមតោ ជាយតេ, សោកោ កាមតោ វិប្បមុត្តស្ស បុគ្គលស្ស
នត្តិ, កុតោ ហានា ភយំ ។

១ សុតន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ធម្មបទដាតាយ ជាយតិទិ ទិស្សទិ ។

២ សុតន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ធម្មបទដាតាយ ជាយតិទិ ទិស្សទិ ។

៣ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៦/៦៦, ធម្ម. ៦/២១៤ ។

៦. អញ្ញាតវត្តាហ្មធានត្តុ [១៧០]

តណ្ហាយ ជាយតេ^(១)សោកោ

តណ្ហាយ^(២) ជាយតេ ភយំ

តណ្ហាយ វិប្បមុត្តស្ស

នត្ថិ សោកោ កុតោ ភយំ^(៣)។

ហេ ព្រាហ្មណ សោកោ តណ្ហាយ ធម្មាទិកតណ្ហាយ ឯតំ
តណ្ហំ និស្សាយ ជាយតេ ឧប្បជ្ជតិ, តណ្ហាយ ជាយតេ ភយំ
ភយំ តណ្ហាយ ជាយតេ, តណ្ហាយ វិប្បមុត្តស្ស នត្ថិ
សោកោ កុតោ ភយំ សោកោ តណ្ហាយ វិប្បមុត្តស្ស
បុគ្គលស្ស នត្ថិ, ភយំ កុតោ យតោ វោនា ។

១ សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ធម្ម.បទគាតាយ ជាយតិទិ ទិស្សតិ ៥២/៦៦, ធម្ម. ៦/២២១ ។

២ សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ធម្ម.បទគាតាយ ជាយតិទិ ទិស្សតិ ៥២/៦៦, ធម្ម. ៦/២២១ ។

៣ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៦៦, ធម្ម. ៦/២២១ ។

៧. បណ្ឌិតនារកវត្ត [១៧១]

សីលទស្សនសម្បន្ន   ធម្មជ្ឈំ សច្ចវាទិនំ
អត្តនោ កម្មកុញ្ញានំ   តំ ជនោ កុរុតេ បិយន្តិ^(១) ។

ជនោ លោកិយមហាជនោ សីលទស្សនសម្បន្នំ ចតុបារិ-
សុទ្ធិសីលេន ចេវ មគ្គផលសម្បយុត្តេន ច សម្មាទស្សនាន
សម្បន្នំ យំ បុគ្គលំ, ធម្មជ្ឈំ នវិធិ លោកុត្តរធម្មេ បិតំ,
សច្ចវាទិនំ ចតុន្នំ អរិយសច្ចានំ វាទនសីលំ យំ បុគ្គលំ យស្ស
បុគ្គលស្ស, អត្តនោ កម្មកុញ្ញានំ អត្តនោ កម្មំ នាម តិស្សោ
សិក្ខា, តា បូរយមានំ បុគ្គលំ តស្ស ឯវរូបស្ស ជនោ
លោកិយមហាជនោ បិយំ កុរុតេ ករោតិ ។

៨. អនាគាមិញ្ចេរវត្ត [១៧២]

ឥន្ទជាតោ អនក្ខាតេ   មនសា ច ផុដោ^(២) សិយា
កាមេសុ អប្បដិពទ្ធចិញ្ចោ   ឧទ្ធុសោតោតិ វុច្ឆតិ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៤២/៦៧, ធម្ម. ៦/២២៤ ។ ២ គិដោតិ ឧទ្ធុកនិកាយំ ទិស្សតិ ។

ភិក្ខុវេ វោ ត្ថម្កាតំ ឧបជ្ឈាឃោ ពាទិសោ ឯវុបុោ, វោ
 ត្ថម្កាតំ ឧបជ្ឈាឃោ ឆន្ទជាតោ និព្វានេសុ ឆន្ទជាតោ អនក្ខាតេ
 និព្វានេ, តញ្ជិ អសុកេន កតំ វា និលាទិសុ ឯវុបំ វាតិ
 អវត្តពតាយ អនក្ខាតន្តាម មនសា មនេន ផុដ្ឋោ និព្វនំ បត្តោ
 ហេដ្ឋិមេហិ តិហិ មក្កផលចិត្តេហិ ផុដ្ឋោ ប្បិដោ សិយា
 ភវេយ្យ, កាមេសុ បញ្ចកាមគុណេសុ អប្បដិពទ្ធចិត្តោ ឯវុបុោ
 ភិក្ខុ អវិហេសុ និព្វត្តិក្ខា តតោ បដ្ឋាយ បដិសន្ធិវសេន
 អកនិដ្ឋំ គច្ឆន្តោ 'ឧទ្ធុសោតោ'តិ វុច្ឆតិ វុច្ឆតេ ភគវតា ។

៩. នន្ទិយវត្ថុ [១៧៣]

ចិរយ្យវាសី បុរិសំ ទ្វារតោ សោត្តិមាគតំ
 ញាតិ មិត្តា សុហជ្ជា ច អភិនន្តន្តិ អាគតំ^(១) ។

ញាតិ មិត្តា សុហជ្ជា ច កុលពន្ធវសេន ញាតិ, សន្តិ-
 ដ្ឋាទិភាវេន មិត្តា, សុហទយភាវេន សុហជ្ជា ។ បុរិសំ ចិរយ្យវាសី
 ចិរយ្យវុដ្ឋំ ទ្វារស្មា ឋានតោ សោត្តិមាគតំ វាណិដ្ឋំ វា រាជបុរិសំ

១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៤២/៦៧, ធម្ម ៦/២៣១ ។

វា កត្តា លទ្ធលោភំ និប្បន្នសម្បត្តិ អនុបទ្ធវេន ទូរដ្ឋានតោ អាគតំ
អភិនន្តន្តិ ។

តថេវ កតបុញ្ញម្បិ អស្មា លោកា បរំ គតំ
បុញ្ញានិ បដិគ្គណ្ណនិ បិយំ ញាតីវ អាគតំ^(១) ។

តថេវ តថា ឯវ តេន ការណេន កតបុញ្ញំ បុគ្គលំ អស្មា
លោកា ឥមម្ហា លោកា បរំ គតំ បរលោកំ ទិព្វអាយុំ ទិព្វវណ្ណំ
ទិព្វសុខំ ។ យសំ អធិបតេយ្យំ ទិព្វរូបសទ្ធកន្ធរសតោដ្ឋព្វន្តិ ឥមំ
សទិវិធំ បញ្ញាការំ អាទាយ មាតាបិតុដ្ឋានេ បិតានិ បុញ្ញានិ
អភិនន្តន្តានិ បដិគ្គណ្ណនិ, ឥត លោកេ ញាតីវ យថា ឥត
ញាតិយោ បិយំ ញាតិកំ អាគតំ បដិគ្គណ្ណនិ បច្ចុគ្គមនំ ករោនិ ។

បិយវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋិតិ ។
សោឡសមោ វគ្គោ ។

១ នុត្តរ. ធម្ម. ៥២/៦៧. ធម្ម. ៦/២៣១ ។

១៧. កោធនវគ្គ

១. រោហិតខត្តិយកញ្ញាវគ្គ [១៧៤]

កោតំ ជហោ វិប្បជហោយ្យ មានំ
 សំយោជនំ^(១) សព្វមតិក្កមេយ្យ
 តំ នាមរូបស្និមសជ្ជមានំ
 អភិញ្ញនំ នានុបតន្តិ ទុក្ខាតិ^(២) ។

យោ បុគ្គលោ កោតំ ជហោយ្យ ធម្មេយ្យ មានំ នរិវិចំ
 មានំ វិប្បជហោយ្យ, សំយោជនំ ទសវិចំ សំយោជនំ ។ កាម-
 រាគសំយោជនាទិកំ អតិក្កមេយ្យ, ទុក្ខា តំ បុគ្គលំ នាមរូបស្និ
អសជ្ជមានំ អលគ្គមានំ រាគាទិនំ អរាជន អភិញ្ញនំ និប្បលិពោតំ
 នានុបតន្តិ ។

---

១ សត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ធម្ម.បទដ្ឋកថាម សម្លេងនន្តិ ទិស្សតិ ។

២ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៦៧-៦៩ ។

២. អញ្ញតរតិកុវត្ថុ [១៧៥]

យោ វេ ឧប្បតិពំ កោធំ វចំ ភន្តំវ ធារយេ
 តមហំ សារថី ព្រមិ វស្សិគ្គាហោ ឥតរោ ជនោតិ^(១) ។
 ភោតិ ទេវតេ យថា នាម ឆេកោ សារថី ភន្តំ អតិវេគេន
 ធាវន្តំ វចំ និគ្គណ្ឌិញ្ចា ធារយេ ធារយ្យ យចិច្ចកំ យសេតិ, ឯវំ
 តថា បុគ្គលោ កោធំ ឧប្បតិពំ អត្តនិ ឧប្បន្តំ ធារយេ
 និគ្គណ្ឌិតុំ សក្កោតិ ។ អហំ តំ បុគ្គលំ សារថី ឧត្តមសារថី
 ព្រមិ កថេមិ, ឥតរោ ជនោ រាជឧបរាជាទិនំ ជនានំ វចសារថិ
 វស្សិ គាហោ នាម ហោតិ, ន ឧត្តមសារថី នាម ហោតិ ។

៣. ឧត្តរាឧបាសិការវត្ថុ [១៧៦]

អក្កោធនេ ជិនេ កោធំ អសាធំ សាធុនា ជិនេ
 ជិនេ កទរិយំ ទានេន សច្ចេនាលិកវាទិនន្តិ^(២) ។
 ភោតិ ឧត្តរេ យោ បុគ្គលោ កោធំ បុគ្គលំ អក្កោធនេ
 ជិនេ ជិនេយ្យ, បុគ្គលោ អសាធំ អភទ្ធកំ បុគ្គលំ សាធុនា

---

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៦៨, ធម្ម. ៦/២៤១ ។ ២ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៦៨, ធម្ម. ៦/២៤៧ ។

ភទ្ទកេន ឧបាយេន ជិនេ ជីនេយ្យ, បុគ្គលោ កទរិយំ ថទ្ធមច្ឆរី
 បុគ្គលំ ទានេន អត្តនោ សន្តកស្ស ចាគចិត្តេន ជិនេ ជិនេយ្យ,
 បុគ្គលោ អលិកវាទីនំ បុគ្គលានំ សច្ចេន វចនេន ជិនេ
 ជិនេយ្យ ។

៤. មហាមោក្ខខ្លានត្ថេរស្សបណ្ណវគ្គ [១៧៧]

សច្ចំ ភណេ ន កុជ្ឈេយ្យ ទដ្ឋា អប្បសិ^(១) យាចិតោ
 ឯតេហិ តីហិ ឋានេហិ គន្ធិ ទេវាន សន្តិកេតិ^(២) ។

យោ បុគ្គលោ សច្ចំ វចនំ ភណោ ភរណេយ្យ កថេយ្យ,
 បុគ្គលោ បរស្ស ជនស្ស ន កុជ្ឈេយ្យ, បុគ្គលោ យាចិតោ
 សីលវន្តេហិ យាចិតោ បព្វជិតេហិ យាចិតោ វា អប្បសិ
 ទេយ្យធម្មេ វិជ្ជមានេ អប្បមត្តកំ ទដ្ឋា ទទេយ្យវិសោ បុគ្គលោ
 អប្បមត្តកំ ទេយ្យធម្មំ ទទន្តោ ឯតេហិ តីហិ ឋានេហិ

១ ទដ្ឋា អប្បសិ យាចិតោតិ សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ធម្មបទគាបំ ទិស្សតិ ។

២ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៦៩, ធម្ម. ៦/២៦០ ។

ការណេហិ តិសុ ឯតេសុ ឯកេនាបិ ការណេន ទេវានំ សន្តិកេ
ទេវានំ សមិយេ គច្ឆេ គច្ឆេយ្យ ។

៥. ភិក្ខុហិ បុដ្ឋប្បញ្ញវត្ថុ [១៧៨]

យស្មី មនោ និវិសតិ មិត្តញ្ញាបិ បសិទតិ
អទិដ្ឋបុព្វកេ បោសេ កាមំ តស្មិបិ វិស្សសេ^(១) ។

មនោ យស្មី បុគ្គលេ និវិសតិ មិត្តញ្ញាបិ តស្មី បុគ្គលេ
បសិទតិ, បុគ្គលោ បោសេ បុគ្គលេ អទិដ្ឋបុព្វកេ តស្មី បោសេ
បុគ្គលេ កាមំ តស្មិបិ វិស្សសេ វិស្សាសំ ករេយ្យ ។

បុព្វេ វ សន្តិវាសេន បច្ចុប្បន្នហិតេន វា
ឯវន្តំ ជាយតេ យេមំ ឧប្បុលំវ យថោទកេ^(២) ។

តវ យថា ឧប្បុលំ ឧទកេ ឋានេ ជាយតេ, ឯវ តថា
យេមំ តំ យេមំ បុព្វេវ សន្តិវាសេន បច្ចុប្បន្នហិតេន វា អថ
ជាយតេ ។

១ ធម្ម. ៦/២៦៤ ។ ២ ធម្ម. ៦/២៦៤ ។

អប្បំ វត ជីវិតំ ឥទំ
 ឱវំ វស្សសតាបិ មិយតិ
 យោ ទេបិ អាតិច្ច ជីវតិ
 អថខោ សោ ជរសាបិ មិយតីតិ^(១) ។

ឥទំបិ ជីវិតំ វត អប្បំ, សោ បុរិសោ ទេបិ និច្ចំ ជីវតិ, ឱវំ
 វស្សសតាបិ មិយតិ, អថខោ សោ បុរិសោ ជរសោ ជរាយ
 មិយតិ ។

អហីសកា យេ មុនយោ និច្ចំ កាយេន សំវុតា
 តេ យន្តិ អច្ចុតំ ឋានំ យត្ថ គន្ធា ន សោចរតិ^(២)។

ភិក្ខុវេ មុនយោ សត្ត អសេខមុនយោ កាយេ អហីសា និច្ចំ
 កាយេន សំវុតា តិហិ ទ្វាណហិ សំវុតា, តេ សត្ត
 អសេខមុនយោ អច្ចុតំ ឋានេ យំ ឋានំ អច្ចុតំ សស្សតំ
 យន្តិ គច្ឆន្តិ, យេ ជនា តេ ជនា គន្ធា ន សោចរ
 ន សោចន្តិ ។

១ ធម្ម. ៦/២៦៤ ។ ២ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៦៨, ធម្ម. ៦/២៦៤ ។

៦. បុណ្ណទាសវត្ថុ [១៧៩]

សទា ជាគរមានានំ	អហោរត្តានុសិក្ខិនំ
និព្វានំ អធិមុត្តានំ	អត្ថំ គច្ឆន្តិ អាសវាតិ ^(១) ។

ភោ បុណ្ណ យេសំ បុគ្គលានំ សទា ជាគរមានានំ
 អហោរត្តានុសិក្ខិនំ ទិវា ច រត្តិញ តិស្សោ សិក្ខា សិក្ខមានានំ
 និព្វានំ អធិមុត្តានំ និព្វានជ្ឈាសយានំ អដ្ឋំ វិនាសំ គច្ឆន្តិ,
 តេសំ ឯវុប្បានំ បុគ្គលានំ អាសវា វិនាសំ គច្ឆន្តិ ។

ភុត្វា តិណបរិយាសំ	ភុត្វា អាចាមកុណ្ណកំ
ឯតន្តេ ភោជនំ អាសិ	កស្មាទានិ ន ភុញ្ញសីតិ ^(២) ។

តិណបរិយាសំ ភុត្វា អាចាមកុណ្ណកំ ភុត្វា, ឯតំ តវ
 ភោជនំ អាសិ, ត្ថំ ឥទានិ ឯវំ ភោជនំ ន ភុញ្ញសិ កស្មា ?

យត្ថ បោសំ ន ជានន្តិ	ជាតិយា វិនយេន វា
ពហុ តត្ថ មហាព្រហ្មេ	អបិ អាចាមកុណ្ណកំ ^(៣) ។

---

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៦៤. ធម្ម. ៦/២៧០ ។ ២ ធម្ម. ៦/២៧១ ។ ៣ ធម្ម. ៦/២៧១ ។

មហាព្រហ្ម ជនា បោសំ មំ យត្ត យស្មី កុលេ ជាតិយា
 វិនយេន វិសេសេន ន ជានន្តិ, តត្ថ តស្មី កុលេ ពហំ អហំ
 អបិ អាចាមកុណ្ណកំ ភុញ្ញាមិ ។

ត្វញ្ច ខោ មំ បិជានាសិ យាទិសាយំ ហយុត្តមោ
 ជានន្តោ ជានមាគម្ម ន តេ ទក្ខាមិ កុណ្ណកំ^(១) ។

ត្វញ្ច ខោ មំ វិជានាសិ សោ អយំ ហយោ ឧត្តមោ,
 តំ តំ ជានន្តោ ជានំ អាគម្ម អាគន្ធា អហំ តេ តវ កុណ្ណកំ
 ន ទក្ខាមិ ។

៧. អតុលខ្មធាសកវត្ត [១៨០]

បោសាយេតំ អតុលំ	នេតំ អជ្ជតនាមិវ
និទ្ធី គុណ្ណិមាសិនំ	និទ្ធី ពហុភាណិនំ
មិច្ឆាណិចិ និទ្ធី	នត្ថិ លោកេ អនិទ្ធីតោ ^(២) ។

១ ធម្ម. ៦/២៧១ ។ ២ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៦៤, ធម្ម. ៦/២៧៤ ។

តំ ឧបាសកំ អាណបតិ ភគវា អតុល, បោរាណំ
 បោរាណកជនានំ ឯតំ និន្ទនំ វា បសំសនំ វា, នេតំ និន្ទនំ វា
 បសំសនំ វា អជ្ជតនាមិវ អតុនា វិយ ឧប្បន្នំ ន ហោតិ, ជនា
 តុណ្ណិមាសិនំ បុគ្គលំ និន្ទន្តិ គរហន្តិ ។ ជនា ពហុភាណិនំ
 ពហុភាណិសីលំ បុគ្គលំ និន្ទន្តិ ។ ជនា មិត្តភាណីបិ បមាណ-
 ភណសីលំ បុគ្គលំ និន្ទន្តិ គរហន្តិ, នត្ថិ លោកេ អនិន្ទិតោ
 បុគ្គលោ លោកេ អនិន្ទិតោ ជនេហិ អនិន្ទិតោ នត្ថិ ។

ន ចាហុ ន ច ភវិស្សតិ ន ចេតរហិ វិជ្ជតិ
 ឯកន្តំ និន្ទិតោ បោសោ ឯកន្តំ វា បសំសិតោ^(១) ។

បោសោ បុរិសោ ឯកន្តំ ឯកន្តេន និន្ទិតោ ជនេហិ និន្ទិតោ
 ឯតរហិ ឥមស្មី បច្ចុប្បន្នេ ន ច វិជ្ជតិ ន បញ្ញាយតិ, អតីតេ
 ន ច អហុ ន អហោសិ, អនាមតោ ន ច ភវិស្សតិ, ឯកន្តំ
 វា បសំសិតោ បុគ្គលោ ឯកន្តំ ឯកំសេន វា បសំសិតោ
 ជនេហិ បសំសិតោ អហោសិ ។

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២៦៩. ធម្ម. ៦២៧៥ ។

យញ្ញេ វិញ្ញូ បសំសន្តិ	អនុវិច្ឆ សុវេ សុវេ
អច្ឆិទ្ធវត្ថិ មេតាវិ	បញ្ញាសីលសមាហិតំ
និក្ខំ ជម្ពោនុទស្សេវ	កោ តំ និន្ទិតុមរហតិ
ទេវាបិ នំ បសំសន្តិ	ព្រហ្មនាបិ បសំសិតោ ។

យំ និន្ទិតុការណំ វា បសំសការណំ វា វិញ្ញូ បណ្ឌិតា សុវេ
 សុវេ ទិវសេ ទិវសេ អច្ឆិទ្ធវត្ថិ អច្ឆិទ្ធាយ វា សិក្ខាយ
 អច្ឆិទ្ធាយ វា ជីវិតវុត្តិយា សមន្មាគតត្តា អច្ឆិទ្ធវត្ថិ មេតាវិ
 អនុវិច្ឆ អនុវិចាណត្វា ជានិត្វា និន្ទាការណំ បសំសការណំ វា
 ជានិត្វា ចេ បសំសន្តិ បញ្ញាសីលសមាហិតំ លោកិយលោកុត្តរ-
 បញ្ញាយ ចេវ ចតុប្បាវិសុទ្ធិសីលេន ច សមន្មាគតត្តា បញ្ញាសីល-
 សមាហិតំ បសំសន្តិ, សុវណ្ណទោសវិហិតំ ជម្ពោនុទស្សេវ នេក្ខំ
 ជម្ពូនុទនិក្ខំ វិយ កោ តំ និន្ទិតុមរហតិ តំ ឯវរូបំ បុគ្គលំ
 និន្ទិតុំ អរហតិ យុត្តរុបោ ភវតិ, ទេវាបិ បណ្ឌិតមនុស្សាបិ នំ
 បុគ្គលំ បសំសន្តិ ថោមេន្តិ, សោ បុរិសោ ន កេវលមេវ
 ទេវមនុស្សេហិ បសំសិតោ ព្រហ្មនាបិ ទសសហស្សចក្កវាសេ
 មហាព្រហ្មេហិ បសំសិតោ ហោតិ ។

៨. ឆត្វិគ្គិយភិក្ខុវត្ថុ [១៨១]

កាយប្បកោបំ រក្ខេយ្យ
 កាយេន សំវុតោ សិយា
 កាយទុច្ឆរិតំ ហិត្វា
 កាយេន សុចរិតំ ចរេ^(១) ។

អានន្ត យោ ភិក្ខុ កាយប្បកោបំ តិរិចំ កាយទុច្ឆរិតំ
 រក្ខេយ្យ, សោ ភិក្ខុ កាយេន កាយទ្វារេន សំវុតោ បិទហិត-
 កាយទ្វារោ សិយា ភវេយ្យ, យស្មា សោ ភិក្ខុ កាយទុច្ឆរិតំ
 ហិត្វា កាយសុចរិតំ ចរេន្តោ ឧភយម្បេតំ ករោតិ, តស្មា
 កាយទុច្ឆរិតំ ហិត្វា កាយេន សុចរិតំ ចរេ សុចរិតំ កម្មំ
 កាយេន កាយទ្វារេន ចរេ ចរេយ្យ ។

វចិបកោបំ រក្ខេយ្យ	វាចាយ សំវុតោ សិយា
វចិទុច្ឆរិតំ ហិត្វា	វាចាយ សុចរិតំ ចរេ ^(២) ។

---

១ បុប្ផក. ឆម្ម. ៥២/៧០, ឆម្ម. ៦/២៧៧ ។ ២ បុប្ផក. ឆម្ម. ៥២/៧០, ឆម្ម. ៦/២៧៧ ។

យោ ភិក្ខុ វិទិបកាយំ ចតុទ្ធិតំ វចិទុច្ឆរិតំ រក្ខេយ្យ, សោ
 ភិក្ខុ វាចាយ សំវុតោ បិទហិតវចិទ្វារោ សិយា ភវេយ្យ, សោ
 ភិក្ខុ យស្មា វចិទុច្ឆរិតំ ចតុទ្ធិតំ ហិត្វា តស្មា វាចាយ សុចរិតំ
 ចរេ ធម្មេយ្យ ។

មនោបកោបំ រក្ខេយ្យ   មនសា សំវុតោ សិយា
 មនោទុច្ឆរិតំ ហិត្វា   មនសា សុចរិតំ ចរេ^(១) ។

យោ ភិក្ខុ មនោបកោបំ ធីរិតំ មនោទុច្ឆរិតំ រក្ខេយ្យ, សោ
 ភិក្ខុ មនសា មនេន សំវុតោ បិទហិតមនោទ្វារោ សិយា សោ
 ភិក្ខុ មនោទុច្ឆរិតំ ធីរិតំ មនោទុច្ឆរិតំ ហិត្វា សុចរិតំ កម្មំ
 មនសា ចរេ ធម្មេយ្យ ។

កាយេន សំវុតោ ធិរា   អថោ វាចាយ សំវុតោ
 មនសា សំវុតោ ធិរា   តេ វេ សុបរិសំវុតោ^(២) ។

យេ ធិរា បណ្ឌិតា កាយេន កាយទ្វារេន សំវុតោ
 បិទហិតទ្វារា, អថោ កិមញ្ញំ វាចាយ សំវុតោ និទហិតវចិទ្វារា,

១ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៧០, ធម្ម. ៦/២៧៨ ។ ២ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៧០, ធម្ម. ៦/២៧៨ ។

តេ ធិរា បណ្ឌិតា មនសា សំវុតា បិទហិតមនោទ្វារា
 សុបរិសំវុតា សុរក្ខិតា សុគោបិតា សុបិទហិតទ្វារា យោន្តិ ។
 កោធរ្បវត្តវណ្ណនា និដ្ឋិតា ។
 សត្តវសមោ វគ្គោ ។

១៨. មលវគ្គវណ្ណនា

១. គោយាតកបុត្តវត្ថុ [១៨២]

បណ្ឌុបណសោវទានិសិ
 យមបុរិសាបិ ច តេ ឧបដ្ឋិតា
 ឧយ្យោគមុខេ បិតដ្ឋសិ
 បាថេយ្យំបិ ច តេ ន វិជ្ជតិ^(១) ។

ឧបាសក ភ្នំ ឥទានិ បណ្ឌុបណសោវ និដ្ឋិតា ភូមិយំ
 បតនបណ្ឌុបណសោ វិយ អសិ អហោសិ យមបុរិសា
 យមទូតា, អបិច តេ តុយ្យំ ឧបដ្ឋិតា មច្ច, ឧយ្យោគមុខេ

---

១ ឧប្បក. តម្ម. ៥២៧០, តម្ម. ៧៤ ។

បរិហានិមុខេ អវុឌ្ឍិមុខេ បតិដ្ឋសិ, បាថេយ្យំ ធម្មិកស្ស
 តណ្ហោទិបាថេយ្យំ វិយ, អបិច កុសលបាថេយ្យំ យេ ធម្ម
 បណ្ណោកំ ធម្មន្តស្ស ន វិជ្ជតិ ន បញ្ញាយតិ នត្ថិតិ ។

សោ ករោហិ ទីបមត្តនោ
 ខិប្បំ វាយម បណ្ឌិតោ ភវ
 និទ្ធន្តមលោ អនង្គណោ
 ទិព្វំ អរិយភូមិមេហិសិ^(១) ។

សោ ព្វំ សមុទ្ទេ នាវាយ ភិន្នាយ ទីបសង្វាតំ បតិដ្ឋំ វិយ
 អត្តនោ កុសលបតិដ្ឋំ ករោហិ, ខិប្បំ វាយម សិយំ វិយំ
 អារព្ព, បណ្ឌិតោ ភវ ភវាហិ, ព្វំ ភគាទីនំ មលានំ និហដតាយ
 និទ្ធន្តមលោ អនង្គណាភាវេន អនង្គណោ និក្កិលេសោ ហត្ថា
 ទិព្វំ អរិយភូមី បញ្ជាវិធំ សុទ្ធាវាសភូមី ឯហិសិ បាបុណិស្សសិ ។

ឧបនីតវយោ វទានិសិ
 សម្បយាតោសិ យមស្ស សន្តិកំ

១ ឧទ្ធព. ធម្ម. ៥២/៧១, ធម្ម. ៧/៥-៦ ។

វាសោបិ ច តេ នត្ថិ អន្តរា

បាថេយម្បិ ច តេ ន វិជ្ជតិ^(១) ។

ឧបាសក ត្មំ ឧប និបាតមត្តំ នីតវយោ គតវយោ
អតិក្កន្តវយោ អសិ, ត្មំ ឥទានិ តយោ វយេ អតិក្កមិត្តា
មរណមុខេ បិតោ, សម្មយាតោសិ យមស្ស សន្តិកំ ត្មំ
យមស្ស សន្តិកំ យាតោ គត្តនោ អសិ ភវសិ, វាសោ តេ
តវ វាសោ អន្តរា តិណ្ណំ ជាតិនំ អន្តរាមគ្គេ នត្ថិ អបិ បាថេយ្យំ
កុសលំ តេ តវ បរលោកំ គត្តន្តស្ស ន វិជ្ជតិ ន បញ្ញាយតិ ។

សោ ករោហិ ទីបមត្តនោ

ខិប្បំ វាយម បណ្ឌិតោ ភវ

និទ្ធន្តមលោ អនង្គណោ

ន បុន ជាតិជំ ឧបេហិសីតិ^(២) ។

សោ ត្មំ ទីបំ អត្តនោ បតិដ្ឋំ ករោហិ, ខិប្បំ សិយំ
វាយយ វិយំ អារព្ព, បណ្ឌិតោ ត្មំ ភវ ភវាហិ, ត្មំ និទ្ធន្តមលោ

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៧១, ធម្ម. ៧/៧-៩ ។ ២ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៧១, ធម្ម. ៧/៩ ។

រាគាទិនំ មណានំ និហដតាយ ធិន្ទន្តមលោ អនង្គណោ
និក្ខិលេសោ បុន ជាតិជំ ឧបេហិសី ឧបគមិស្សសិ ន ។

២. អន្តរាប្បាហ្មណវត្ថុ [១៨៣]

អនុបុព្វេន មេធាវី ថោកំ ថោកំ ខណោ ខណោ
កម្មាណោ រជតស្សេវ និទ្ធមេ មលមត្តនោតិ^(១) ។

ភិក្ខុវេ អនុបុព្វេន អនុបដិបាដិយា ឯវំ តថា មេធាវី បណ្ឌិតោ
ខណោ ខណោ ឱកាសេ ឱកាសេ ថោកំ ថោកំ កុសលំ
កណាតោ, កម្មាណោ រជតស្សេវ យថា សុវណ្ណកាណោ ឯកវាមេវ
សុវណ្ណំ តាយេត្វា កោដ្ឋេត្វា មលំ រជតស្សេវ មលំ និហវិត្វា
បិលន្ននិកតី កាតុំ ន សក្កោតិ, បុនប្បុនំ តាយេន្តោ បន
កោដ្ឋេន្តោ មលំ និហវតិ, តតោ អនេកវិចំ បិលន្ននិកតី កណាតិ,
ឯវមេវ បុនប្បុនំ កុសលំ កណាតោ បណ្ឌិតោ អត្តនោ រាគាទិមលំ
និទ្ធមេយ្យ ។

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៧១, ធម្ម. ៧/១២ ។

៣. តិស្សត្ថេវគ្គ [១៨៤]

អយសាវំ មលំ សម្មជ្ឈាយ
តទ្ធជ្ឈាយ តមេវ ខាទតិ
ឯវំ អតិកោសចារិនំ
សានិ កម្មានិ នយន្តិ ទុគ្គតិន្តិ^(១) ។

ភិក្ខុវេ មលំ អយសាវំ អយតោ សម្មជ្ឈាយ សម្មជ្ឈហិត្វា
តទ្ធជ្ឈាយ តតោ ខុជ្ឈហិត្វា តមេវ តំ ឯវំ អយំ ខាទតិ យថា
សំ មលំ អយតោ សម្មជ្ឈិតំ តមេវ តំ ឯវំ អយំ ខាទតិ ឯវំ
តថា ចតុប្បច្ចយេ អប្បច្ចវេក្ខិត្វា បរិភុណ្ណន្តំ អតិកោសចារិនំ បុគ្គលំ
សានិ កម្មានិ អត្តនិ ខុជ្ឈិតត្តា អត្តនោ សន្តកានេវ តានិ កម្មានិ
ទុគ្គតី នយន្តិ នេន្តិ ។

៤. លោក្ខណៈយិក្ខោវគ្គ [១៨៥]

ចតុប្បទោ អហំ សម្ម ត្វម្បិ សម្ម ចតុប្បទោ
ឯហិ សីហ និវត្តស្សុ កិន្ទុ ភិកោ បណាយសិ^(២) ។

១ បុព្វក. ធម្ម. ៥២/៧២, ធម្ម. ៧/១៦ ។ ២ ធម្ម. ៧/២០ ។

សម្ម អហំ ចតុប្បទោ, សម្ម អបិ ត្ថំ ចតុប្បទោ, ឯហិ
សីហ និវត្តស្ស, សីហ ត្ថំ ឯហិ និវត្តស្ស, កិន្ទ ភីតោ
បលាយសិ ត្ថំ ភីតោ បលាយសិ កិន្ទ, បុច្ឆាមិ ។

អសុចិ បូតិលោមោសិ ទុគ្គន្នោ វាយសិ សុករ
សចេ យុជ្ឈិតុកាមោសិ ជយំ សម្ម ទទាមិ តេ^(១) ។

ត្ថំ អសុចិ បូតិលោមោ អសិ ភវសិ, ទុគ្គន្នោ វាយសិ
សុករ សុករ ទុគ្គន្នោ វាយសិ, សចេ យុជ្ឈិតុកាមោសិ ត្ថំ
មយា សទ្ធិ សចេ យុជ្ឈិតុកាមោ អសិ ភវសិ ។ សម្ម អហំ
ជយំ តេ តុយ្ហំ តវ ទទាមិ ។

អសជ្ឈាយមលា មន្តា អនុដ្ឋានមលា យវា
មលំ វណ្ណស្ស កោសជ្ឈំ បរាទោ រក្ខតោ មលន្តិ^(២) ។

មន្តា អសជ្ឈាយមលា វិមជ្ឈា, យា កាចិ យវិយន្តិ វា សិប្បំ
វា យស្មា អសជ្ឈាយន្តស្ស អននុយុញ្ញន្តស្ស វិនស្សតិ វា និវន្តំ
វា ន ឧបជ្ឈាតិ, តស្មា “អសជ្ឈាយមលា មន្តា”តិ វុត្តំ, យស្មា

១ ធម្ម. ៧/២០ ។ ២ ឧទ្ទ. ៣៥. ៤២/៧២, ធម្ម. ៧/២១ ។

អនុដ្ឋានមលា យរា យរាវាសំ វសន្តស្ស ឧដ្ឋាយដ្ឋាយ
ជិណ្ណបដិសង្ខរណាទិនិ អករោន្តស្ស យំ នាម វិនស្សតិ, តស្មា
“អនុដ្ឋានមលា យរា”តិ វុត្តំ ។

មលំ វណ្ណស្ស កោសជ្ជំ វណ្ណស្ស សរិរវណ្ណស្ស មលំ
យស្មា គិហិស្ស វា បព្វជិតស្ស វា កោសជ្ជវសេន សរិរប-
ដិជគ្គនំ វា បរិក្ខារបដិជគ្គនំ វា អករោន្តស្ស កាយោ ទុព្វណ្ណោ
ហោតិ, តស្មា មលំ វណ្ណស្ស កោសជ្ជនិ វុត្តំ ។ យស្មា គារោ
រក្ខន្តស្ស បុគ្គលស្ស បមាទវសេន និទ្ទាយន្តស្ស វា កិឡន្តស្ស វា
គារោ អតិក្កបក្ខននាទិនា វា ពាលមិតចោរាទិឧបទ្ធកេន វា បរេសំ
សាលិក្ខេត្តាទិនិ ធម្មតិក្ខេ ខាទនវសេន វា វិនាសំ អាបជ្ជន្តិ,
សយម្បិ ទណ្ណំ វាបរិភាសំ វា បាបុណាតិ, បព្វជិតំ វា បន
ធម្មានិ អរក្ខន្តំ បមាទវសេន កិលេសា ឱតិវិញ សាសនា
ចាវេន្តិ ។ តស្មា បមាទោ រក្ខតោ មលន្តិ វុត្តំ ។

៥. អញ្ញាតកុលបុគ្គវត្ថុ [១៨៦]

យថា នទិ ច បន្ថោ ច បុនាគារំ សភា មបា
 វរំ លោកិត្តិយោ នាម វេញី ពាសំ ន វិជ្ជតីតិ^(១) ។

យថា នទិ ច យថា បន្ថោ ច បុនាគារំ សភា មបា វរំ
 លោកិត្តិយោ នាម យោតិ, វេញី ពាសំ ឥត្តិនំ ន វិជ្ជតិ ន
 បញ្ញាយតិ ។

មលិត្តិយា ទុច្ឆរិតំ មច្ឆេរំ ទទតោ មលំ
 មលា វេ បាបកា ធម្មា អស្មី លោកេ បរម្ហិ ច^(២) ។

ភោ ឧបាសក ទុច្ឆរិតំ អតិចារសង្ខតំ ឥត្តិយា មលំ ។
 មច្ឆេរំ ទានំ ទទតោ ទទន្តស្ស បុគ្គលស្ស មលំ ។ ទទតោតិ
 ទាយកស្ស, យស្ស ហិ ខេត្តកសនកាលេ “ឥមស្មី ខេត្តេ
 សម្បន្នេ សលាករាត្តាទិនិ ទស្សាមី”តិ ចិន្តេន្តស្ស និប្បន្នេ សស្សេ
 មច្ឆេរំ ឧប្បជ្ជិត្វា ចាគចិត្តំ និវាដតិ, សោ មច្ឆេរវសេន ចាគចិត្តេ

១ ធម្ម. ៧/២៣ ។ ២ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៤២/៧២, ធម្ម. ៧/២៤ ។

អវិហារន្តេ មនុស្សសម្បត្តិ ទិព្វសម្បត្តិ និព្វានសម្បត្តិ តិស្សោ
សម្បត្តិយោ ន លភតិ, តេន វុត្តំ មច្ឆេវំ ទទតោ មលន្តិ ។

មលា វេ បាបកា ធម្មា អកុសលា វេ អស្មី លោកេ
បរម្ហិ បរលោកេ មលា សត្តានំ មលា ហោន្តិ ។

តតោ មលា មលតំ អវិជ្ជា បរមំ មលំ
ឯតំ មលំ បហន្ទាន និម្មលា ហោថ ភិក្ខុវោ^(១) ។

តតោ មលា តតោ ហេដ្ឋា វុត្តមលតោ មលតំ
អតិរេកមលំ ហោតិ, អវិជ្ជា បរមំ មលំ អដ្ឋវត្ថុកំ អញ្ញាណមេវ
បរមំ មលំ, ឯតំ មលំ អវិជ្ជាមលំ បហន្ទាន ជហិត្វាន
ភិក្ខុវោ តុម្ហេ និម្មលា ហោថ វវេថ ។

៦. ចូឡសារិកិក្ខុវត្ថុ [១៨៧]

សុដីវំ អហិរិកេន កាកសូរេន ធំសិនា
បក្ខន្តិនា បគព្ពេន សង្កិលិដ្ឋេន ជីវិតំ^(២) ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៧២, ធម្ម. ៧/២៤ ។ ២. ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៧២, ធម្ម. ៧/២៦ ។

ភិក្ខុវេ ជីវិតំ **អរិហិកេន** ធិន្ទហិណេត្តប្បកេន បុគ្គលេន
 កាកសូរេន សូរកាកសទិសេន យាគុអាទិសុ យំ អត្ថិ ជនា តំ
 ទេន្តិ, សោ ភិក្ខុ យាវទត្ថំ ភុណ្ណិត្វា អវសេសំ បត្តេ នាទាយ
 បក្កមតិ, អយំ កាកសូរោ នាម ។ ឯវរូបេន អហិរិកេន សុជីវន្តិ ។
ធំសិនា បរេសំ ជនានំ គុណធំសនសិលេន អសុកត្តេរោ នាម
 អប្បិច្ឆោតិអាទិនិ វទន្តេសុ កី បន មយំបិ អប្បិច្ឆាតិអាទិនា
 វចនេន បរេសំ ជនានំ គុណធំសនតាយ ធំសិនា ។ តថាវូបស្ស
 ហិ វចនំ សុត្វា អយំ ថេរោ អប្បិច្ឆាទិគុណយុត្តោតិ មញ្ញមាណា
 មនុស្សា ទាតព្វំ មញ្ញន្តិ ។ សោ បន តតោ បដ្ឋាយ វិញ្ញប្បិសានំ
 ចិត្តំ អាណាធមតុំ អសក្កោន្តោ គម្លាបិ លាភា បរិហាយតិ ។ ឯវំ
 ធំសិ បុគ្គលោ អត្តនោបិ លាភំ បរស្សបិ លាភំ នាសេតិ ។
បក្ខន្តិនា បក្ខន្តសិលេន បរេសំ កិច្ចានិ អត្តនោ កិច្ចានិ វិយ
 ទស្សេន្តេន ។ បាតោវ ភិក្ខុសុ ចេតិយង្គណាទិសុ វត្ថំ កត្វា
 កម្មដ្ឋានមនសិកាវេន ថោកំ និសិទិត្វា ឧដ្ឋាយ គាមំ បិណ្ណាយ
 បរិសន្តេសុ មុខំ ធារិត្វា បណ្ណកាសាវបារុបនអក្ខិអញ្ញនសិស-
 មក្ខនាទិហិ អត្តារាវំ មណ្ឌេត្វា សម្មជ្ជន្តោ វិយ ទេ តយោ
 សម្មជ្ជនិបហារេ ទត្វា ។ ទ្វារកោដ្ឋកាភិមុខោ ហោតិ ។ មនុស្សា

៧. បព្ពេទ្ធជាសកត្ត [១៨៨]

យោ បាណមតិមាបេតិ មុសាវាទញ្ច ភាសតិ
លោកេ អទិន្នំ អាទិយតិ បរទារញ្ច គច្ឆតិ^(១) ។

យោ បុគ្គលោ បាណំ បរស្ស ជីវិតិន្តិយំ អតិបាតេតិ
ឧបច្ឆិន្តតិ, មុសាវាទំ បរេសំ ជនានំ មុសាវាទំ វចនំ ភាសតិ,
បុគ្គលោ លោកេ អទិន្នំ សាមិកេន អទិន្នំ ធនំ អាទិយតិ, បរទារំ
បរស្ស ទារំ គច្ឆតិ ។

សុរាមេរយបានញ្ច យោ នរោ អនុយុញ្ញតិ
តំធរមេសោ លោកស្មី មូលំ ខនតិ អត្តនោ^(២) ។

យោ នរោ សុរាមេរយបានំ យស្ស កស្សចិ សុរាយ ចេវ
មេរយស្ស ច បានំ អនុយុញ្ញតិ សេវតិ ពហុលិករោតិ ។
ឯសោ ឯវំ ឯវុបោ បុគ្គលោ តំធរ តំមស្មី សោកស្មី សុវំ
បិវន្តោ មូលំ អត្តនោ មូលំ ខនតិ វិនាសេតិ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៧៧, ធម្ម. ៧/៣១ ។ ២ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៧៧, ធម្ម. ៧/៣១ ។

ឯវំ ភោ បុរិស ជានាហិ   'បាបធម្មា អសញ្ញតា'
មា តំ លោភោ អធម្មោ ច   ចិវំ ទុក្ខាយ រន្ធយុន្តិ^(១) ។

ភោ បុរិស តុំ ឯវំ បុប្ផេ ទុស្សីលការកំ បុគ្គលំ ជានាហិ,
អាឈបតិ ឯតេ បាបធម្មា លាមកធម្មា លាមកសភាវា
អសញ្ញតា កាយសញ្ញាអាទិវិហិតា មា តំ លោភោ អធម្មោ
ច តំ តុំ លោភោ អធម្មោ ទោសោ ច, ខុបយម្បិ ហេតំ
អកុសលមូលមេវ មា កវិ ។ ចិវំ ទុក្ខាយ រន្ធយុន្តិ ចិវំ កាលំ
ទុក្ខាយ និរយទុក្ខាទីនំ អត្ថាយ រន្ធយុំ មា យាដេន្តុ មា
មទ្ធគុ ។

៨. ឥស្សទហរភិក្ខុ [១៨៩]

ទទាតិ វេ យថាសទ្ធិំ   យថាបសាទនំ ជនោ
តត្ថ យោ មន្តេតោ ហោតិ   បវេសំ បាទភោជនេ
ន សោ ទិវា វា រត្តិ វា   សមាធិ អធិគច្ឆតិ^(២) ។

១ ខុប្បក. តម្ម. ៥២/៧៧, តម្ម. ៧/៣១-៣២ ។ ២ ខុប្បក. តម្ម. ៥២/៧៧, តម្ម. ៧/៣៦ ។

ជនោ បថាសទ្ធិំ អត្តនោ សទ្ធាន្ទ្រប់ំ ទានំ យថាបសាទនំ
 យថា អត្តនោ បសាទាន្ទ្រប់ំ សមណព្រាហ្មណានំ ទទាតិ ទេតិ,
 តត្ថ តស្មី បរស្ស ទានេ យោ បុគ្គលោ មយោ អប្បំ លទ្ធិំ,
 ល្ងខំ លទ្ធិន្តិ មង្កុការំ អាបជ្ជតិ, សោ ឯវុបោ បុគ្គលោ តត្ថ
 តស្មី បរេសំ ជនានំ បានភោជនេ ទានេ ទិវា វា រត្តិ វា
 សមាធិ ឧបចារប្បនាវសេន មគ្គផលវសេន វា សមាធិ ន
 អធិគច្ឆតិ ។

យស្ស ចេតំ សមុច្ឆិន្តំ មូលយច្ឆំ សមូហតំ
 ស វេ ទិវា វា រត្តិ វា សមាធិ អធិគច្ឆតីតិ^(១) ។

យស្សបិ បុគ្គលស្ស យេនបិ បុគ្គលេន ឯតំ ឯតេសុ
 ហានេសុ មង្កុការំសង្ខាតំ អកុសលំ សមុច្ឆិន្តំ, មូលយច្ឆំ សមូលំ
 យច្ឆំ ឯតំ អកុសលំ កត្វា សមូហតំ យេន អរហត្តមគ្គ-
 ញ្ញាណេន សមូហតំ បុគ្គលេន, សោ បុគ្គលោ ទិវា វា រត្តិ វា
 សមាធិ អធិគច្ឆតិ លភតិ ។

១ ឧទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៧៣, ធម្ម. ៧/៣៦ ។

៩. បក្សខ្មធាសកវត្ថុ [១៩០]

នត្ថិ រាគសមោ អត្ថិ   នត្ថិ ទោសសមោ គហោ
នត្ថិ មោហសមំ ជាលំ   នត្ថិ តណ្ហាសមា នទីតិ^(១) ។

យោ អត្ថិ រាគសមោ រាគគ្គិណ សមោ នត្ថិ, យោ គហោ
យក្ខគហអជរគហកម្មិលគហាទយោ អកស្មិយេវ អត្ថរាវេ គណ្ហិត្តំ
សក្កោតិ ទោសសមោ ទោសេន សមោ គហោ នត្ថិ,
មោហសមំ ជាលំ មោហេន សមំ ជាលំ នត្ថិ, គង្គាទីនំ
បុណ្ណកាលោបិ ឡានកាលោបិ សុក្ខកាលោបិ បញ្ញាយតិ, តណ្ហាយ
ច បុណ្ណកាលោ វា ឡានកាលោ វា សុក្ខកាលោ វា នត្ថិ,
តណ្ហាសមា តណ្ហាយ សមា នទី នត្ថិ ។

១០. មេណ្ឌកសេដ្ឋីវត្ថុ [១៩១]

សុទ្ធស្សំ វជ្ជមញ្ញេសំ   អត្ថនោ បន ទុទ្ធសំ
បណសំ ហិ សោ វជ្ជានិ   ឱបុនាតិ យថា វុសំ
អត្ថនោ បន ឆាទេតិ   កលីវេ កិតវា សហោ^(២) ។

១ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៧៧, ធម្ម. ៧/៤១ ។ ២ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៧៤, ធម្ម. ៧/៤៩ ។

អញ្ជេសំ ជនានំ អណុមត្តំ វជ្ជំ ខលិតំ សុទ្ធស្យំ បុគ្គលេន,
 អត្តនោ បន វជ្ជំ ខលិតំ អតិមហន្តម្បិ បុគ្គលេន ទុទ្ធសំ, សោ
 បុគ្គលោ ហិ បរេសំ ជនានំ វជ្ជានិ ឱបុនាតិ យថា ភុសំ
 ឱបុនន្តោ វិយ បុគ្គលោ ។ ឯវំ តថា សោ បុគ្គលោ អត្តនោ
 វជ្ជំ ខលិតំ គាទេតិ តវំ យថា សហោ សកុណលុទ្ធកោ
 សកុណោ គហេត្វា មាជតុកាមោ កលី អត្តានំ កិតវាយ អត្តការំ
 បដិច្ចាទេតិ ។ បដិច្ចាទេតិ ។

១១. ឧជ្ឈានសញ្ញិត្តេវេត្តុ [១៩២]

បរវជ្ជានុបស្សិស្ស និច្ចំ ឧជ្ឈានសញ្ញិនោ
 អាសវា តស្ស វឌ្ឍន្តិ អាវា សោ អាសវក្ខិយាតិ^(១) ។

អាសវា កិលេសា យស្ស បុគ្គលស្ស បរវជ្ជំ អនុបស្សិស្ស
 ឧជ្ឈានសញ្ញិនោ ឧជ្ឈានសញ្ញិស្ស អាសវា តស្ស បុគ្គលស្ស
 និច្ចំ វឌ្ឍន្តិ ។ តេន ការណេន សោ បុគ្គលោ អរហត្តសង្ខាតា
 អាសវក្ខិយោ អាវា ទូរតោវ ហោតិ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៩២/៧៤, ធម្ម. ៧/៦០ ។

១២. សុត្តន្តបិដក [១៩៣]

អាកាសេវ បទំ នត្ថិ   សមណោ នត្ថិ ពហិរោ
បបញ្ញាភិរតា បជា   និប្បបញ្ញោ តថាគតា^(១) ។

អានន្ត យស្ស បុគ្គលស្ស បទំ អាកាសេ វរំ នត្ថិ,
ពហិរោ មម សាសនតោ ពហិទ្ធា មគ្គផលដោ សមណោ នាម
នត្ថិ, បជា អយំ សត្តលោកសង្ខាតា បជា បបញ្ញាភិរតា
តណ្ហាទិសុ បបញ្ញេសុ អភិរតា ។ និប្បបញ្ញោ ពោធិមូលេយេវ
សព្វបបញ្ញានំ កិលេសានំ សមុច្ឆិន្តត្តា និប្បបញ្ញោ តថាគតា
យោន្តិ ។

អាកាសេវ បទំ នត្ថិ   សមណោ នត្ថិ ពហិរោ
សង្ខារា សស្សតា នត្ថិ   នត្ថិ ពុទ្ធានមិញ្ជិតន្តិ^(២) ។

យស្ស បុគ្គលស្ស បទំ អាកាសេ នត្ថិ, សមណោ ពហិរោ
មម សាសនតោ នត្ថិ, យេ កេមិ សង្ខារា បញ្ចក្ខន្ធា, តេសុ

១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/៧៤, ធម្ម. ៧/៦១ ។ ២ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/៧៤, ធម្ម. ៧/៦២ ។

ឯកោបិ សស្សតា សស្សតោ នាម នត្ថិ ឥញ្ញិតំ
 តណ្ហាមានទិដ្ឋិតញ្ញិតំ ឯកំបិ កិលេសជាតំ ពុទ្ធានំ នត្ថិ ។
 មលវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា ។
 អដ្ឋាវសមោ វគ្គោ ។

១៩. ធម្មដ្ឋវគ្គវណ្ណនា

១. វិនិច្ឆ័យមហាមគ្គវត្ថុ [១៩៤]

ន តេន ហោតិ ធម្មដ្ឋោ យេនត្ថំ សហសា នយេ
 យោ ច អត្ថំ អនត្តញ្ច ឧភោ និច្ឆេយ្យ បណ្ឌិតោ^(១) ។

យោ បុគ្គលោ យេន ការណេន ធម្មដ្ឋោ នាម ន ហោតិ,
 តេន ការណេន អត្ថំ ឱកាសំ វិនិច្ឆិតព្វំ អត្ថំ, សហសា
 សាហសេន នយេ វិនិច្ឆេយ្យ, សោ បុគ្គលោ បណ្ឌិតោ អត្ថំ
 អនត្តញ្ច ឧភោ អត្តានត្ថេ និច្ឆេយ្យ វិចារេយ្យ ។

អសាហសេន ធម្មេន សមេន នយតិ បរេ
 ធម្មស្ស គុត្តោ មេធាវិ ធម្មដ្ឋោតិ បវុច្ឆតីតិ^(២) ។

១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/៧៤, ធម្ម. ៧/៦៤ ។ ២ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/៧៤, ធម្ម. ៧/៦៤ ។

សោ បណ្ឌិតោ មេធាវី ធម្មស្ស គុត្តោ ធម្មេន វក្ខិតោ
 អសាហសេន អមុសាវាទេន ធម្មេន វិនិត្តយធម្មេន ឥន្ទាទិ-
 វសេន សមេន អបរាធាន្តរូបេន នយតី បរេ ជនេ ជយំ វា
 បរាជយំ វា បាបេតិ, សោ ធម្មគុត្តោ ធម្មវក្ខិតោ ធម្មោជបញ្ញាយ
 សមន្នាគតោ វិនិត្តយធម្មេ បិតត្តា ធម្មដ្ឋោតិ បវុច្ឆតិ បវុច្ឆតេ
 ភគវតា ។

២. ឥន្ទគ្គិយវត្ថុ [១៩៥]

ន តេន បណ្ឌិតោ ហោតិ យាវតា ពហុ ភាសតិ
 ខេមី អវេរី អរាយោ បណ្ឌិតោតិ បវុច្ឆតិ^(១) ។

យោ បុគ្គលោ យាវតា យត្តកេន ការណេន សង្ឃ-
 មជ្ឈាទីសុ ឋានេសុ ពហុំ វចនំ ភាសតិ កថេតិ, សោ បុគ្គលោ
 ន តេន ការណេន បណ្ឌិតោ នាម ហោតិ, យោ បុគ្គលោ
 សយំ ខេមី អវេរី បញ្ចន្នំ វេរានំ អភាវេន អវេរី និព្ពយោ, យំ

១ ឥន្ទត. ធម្ម. ៥២/៦៧៥. ធម្ម. ៧/៦៦ ។

វា តំ វា អាគម្ម មហាជនស្ស ភយំ ន ហោតិ, សោ បុគ្គលោ
បណ្ឌិតោ នាម បវុច្ឆតិ បវុច្ឆតេ ភគវតា ។

៣. ឯកុទានត្ថេវត្ថុ [១៩៦]

អធិចេតសោ អប្បមជ្ជតោ
មុនិនោ មោនបថេសុ សិក្ខតោ
សោកា ន ភវន្តិ តាទិនោ
ឧបសន្តស្ស សទា សតីមតោតិ^(១) ។

សោកា យស្ស ភិក្ខុនោ អធិចេតសោ សុដ្ឋ ចិត្តេន
អប្បមជ្ជតោ អប្បមជ្ជន្តស្ស វិធិយា មោនបថេសុ បញ្ញាមគ្គេសុ
មុនិនោ មុនិស្ស បរិយត្តិ សិក្ខតោ សិក្ខន្តស្ស សោកា
តាទិនោ តាទិសស្ស ភិក្ខុនោ សតីមតោ សតិមន្តស្ស
ឧបសន្តស្ស ខិណាសវស្ស ន ភវន្តិ ។

១ ធម្ម. ៧/៦៧-៨ ។

ន ពារ័តា ធម្មធរោ	យារ័តា ពហុ ភាសតិ
យោ ច អប្បំបិ សុត្វាន	ធម្មំ កាយេន បស្សតិ
ស វេ ធម្មធរោ ហោតិ	យោ ធម្មំ នប្បមជ្ឈតីតិ ^(១) ។

យោ បុគ្គលោ យារ័តា យត្តកេន ខុគ្គហណោធាវាចនា-
 ទិការណោន ពហុំ ធម្មំ ភាសតិ ពារ័តា តត្តកេន ការណោន
 បមាណោន ធម្មធរោ នាម ន ហោតិ ។ សោ បុគ្គលោ ធម្មំ
 អប្បំបិ អប្បមត្តកំបិ សុត្វាន កាយេន នាមកាយេន ទុក្ខាទិនិ
 បរិជានត្តោ ធម្មំ ចតុសច្ចធម្មំ បស្សតិ, យោ បុគ្គលោ ធម្មំ
 នប្បមជ្ឈតិ សោ បុគ្គលោ វេ ធម្មធរោ នាម ហោតិ ។

៤. លក្ខណ្ណកតខ្ចិយត្ថេរវត្ថុ [១៩៧]

ន តេន ថេរោ ហោតិ	យេនស្ស បលិតំ សិរោ
បរិបក្កោ វយោ ធស្ស	មោយជិណ្ណោតិ វុច្ចតីតិ ^(២) ។

សិរោ យស្ស ភិក្ខុនោ សិរោ យេន ការណោន បលិតំ
 អស្ស ភវេយ្យ, សោ ភិក្ខុ តេន បលិតសិរេន ថេរោ នាម ន

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៧៤, ធម្ម. ៧/៦៩ ។ ២ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៧៦, ធម្ម. ៧/៧១ ។

ច ហោតិ, តស្ស ភិក្ខុនោ វយោ បរិបក្កោ បរិណតោ វុឌ្ឍិការ៍
បត្តោ ។ សោ ភិក្ខុ អត្តនោ ថេរករណានំ ធម្មានំ អភាវេន
មោយជិណ្ហោតិ វុច្ចតិ វុច្ចតេ ភគវតា ។

យម្ហិ សច្ចញ្ញ ធម្មោ ច អហីសា សញ្ញមោ ទមោ
ស វេ វន្តមលោ ធីរោ តេន ថេរោតិ វុច្ចតិ^(១) ។

យម្ហិ យស្មី បុគ្គលេ អត្ថិ សច្ចញ្ញ ចតុវិធសច្ចំ ញ្ញាណេន
សច្ចិកត្តា ធម្មោ ច នវិវិធសោកុត្តរធម្មោ ច អហីសា សត្តានំ
អហីសភាវេន ចតុព្វិធា អប្បមញ្ញាភាវនា អត្ថិ, សញ្ញមោ ទមោ
សីលញ្ជេវ ឥន្ទ្រិយសំវរោ ច, ស វេ វន្តមលោ ធីរោ សោ
ភិក្ខុ វេ វន្តមលោ មគ្គញ្ញាណេន នីហតមលោ ធីរោ
ធិតិសម្បន្នោ, តេន ថិរភាវករណេន សមន្តាគតត្តា ថេរោតិ វុច្ចតិ
វុច្ចតេ ភគវតា ។

១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/៧៦, ធម្ម. ៧/៧១ ។

៥. សម្មហុលភិក្ខុវត្ថុ [១៩៨]

ន វាក្ករណមត្តេន វណ្ណបោក្ខរតាយ វា
សាធុរុបោ នរោ ហោតិ ឥស្សតិ មច្ឆិ សយោ^(១) ។

យោ នរោ ន វាក្ករណមត្តេន វចិរណមត្តេន លក្ខណ-
សម្បន្នវចនមត្តេន វណ្ណបោក្ខរតាយ សរិវណ្ណសម្បន្នមនាបរាវេន
សោ នរោ ឯត្តកេនេវ ការណេន បរលាភាទីសុ ឥស្សាមនកោ
បញ្ជិធរេន មច្ឆេវេន សមន្មាគតោ សយោ, សោ ឯវ នរោ
សាធុរុបោ សុន្ទរុបោ ន ហោតិ ន ភវតិ ។

យស្ស ចេតំ សម្មចិន្ទំ មូលយច្ចំ សម្មហតំ
ស វន្តទោសោ មេធាវិ សាធុរុបោតិ វុច្ឆតិ^(១) ។

យស្ស ច បុគ្គលស្ស យេន ច បុគ្គលេន ឯតំ
ឥត្តាទិទោសាវាតំ សម្មចិន្ទំ សម្មលកនិទំ មូលយាតំ កត្វា
សម្មហតំ, យស្ស បុគ្គលស្ស យេន បុគ្គលេន, ស វន្តទោសោ

១ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៧៦, ធម្ម. ៧/៧៤ ។ ២ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៧៦, ធម្ម. ៧/៧៤ ។

សោ បុគ្គលោ វន្តទោសោ មគ្គញ្ញាណោន មេធាវី ធម្មោជបញ្ញាយ
សមន្មាគតោ សាធុប្បោតិ វុច្ចតិ វុច្ចតេ ភគវតា ។

៦. ហត្ថកថត្ត [១៩៩]

ន មុណ្ណកេន សមណោ អព្វតោ អលីកំ ភណំ
ឥច្ឆាលោភសមាបន្នោ សមណោ កី ភវិស្សតិ^(១) ។

យោ ភិក្ខុ មុណ្ណកេន សីសមុណ្ណមគ្គេន អព្វតោ
សីលវរោន ច ធុតង្គវតេន ច វិហិតោ, អលីកវចនំ មុសាវាទំ
ភណំ ភណន្តោ សមណោ នាម ន យោតិ, អប្បមគ្គេសុ
អាម្មណេសុ ច ឥច្ឆាយ បត្តេសុ ច លោភេន សមាបន្នោ
សមន្មាគតោ ឯវុប្បោ ភិក្ខុ សមណោ នាម កី ភវិស្សតីតិ ។

យោ ច សមេតិ បាបានិ អណុច្ចលានិ សព្វសោ
សមិតត្តា ហិ បាបានំ 'សមណោ' តិ បវុច្ចតីតិ^(២) ។

១ ខ្យង. ធម្ម. ៤២/៧៦. ធម្ម. ៧/៧៦ ។ ២ ខ្យង. ធម្ម. ៤២/៧៦. ធម្ម. ៧/៧៦ ។

យោ បុគ្គលោ បាបាសី បរិញ្ញានិ វា មហាន្តានិ វា បាបានិ
អណុំ សុខុមំ ថូណានិ សព្វសោ សព្វបកាធន សមេតិ
វុបសមេតិ, សោ បុគ្គលោ តេសំ បាបានំ សមិតត្តា ហិ
សមណោតិ បវុច្ឆតិ វុច្ឆតេ ភគវតា ។

៧. អញ្ញាតវត្តាហ្មឈារត្ត [២០០]

ន តេន ភិក្ខុ សោ ហោតិ យាវតា ភិក្ខុតេ បដ
វិសំ ធម្មំ សមាទាយ ភិក្ខុ ហោតិ ន ពាវតា^(១) ។

យោ បុគ្គលោ យាវតា យត្តកេន បមាណេន ភិក្ខុតេ
ភិក្ខុតិ យាចតិ ចដ ចដយ្យ, សោ បុគ្គលោ តេន ភិក្ខុនមត្តេន
ភិក្ខុ នាម ន ហោតិ ។ វិសំ វិសមំ ធម្មំ វិសគន្ធធម្មំ
កាយកម្មាទិកធម្មំ វា សមាទាយ គហេត្វា ចរន្តោ សោ
បុគ្គលោ ពាវតា គត្តកេន បមាណេន ភិក្ខុ នាម ន ហោតិ ។

^១ ខុម្ពុត. ធម្ម. ៥២/៧៧, ធម្ម. ៧/៧៩ ។

យោឆ បុញ្ញញ្ច បាបញ្ច   វាហេត្វា ព្រហ្មចរិយវា
 សង្ខាយ លោកេ ចរតិ   ស វេ ភិក្ខុតិ វុច្ឆតីតិ^(១) ។

យោ បុគ្គលោ ឥធិ ឥមស្មី សាសនេ ឧភាយម្យេតំ
 បុញ្ញញ្ច បាបញ្ច ព្រហ្មចរិយវា មគ្គព្រហ្មចរិយេន វាហិត្វា បនុទិត្វា
 សង្ខាយ ញ្ញាណេន ជានិត្វា លោកេ ខន្ធទិលោកេ “ឥមេ
 អជ្ឈត្តិកា ខន្ធា, ឥមេ ពហិរា”តិ ឯវំ សទ្ធចេបិ ធម្មេ ជានិត្វា
 ចរតិ, សោ បុគ្គលោ វេ តេន ញ្ញាណេន កិលេសានំ ភិន្នត្វា
 ភិក្ខុ ឥតិ នាម វុច្ឆតិ វុច្ឆតេ ភគវតា ។

៨. ឥត្តិយវត្ថុ [២០១]

ន មោនេន មុនិ ហោតិ   មុទ្ធស្រូបោ អវិទ្ធសុ
 យោ ច តុលំវ បគ្គយ្ហ   វរមាទាយ បណ្ឌិតោតិ^(២) ។

យោ បុគ្គលោ ឥធិ បន តុណ្ណិការំ សន្ធាយ មោនេន មុនិ
 នាម ន ហោតិ ។ កាមំ ហិ មោនេយ្យបដិបទាសង្ខាតេន

១ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៧៧, ធម្ម. ៧/៧៩ ។ ២ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៧៧, ធម្ម. ៧/៧១ ។

យោ បុគ្គលោ មុនាតិ ជានាមិ ទូរោ លោកេ យោ បុគ្គលោ
 លោកេ ឥមស្សី ខន្ធនាទិលោកេ ឌុរោ អត្ថេ មិនន្តោ វិម ឥមេ
 អជ្ឈតិកា ខន្ធនា, ឥមេ ពាហិរា”តិអាទិនា នយេន ឥមេ ឌុរោ
 អត្ថេ មុនាតិ ។ តេន ការណេន មុនីតិ បវុច្ចតិ បវុច្ចតេ
 ភកវតា ។

៩. អរិយពាលិសិកវត្ថុ [២០២]

ន តេន អរិយោ ហោតិ យេន បាណានិ ហីសតិ
 អហីសា សព្វបាណានំ អរិយោតិ បវុច្ចតិ^(១) ។

យោ បុគ្គលោ យេន ការណេន បាណានិ សត្តានំ
 បាណានិ ហីសតិ, សោ បុគ្គលោ តេន ការណេន អរិយោ
 នាម ហោតិ ន, យោ បុគ្គលោ សព្វបាណានំ បាណិអាទិនា
 អហីសនេន មេត្តាទិការវនាយ បតិដ្ឋិតត្តា ហីសនតោ ទូរាវេ
 បិពោ, សោ បុគ្គលោ អរិយោតិ នាម បវុច្ចតិ ។

១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/៧៧, ធម្ម. ៥២/៧៥ ។

១០. សម្ពហុលភិក្ខុវត្ថុ [២០៣]

ន សីលព្វតមត្តេន	ពហុសច្ចេន វា បន
អថវា សមាធិលាភេន	វិត្តសយនេន វា
ផុសាមិ នេក្ខម្មសុខំ	អប្បុច្ឆជ្ជនសេវិតំ
ភិក្ខុ វិស្សាសមាបាទិ	អប្បត្តោ អាសវក្ខយន្តិ ^(១) ។

អហំ សីលព្វតមត្តេន ចតុបារិសុទ្ធិសីលមត្តេន វា ពេរស-
 ធុត្តគុណមត្តេន វា ពហុសច្ចេន វា ពហុស្សុតភាវេន វា តិណ្ណំ
 បិវកានំ ឧបត្ថហិតមត្តេន វា អថវា សមាធិលាភេន អជ្ឈស-
 មាបត្តិលាភេន វា វិត្តសយនេន វា នេក្ខម្មសុខំ អនាតាមិសុខំ
 ផុសាមិ អាយត្តមិទិ អប្បុច្ឆជ្ជនសេវិតំ បុច្ឆជ្ជនេហិ ន សេវិតំ
 អរិយេហិ សេវិតំ អាសវក្ខយសង្ខាតំ អរហត្តំ អប្បត្តោវ ភិក្ខុ
 នាម វិស្សាសំ ន អាបជ្ឈេយ្យ ។

ធម្មដ្ឋវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា ។
 ឯក្ខនវិសតិមោ វត្តោ ។

១ ប្បព. ធម្ម. ៤២/៧៤. ធម្ម. ៧/៤៦ ។

២០. មគ្គវគ្គវណ្ណនា

១. មល្លសតកិក្ខុវត្ថុ [២០៤]

មគ្គានដ្ឋង្គិកោ សេដ្ឋោ សច្ចានំ ចតុរោ បទា
 វិរាគោ សេដ្ឋោ ធម្មានំ ទិបទានញ្ច ចក្ខុមា^(១) ។

អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ មគ្គានំ សព្វេសំ មគ្គានំ ជង្គ្រមគ្គាទយោ
 វា ហោន្តុ ទ្វាសដ្ឋិទិដ្ឋិគតមគ្គា វា, សព្វេសំ មគ្គានំ សេដ្ឋោ
 ឧត្តមោ, សច្ចានំ ចតុរោ បទា សច្ចំ ភណោ ន កុដ្ឋ្យយ្យាតិ
 អាគតំ វចិសច្ចំ វា ហោតុ, សព្វោ ព្រាហ្មណោ សព្វោ ខត្តិយោតិ
 អាទិភេទំ សម្មតិសច្ចំ វា “ឥទមេវ សច្ចំ, មោយមញ្ញន្តិ” ទិដ្ឋសច្ចំ
 វា “ទុក្ខំ អរិយសច្ចន្តិ” អាទិភេទំ បរមត្ថសច្ចំ វា ហោតុ, សព្វេសំ
 ឥមេសំ សច្ចានំ ចតុរោ បទា ចតុសច្ចសង្ខារោ បទា សេដ្ឋា
 នាម, វិរាគោ សេដ្ឋោ ធម្មានំ វិរាគោ និព្វានសង្ខាតោ ធម្មានំ
 សច្ចធម្មានំ សង្ខាតអសង្ខាតានំ សេដ្ឋោ ឧត្តមោ, ទិបទានញ្ច
 ចក្ខុមា សព្វេសម្បិ ទេវមនុស្សាទិភេទានំ ទិបទានំ បញ្ចហិ
 ចក្ខុហិ ចក្ខុមា តថាគតោវ សេដ្ឋោ ហោតិ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៤២/៧៩. ធម្ម. ៧/៩៤ ។

ឯសេវំ មគ្គោ នត្តញ្ញោ	ទស្សនស្ស វិសុទ្ធិយា
ឯតញ្ញិ តុម្ហេ បដិបជ្ជថ	មារស្សេតំ បមោហានំ
ឯតញ្ញិ តុម្ហេ បដិបន្នា	ទុក្ខស្សន្តំ ករិស្សថ ^(១) ។

យោ មគ្គោ “សេដ្ឋោ តិ” មយា វុត្តោ, ឯសោ ឯវ មគ្គោ
 ទស្សនស្ស វិសុទ្ធិយា មគ្គផលស្ស វិសុទ្ធិយា អញ្ញាយ, អញ្ញោ
 មគ្គោ នត្តិ ។ ហិ យស្មា តស្មា តុម្ហេ ឯតំ មគ្គំ មារស្សេ
 នប្បមោហានំ បដិបជ្ជថ, ហិ តុម្ហេ ឯតំ មគ្គំ បដិបន្នា ទុក្ខស្សន្តំ
 សកលស្សាបិ វដ្តទុក្ខស្ស អន្តំ បរិច្ឆេទំ ករិស្សថ ។

អក្កាតោ វោ មយា មគ្គោ	អញ្ញាយ សល្លសត្តនំ
តុម្ហេហិ កិច្ចំ អាតប្បំ	អក្កាតោ តថាគតា
បដិបន្នា បមោក្ខន្តិ	ឈាយិនោ មារពន្ធនាតិ ^(២) ។

មគ្គោ អយំ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ មយា វោ ត្ថម្ហាភំ អក្កាតោ,
 ឥទានិ តុម្ហេហិ អញ្ញាយ ជានិព្វា សល្លសត្តនំ រាគសល្លាទិនំ
 សត្តនំ និម្មទិនំ អញ្ញាហានំ អាតប្បំ កិលេសានំ អាតាបនេន
 អាតប្បំ កិច្ចំ ករណិយំ កត្តព្វំ សម្មប្បធានវិយសង្ខាតំ, តថាគតា

១ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៧៩, ធម្ម. ៧/៩៩ ។ ២ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៧៩, ធម្ម. ៧/៩៩ ។

អដ្ឋង្គិកស្ស មគ្គស្ស អក្ខតានោ ហោន្តិ ។ តស្មា តេហិ
 អក្ខតវសេន យេ ជនា បដិបន្នា តំ អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ ណាយិនោ
 ទិហិ ណានេហិ ណាយិនោ, តេ ជនា តេភូមិកវដ្តសង្ខាតា
 មារពន្ធនា បមោក្ខន្តិ បមុច្ចន្តិ ។

២. អនិច្ចលក្ខណវត្ថុ [២០៥]

សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ យទា បញ្ញាយ បស្សតិ
 អថ និព្វិន្ទតិ ទុក្ខេ ឯស មគ្គោ វិសុទ្ធិយាតិ^(១) ។

យោ អរិយសាវកោ “សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចា”តិ បញ្ញាយ
 វិស្សនា បញ្ញាយ សព្វេ សង្ខារេ យទា យស្មី កាលេ បស្សតិ,
 សោ អរិយសាវកោ អថ តទា និព្វិន្ទតិ និព្វិន្ទន្តោ តមស្មី
 ខន្ធបរិហរណទុក្ខេ វិសុទ្ធិយា វិសុទ្ធកាយ ឯស ឯសោ មគ្គោតិ
 អគ្គោ ។

៣. ទុក្ខលក្ខណវត្ថុ [២០៦]

សព្វេ សង្ខារា ទុក្ខាតិ យទា បញ្ញាយ បស្សតិ
 អថ និព្វិន្ទតិ ទុក្ខេ ឯស មគ្គោ វិសុទ្ធិយាតិ^(២) ។

១ ប្បដក. ធម្ម. ៤២/៧៤, ធម្ម. ៧/៧២ ។ ២ ប្បដក. ធម្ម. ៤២/៧៤, ធម្ម. ៧/៧៣ ។

សព្វេ សង្ខារា ទុក្ខា ឥតិ ហោន្តិ បដិបិទ្យនដ្ឋេន ទុក្ខា,
 យោ អរិយសាវកោ សព្វេ សង្ខារេ យទា នញ្ញាយ បស្សតិ,
 សោ អរិយសាវកោ អថ តទា កាលេ ទុក្ខេ ឥមស្មី ខន្ធបរិហារណេ
 និព្វិន្ទតិ និពិន្នោ វិសុទ្ធិយា វិសុទ្ធតាយ ឯស មគ្គោតិ អត្តោ ។

៤. អនត្តលក្ខណវត្ថុ [២០៧]

សព្វេ ធម្មា អនត្តាតិ យទា បញ្ញាយ បស្សតិ
 អថ និព្វិន្ទតិ ទុក្ខេ ឯស មគ្គោ វិសុទ្ធិយាតិ^(១) ។

បុគ្គលេន សព្វេ ធម្មា បញ្ចក្ខន្ធសង្ខាតា ធម្មា មេ មម
 មា ជីវន្តុ, មា មិយ្យន្តុតិ អត្តនោ វសេ វត្តេតុំ ន សក្កា,
 អវសវត្តនដ្ឋេន អនត្តា សុញ្ញា អស្សាមិកា អនិស្សរាតិ អត្តោ ។
 យោ អរិយសាវកោ សព្វេ ធម្មា សព្វេ បញ្ចក្ខន្ធសង្ខាតា
 អនត្តាតិ តេសុ ធម្មេសុ បញ្ចក្ខន្ធសង្ខាតធម្មេសុ បញ្ញាយ យទា
 បស្សតិ, អថ តទា ទុក្ខេ ឥមញ្ច បញ្ចក្ខន្ធបរិហារណេ និព្វិន្ទតិ

១ ឧទ្ទក. ធម្ម. ៥២,៧៤, ធម្ម. ៧,៤៤ ។

និពិន្ទោ វិសុទ្ធិយា វិសុទ្ធាយ អត្តនោ អវសវត្តនដ្ឋេន ឯស
មគ្គោតិ អត្ថោ ។

៥. បទានកម្មិកតិស្សត្ថេរវត្ត [២០៨]

យោ បុព្វេ ករណីយានិ បច្ឆា សោ កាតុមិច្ឆតិ
វុណកដ្ឋំ ភព្ពោវ ស បច្ឆា អនុតប្បតិ^(១) ។

យោ បុគ្គលោ ករណីយានិ បុព្វេ បុរេ កត្តញ្ញនិ, សោ
បុគ្គលោ បច្ឆា កាតុំ ឥច្ឆតិ បច្ឆា អនុតប្បតិ, សោ បុគ្គលោ
វុណកដ្ឋំ ភព្ពន្តោ ឥវ មាណវោ បច្ឆា អនុតប្បតិ ។

ឧដ្ឋានកាលម្ហិ អនុដ្ឋហានោ
យុវា ពលី អាលសិយំ ឧបេតោ
សំសន្និសង្កប្បមនោ កុសិពោ
បញ្ញាយ មគ្គំ អលសោ ន វិន្ទតិ^(២) ។

យោ បុគ្គលោ យុវា តរុណោ ពលី ពលសម្បន្តោ
អាលសិយំ អលសភាវំ ឧបេតោ ឧបគតោ ឧដ្ឋានកាលម្ហិ

១ ធម្ម. ៧/៤៧ ។ ២ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/៧៤, ធម្ម. ៧/៤៧ ។

វិរិយស្ស ឧដ្ឋានកាលេ វិរិយំ អនុដ្ឋហានោ អនុដ្ឋហន្តោ
 អវាយមន្តោ អករោន្តោ ភុត្វា សយតិ សំសន្នសង្កប្បមនោ
 តិហិ មិច្ឆាវិតក្កេហិ សុដ្ឋុ សន្នសង្កប្បចិត្តោ កុសីតោ និរិយោ,
 សោ បុគ្គលោ អលសោ មហាអលសោ បញ្ញាយ ទុដ្ឋព្វំ
 បស្សិតព្វំ មគ្គំ អរិយមគ្គំ ន វិន្ទតិ ន បដិលភតិ ។

៦. សូករយេតវត្ថុ [២០៩]

វាចានុរក្ខិ មនសា សុសំវុតោ
 កាយេន ច អកុសលំ ន កយិរា
 ឯតេ តយោ កម្មបថេ វិសោធយេ
 អាវាធយេ មគ្គមិសិប្បវេទិតន្តិ^១ ។

យោ បុគ្គលោ វាចានុរក្ខិ ចតុន្តំ វចិទុច្ឆរិតានំ ចជេន
 វាចានុរក្ខិ វាចានុរក្ខនសីលោ មនសា មនេន អភិជ្ឈាទិនំ អនុ-
 ប្បាទនេន សុសំវុតោ មនសា សុដ្ឋុ សំវុតោ បាណាតិបាតាទយោ
 បជហន្តោ អកុសលំ កាយេនេវ ន កយិរា ន ករយ្យ ។

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៤២/៧៩, ធម្ម. ៧/១០៧ ។

សោ បុគ្គលោ ឯតេ តយោ កម្មបថេ វិសោធយេ វិសោធយ្យ ។
 សោ បុគ្គលោ ឯវំ វិសោធយេន្តោ ហិ សីលក្ខន្ធាទិនិ ឯសិពេហិ
 ពុទ្ធាទិហិ ឥសិហិ បវេទិតំ អជ្ឈង្គិកំ មគ្គំ អារាធយេ
 អារាធយ្យ ។

៧. ឆោដ្ឋិសត្តេវត្ថុ [២១០]

យោគា វេ ជាយតេ^(១) ភ្និ អយោគា ភ្និសង្ខយោ
 ឯតំ ទ្វេតាបថំ ញត្វា ភវាយ វិភវាយ ច
 តថត្តានំ និវេសេយ្យ យថា ភ្និ បវុឌ្ឍតីតិ^(២) ។

អជ្ឈត្តិសាយ អារម្មណេសុ យោនិសោ មនសិកោ
 ភ្និបវេសិមាយ វិតត្ថតាយ បញ្ញាយ យោគា យោគេ វិរិយេ វេ
 ជាយតេ ជាយតិ ឧប្បជ្ឈតិ, ភ្និសង្ខយោ វិនាសោ អយោគា
 អយោគេន អវិរិយេន ជាយតេ ជាយតិ, យោ បណ្ឌិតោ ឯតំ
 ទ្វេតាបថំ ញត្វា ភវាយ វិភវាយ ច ភវាយ វុឌ្ឍិយា វិភវាយ
 អវុឌ្ឍិយា, សោ បណ្ឌិតោ អយំ ភ្និសង្ខតា បញ្ញា យថា យេន
 បកាវេន បវុឌ្ឍតិ, ឯវំ អត្តានំ និវេសេយ្យ បតិជ្ជេយ្យ ។

១ ជាយតិ ឥតិ ពុហិយំ ទិស្សតិ, ម. ឬទិសោធមេវ ។ ២ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៤០. ធម្ម. ៧/១១១ ។

៨. មហេស្វកត្តេវវគ្គ [២១១]

អបិ នុ ហនុកា សន្តា មុខញ្ច បរិសុស្សតិ
ឱរមាម ន បាមម បូរតេវ មហោទតីតិ^(១) ។

អបិ នុ បរិវិតក្កេ ហនុកា កាកិយា សន្តា មុខញ្ច
កាកិយា មុខំ បរិសុស្សតិ, មយំ ឱរមាម ន បាមម មហោទតិ
បូរតេវ ។

វនំ ឆិន្ទថ មា រុក្ខំ វនតោ ជាយតេ ភយំ
ឆេត្វា វនំ វនដ្ឋញ្ច និព្វនា ហោថ ភិក្ខុវោ^(២) ។

ភិក្ខុវោ តុម្ភេ វនំ វនតោ ភិក្ខុវោ វនំ ឆិន្ទថ រុក្ខំ មា
ឆិន្ទថ, យថា វនតោ បកតិវនតោ ភយំ សីហាទិភយំ ជាយតេ
ជាយតិ, ឯវំ តថា វនតោ កិលេសវនតោ ភយំ ជាតិអាទិភយំ
ជាយតេ ជាយតិ, វនំ កិលេសវនំ វនដ្ឋញ្ច កិលេសវនដ្ឋញ្ច
ឆេត្វា និព្វនា និក្ខិលេសា ហោថ ។

១ ឆម. ៧/១១៤ ។ ២ ឆម. ឆម. ៥២/៤០, ឆម. ៧/១១៤ ។

វនំ វនដ្ឋញ្ញាតិ ឯត្ថ យាន្តា រុក្ខា វនំ នាម, ខុទ្ទក
តស្មី វនេ បិពា វនដ្ឋា នាម, បុព្វប្បត្តិកា រុក្ខា វា វនំ នាម,
អបរាបប្បត្តិកា វនដ្ឋា នាម ។

យាវញ្ជិ វនដ្ឋោ ន ធិជ្ជតិ
អណុមត្តោបិ នរស្ស នារិសុ
បដិពទ្ធមនោវ ពាវ សោ
វត្តោ ធីរាបកោវ មាតវីតិ^(១) ។

យាវ ឯសោ កិលេសវនដ្ឋោ អណុមត្តោបិ នរស្ស នារិសុ
ន ធិជ្ជតិ, ពាវ យថា វត្តោ ធីរាបកោ ធីរាពទ្ធវោ មាតវិ
បដិពទ្ធមនោវ បដិពទ្ធវិញ្ញោវ លក្ខវិញ្ញោវ ហោតិ ។

១ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៤២/៤០, ធម្ម. ៧/១១៤ ។

៩. សារិបុត្តត្ថេរស្ស សន្និវិហារិកវត្ថុ [២១២]

ឧច្ឆិន្ត សិនេហមត្តនោ
កុម្មុទំ សារទិកំវំ បាណិនា
សន្តិមគ្គមេវ ព្រូហយ
និព្វានំ សុគតេន ទេសិតន្តិ^(១) ។

ភិក្ខុវេ តវំ យថា បុរិសោ កុម្មុទំ សារទិកំ សារទកាលេ
និព្វត្តំ បាណិនា ធិន្តតិ, ឯវំ យថា តំ អត្តនោ សិនេហំ
អរហត្តមគ្គេន ឧច្ឆិន្ត ។ មគ្គំ ឯវ មគ្គំ អដ្ឋង្គិកំ សន្តិ និព្វានគាមី
ព្រូហយ វង្សេហិ តំ និព្វានំ សុគតេន តថាគតេន ទេសិតំ
ព្រូហយ វង្ស ភាវេសិ ។

១០. មហាធនវាណិជវត្ថុ [២១៣]

អជ្ជេវ កិច្ចំ អាតប្បំ កោ ជញ្ញា “មរណំ សុវេ”
ន ហិ នោ សង្ករន្តេន មហាសេនេន មច្ចុនា^(២) ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៤០. ធម្ម. ៧/១២១ ។ ២ ធម្ម. ៧/១២៣ ។

អជ្ជំ ឥមស្មី កាលេ ឯវ កិច្ចំ អាតប្បំ កត្តជ្ជំ
 កុសលវិរិយំ, ហិ សច្ចំ សង្កំ នោ អម្ហាកំ សហ តេន មច្ចុនា
 មហាសេនេន ន ហោតិ ។ កោ បុគ្គលោ ជញ្ញា ជានិយា
 មរណំ អត្តនោ មរណំ សុវេ ទិវសេ ។

ឯវ វិហារី អាតាបី អហោរត្តមតន្តិតំ
 តំ វេ ភទ្កេករត្តោតិ សន្តោ អាចិក្ខុតេ មុនីតិ^(១) ។

សន្តោ សប្បុរិសោ ឯវ វិហារី សាសនេ អាតាបី វិរិយវន្តំ
 អហោរត្តំ អតន្តិតំ តំ ភិក្ខុវេ ឯកំសេន ឯករត្តំ ភទ្កំ មុនីតិ
 អាចិក្ខុតេ ។

ឥធិ វស្សំ វសិស្សាមិ ឥធិ ហោមន្តគិម្ហិសុ
 ឥតិ ពាលោ វិចិន្តេតិ អន្តរាយំ ន ពុជ្ឈីតិ^(២) ។

ឥធិ ឥមស្មី ហានេ អហំ ឥទញ្ច ឥទញ្ច កម្មំ កណេន្តោ
 វស្សំ ចាតុម្ហាសំ វសិស្សាមិ ហោមន្តគិម្ហិសុ ហោមន្តគិម្ហេសុ
 ចត្តារោ មាសេ ឥទញ្ច ឥទញ្ច កម្មំ កណេន្តោ ឥធវេវ អហំ

១ ធម្ម. ៧/១២៣ ។ ២ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៤០. ធម្ម. ៧/១២៥ ។

វសិស្សាមីតិ ឯវំ ការណំ ទិដ្ឋធម្មិកសម្បរាយិកំ អត្ថំ ជានន្តោ
យោ ពាលោ វិចីន្តេតិ សោ ពាលោ អសុកស្មី នាម កាលេ វា
ទេសេ វា កវិស្សាមីតិ អន្តរាយំ អត្តនោ ជីវិតន្តរាយំ ន ពុជ្ឈតិ
ន ជានាតិ ។

១១. កិសាគោតមវគ្គ [២១៤]

យោ ច វស្សសតំ ជីវេ អបស្សំ អមតំ បទំ
ឯកាហំ ជីវិតំ សេយ្យោ បស្សតោ អមតំ បទន្តិ ។
តំ បុត្តបសុសម្មត្ថំ ព្យាសត្តមនសំ នវំ
សុត្ថំ គាមំ មហោយោវ មច្ចុ អាទាយ គច្ចតីតិ^(១) ។

យោ បុគ្គលោ តំ បុត្តបសុសម្មត្ថំ តំ រូបពលាទិសម្បន្តេ
បុត្តេ ច បស្ស ច លភិត្វា “មម បុត្តា អភិរូបា ពលសម្បន្តា
បណ្ឌិតា សព្វកិច្ចសមត្តា, មម គោណោ អភិរូបោ អរោគោ
មហាភារសហោ, មម គាវី ពហុខិរា”តិ ឯវំ បុត្តេហិ ច បស្សហិ
ច សម្មត្ថំ នវំ, ព្យាសត្តមនសំ នវំ ហិរញ្ញសុវណ្ណទិសុ វា

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៤២/២១, ធម្ម. ៧/១២៦ ។

បត្តចិវរាទិសុ វា កិញ្ចិទេវេ លរិញ្ច តេសុ សត្តមានសំ
 លក្ខមនសំ, សុត្តំ គាមំ និទ្ធុំ ឧបគតំ សត្តនិកាយំ មហោយោវ
 យថា គម្ពីរវិត្តតោ មហាន្តោ មហានទិនំ ឱយោ ឯវរូបំ គាមំ
 អជ្ឈោត្តវិត្តា មហាសមទ្ធុំ បាលេតិ, ឯវមេវ តថា មច្ចុ នរិ
 បមាទំ អាទាយ គច្ចតិជំ ។

១២. បដាចារាវត្ត [២១៥]

យោ ច វស្សសតំ ជីវេ	អបស្សំ ឧទយព្វយំ
ឯកាហំ ជីវិតំ សេយ្យោ	បស្សតោ ឧទយព្វយន្តិ ។
ន សន្តិ បុត្តា តាណាយ	ន បិតា នបិ ពន្ធវា
អន្តកេនាធិបន្នស្ស	នត្ថិ ញាតិសុ តាណាតា ^(១) ។

បុត្តា តានាយ តាណាភាយ បតិដ្ឋានត្ថាយ, បិតា ន
 សន្តិ ន សិវិជ្ជន្តិ ។ ពន្ធវា បុត្តេ ច មាតាបិតរោ ច ប័យេត្តា
 អវសេសា ញាតិសុហត្ថា តាណាយ តាណាភាយ បតិដ្ឋាន-
 ត្ថាយ ន សន្តិ ន សិវិជ្ជន្តិ ។ អន្តកេនាធិបន្នស្ស មរណេ-

១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/៨១, ធម្ម. ៧/១២៤ ។

២១. បកិណ្ណកចក្កវណ្ណនា

១. អត្តនោបុព្វកម្មវត្ថុ [២១៦]

មត្តាសុខបរិច្ចាគា	បស្សេ ចេ វិបុលំ សុខំ
ចជេ មត្តាសុខំ ធីរោ	សម្មស្សំ វិបុលំ សុខំ ^(១) ។

ភិក្ខុវេ យោ បុគ្គលោ មត្តាសុខំ បមាណយុត្តកំ បរិគ្គសុខំ វត្ថុតិ, បស្សេ ចេ វិបុលំ សុខំ និព្វានសុខំ វិបុលំ ឧទ្ធករំ តស្ស អត្តសុខស្ស បរិច្ចាគេន ចេ បស្សេយ្យ, ចជេ មត្តាសុខំ ធីរោ បណ្ឌិតោ សម្មស្សំ វិបុលំ សុខំ និព្វានសុខំ វិបុលំ ឧទ្ធករំ សម្មាបកាវេន បស្សំ បស្សន្តោ តំ មត្តាសុខំ បរិគ្គសុខំ ចជេយ្យ, ឯកំ ហិ ភោជនបាតិ សជ្ជាបេត្វា ភុព្ពន្តស្ស មត្តាសុខន្ទាម ឧប្បជ្ជតិ តំ បរិច្ចដិញ្ចា ឧបោសថំ វា ករោន្តស្ស ទានំ ទទន្តស្ស បុញ្ញំ វា ករោន្តស្ស វិបុលំ ឧទ្ធករំ និព្វានសុខំ នាម និព្វត្តិ ។

---

១ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៧១, ធម្ម ៧/១៤៧ ។

២. កុក្កជអណ្ណខានិកាវត្ថុ [២១៧]

បរទុក្ខបតានេន យោ អត្តនោ សុខមិច្ឆតិ
 វេរសំសគ្គសំសង្កោ វេរា សោ ន បរិមុច្ឆតីតិ^(១) ។

ភោតិយោ ឧបាសិកាយោ យោ បុគ្គលោ បរទុក្ខបតា-
 នេន បរស្មី បុគ្គលេ ទុក្ខដ្ឋបនេន បរទុក្ខប្បទានេន វា បរំ ជនំ
 ទុក្ខំ ឧប្បាទនេន អត្តសុខំ អត្តនោ សុខំ ឥច្ឆតិ, សោ បុគ្គលោ
 អញ្ញមញ្ញំ កតេន វេរសំសគ្គេន សំសង្កោ វេរា វេរតោ ន
 បរិមុច្ឆតិ ។

៣. ភិក្ខុយនិក្ខមវត្ថុ [២១៨]

យំ ហិ កិច្ចំ តទបរិទ្ធិំ អកិច្ចំ បន កយិរតិ
 ឧន្ទឡានំ^(២) បមត្តានំ តេសំ វឌ្ឍនី អាសវា^(៣) ។

ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ ហិ យំ អត្តនោ កិច្ចំ អត្តនោ កម្មំ
 បព្វជិតកាលតោ បដ្ឋាយ អបរិមាណសីលក្ខន្ធតោបនំ អវញ្ញវាសោ

១ ឧទ្ទក. តម្ម. ៥២/៩១, តម្ម. ៧/១៥០ ។ ២ ឧន្ទពកនន្តិបិ ត្ថវេរា ។ ឧ-បុព្វោ និ-នយេ-
 អយេប្បច្ចយោ ។ អយេញ អយេវេនេ និគោបិ ឡកាភិក្ខេបិ តស្មា តទុក្ខវេរំ អកសាទិសយេវាតិ ទដ្ឋង្គំ ។
 ៣ ឧទ្ទក. តម្ម. ៥២/៩១, តម្ម. ៧/១៥២ ។

តុតង្គបរិហរណំ ភាវនាវាមតាតិវរមាទិ តំ អត្តនោ កិច្ចំ នាម ។
 ភិក្ខុនា អបរិច្ចំ ធម្មិតំ ។ អកិច្ចំ ភិក្ខុនោ ធម្មណ្ណំ ឧបាហន-
 មណ្ណំ បាទុកបត្តថាលកធមករកាយពន្ធនអំសពន្ធនមណ្ណំ ឥទម្បិ
 អកិច្ចំ នាម ។ សោ ភិក្ខុ តំ អកិច្ចំ កម្មំ កយិរតិ, អាសវា
 ចត្តារោ អាសវា តេសំ ភិក្ខុនំ ឧន្តទ្យានំ មាននឡំ ឧក្ខិបិត្វា
 ចរណោន ឧន្តទ្យានំ បមត្តានំ សតិវោស្សគ្មេន បមត្តានំ វឌ្ឍនិ ។

យេសញ សុសមារទ្វា និច្ច កាយគតា សតិ
 អកិច្ចំ តេ ន សេវន្តិ កិច្ចេ សាតច្ចការិនោ
 សត្តានំ^(១) សម្បជានានំ អដ្ឋំ ធម្មនិ អាសវាតិ^(២) ។

សុសមារទ្វា សុដ្ឋំ អារទ្វា សុបត្តហិតា កាយគតា សតិ
 កាយានុបស្សនាភាវនា ។ អកិច្ចំ តេ តេ ភិក្ខុ ឯតំ ធម្មណ្ណនា-
 ទិកំ អកិច្ចំ ន សេវន្តិ ន ករោន្តិ, យេសំ ភិក្ខុនំ យេហិ និច្ចំ
 កិច្ចំ ។ អត្តនោ ករណីយេ បព្វជិតកាលតោ បដ្ឋាយ កត្តព្វេ
 អបរិមាណសីលក្ខន្ធគោបនាទិកេ ករណីយេ ។ សាតច្ចការិនោ

១ សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ធម្មបទកថាម សតានន្តិ ទិស្សតិ ។ ២ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៤២, ធម្ម. ៧/១៥២ ។

សតតំ ករិនោ អដ្ឋិតករិនោ ។ សពានំ សម្មជានានំ អត្ថំ
គច្ឆន្តិ អាសវា ចត្តារោ អាសវា សពានំ សតិយា អវិប្បវា-
សេធិ សពានំ តេសំ សប្បវិសានំ សម្មជានានំ សាត្តកសម្ម-
ជញ្ញំ សប្បុយ្យសម្មជញ្ញំ គោចរសម្មជញ្ញំ អសម្មោហសម្មជញ្ញន្តិ
ចត្វហិ សម្មជញ្ញេហិ សម្មជានានំ អត្ថំ បរិក្ខយំ អភារំ គច្ឆន្តិ ។

៤. លក្ខណ្ណករទិយត្ថេរវត្ថុ [២១៩]

មាតវំ បិតវំ ហន្វា រាជានោ ទ្វេ ច ខត្តិយេ
រដ្ឋំ សានុចរំ ហន្វា អនិយោ យាតិ ព្រាហ្មណេ^(១)។

ភិក្ខុវេ យោ ខិណាសវោ មាតវំ តណ្ហាសង្ខាតំ មាតវំ
បិតវំ អស្មិមានសង្ខាតំ បិតវំ ហន្វា រាជានោ ទ្វេ ច ខត្តិយេ
ទ្វេ សស្សតុច្ឆេទទិដ្ឋិយោ ហន្វា រដ្ឋំ ទ្វាទសាយតនសង្ខាតំ រដ្ឋំ
សានុចរំ នន្តិរាគសង្ខាតំ អាយុត្តកំ ហន្វា អនិយោ យាតិ
ព្រាហ្មណេ សោ ព្រាហ្មណេ សោ ខិណាសវោ អនិយោ
និទ្ធុក្ខោ ហត្ថា និព្វានំ យាតិ គច្ឆតិ ។

១ ខ្សឹក. ធម្ម. ៥២/៧២, ធម្ម. ៧/១៥៥ ។

មាតវំ បិវំ ហន្វា រាជាណោ ទ្វេ ច សោត្តិយេ
 វេយ្យគ្យបញ្ចមំ ហន្វា អនិយោ យាតិ ព្រាហ្មណេណ^(១)។

ភិក្ខុវេ យោ ខីណាវោ តិសុ ភវេសុ សត្តានំ ជននតោ
 តណ្ហាសង្ខាតំ មាតវំ ហន្វា អហំ អសុកស្ស នាម រញ្ជោ វា
 រាជមហាមគ្គស្ស វា បុត្តោតិ បិតវំ និស្សាយ អស្មិមានស្ស
 ឧប្បជ្ជនតោ អស្មិមានសង្ខាតំ បិតវំ បន្ទូ សស្សតុច្ឆេទទិដ្ឋិសង្ខាតេ
 ទ្វេ ខត្តិយេ ទ្វេ ព្រាហ្មណេ រាជាណោ ហនិញ្ចា វិចិកិញ្ចានីវរណសង្ខាតំ
 វេយ្យគ្យបញ្ចមំ អរហត្តមគ្គញ្ញាណាសិនា និស្សេសំ ហន្វា សោ
 ព្រាហ្មណេ សោ ខីណាសវោ អនិយោ និទុក្ខោ ហុត្វា និព្វានំ
 យាតិ គច្ឆតិ ។

៥. ទារុសារកជិកវត្ថុ [២២០]

សុប្បពុទ្ធិំ បព្ពជ្ឈន្តិ សទា គោតមសាវកា
 យេសំ ទិវា ច រត្តោ ច និច្ចំ ពុទ្ធគតា សតិ^(២) ។

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៧២, ធម្ម. ៧/១៥៦ ។ ២ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៧៣, ធម្ម. ៧/១៦១ ។

យេសំ គោតមសាវកានំ និច្ចំ ទិវា ទិវសេ រត្តោ រត្តិយំ
ពុទ្ធភត្តា សតិ ហោតិ គោតមសាវកា សទា សុប្បពុទ្ធិំ បព្ពជ្ឈន្តិ ។

- និច្ចំ ធម្មគត្តា សតិ ។លេ។
- និច្ចំ សំយគត្តា សតិ ។លេ។
- និច្ចំ កាយគត្តា មនោ ។លេ។
- អហីសាយ រតោ មនោ ។លេ។
- ភាវនាយ រតោ មនោ^(១) ។

មនោ អហីសាយ “សោ កុណាសហគតេន ចេតសា
ឯកំ ទិសំ ធិរិញ្ចា វិហរតិ” តិ ឯវំ វុត្តត្តាយ កុណាភាវនាយ រតោ
អភិរតោ ហោតិ ។

ភាវនាយ រតោ មនោតិ ។ មនោ រតោ ភាវនាយ
មនោភាវនាយ ហោតិ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/១៦៤ ។

៦. វជ្ជីបុគ្គកកិកុវត្ត [២២១]

ឯកកា មយំ អរញ្ញេ វិហរាម
អបវិទ្ធុវំ វនស្មី ទារុកំ
ឯតាទិសិកាយ រត្តិយា
កោ សុទានិ អម្ពេហិ បាបិយោតិ^(១) ។

មយំ ឯកកា អរញ្ញេ វិហរាម អបវិទ្ធុវំ វនស្មី ទារុកំ
វនស្មី អបវិទ្ធុ ធម្មិតំ ទារុកំ ឥវំ ឯតាទិសិកាយ រត្តិយា អម្ពេហិ
ឥទានិ បាបិយោ កោ បុគ្គលោ ។

ឯកកោ ត្ថំ អរញ្ញេ វិហរសិ
អបវិទ្ធុវំ វនស្មី ទារុកំ
ធស្ស តេ ពហុកា បិហយន្តិ
នេរយិកា វិយ សគ្គតាមិនន្តិ^(២) ។

ឯកកោ ត្ថំ ត្ថំ ឯកោ អរញ្ញេ វិហរសិ, ឯវមេវ តថា តេ
ធនា ពហុកា ធស្ស ឥវំ បិហយន្តិ អបវិទ្ធុវំ វនស្មី ទារុកំ ឥវំ

១ ធម្ម. ៧/១៦៤ ។ ២ ធម្ម. ៧/១៦៤ ។

យថា ទារុកំ វនស្មី អបរិទ្ធំ ជនេហិ ឆន្ទិតំ នេរយិការវ
សគ្គតាមិនំ ឥវ យថា នេរយិកា សត្តា សគ្គតាមិនំ ជនានំ
បិហាយន្តិ ។

ទុប្បព្វជ្ជំ ទុរភិរមំ ទុរាវាសា យរា ទុខា
ទុក្ខោ សមាសសំវាសោ ទុក្ខានុបតិក្ខត្ថ
តស្មា ន ចទ្ធក្ខុ សិយា ន ច ទុក្ខានុបតិក្ខោ សិយាតិ^(១)។

ភិក្ខុវេ ទុប្បព្វជ្ជំ ទុក្ខំ បព្វជ្ជំ, អប្បំ វា មហន្តំ វា
ភោគក្ខន្ធហោរ ញាតិបរិវដ្តញ បហាយ ឥមស្មី សាសនេ ខុរំ ទត្វា
បព្វជ្ជំ នាម ទុក្ខំ ។ ទុរភិរមំ ឯវំ បព្វជិកេន ភិក្ខុវិយាយ
ជីវិតវុត្តិ យដេន្តេន បព្វជ្ជំ បដិបដ្ឋិតុំ អភរមិតុំ ទុក្ខំ, យស្ស
បុគ្គលស្ស ទុរភិរមំ ទុក្ខំ យស្មា ន បញ្ញាយតិ បព្វជិកេន
បុគ្គលេន យរំ អារសេន្តេន ទុរាវាសា វា ទុក្ខា យរា អារាសា
វសិតុំ ទុរាទុក្ខា ទុក្ខោ សមាសសំវាសោ គិហិនោ ហិ យេ
ជាតិគោត្តកុលភោគេហិ បព្វជិកា វា សីលោចារពហុសច្ចាទីហិ
សមាសាបិ ហុត្វា កោសិ តុំ, កោ អហន្តិ អាទិនិ វត្វា
អទិករណប្បសុតា ហោន្តិ, តេ អសមាសា នាម, តេហិ សទ្ធិ

១ នទ្ធក. ឆប. ៥២/៤៤. ឆប. ៧/១៦៦ ។

សំវាសោ នាម ទុក្ខោ ។ ទុក្ខានុបតិទុក្ខំ យេ វដ្តសង្ខតំ
អទ្ធានំ បដិបន្តត្តា អទ្ធិក្ខំ វដ្តសង្ខតំ អទ្ធានំ បដិបន្តា
អទ្ធានគមនសីលា អទ្ធាសំសារា តេន វដ្តទុក្ខេន អនុបតិទា ច
យោន្តិ, តស្មា ន ចទ្ធិក្ខំ ទុក្ខានុបតិទាភាវោបិ យស្ស បុគ្គលស្ស
យស្មា ន បញ្ញាយតិ, តស្មា សោ បុគ្គលោ អទ្ធិក្ខំ វដ្តសង្ខតំ
អទ្ធានំ គមនំ ន សិយា ន ភវេយ្យ, ន ច ទុក្ខានុបតិទោ
សិយា វុត្តប្បកាជន ទុក្ខេន អនុបតិទោ ន សិយា ន
ភវេយ្យ ។

៧. ចិត្តគមនសិលា [២២២]

សទ្ធោ សិលេន សម្បន្តោ យសោ ភោគសមប្បិទោ
យំ យំ បទេសំ ភជតិ តត្ថ តត្ថេវ បូជិទោ^(១) ។

សោ អានន្ត អយំ ឧបាសិកោ នាមេន ចិត្តោ សទ្ធោ
លោកិយោកុត្តរាយ សទ្ធាយ សមន្តាគតោ សិលេន អាគារិយ-
សិល អនារិគារិយសិលន្តិ ទុរិចំ សិលំ តេសុ ឥធិ លោកេ
អាគារិយសិលំ អតិប្បេតំ, តេន អាគារិយសិលេន សមន្តាគតោ ។

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៥៥. ធម្ម. ៧/១៦៩ ។

យសោភោគសមប្បិពោ យសោ អនាថបិណ្ឌិកាទីនំ បញ្ចុ-
 ឌុបាសកសេតបរិវាសង្ខាធម្មេន យសេន សមន្មាគពោ, វោធម្មេន
 សមន្មាគពោ, ធម្មេន សោ ឯវុបបោ កុលបុត្តោ យំ យំ
 បទេសំ យំ យំ ឋានំ បុរិសាទិសុ វជ្ជិ គច្ឆតិ, តត្ថ តស្មី
 ឯវុបេន លាភសក្ការេន បូជិពោ ទេវមនុស្សេហិ បូជិពោ
 ហោតិ ។

៨. ចូឡសុត្តន្ត [២២៣]

កិទិសា សមណា តុយ្ហំ ពាទ្ធិំ ខោ នេ បសំសសិ
 កីសីលា កីសមាចារា តំ មេ អក្ខហិ បុច្ឆិតាតិ^(១) ។

កិទិសា សមណា តុយ្ហំ កិទិសា ឯវុបបោ សមណា,
 ពាទ្ធិំ ខោ បសំសនំ បសំសសិ, កីសីលា កិទិសា សីលា
 កីសមាចារា កា សមាចារា, តំ មេ អក្ខហិ បុច្ឆិតា ត្ថំ
 បុច្ឆិតា មយា សីលវត្ថំ សមាចារវត្ថំ មេ មយ្ហំ អក្ខហិ
 កថេហិ ។

១ គម្ម. ៧/១៧៣ ។

សន្តិស្រ្តិយា សន្តមានសា សន្តំ តេសំ គតំ បិតំ
ឱក្ខិត្តចក្ខុ មិត្តភាណិ តាទិសា សមណោ មម^(១) ។

សមណា មម សន្តិស្រ្តិយា សន្តមានសា, សន្តំ តេសំ
គតំ បិតំ សន្តិ តេសំ មម សមណានំ គតំ បិតំ សាសនី
ឱក្ខិត្តចក្ខុ មិត្តភាណិ ចក្ខុឱក្ខិត្តា មិត្តភាណិតា តាទិសា មម
សមណា ហោន្តិ ។

កាយកម្មំ សុចិ តេសំ វាចាកម្មំ អនាវិលំ
មនោកម្មំ សុវិសុទ្ធិំ តាទិសា សមណោ មម^(២) ។

កាយកម្មំ កាយេន កតកម្មំ តេសំ មម សមណានំ សុចិ
កុសលំ តិរិចកាយទុច្ឆរិតតោ វិហិតំ, វាចាកម្មំ វាចាយ កតកម្មំ
តេសំ មម សមណានំ អនាវិលំ កទ្ធមាទិវិហិតត្តា បសន្ត-
ឧទកមិវ ចតុព្វិធរមីធម្មវិធមិយវិធម្មា អនាវិលំ, មនោកម្មំ មនេន
ចិន្តេតព្វំ កម្មំ តេសំ មម សមណានំ សុវិសុទ្ធិំ សុដ្ឋ បរិសុទ្ធិំ
តាទិសា សមណោ មម ហោន្តិ ។

១ ធម្ម. ៧/១៧៧ ។ ២ ធម្ម. ៧/១៧៧ ។

វិមលា សង្ខមុត្តារា   សុទ្ធា អន្តរពហិរា
បុណ្ណា សុទ្ធម្មិ ធម្មេហិ   តាទិសា សមណា មម^(១) ។

មម សមណា វិមលា មលរហិតា សង្ខមុត្តារា សង្ខ-
មុត្តារាសេហិ បដិភាតា សុទ្ធា វិសុទ្ធា អន្តរពហិរា សុទ្ធម្មិ
ធម្មេហិ បុណ្ណា តាទិសា ហោន្តិ ។

លាភេន ខុន្ទតោ លោកោ   អលាភេន ច ខិនតោ
លាភាលាភេន ឯកដ្ឋា   តាទិសា សមណា មម^(២)។

លោកោ លាភេន ខុន្ទតោ អលាភេន ច ខិនតោ
លាភាលាភេន ឯកដ្ឋា តាទិសា មម សមណា ។ តុម្ហេ ភជ័ថ
សេវេថ ។

យសេន ខុន្ទតោ លោកោ   អយសេន ច ខិនតោ
យសាយសេន ឯកដ្ឋា   តាទិសា សមណា មម ។
បសំសាយ ខុន្ទតោ លោកោ និន្ទាយាបិ ច ខុនតោ
សមា និន្ទាបសំសាយុ   តាទិសា សមណា មម ។

១ ធម្ម. ៧/១៧៣ ។ ២ ធម្ម. ៧/១៧៤ ។

សុខេន ខុន្ទតោ លោកោ ទុក្ខេនាបិ ច ខិនតោ
អកម្យា សុខទុក្ខេសុ តាទិសា សមណា មមតិ^(១) ។
អកម្យា អចលា តាទិសា សមណា ភជេថ សេវេថ ។
ទូរេ សន្តោ បកាសេន្តិ ហិមវន្តោវ បព្វតោ
អសន្តេត្ថ ន ទិស្សន្តិ រត្ថិ ខិត្តា យថា សវាតិ^(២) ។

ឯវមេវ តថា សន្តោ សប្បុរិសា វាតាទិនំ សន្តតាយ
ពុទ្ធាទយោ សន្តោ នាម, ទូរេ ឋានេ បិតាបិ ពុទ្ធហ្នាណបថំ
អាគច្ឆន្តា បកាសេន្តិ បាភដា ហោន្តិ ។ ហិមវន្តោ វ បព្វតោ
យថា បព្វតោ នាមេន ហិមវន្តោ នាម តិយោជនសហស្សវិត្តតោ
បញ្ចយោជនសតុល្លតោ ចតុរាសីតិកូដសហស្សេហិ បដិមណ្ឌិតោ
ហិមវន្តបព្វតោ ទូរេ ឋានេ បិតានំបិ ជនានំ អភិមុខេ បិតោ វិយ
បកាសេតិ បញ្ញាយតិ ។ យេ ពាលបុគ្គលា អសន្តោ នាម
អសប្បុរិសា, តេ ពាលា ជីវិតត្ថាយ បព្វជិតា ឯត្ថ ពុទ្ធានំ
ទក្ខិណស្ស ជានុមណ្ឌលស្ស សន្តិកេ និសិន្នាបិ ន ទិស្សន្តិ ន
បញ្ញាយន្តិ ។ រត្ថិ ខិត្តា យថា សវា យថា សវា រត្ថិ

---

១ ២ ធម្ម. ៧/១៧៤ ។ ២ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៧៤. ធម្ម. ៧/១៧៤ ។

ចតុរង្គសមន្មាតតេ អន្តកាជ ខិត្តា បុរិសេ ខិបិតា បតិ
កាឡបក្ខុបោសថេ ។

៩. ឯកវិហារិក្កេរវត្ត [២២៤]

ឯកាសនំ ឯកសេយ្យំ ឯកោ ចរមតន្តិកោ
ឯកោ ទមយមត្តានំ វនន្តេ វមិតោ សិយាតិ^(១) ។

ភិក្ខុវេ ឯកាសនំ ឯកសេយ្យំ ភិក្ខុសហស្សមជ្ឈេបិ មូល-
កម្មដ្ឋានំ អវិជហិត្វា តេនេវ មនសិកាជន ឱសិន្ទស្ស អាសនំ
ឯកាសនំ នាម ។

លោហបាសាទសទិសេបិ វិចិត្រោ វិចិត្រោ ភិក្ខុសហស្សមជ្ឈេបិ
បញ្ញត្តេ វិចិត្រេ បច្ចុត្តរណូបដានេ ចបរាហេ សយនេ សតិ
ឧបដ្ឋបេត្វា ទក្ខិណេន បស្សេន មូលកម្មដ្ឋានមនសិកាជន
និបន្ទស្ស ភិក្ខុនោ សេយ្យា ឯកសេយ្យា នាម ។

ឯវរូបំ ឯកាសនំ ច ឯកសេយ្យំ ច វិជេតិ សេវេតិ ។
ឯកោ ភិក្ខុ អតន្តិកោ អកុសិតោ ហត្ថោ សិទ្ធិវិយាមថេសុ

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៤៤ ធម្ម. ៧/១៧៩ ។

ឯកកោវ ចរំ ចរន្តោ អត្តានំ ទមយំ ទមេន្តោ ។ វនន្តោ
 រោតោ សិយាតិ ឯវំ អត្តានំ ទមេន្តោ វនន្តោ ឥត្តិបុរិស-
 សទ្ធាទិហិ វិវត្តោ អភិរោតោ សិយា ភវេយ្យ ។
 បកិណ្ណោ វណ្ណនា និដ្ឋិតា ។
 ឯកវិសតិមោ វគ្គោ ។

២២. និយមន្ត្រវណ្ណនា

១. សុទ្ធិបរិព្វាជិកាវត្ថុ [២២៥]

អភូតវាទី និរយំ ឧបេតិ
 យោ វាបិ កត្វា ន ករោមីតិ ចាហ^(១)
 ឧកោបិ តេ យេច្ច សមា ភវន្តិ
 និហីនកម្មា មនុជា បរត្ថាតិ^(២) ។

យោ បុគ្គលោ អភូតវាទី អភូតវទនសីលោ បរស្ស ទោសំ
 អទិស្វាវ មុសាវាទំ កត្វា និរយំ ឧបេតិ ឧបគច្ចតិ, យោ

១ កាលិយំ អយមេវ បាហោ ។ ក. អ. សិ. វរមេវ ទិស្សតិ ។ ក. អ. ម. ន ករោមិច្ចាហ ។
 ២ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៤៥, ធម្ម. ៧/១៤៥-៥ ។

បុគ្គលោ បាបកម្មំ កត្វា ន ករោមិ ឥតិ វចនំ បរេសំ ជនានំ
អាហ ។ ឧភោបិ តេ យេច្ច សមា វវន្តិ តេ ឧភោបិ ជនា
មនុជា និហិនកម្មា មនុជា បរត្ថ និហិនកម្មា យេច្ច បច្ឆា ឥតោ
មនុស្សលោកតោ បរត្ថ បរលោកំ គន្ធា និរយំ ឧបគមនេន
គតិយា សមា វវន្តិ ។

២. ទុច្ចរិតផលបិទ្ធិវត្ថុ [២២៦]

កាសាវកណ្ណា ពហរោ បាបធម្មា អសញ្ញតា
បាបា បាយេហិ កម្មេហិ និរយំ តេ ឧបបជ្ជវេទិ^(១) ។

យេ ភិក្ខុ ទុស្សីលា កាសាវកណ្ណា ពហរោ កាសាវេន
កាសាយ សម្បុលិវេបិតកណ្ណា បាបធម្មា លាមកធម្មា, អសញ្ញតា
កាយាទីហិ សញ្ញមវិហិតា បាបា បាយេតិ កម្មេហិ និរយំ តេ
ឧបបជ្ជវេ តេ ភិក្ខុ បាបា លាមកកម្មេហិ បាយេហិ និរយំ
ឧបបជ្ជវេ ឧបបជ្ជវន្តិ ។

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៤៤, ធម្ម. ៧/១៤៩ ។

៣. វត្តុមុទ្ធាតិយភិក្ខុវត្តុ [២២៧]

សេយ្យោ អយោគុទ្យោ ភុត្តោ តត្តោ អគ្គិសិខុបមោ
យញ្ចេ ភុញ្ញេយ្យ ទុស្សិលោ រដ្ឋបិណ្ឌំ អសញ្ញតោ^(១) ។

យោ អភិក្ខុ ទុស្សិលោ អសញ្ញតោ កាយាទីហិ អសញ្ញ-
តោ យំ រដ្ឋបិណ្ឌំ រដ្ឋវាសិហិ សទ្ធាយ ទិន្នរដ្ឋបិណ្ឌំ “សម-
ណោម្ហី”តិ បដិជានន្តោ គហេត្វា ចេ ភុញ្ញេយ្យ, តត្តោ អាទិត្តោ
អគ្គិសិខុបមោ អគ្គិវណ្ណោ អយោគុទ្យោ តេន ភិក្ខុនា ភុត្តោ
តត្តោ រដ្ឋបិណ្ឌុតោ សេយ្យោ សន្នរតោ ហោតិ, កីការណា ?
ទុស្សិលោ ភិក្ខុ សទ្ធាទេយ្យំ ភុញ្ញិត្វា អនេកានិ វស្សសតានិ
និរយេ បច្ឆេយ្យ ។

៤. ខេមកសេដ្ឋិបុត្តវត្តុ [២២៨]

ចត្តាវិ ហានានិ នរោ បមត្តោ
អាបជ្ជតី បរទារូបសេវិ
អបុញ្ញលាភំ ននិកាមសេយ្យំ
និន្នំ តតិយំ និរយំ ចត្តត្ថំ^(២) ។

១ ខ ឡុក. ធម្ម. ៥៥/៤៤, ធម្ម. ៧/១៤៤ ។ ខ ឡុក. ធម្ម. ៥៥/៤៤, ធម្ម. ៧/១៤១ ។

ចត្តាវិ ឃ្នានានិ នរោ បមត្តោ យោ នរោ បមត្តោ
ចត្តាវិ ឃ្នានានិ ឯតានិ ចត្តាវិ ទុក្ខការណានិ អាបជ្ជតិ,
បរទារូបសេវី បរស្ស ទារំ ឧបសេវនសីលោ អបុញ្ញលារកំ
ននិកាមសេយ្យំ និន្នំ តិពិយំ និរយំ ចតុត្ថំ អាបជ្ជតិ ។

អបុញ្ញលារោ ច គតិ ច បាបិកា
ភិតស្ស ភិតាយ រតិ ច ថោកិកា
រាជា ច ទណ្ណំ គរុកំ បណោតិ
តស្មា នរោ បរទារំ ន សេវេតិ^(១) ។

អបុញ្ញលារោ អកុសលលារោ, តេនេវ ច អបុញ្ញេន គតិ
ច បាបិកា និរយសង្ខតា លាមកា ហោតិ, ភិតស្ស នរស្ស យា
រតិ ច ភិតាយ ឥត្តិយា សទ្ធិ, សា រតិ ថោកិកា បរិត្តា
ហោតិ, រាជា តំ បុគ្គលំ ហត្ថច្ឆេទាទិវសេន គរុកំ ទណ្ណំ បណោតិ ។
យស្មា សោ នរោ បរទារំ សេវន្តោ ឯតានិ អបុញ្ញាទិនិ
ទុក្ខការណានិ បាបុណាតិ តស្មា បរទារំ ន សេវេ, ន
សេវេយ្យ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៤៦, ធម្ម. ៧/១៩១ ។

៥. ទុក្ខចក្កវត្ថុ [២២៩]

កុសោ យថា ទុក្ខហិតោ ហត្ថមេវានុកន្តិ
សាមញ្ញំ ទុប្បរាមដ្ឋំ និរយាយុបកឡតិ^(១) ។

យង្គិញ្ចី តិខិណាធាវំ តិណំ អន្តមសោ តាលបណ្ណំបិ តវំ
យថា កុសោ យេន បុគ្គលេន ទុក្ខហិតោ តស្ស បុគ្គលស្ស ហត្ថំ
អនុកន្តតិ ជាលេតិ, វេវមេវ សមណធម្មសង្ខាតំ សាមញ្ញំបិ
ខណ្ឌសីលាទិកាយ ទុប្បរាមដ្ឋំ, និរយាយុបកឡតិ និរយេ ឧប-
កឡតិ និព្វត្តាយេតិ ។

យំ កិញ្ចី សិទិលំ កម្មំ សង្គិលិដ្ឋញ្ច យំ វតំ
សង្គស្សំ ព្រហ្មចរិយំ ន តំ ហោតិ មហាបូលំ^(២) ។

យង្គិញ្ចី សិទិលំ កម្មំ យំ កម្មំ យេន បុគ្គលេន
សិទិលំ សិទិលកាហំ, កត្វា តេន បុគ្គលេន កតំ កិញ្ចី
អប្បមត្តកំ, សង្គិលិដ្ឋញ្ច យំ វតំ យំ វតំ សង្គិលិដ្ឋញ្ច
សង្គស្សំ ព្រហ្មចរិយំ សង្គស្សំ តេន វិក្កុនា ឧស្សង្គិតំ

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៤៦, ធម្ម. ៧/១៩៤ ។ ២ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៤៦, ធម្ម. ៧/១៩៤ ។

បរិសង្កិតំ, តំ ព្រហ្មចរិយំ, តំ វត្ថុំ, ឯវ្យុបំ សមណោធម្មសង្ខាតំ ច
ព្រហ្មចរិយំ តស្ស បុគ្គលស្ស មហាបូលំ ន ហោតិ ។

កយិវា ចេ កយិវាថេនំ ទឡ្យមេនំ បរក្កមេ
សិចិលោ ហិ បរិព្វាជោ ភិយ្យោ អាកិរតេ រជន្តិ^(១) ។

យោ បុគ្គលោ កម្មំ ចេ កយិវា ចេ កធម្មយ្យ ឯនំ កម្មំ
កយិវា កធម្មយ្យ ឯនំ កម្មំ ទឡ្យំ ចិរតវំ កត្វា តំ កម្មំ មហាបូលំ
កត្វា បរក្កមេ បរក្កមេយ្យ ចេ កយិវា ចេ កធម្មយ្យ សិចិលោ
សិចិលគាហោន បុគ្គលេន កតោ, ហិ កស្មា វទាមិ, បរិព្វាជោ
យោ សមណោធម្មោ ខណ្ឌទិភាវប្បត្តោ ធម្មានិ បិទហិ សោ
សមណោធម្មោ ភិយ្យោ អព្ពន្ធករ វិជ្ជមានំ រាគរជាទី តស្ស
បុគ្គលស្ស អព្ពន្ធករ អាកិរតេ, ឯវ្យុបោ សមណោធម្មោ អបនេតុំ
ន សក្កោតិ ។

៦. ឥស្សារបកតិវត្ថុ [២៣០]

អកតំ ទុកដំ សេយ្យោ បច្ឆា តប្បតិ ទុក្កដំ
កតញ្ច សុកតំ សេយ្យោ យំ កត្វា នានុតប្បតិ^(២) ។

១ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៤៦, ធម្ម. ៧/១៤៤ ។ ២ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៤៦, ធម្ម. ៧/១៤៧ ។

អកតំ ទុក្ខដំ សេយ្យោ បុគ្គលេន កម្មំ ទុក្ខដំ សាវជ្ជំ
 អបាយសំវត្តនិកំ អកតំ សេយ្យោ វរោ ឧត្តមោ វំ ឧត្តមំ,
 បច្ឆា តប្បតិ ទុក្ខដំ តំ បុគ្គលំ បច្ឆា ទុក្ខដំ អបាយសំវត្តនិកំ
 ទុក្ខដំ តស្ស កម្មស្ស កត្តាវំ តប្បតិ ។ កតញ្ច សុកតំ
 សេយ្យោ កតំ ច កម្មំ ពេន បុគ្គលេន កតំ កម្មំ, សុកតំ
 អនវជ្ជំ សុខុទ្រយំ សុគតិសំវត្តនិកំ កម្មំ កតំ សេយ្យោ បវត្តំ
 សេយ្យោ បវរោ ឧត្តមោ, យំ កត្វា នានុតប្បតិ យំ កម្មំ
 អនវជ្ជំ សុខុទ្រយំ សុគតិសំវត្តនិកំ កត្វា បច្ឆា អនុស្សរណកាលេ
 អត្តានំ នានុតប្បតិ សោមនស្សជាតោវ ហោតិ ។

៧. អាគន្ធកតិកុវត្ថុ [២៣១]

នគរំ យថា បច្ឆន្តំ	គុត្តំ សន្តរពហិវំ
វរំ គោយេថ អត្តានំ	ខណោ មា វោ ឧបច្ឆតិ ^(១)
ខណាតិពា ហិ សោចន្តិ	និរយម្ហិ សមប្បិពាតិ ^(២) ។

១ ធម្មបទេ ខណោ វោ មា ឧបច្ឆតិ ទិស្សតិ ។ ២ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៤៧. ធម្ម. ៧/១៤៤ ។

ភិក្ខុវេ យថា នគរំ បច្ឆន្តំ សន្តរពហិវំ គុត្តំ តេហិ
 មនុស្សេហិ គុត្តំ កតំ, ឯវំ តថា ហិ កស្មា តុម្ហេ សតី
 ឧបដ្ឋបេត្វា អជ្ឈតិកានិ ឆទ្វានិ បិទហិត្វា អត្តានំ គោបេថ
 រក្ខេថ, ហិ កស្មា យោ បុគ្គលោ ឯវំ អត្តានំ ន គោបេតិ, តំ
 បុគ្គលំ ខណោ អយំ អច្ចក្ខណោ ពុទ្ធប្បាទក្ខណោ, មជ្ឈិម-
 បទេសេ ឧប្បត្តិក្ខណោ សម្មាទិដ្ឋិយា បដិលទ្ធក្ខណោ ធម្មមាយត-
 នានំ អវេកល្ហក្ខណោតិ សព្វោបិ អយំ ខណោ អតិក្ខមតុ, សោ
 ខណោ តុម្ហេ មា ឧបច្ចតា មា អតិក្ខមតុ ។ ខណាតីតា ហិ
 សោចន្តិ ហិ កស្មា យេ បុគ្គលា តំ ខណំ អតីតា, តេ ថ
 បុគ្គលេ សោ ខណោ មិច្ឆាទិដ្ឋិបដិលទ្ធខណោ ធម្មាយតនានិ-
 វេកល្ហក្ខណោ, តេ និរយម្ហិ និព្វត្តា សមប្បិតា ទុក្ខេន
 សមម្ហិក្ខតា ។

៨. និគ្គន្ទវគ្គ [២៣២]

អលជ្ជិតា យេ លជ្ជន្តិ   លជ្ជិតាយេ ឥ លជ្ជេ
 មិច្ឆាទិដ្ឋិសមាទានា   សត្តា គច្ឆន្តិ ទុក្ខតី^(១) ។

១ ខ្មែរ. ធម្ម. ៥២/៧៧, ធម្ម. ៧/២០២ ។

យេ សត្តា អលជ្ជិតព្វយុត្តាយ លជ្ជន្តិ, លជ្ជិតាយេ ន
 លជ្ជេវ យេ សត្តា អប្បដិច្ចន្តេន ហិរិកោបិនង្គេន លជ្ជិតព្វយុត្តកា
 តេ តេ សត្តា តំ ហិរិកំ អប្បដិច្ចាតេត្វា វិចរន្តិ, ន លជ្ជេវ ន
 លជ្ជន្តិ ។

មិច្ឆាទិដ្ឋិសមាទានា សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតី តេ សត្តា
 មិច្ឆាទិដ្ឋិសមាទានា និរយាទិភេទំ ទុគ្គតី គច្ឆន្តិ ។

អរាយេ ភយទស្សិនោ ភយេ ច អរាយទស្សិនោ
 មិច្ឆាទិដ្ឋិសមាទានា សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតីន្តិ^(១) ។

យេ សត្តា អរាយេ ភយទស្សិនោ អរាយេ វត្ថុស្មី
 ភយទស្សិនោ ភយទស្សនសីលា ភិក្ខុភាជនំ និស្សាយ រាគទោស-
 មោហមានទិដ្ឋិកិលេសទុច្ចរិតរយានំ អនុប្បជ្ជនតោ ភិក្ខុភាជនំ
 អរាយន្ទាម ។ ភយេន តំ បដិច្ចាទេន្តា បន អរាយេ ភយ-
 ទស្សិនោ នាម, ភយេ ច វត្ថុស្មី អរាយទស្សិនោ អរាយ-
 ទស្សនសីលា ហិរិកោបិនង្គំ និស្សាយ រាគាទីនំ ឧប្បជ្ជនតោ តំ

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៤៧. ធម្ម. ៧/២០២ ។

ភយំ នាម, តស្ស អប្បដិច្ចាទនេន ភយេ ច អភយទស្សិនោ
នាម ។ តេ មិច្ឆាទិដ្ឋិសមាទានា សត្តា ទុក្ខី គច្ឆន្តិ ។

៩. តិគ្គិយសាវកវត្ថុ [២៣៣]

អវជ្ជេ វជ្ជមតិនោ វជ្ជេ ច^(១) អវជ្ជទស្សិនោ
មិច្ឆាទិដ្ឋិសមាទានា សត្តា គច្ឆន្តិ ទុក្ខតី^(២) ។

យេ សន្តា អវជ្ជេ វជ្ជមតិនោ អវជ្ជេ ធម្មេ វជ្ជមតិនោ
វជ្ជេ ច អវជ្ជទស្សិនោ វជ្ជធម្មេ អវជ្ជទស្សិនោ ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិ-
សមាទានា សត្តា គច្ឆន្តិ ទុក្ខតី តេ សត្តា មិច្ឆាទិដ្ឋិសមាទានា
ទុក្ខតី គច្ឆន្តិ ។

វជ្ជញ្ច វជ្ជតោ ញ្ចត្តា អវជ្ជញ្ច អវជ្ជតោ
សម្មាទិដ្ឋិសមាទានា សត្តា គច្ឆន្តិ សុក្ខតី^(៣) ។

១ ធម្មបទេ ចសន្តោ នត្ថិ ។ ២ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៤៧, ធម្ម. ៧/២០៥ ។ ៣ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៤៩, ធម្ម. ៧/២០៥ ។

យេ សត្តា ធម្មំ វជ្ជំ វជ្ជិតព្វំ វជ្ជិតោ វជ្ជវសេន ញត្វា,
 ធម្មំ អារវជ្ជំ អវជ្ជិតព្វំ អវជ្ជិតោ អវជ្ជវសេន ញត្វា សម្មា-
 ទិដ្ឋិសមាទានា សត្តា គច្ឆន្តិ សុគតី ពេ សត្តា សម្មាទិដ្ឋិ-
 សមាទានា សុគតី សក្កំ គច្ឆន្តិ ។

និរយវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា ។

ទ្វាវិសតិមោ វគ្គោ ។

២៣. នាគវគ្គវណ្ណនា

១. អត្តទន្ធវគ្គ [២៣៤]

អហំ នាគោវ សង្កាមេ ចាបាតោ បតិពំ សវំ
 អតិវាក្យំ តិពិក្ខុស្សំ ទុស្សិលោ ហិ ពហុជ្ជនោ^(១) ។

ឥវំ យថា នាគោ សង្កាមេ សង្កាមភូមិយំ ចាបាតោ
 បតិពំ សវំ សវំ ចាបាតោ ធនុតោ មុត្តំ បតិពំ អត្តនោ
 សវីរេ បតិពំ តិពិក្ខុតិ, ឯវំ តថា អហំ អតិវាក្យំ វិពិក្ខមវចនំ

១ អប្បក. ធម្ម. ៤២/៤៨, ធម្ម. ៤២/៤៨ ។

តិពិក្ខុស្សំ តិពិក្ខុស្សាមិ, ទុស្សិលោ ហិ ពហុជ្ឈនោ ហិ កស្មា
ជនោ អយំ លោកិយមហោជនោ ទុស្សិលោ ពហុ អនេកោ
ហោតិ ។

ទន្តំ នយន្តិ សមិទី ទន្តំ រាជាភិរូហតិ
ទន្តោ សេដ្ឋោ មនុស្សេសុ យោតិវាក្យំ តិពិក្ខុតិ^(១) ។

ជនា ទន្តំ នយន្តិ សមិទី ខុយ្យាននីទ្យាមណ្ឌលាទិសុបិ
មហោជនមជ្ឈំ គច្ឆន្តា ទន្តំ គោណជាតី វា អស្សជាតី វា ទន្តំ វា
ទន្តំ យានេ យោជេត្វា នយន្តិ នេន្តិ ។ ទន្តំ រាជាភិរូហតិ
រាជា តថាវុបាទិ វា នានិ គច្ឆន្តោ ទន្តំ អស្សជាតី វា ហត្ថិជាតី
វា ទន្តំ អភិរូហតិ ។ ទន្តោ សេដ្ឋោ មនុស្សេសុ មនុស្សេសុ
សេដ្ឋោ ឧត្តមោ ហោតិ ។ យោតិវាក្យំ តិពិក្ខុតិ យោ
បុគ្គលោ, សោ បុគ្គលោ អតិវាក្យំ ឯវរូបំ អតិក្កមវចនំ បុនប្បនំ
វុច្ឆមានំ តិពិក្ខុតិ ន បដិប្បវតិ ន វិហញ្ញតិ ។

វមស្សតរា ទន្តា អាជានិយា ច សិន្ធុវា
កុញ្ញរា ច មហានាគា អត្តទន្តោ តតោ វន្តិ^(២) ។

១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/៤៩, ធម្ម. ៧/២០៤ ។ ២ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/៤៩, ធម្ម. ៧/២០៤ ។

អស្សតវា វឡាវាយ គុទ្ធរោន ជាតា ទន្តា វំ ឧត្តមំ ។
 អាជានីយា ច សិន្ធុវា អស្សា សិន្ធុវដ្ឋេ ជាតា ។ យំ
 អស្សទម្មសារថិ ការណំ កាដតិ, តស្ស សារថិនោ ការណំ ទិញ្ហំ
 អាជានីយា ជាននសមត្តា សុទន្តា វ យវា ឧត្តមា, វំ តតា
 មហានាគា កុញ្ញា កុញ្ញសង្ហាតា ។ អត្តបន្តា អត្តនោ
 ទន្តតាយ អត្តទន្តា ឧត្តមា ហោន្តំ យោ បុគ្គលោ
 ចតុមគ្គញ្ញាណសង្ហាតេន ញ្ញាណេន អត្តនោ ទន្តតាយ អត្តទន្តោ
 និព្វិសេវនោ, អយំ តតោ ហត្ថិអស្សទន្តតោ វំ ឧត្តវិតហោ
 ហោតិ ។

២. ហត្ថាចរិយបុព្វកកិកុវត្តុ [២៣៥]

ន ហិ ឯតេហិ យានេហិ គច្ឆេយ្យ អគតំ ទិសំ
 យថាត្តនា សុទន្តេន ទន្តោ ទន្តេន គច្ឆតីតិ^(១) ។

យោ វាវាទិ បុគ្គលោ យានិ ឯតានិ យានានិ ហត្ថិយានាទិនិ,
 សុបិនន្តេនាបិ អគតបុព្វតា សោ បុគ្គលោ ឯតេហិ យានេហិ

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៨៤, ធម្ម. ៨/២១២ ។

ហត្ថិយានាទីហិ, អគតន្តិ សង្ហាតំ និព្វានទិសំ គច្ឆេយ្យ ន, ហិ
ទន្តេន ឥន្ទ្រិយទមនេន សុទន្តេន អត្តនា ទន្តោ និព្វិសេវនោ
សបញ្ញោ បុគ្គណោ តំ អគតបុព្វំ ទិសំ និព្វានំ គច្ឆតិ ។

៣. បរិជីណ្ណព្រាហ្មណបុគ្គវត្ថុ [២៣៦]

យេហិ ជាតេហិ នន្តិស្សំ យេសញ្ច ភវមិច្ឆិសំ
តេ មំ ទាណហិ សំបុច្ឆ សាវ វាជន្តិ^(១)ស្លករំ^(២)។

អហំ យេហិ ជាតេហិ បុត្តេហិ នន្តិស្សំ នន្តិតោ គុដ្ឋោ
បមុទិតោ អហោសី យេសញ្ច ភវមិច្ឆិសំ អហំ យេសំ បុត្តានំ
ភវំ សម្បត្តិ ឥច្ឆិស្យាមិ, តេ មំ ទាណហិ សំបុច្ឆ តេ បុត្តា
ទាណហិ មំ សំបុច្ឆ តេ បុត្តា ហត្ថា, សាវ វាជន្តិ ស្លករំ
សុករំ អវមាជេន្តិ ។

អសន្តា កិវ មំ ជម្មា ពាត ពាតាតិ វាសវ
វក្ខសា បុត្តរូបេន តេ ជហន្តិ វយោគតំ^(៣) ។

១ បិដកេ វាទេន្តិ បាណោ ទិស្សតិ ។ ២ ធម្ម. ៧/២១៦ ។ ៣ ធម្ម. ៧/២១៦ ។

កិរ មេ មម បុត្តា ជម្មា លាមកា អសន្តា
 អសប្បុរិសា 'ពាត ពាតា'តិ វចនំ ភាសេរ ភាសន្តិ, រក្ខសា
 បុត្តរូបេន យេ មេ មម រក្ខសា, តេ បុត្តា មំ វយោគតំ
 តយោ វយេ គតំ អតិក្កន្តំ ជរាបត្តំ ជហន្តិ ។

អស្សោវ ជិណ្ណោ និព្ពេគោ ខាជនា អបនីយតិ
 ពាលកានប្បិ បិតា ថេរោ បរាគាសេសុ ភិក្ខុតិ^(១) ។

តវ យថា អស្សោ ជិណ្ណោ និព្ពេគោ អស្សវា ឆេកេន
 ខាទនា ខាទតោ អវនីយតិ, ឯវមេវ តថា អយំ ពាលកានំ
 បិតា ថេរោ បរាគាសេសុ ភិក្ខុតិ យាចតិ ។

ទណ្ណោ វ កិរ មេ សេយ្យោ យញ្ចេ បុត្តា អនស្សវា
 ចណ្ណម្បិ គោណំ វាជតិ អថោ ចណ្ណម្បិ កុក្ករំ^(២) ។

មេ មម ទណ្ណោ កិរ សេយ្យោ វតវំ, យញ្ចេ បុត្តា
 អនស្សវា បុត្តា យំ គោណំ ចណ្ណំ អនស្សវា អនិវាវិតា, អថោ
 កុក្ករំ ចណ្ណម្បិ ទណ្ណាបិ និវាជតិ ។

១ ធម្ម. ៧/២១៦ ។ ២ ធម្ម. ៧/២១៦ ។

អន្តកាម បុរេ ហោតិ គម្ពីរ គាតមេធាតិ
ទណ្ឌស្ស អានុភាវន ខលិត្វា បដិទិដ្ឋតិ^(១) ។

មេ មម ទណ្ឌា អន្តកាម បុរេ គម្ពីរ ខុទកេ គាតមេ-
ធាតិ គាតំ ឯធាតិ បដិទិដ្ឋតោ ហោតិ, អរា ខលិត្វាវ ទណ្ឌស្ស
អានុភាវន បដិទិដ្ឋតោ ។

ធនបាលកោ នាម កុញ្ញោ
កដុកប្បុរោទនោ ទុន្និវារយោ
ពទ្ធោ កពទ្ធាំ ន ភុញ្ញតិ
សុមរតិ នាគវនស្ស កុញ្ញោតិ^(២) ។

កុញ្ញោ នាមេន ធនបាលកោ នាម កដុកប្បុរោទនោ
តិក្ខិណាមទោ ហត្ថិនំ ហិ មទកាលេ កណ្ណមូលិកា បភិជ្ជន្តិ,
បកតិយាបិ ហត្ថិនោ តស្មី កាលេ អង្គសេ វា តុន្នេ វា តោមរេ
វា ន គណេន្តិ ចណ្ណា ភវន្តិ, សោ ហត្ថិ អតិចណ្ណោយេវ ។
តេន កដុកប្បុរោទនោតិ វុត្តោ ។ ទុន្និវារយោ មហាជនេហិ

១ ធម្ម. ៧២១៦ ។ ២ ទុទ្ធក. ធម្ម. ៥២៩៤, ធម្ម. ៧២២០-២០១ ។

ទុន្ទិវារយោ, ហត្ថិសាសំ បវេសិតមត្តំ បន សន្ធាយ “ពទ្ធោ
កពទ្យំ ន ភុញ្ញតិ”តិ វុត្តំ ។

សុមរតិ នាគវនស្ស កុញ្ញោ នាគោ រមណីយំ ឯវ
នាគវនស្ស វសនដ្ឋានំ នាគវនំ សិ ។

៤. បសេនទិកោសលរាជវត្ត [២៣៧]

មិទ្ធិ យទា ហោតិ មហាគ្យសោ ច
និទ្ទាយិតា សម្បវិវត្តសាយី
មហាវរាហោវ និវាបបុដ្ឋោ
បុនប្បុនំ គព្ពមុយេតិ មន្តោតិ^(១) ។

យោ ភិក្ខុ មហាគ្យសោ មហារោជនោ យទា មិទ្ធិ
ចិនមិទ្ធាភិក្ខុតោ ហោតិ និវាបបុដ្ឋោ និទ្ទាយេមេន បរិបិទ្ធិតោ
មហាវរាហោវ និទ្ទាយិតា និទ្ទាយភាវា សម្បវិវត្តសាយី
សម្បវិវត្តសីលោ, សោ ភិក្ខុ អនិច្ចំ ទុក្ខំ អនត្តាតិ តិណិ

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៧៧, ធម្ម. ៧/២២៣-២២៤ ។

លក្ខណានិ មនសិកាតំ ន សក្កោតិ, មន្តោ មន្តបញ្ញោ បុនប្បុនំ
គត្តំ ឧបេតិ គត្តវាសតោ ន បរិមុច្ចតីតិ ។

មនុជស្ស សទា សតិមតោ
មត្តំ ជានតោ លទ្ធភោជនេ
តនុកស្ស វវន្តិ វេទនា
សនិកំ ជីវតិ អាយុ បាលយន្តិ^(១)។

មនុជស្ស ធនស្ស សទា សតិមតោ សតិមន្តស្ស
លទ្ធភោជនេ មត្តំ បមាណំ ជានតោ ជានន្តស្ស វេទនា
តនុកស្ស បមាណតោ អស្ស វវន្តិ, អាយុ បាលយំ ជីវតិ ។

៥. សានុសាមណេរវត្ត [២៣៨]

ពោធិទ្ធសី បញ្ចទសី យា ច បក្ខស្ស អដ្ឋមិ
បារិហារិយបក្ខញ្ច អដ្ឋង្គសុសមាគតំ^(២) ។

យេ នវា ឧបវសន្តិ ឧបគម្ម វសន្តិ ឧបោសថំ
ឧបោសថសីលំ អដ្ឋង្គសុសមាគតំ បាលោតិបាតាទិវិត្តយាទិហិ

^១ ធម្ម. ៧/២២៤ ។ ^២ ធម្ម. ៧/២៣០ ។

អដ្ឋង្កេហិ សុដ្ឋុ សមន្តាគតំ ចាតុទ្ធុសី បក្ខស្ស ចាតុទ្ធុសិយំ
បញ្ចទសី បក្ខស្ស បណ្ណរសិយំ អដ្ឋមី បក្ខស្ស អដ្ឋមិយំ, យេ
នា បារិហារិយបក្ខញ្ច បារិហារិយបក្ខបោសថំ ច ឧបវសន្តិ ។

ឧបោសថំ ឧបវសន្តិ ព្រហ្មចរិយំ ចរន្តិ យេ
ន តេហិ យក្ខា កីឡន្តិ ឥតិ មេ អរហតំ សុតំ^(១)។

យោ បុត្តលោ ឧបោសថំ ឧបវសន្តិ ព្រហ្មចរិយំ
សេដ្ឋចរិយំ ចរន្តិ ន យក្ខា តេហិ ជនេហិ កីឡន្តិ, អរហតំ
អរហន្តានំ វចនំ សាហុ សាធុ មេ មយា សុតំ យោតិ ។

សាទានិ អជ្ជំ បស្សមិ យក្ខា កីឡន្តិ សានុនាតិ^(២) ។

យក្ខា សានុនា តំ សមណោ កីឡន្តិ សា អហំ មាតា
អជ្ជំ ឥទានិ បស្សមិ “ចាតុទ្ធុសី បញ្ចទសី ។យេ។ ន តេហិ
យក្ខា កីឡន្តិ សាធុ តេ អរហតំ សុតន្តិ” ។

យក្ខា តេហិ មនុស្សេហិ កីឡន្តិ, អរហន្តានំ តេ តយា
សុតំ សាធុ សុន្តរំ យោតិ ។

១ ធម្ម. ៧/២៣០ ។ ២ ធម្ម. ៧/២៣០ ។

សានុំ បពុទ្ធំ វជ្ជាហិ   យក្ខានំ វចនំ ឥទ្ធំ
មាកាសិ បាបកំ កម្មំ   អាវិ វា យទិ វា រហោ^(១) ។

ត្ថំ យក្ខានំ ឥទ្ធំ មម វចនំ បពុទ្ធំ សានុំ សាមណេរំ
វជ្ជាហិ វទេសិ ត្ថំ បាបកំ កម្មំ អបរាធំ ចនុស្សានំ អាវិ វា
យទិ វា រហោ មាកាសិ មា ករោសីតិ ។

សចេ ត្ថំ បាបកំ កម្មំ   ករិស្សសិ ករោសិ វា
ន ពេ ទុក្ខា បមុត្យត្តិ   ឧបច្ចាបិ បលាយតោតិ^(២) ។

ត្ថំ បាបកំ កម្មំ សចេ ករិស្សសិ ករោសិ វា, បរិជនំ ទុក្ខា
ទុក្ខតោ បមោក្ខំ ពេ តវ បមោក្ខតំ ឧបតិក្ខា បលាយតោ
បលាយន្តស្ស បមោក្ខំ ន អត្ថិ ។

ឯវំ បាបកម្មំ សកុណស្ស វិយ ឧបតិក្ខា បលាយតោតិ ពេ
មោក្ខោ នត្ថីតិ ។ សកុណស្ស ឧបតិក្ខា បលាយតោ
បលាយន្តស្ស សកុណស្ស មោក្ខោ នត្ថីតិ ។

ឯវំ បាបកម្មំ កត្វា សកុណស្ស វិយ ឧបតិក្ខា មោក្ខោ ពេ
តវ នត្ថីតិ ។

១ ២ ធម្ម. ៧/២៣០ ។ ២ ធម្ម. ៧/២៣០ ។

មតំ វា អម្ម រោទន្តិ	យោ វា ជីវំ ន ទិស្សតិ
ជីវន្តំ អម្ម បស្សន្តិ	កស្មា មំ អម្ម រោទសិតិ ^(១) ។

អម្ម យោ បុគ្គលោ ជីវំ ជីវន្តោ ន ទិស្សតិ ន បញ្ញាយតិ, ញាតិសុហជ្ជា តំ បុគ្គលំ អទិស្វា រោទន្តិ វា អថវា ញាតិសុហជ្ជា មតំ វា បុគ្គលំ ទិស្វា រោទន្តិ, អម្ម ជីវន្តំ មំ បស្សន្តិ ត្ថំ រោទសិ កស្មា ?

តំ វា បុគ្គ រោទន្តិ	យោ វា ជីវំ ន ទិស្សតិ ។
យោ ច កាមេ ចជិត្វាន	បុនរាវត្តតេ ឥធិ
មតំ វាបិ បុគ្គ រោទន្តិ	បុន ជីវំ មតោ ហិ សោតិ ^(២) ។

បុគ្គ យោ បុគ្គលោ វា ជីវន្តោ ន ទិស្សតិ ន បញ្ញាយតិ, ញាតិសុហជ្ជា តំ បុគ្គលំ អទិស្វា រោទន្តិ វា អថវា ញាតិសុហជ្ជា មតំ វា បុគ្គលំ ទិស្វា រោទន្តិ ។ យោ បុគ្គលោ ច កាមេ ចជិត្វាន កាមគុណេ ចជិត្វាន បុន ឥធិ ឥមស្មី កាមគុណេ

---

១ ធម្ម. ៧/២៧១ ។ ២ ធម្ម. ៧/២៧១ ។

អាវត្តតេ អាវត្តេយ្យ បុត្ត ញាតិសុហជ្ជា មតំ បុគ្គលំ វា រោទន្តិ,
សោ បុគ្គលោ ជីវំ ជីវន្តោ បុន បច្ឆា មតោ សិយា ភវេយ្យ ។

កុក្កុទ្ធភ ឧទ្ធតោ តាត កុក្កុទ្ធវំ បតិគុមិច្ឆសិ
នរកា ឧទ្ធតោ តាត នរកំ បតិគុមិច្ឆសីតិ^(១) ។

តាត ត្វំ កុក្កុទ្ធភ ឧទ្ធតោ កុក្កុទ្ធវំ បតិគុមិច្ឆសិ ត្វំ កុក្កុទ្ធវំ
បតិគុំ ឥច្ឆសិ, នរកា ឧទ្ធតោ តាត ត្វំ នរកំ បតិគុមិច្ឆសិ ត្វំ
នរកំ បតិគុំ ឥច្ឆសិ ។

អភិធាវថ វិទ្ធក្កេ កស្ស ឧជ្ឈាបយោម សេ
អាទិត្តា និហដំ ភណ្ណំ បុន ឧយ្ហិគុមិច្ឆសីតិ^(២) ។

ភទ្ធន្តេ សុន្ទរមុខេ តុម្ហេ អភិធាវថ មយំ ឧជ្ឈាបយោម,
សេនិបាតោ កស្ស កំ បុគ្គលំ ភណ្ណំ អាទិត្តា គេហា និព្ពតំ
បុរិសេន, ត្វំ បុន ភណ្ណំ ឧយ្ហិគុំ ឥច្ឆសិ កស្ស ឧជ្ឈាបយោម ។

ឥទំ បុរេ ចិត្តមចារិ ចារិកំ
យេនិច្ឆកំ យត្តកាមំ យថាសុខំ

១ ធម្ម. ៨/២៣២ ។ ២ ធម្ម. ៨/២៣២ ។

តទជ្ជហំ និគ្គហិស្សាមិ យោនិសោ
ហត្ថិ បរិន្នំ វិយ អង្គុសគ្គុយោតិ^(១) ។

ឥទ្ធំ ចិត្តំ បុរេ រូបាទីសុ អារម្មណេសុ ទាតាទីសុ អចារិ
អង្គំ អាចារិកំ យេន ការណេន ឥច្ចកំ យោតិ, យត្ថ រូបាទីសុ
អារម្មណេសុ កាមំ វិចរន្តស្ស សុខំ យោតិ, តថា ឥវំ វិចរន្តស្ស
យថាសុខំ ទីយរត្តំ ចារិកំ ចរតិ, អហំ អជ្ជ វរុបំ ចិត្តំ
និគ្គហិស្សាមិ, បរិន្នំ មត្តំ ហត្ថិ វិយ ហត្ថាចរិយោ ធម្មោ
អង្គុសគ្គុយោ យោនិសោ មនសិកាជេន អង្គុសេន វិយ
និគ្គហិស្សាមិ វិពិក្កមិត្តំ ន ទស្សាមិតិ ។

៦. ធារេយ្យកហត្ថិវត្ថុ [២៣៩]

អប្បមាទរតា ហោថ សចិត្តមនុក្ខថ
ទុក្ខា ទុទ្ធវចគ្គានំ បង្កេ សន្នោវ កុញ្ញោតិ^(២) ។

តុម្ហេ អប្បមាទរតា សតិយា អវិប្បវាសេន អភិរតា ហោថ,
សចិត្តំ អត្តនោ ចិត្តំ រូបាទីសុ អារម្មណេសុ អនុក្ខថ, តុម្ហេ

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៥៤. ធម្ម. ៧/២៣៣ ។ ២ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៤០. ធម្ម. ៧/២៣៥ ។

អត្តានំ ទុក្ខា កិលេសទុក្ខតោ ឧទ្ធច្ឆ, យថា សោ កុញ្ញោ បង្កេ
សន្នោ លត្តោ ហត្ថេហិ បាទេហិ វាយាមំ កត្វា បង្កតោ អត្តានំ
ឧទ្ធចិញ្ចា ថលេ បតិដ្ឋិតោ យោតិ, វរំ តុម្ហេបិ កិលេសទុក្ខតោ
អត្តានំ ឧទ្ធច្ឆ និព្វានថលេ បតិដ្ឋាបេថ ។

៧. សម្មហុលភិក្ខុវត្ថុ [២៤០]

សចេ លភោថ និបកំ សហាយំ
សទ្ធិចរំ សាធុរិហារិ ធីរំ
អភិភុយ្យ សព្វានិ បរិស្សយានិ
ចធរយ្យ តេនត្តមនោ សតីមា^(១) ។

យោ បុគ្គលោ ធីរំ បណ្ឌិតំ និបកំ នេបកបញ្ញាយ
សមន្មាគតំ សាធុរិហារី ពាទិសំ មេត្តារិហារី សហាយំ សចេ
លភោថ សចេ លភន្នោ សីហវ្យគ្យាទយោ ពាលកេ សត្តេ
បាកដបរិស្សយេ, វាគភយទោសភយាទយោ បដិច្ចន្ត បរិស្សយេ

១ ទុក្ខក. ធម្ម. ៥២/៤០, ធម្ម. ៧/២៣៤ ។

ច សព្វានិ បរិស្សយានិ អភិរុយ្យ អភិភវិត្វា តេន សហាយេន
សទ្ធិ អត្តមនោ ឧបដ្ឋិតស្សតិមា ហុត្វា ចរំ ចរេយ្យ វិហរេយ្យ ។

នោ ចេ លភេថ និបកំ សហាយំ
សទ្ធិចរំ សាធុវិហារិ ធិរំ
រាជារំ រដ្ឋំ វិជិតំ បហាយ
ឯកោ ចរេ មាតង្គរញ្ជេវ នាគោ ។

នោ ចេ លភេថ និបកំ សហាយំ សទ្ធិចរំ
សាធុវិហារិធិរំ រាជារំ ឥវ យថា រាជា វិជិតំ រដ្ឋំ អត្តនោ រដ្ឋំ
បហាយ ឆន្ទេត្វា គតោ មហាអរញ្ញំ បរិសិត្វា តាបសបព្វជ្ជំ
បព្វជិត្វា ចត្តសុ ឥរិយាបថេសុ ឯកកោ ចរេយ្យ មាតង្គរញ្ជេវ
នាគោ ហត្ថិហិ ហត្ថិនិហិ ហត្ថិកុលភេហិ ហត្ថិត្វាយេហិ ឆិន្ទគ្គានិ
តិណានិ ខាទាមិ ឱកត្តោភគ្គញ្ច សាខារង្គំ ខាទាមិ អារិណានិ
បុរានានិ បិវាមិ, ឱគាហន្តស្ស ច មេ អុត្តិណ្ណស្ស ច ហត្ថិនិយោ
កាយំ មេ មម កាយំ អារិយេស្ស គច្ឆន្តិ, យន្តនាហំ
ឯកកោវ គណស្មា គណកោ វ្ជូបកដ្ឋោ វិហរេយ្យន្តិ ឯវំ
បដិសញ្ជិត្វិត្វា ឯកេន គមនតោ មាតដ្ឋោតិ លទ្ធនាមោ ឥមស្មិ

អរញ្ញេ អយំ ហត្ថិនាគោ យូចំ បហាយ សញ្ជិរិយាបថេសុ
ឯកកោវ សុខំ ចរតិ

ឯកស្ស ចរិតំ សេយ្យោ
នត្ថិ ពាលេ សហាយតា ។
ឯកោ ចរេ ន ច បាបាទិ កយិវា
អយ្យោស្សកោ មាតង្គរញ្ជេវ នាគោ^(១) ។

ឯកស្ស ចរិតំ សេយ្យោ បព្វជិតស្ស ហិ
បព្វជិតកាលោ បដ្ឋាយ ឯកិភាវាភិរតស្ស ឯកេកស្សេវ ចរិតំ
សេយ្យោ នត្ថិ ពាលេ សហាយតា ចុល្លសីលំ មជ្ឈិមសីលំ
មហាសីលំ ទស កថាវត្ថុនិ តេរស ធុតង្គានិ វិបស្សនាញាណំ
ចត្តារោ មគ្គា ចត្តារិ ផលានិ តិស្សោ វិជ្ជា ឆ អភិញ្ញា
អមតមហានិព្វានន្តិ អយំ ហិ សហាយតា នាម ។ សា ពាលំ
និស្សាយ អធិតន្តំ ន សក្កាតិ នត្ថិ ពាលេ សហាយតា ។
ឯកោ ឥមិនា ការណេន សញ្ជិរិយាបថេសុ ឯកកោវ ហុត្វា
ចរេយ្យ, អប្បមគ្គកានិបិ ន ច បាបាទិ កយិវា, ឯសោ

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៤០, ធម្ម. ៧/២៣៤ ។

អប្បោស្សក្កោ និរាលយោ តំមស្មី អរញ្ញោ មាតង្គនាគោ
តំច្ចិតិច្ចិតដ្ឋានេ សុខំ ចរេយ្យ ។

៨. មារតត្ត [២៤១]

បព្វតស្ស សុវណ្ណស្ស ជាតរូបស្ស កេវលី
ទ្ធិតាបិ នាលមេកស្សស តតិ វិទ្ធា សមំ ចរេ ។

បព្វតស្ស សុវណ្ណស្ស កេវលោ សកលោ ជាតរូបស្ស តតិ
វិទ្ធា បណ្ឌិតោ ឯកស្ស កោដ្ឋាសស្ស នាលំ, ហិត្វា ធម្មេត្វា តត
សមណធម្មំ ចរេយ្យ ។ (ទ្វិក្ខត្តម្យិ តាវ មហាន្តោ សុវណ្ណបព្វតោ
ឯកស្ស នាលំ ។ ន បរិយត្តោតិ អត្តោ)

យោ ទុក្ខមទ្ធក្ខិ យតោនិទានំ
កាមេសុ សោ ជន្តុ កថំ នមេយ្យ
ឧបតី វទិត្វា សង្កោតិ លោកេ
តស្សេវ ជន្តុ វិនយាយ សិក្ខេតិ^(១) ។

១ ធម្ម. ៧/២៤៤ ។

យោ បុគ្គលោ ទុក្ខំ អទ្ធកិ បស្សិ យតោ ទុក្ខតោ និទានំ
 អទ្ធកិ កាមេសុ សោ ជន្ត កថំ នមេយ្យ សោ បុគ្គលោ
 ជន្តសង្ខតោ កាមេសុ បញ្ចកាមគុណេសុ កថំ នមេយ្យ ។
 ឧបធី វិទិត្វាន សង្កេតិ លោកេ បុគ្គលោ ឧបធី លោកេ
 លោកស្មី សង្កេតិ វិទិត្វាន ជានិត្វាន សោ បុគ្គលោ តស្សេវ
 ជន្ត វិនយាយ សិក្ខេតិ ។

អត្ថម្ហិ ជាតម្ហិ សុខា សហាយា
 តុដ្ឋិ សុខា យា ឥតិវិតវេន
 បុញ្ញំ សុខំ ជីវិតសង្ខយម្ហិ
 សព្វស្ស ទុក្ខស្ស សុខំ បហានំ^(១) ។

អត្ថម្ហិ ជាតម្ហិ សុខា សហាយា បព្វជិតស្សាបិ ហិ
 ចិវករណាទិកេ វា អធិករណវ្យុមសមនាទិកេ វា, គិហិនោបិ
 កសិកម្មាទិកេ វា ជលវបក្ខសន្និស្សិកេហិ អភិវាវនាទិកេ វា កិច្ចេ
 ឧប្បន្នេ, យេ ជនា ឥំ កិច្ចំ និច្ចរេត្តំ វា វូបសមេតុំ វា សក្កោន្តិ
 ឯវុបា សុខា សហាយា ។

១ ឧប្បក. តម្ហ. ៥២/៤១, តម្ហ ៧/២៤៤ ។

តុដ្ឋិ សុខា យា ឥតិរីតវេន យា តុដ្ឋិ យា សន្តុដ្ឋិ
ឥតិរីតវេន បរិក្កេន វា វិបុលេន វា អត្តនោ សន្តកេន ច តុដ្ឋិ
សុខា ។

បុញ្ញំ សុខំ ជីវិតសង្ខយម្ហិ មរណកាលេ បន យថា-
អជ្ឈាសយេន បដ្ឋបេត្វា កតំ បុគ្គលេន កតំ បុញ្ញកម្មមេវ សុខំ,
សព្វស្ស ទុក្ខស្ស សុខំ បហានំ សព្វស្ស វដ្ឋទុក្ខស្ស
បហានសង្ខាតំ អរហត្តំ សុខំ ហោតិ ។

សុខា មត្តេយ្យតា លោកេ អថោ បេត្តេយ្យតា សុខា
សុខា សាមញ្ញតា លោកេ អថោ ព្រហ្មញ្ញតា សុខា^(១)។

សុខា មត្តេយ្យតា លោកេ លោកស្មី មត្តេយ្យតា
មាតិ សម្មាបដិបត្តិ សុខា, អថោ បេត្តេយ្យតា សុខា អថោ
បេត្តេយ្យតា បិតិ សម្មាបដិបត្តិ សុខា, សុខា សាមញ្ញតា
លោកេ សាមញ្ញតា បព្វជិតេសុ សម្មាបតិបត្តិ លោកេ សុខា,
អថោ ព្រហ្មញ្ញតា សុខា ពហិតបាយេសុ ពុទ្ធបច្ចេកពុទ្ធី-

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៩១, ធម្ម. ៧/២៤៥ ។

សាវកេសុ សម្មាបដិបត្តិ សុខា ហោតិ, ឧភយេនាបិ តេសំ
មាតាបិតុនំ ពុទ្ធបច្ចេកពុទ្ធានំ ចត្វហិ បច្ចយេហិ បដិជគ្គនរាវោ
កមិពោ ។ ឥទំបិ លោកេ សុខំ នាម ។

សុខំ យាវ ជរា សីលំ សុខា សទ្ធា បតិដ្ឋិតា
សុខោ បញ្ញាបដិលាភោ បាបាសំ អករណំ សុខន្តិ^១ ។

សុខំ យាវ ជរា សីលំ សីលំ យាវ ជរា សុខំ ហោតិ ។
សុខា សទ្ធា បតិដ្ឋិតា សទ្ធា លោកិយលោកុត្តរា សទ្ធា,
ទុព្វិជាបិ សទ្ធា និច្ចលា ហុត្វា ពុទ្ធសាសនេ បតិដ្ឋតិ សុខា ហោតិ
សុខោ បញ្ញាបដិលាភោ លោកិយលោកុត្តរាយ បញ្ញាយ
បដិលាភោ សុខោ ហោតិ ។ បាបាសំ អករណំ សុខន្តិ
អករណំ សេតុយាតាទិវសេន បាបាសំ អករណំ សុខំ ហោតិ ។

នាគវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា ។

តេវីសតិមោ វគ្គោ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៩១, ធម្ម. ៧/២៤៥ ។ ។

២៤. គណ្ណាវគ្គវណ្ណនា

១. កមិលបច្ឆុវត្តុ [២៤២]

មនុជស្ស បមត្តចារិនោ
 តណ្ហា វឌ្ឍតិ មាលុវា វិយ
 សោ បរិប្បវតិ ហុវាហុវំ
 ផលមិច្ឆំវ វនស្សី វានរោ^(១) ។

មនុជស្ស បមត្តចារិនោ មនុជស្ស បុគ្គលស្ស បមត្ត-
 ចារិនោ អកុសលចារិនោ នេវ ឈានវិបស្សនាមគ្គផលានិ ឯវ
 វឌ្ឍន្តិ, យថា បន និរុត្តាធុរុក្ខំ សំសិទ្ធីន្តិ បរិយោនទ្ធីន្តិ តស្ស
 រុក្ខស្ស វិនាសាយ មាលុវា លតា វឌ្ឍតិ, ឯវមស្ស ឯវ អស្ស
 បុគ្គលស្ស បមាទស្ស ឆទ្ធារានិ និស្សាយ បុនប្បុនំ ឧប្បជ្ឈន្តោ
 តណ្ហា វឌ្ឍតិ ។ ឯវមេវ តថា សោ បុគ្គលោ តណ្ហាគតិកោ
 តណ្ហាបុរុក្ខិកោ ហុវាហុវំ ភវេ ភវេ បរិប្បវតិ ធាវតិ យថា កី
 វិយាតិ ។ ផលមិច្ឆំវ វនស្សី វានរោ តវ យថា វានរោ

---

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៤២/៤១, ធម្ម. ៤/៤ ។

រុក្ខផលំ ឥច្ឆំ ឥច្ឆនោ វនស្សិ វិញ្ញាណំ ធាវតិ, តស្ស តស្ស
រុក្ខស្ស សាខំ គណ្ណតិ, តំ អរិយំ អរិយំ គច្ឆតិ ។

យំ ឯសា សហពេ ជម្មិ គណ្ណំ លោកេ វិសត្តិកា
សោកា តស្ស បវឌ្ឍនិ អភិវុដ្ឋំ វិណំ^(១) ។

យំ ឯសា សហពេ ជម្មិ លោកេ វិសត្តិកា យា
គណ្ណំ លោកេ លោកេស្សិ វិសត្តិកា ជម្មិ លាមកា, ឯសា
គណ្ណំ យំ បុគ្គលំ សហពេ អភិវត្តិ, សោកា តស្ស បវឌ្ឍនិ
អភិវុដ្ឋំ វិណំ អភិវុដ្ឋតិ ហោតិ, ឯវមេវ តថា សោកា
តស្ស បុគ្គលស្ស គណ្ណគតិកស្ស វដ្ឋមូលកា សោកា បវឌ្ឍនិ

យោ ចេតំ សហពេ ជម្មិ គណ្ណំ លោកេ ទុរច្ឆយំ
សោកា តម្ហា បបតន្តិ ឧទទិន្នំ បោក្ខវ^(២) ។

យោ បុគ្គលោ ឯតំ គណ្ណំ លោកេ អតិក្កមិត្តំ ទុក្ខរតាយ
ទុរច្ឆយំ អញ្ជេហិ ជនេហិ ទុរច្ឆយំ ជម្មិ លាមកា គណ្ណំ
សហពេ អភិវត្តិ, តម្ហា បុគ្គលស្ស សោកា វដ្ឋមូលកា
សោកាវ បបតន្តិ, យថា នាម បោក្ខវ បទុមបត្តេ បតិពំ

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៤២/៤២, ធម្ម. ៤/៤ ។ ២ ឧប្បក. ធម្ម. ៤២/៤២, ធម្ម. ៤/៤ ។

ឧទ្ធចិន្ទុ ឥវយថាឧទ្ធចិន្ទុ បោក្ខេន ន បតិដ្ឋាតិ, ឯវំ តថា សោកា
ន បតដ្ឋិន្ទិ ។

តំ វោ វទាមិ ភទ្នំ វោ យាវន្តេត្ថ សមាគតា
តណ្ហាយ មូលំ ខមថ ឧសិរត្តោវ វិរណំ
មា វោ នទ្យំវ សោតោវ មារោ ភញ្ជិ បុនប្បុនន្តិ^(១) ។

អហំ តេន ការណេន តុម្ហេ វទាមិ, វោ វទាមិ ភទ្នំ វោ
និបាតំ មា អយំ កមិហោ វិយ វិនាសំ បាបុណាច តុម្ហេ,
យាវន្តេត្ថ សមាគតា ឯត្ថ ឯតស្មី សមាគមេ ឥមិស្សា
ធម្មាវិកតណ្ហាយ អរហត្តមគ្គញ្ញាណេន មូលំ វជ្ជកម្មសង្កិលេសំ
ខនថ ។ កី វុយាតិ ? យថា បុរិសោ ឧសិរត្តោវ វិរណំ
ឧសិរេន អត្ថិកោ មហន្តេន កុទ្ធាលេន វិរណំ ខនតិ ឯវមស្សា
មូលំ ខនថ ។ មា វោ នទ្យំវ សោតោវ មារោ ភញ្ជិ
បុនប្បុនន្តិ មា វោ តុម្ហេ នទិសោតេ ជាតំ នទ្យំ សោតោវ
នទិសោតោ វិយ មហាវេតេន អាគតោ បុនប្បុនំ ភញ្ជិ, ឯវមេវ
មារោ កិលេសមារោ តុម្ហេ បុនប្បុនំ ភញ្ជតិ ភញ្ជតេ ។

១ មុឡក. ធម្ម. ៤២/៤២, ធម្ម. ៨/៤ ។

២. សូត្របិដក [២៤៣]

យថាបិ មូលេ អនុបទ្ទវេ ទទ្ទេ
 ធិន្នោបិ រុក្ខោ បុនវេ រូហតិ
 ឯវម្បិ តណ្ហានុសយេ អនុហតេ
 និព្វត្តតិ ទុក្ខមិទំ បុនប្បនំ^(១) ។

យថា ចត្វសុ ទិសាសុ ហេដ្ឋា ច ខុជ្ចកមេវ គតេ បញ្ជិវេ
 មូលេ យស្ស រុក្ខស្ស ឆេទនជាលនភេទនវិជ្ឈនាទីនំ កេនចិ
 ខុបទ្ទវេ ចិរយ្យត្តតាយ ទទ្ទេ សោ រុក្ខោ ធិន្នោ ខុបិច្ឆិន្នោបិ
 បុរិសេន សាខានុសាខានំ វសេន បុន ឯវ រូហតិ, ឯវម្បិ
 តណ្ហានុសយេ ទ្វារិកាយ តណ្ហាយ អនុស្សយេ កិលេសេ
 អរហត្តមគ្គញ្ញាណេន យោគាវចនេន អនុហតេ អនោហតេ
 អសម្មច្ឆិន្នេ តស្មី តស្មី វវេ ជាតិអាទិភេទំ ឥទំ ទុក្ខំ បុនប្បនំ
 និព្វត្តតិយេវ ។

យស្ស គត្តិសតិសោតា មនាបស្សវនា ភុសា
 វហន្តិ ទុទ្ធិដ្ឋី សង្កប្បា វាគនិស្សិតា^(២) ។

១ ឧប្បត. គម្ម. ៥២/៤២, គម្ម. ៩/១៣ ។ ២ ឧប្បត. គម្ម. ៥២/៤៣, គម្ម. ៩/១៣ ។

ឆត្តិសតិ សោតា យស្ស បុគ្គលស្ស សោ បុគ្គលោ តេហិ
 ឆត្តិសសោតេហិ សមន្នាគតោ, តណ្ហា មនាបស្សវនា ភុសា
 ពលវតី យោតិ, តំ បុគ្គលំ វិបន្នញ្ញាណតាយ ទុទ្ធិដ្ឋី បុនប្បុនំ
 ឧប្បជ្ឈនតោ មហាន្តរាវេន មហា ហុត្វា ឈានំ វា វិបស្សនំ វា
 អនិស្សាយ រាធនិស្សិតា សង្កប្បា វហន្តិ វិនាសេន្តិ ។

សវន្តិ សព្វតី សោតា លតា ឧព្ពិជ្ជ តិដ្ឋតិ
 តញ្ច ទិស្វា លតំ ជាតំ មូលំ បញ្ញាយ ធិន្ត្រ^(១) ។

សវន្តិ សព្វតី សោតា ឥមេ តណ្ហាសោតា សព្វតិ
 រូបតណ្ហា សទ្ធលេសុ រូបាទីសុ អារម្មណេសុ សវនតោ សវន្តិ,
 បលិវេវនដ្ឋេន សំសិព្វនដ្ឋេន ម លតា វិយ, ឧព្ពិជ្ជ តិដ្ឋតិ
 ឆទ្វាដេហិ ឧប្បជ្ឈិត្វា រូបាទីសុ អារមណេសុ តិដ្ឋតិ, តញ្ច ទិស្វា
 លតំ ជាតំ ជាតដ្ឋានិ ទិស្វា មូលំ បញ្ញាយ ធិន្ត្រ តុម្ហេ
 បញ្ញាយ អត្តនោ បញ្ញាសត្តេន បន ជាតំ លតំ មូលំ តណ្ហំ
 ធិន្ត្រ ។

១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/៥៣, ធម្ម. ៨/១៤ ។

សិរិពានិ សិនេហិតានិ ច
សោមនស្សានិ ភវន្តិ ជន្តនោ
តេ សាតសិពា សុខេសិនោ
តេវេ ជាតិជ្ជរូបគា នរា^(១) ។

បុគ្គស្ស សិនេហិតានិ តណ្ហាសិនេហមក្ខិតានិ សិរិពានិ
អនុសិរិពានិ ឯវុបានិ សោមនស្សានិ ភវន្តិ ។ តេ សាតសិពា
សុខេសិនោ តេ តណ្ហាវសិកា បុគ្គលោ សាតសិពា សុខេសិនោ
សុខបរិយេសិនោ ភវន្តិ ។ តេវេ ជាតិជ្ជរូបគា នរា តេ នរា
ជនា វេ ជាតិជ្ជរាព្យាធិមរណានិ ឧបគា ឧបគច្ឆន្តិ ។

តសិណាយ បុរក្ខតា បជា បរិសប្បន្តិ សសោវ ពាធិតោ
សំយោជនសង្កសត្តា ទុក្ខមុបេន្តិ បុនប្បនំ ចិរាយ^(២)។

បជា តសិណាយ តណ្ហាយ បុរក្ខតា បរិវារិតា ហុត្វា
សសោ វិយ ពាធិតោ លុទ្ទេន អរញ្ញេ ពទ្ធោ បរិសប្បន្តិ
ភាយន្តិ, សត្តា សញ្ញោជនសង្កសត្តា ទសិវិធនេ សំយោជនេន

១ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៤៧, ធម្ម. ៨/១៤ ។ ២ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៤៧, ធម្ម. ៨/១៤ ។

សត្តវិធរន រាគសង្ហាទិនា ច សត្តា ពទ្ធា តស្មី វា លត្តា
 ទុក្ខមុបេន្តិ, បុនប្បុនំ ចិរាយ ចិរំ ទិយមទ្ធានំ បុនប្បុនំ
 ជាតិអាទិកំ ទុក្ខំ ឧបេន្តិ ឧបគច្ឆន្តិ ។

តសិណាយ បុរក្ខតា បជា
 បរិសប្បន្តិ សសោវ ពាធិតោ
 តស្មា តសិណំ វិនោទយេ ភិក្ខុ
 អាកង្គំ វិរាគមត្តនោតិ^(១) ។

សសោ ឥវ យថា សសោ ពាធិតោ អរញ្ញេ លុទ្ធេន
 ពទ្ធោ ភាយតិ, ឯវមេវ តថា បជា តសិណាយ តណ្ហាយ
 បុរក្ខតា បលិវេតិតា បរិសប្បន្តិ ភាយន្តិ តស្មា ការណា ភិក្ខុ
 វិរាគមត្តនោ អត្តនោ វិរាគំ អាកង្គំ ឥច្ឆន្តោ តសិណំ អត្តនោ
 តសិណំ តណ្ហំ វិនោទយេ វិនោទេយ្យ ឥឌ្មេយ្យ ។

---

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៤២/៤៤, ធម្ម. ៩/១៤ ។

៣. វិទ្យុនិក្ខេបនុ [២៤៤]

យោ និព្វនដ្ឋោ វនាធិមុត្តោ

វនមុត្តោ វនមេវ ធាវតិ

តំ បុគ្គលមេវ បស្សថ

មុត្តោ ពន្ធនមេវ ធាវតីតិ^(១) ។

យោ បុគ្គលោ និព្វនដ្ឋោ និរាលយោ វនាធិមុត្តោ
វិហារដ្ឋានេ តប្បោនេ អធិមុត្តោ វនមុត្តោ វនមេវ ធាវតិ ។

យោ បុគ្គលោ យរាវាសពន្ធនសង្ខាតា តណ្ហាវនា មុត្តោ ហត្ថា
បុន វនមេវ យរាវាសពន្ធនំ តណ្ហាវនំ ឯវ ធាវតិ, តុម្ហេ តំ
បុគ្គលំ ឯវ បស្សថ, ឯសោ បុគ្គលោ យរាវាសពន្ធនតោ មុត្តោ
បុន យរាវាសពន្ធនំ ឯវ ធាវតីតិ ។

១ ឧប្បក. ធម. ៥២.៤៤, គម្ម. ៨/២២ ។

៤. ពន្ធនាគារវត្ថុ [២៤៥]

ន តំ ទឡំ ពន្ធនមាហុ ធីរា
 យទាយសំ ទារុជំ បព្វជំ ។
 សារត្តរត្តា មណិកុណ្ណលេសុ
 បុត្តេសុ ទាវេសុ ច យា អបេក្ខា^(១) ។

ធីរា ពុទ្ធាទយោ បណ្ឌិតបុរិសា អយសង្ខលិសង្ខាតំ អយសា
 និព្វត្តំ អយសំ ទារុជំ បព្វជំ វា, តណ្ហា សារត្តរត្តា
 ពហលរាគរត្តា តំ ពន្ធនំ ទឡំ ន អាហុ ន កថេន្តិ ។
 បុត្តេសុ ទាវេសុ ច យា អបេក្ខា យា តណ្ហា បុត្តេ ច
 យា អបេក្ខា យា តណ្ហា, បុត្តេសុ ទាវេសុ អបេក្ខា
 មណិកុណ្ណលេសុ ច ។

ឯតំ ទឡំ ពន្ធនមាហុ ធីរា
 ឱហារិនំ សិចិលំ ទុប្បមុញ្ញំ
 ឯតំបិ ធម្មាន បរិព្វជន្តិ
 អនបេក្ខិនោ កាមសុខំ បហាយាតិ ។

---

១ និព្វត្ត. ធម្ម. ៤២/៤៤. ធម្ម. ៨/២៦-២៧ ។

យេ ធិរា បណ្ឌិតបុរិសា ឯតំ កិលេសពន្ធនំ ទុទ្ធាំ ចិរិ
អាហុ កថេន្តិ, ឱហារិនំ អាកខ្សិត្វា ចត្វសុ អបាយេសុ
បាតនពោ អវហរតិ ហោដ្ឋា ហរតីតិ ឱហារិនំ, សិចិលំ
ពន្ធនដ្ឋានេ ធិរិចម្មមំសានិ ន ធិន្តតិ លោហិតំ ន និហរតិ
ពន្ធនភារំបិ អដានាបេត្វា ថលបថជលបថាទិសុ កម្មានិ កាតុំ
ទេតីតិ សិចិលំ ។ លោភកេន បុគ្គលេន ទុប្បមុញំ ។
លោភវសេន ហិ ឯកវារំបិ ឧប្បន្នំ កិលេសពន្ធនំ ពន្ធនដ្ឋានពោ
កច្ចុបោ វិយ ទុម្មោចិយំ ហោតីតិ ទុប្បមុញំ ។ ឯតំបិ ឆេត្វាន
ឯតំ កិលេសពន្ធនំ ឆេត្វាន ញាណខគ្កេន ធិន្តិត្វាន អនបេក្ខិនោ
ហុត្វា កាមសុខំ បហាយ ឆខ្មេត្វា បរិព្វជន្តិ ពុទ្ធសាសនេ បព្វជន្តិ ។

៥. ខេមាទេវវត្ថុ [២៤៦]

អាគុរំ អសុចិ បូតិ បស្ស ខេមេ សមុស្សយំ
ឧគ្សរន្តំ បគ្សរន្តំ ពាលានំ អភិបត្តិតន្តិ^(១) ។

១ ធម្ម. ៩/៣១ ។

ត្ថំ រូបំ បូតិ អាតុរំ មរណប្បត្តំ អសុចិ ខេមេ សមុស្សយំ
បស្ស បស្សហិ ។ ឧត្តរន្តំ បត្តរន្តំ ពាលានំ ពាលេហិ
អភិបត្តិតន្តិ ។

យេ រាគរត្តានុបតន្តិ សោតំ
សយំ កតំ មក្កដកោវ ជាលំ
ឯតម្បិ ឆេត្វាន វជន្តិ ធិរា
អនបេក្ខិនោ សព្វទុក្ខំ បហាយាតិ ។

មក្កដកោវ យថា នាម មក្កដកោ ជាលំ សុត្តជាលំ កត្វា
មជ្ឈដ្ឋានេ នាភិមណ្ឌលេ និបន្នោ បរិយន្តេ បតិកំ បដង្កំ វា
មក្ខិកំ វា វេគេនាគន្ធា វិជ្ឈិក្ខា តស្ស រសំ បិវិត្វា បុនាគន្ធា
តស្មីយេវ ថានេ និបជ្ជតិ, ឯវមេវ យេ សត្តា ជនា រាគរត្តា
ទោសទុដ្ឋា មោហមុឡា សយំ កតំ អត្តនោ កតំ សោតំ
តណ្ហាសោតំ អនុបតន្តិ, ឯតម្បិ ឆេត្វាន វជន្តិ ធិរា
អនបេក្ខិនោ សព្វទុក្ខំ បហាយ ឯវមេវ តថា ធិរា បណ្ឌិតា

ឯតំ តណ្ហំ ឆេត្វាន ធិន្តិត្វា អនបេក្ខិនោ និរាលយា ហុត្វា
សព្វទុក្ខំ អរហត្តមគ្គេន បហាយ និព្វានំ វជន្តិ គច្ឆន្តិ ។

៦. ឧត្តសេនវត្ថុ [២៤៧]

ឥង្ស្យ បស្ស នដបុត្ត ឧត្តសេន មហាពូល
ករោហិ រាគំ បរិសាយ ហាសយស្ស មហាជនន្តិ ។

ភោ នដបុត្ត ត្ថំ ការណំ ឥង្ស្យ ចោទនត្ថេ និបាតោ បស្ស្យ
បស្សាហិ, ភោ ឧត្តសេន មហាពូល ត្ថំ រាគំ បរិសាយ ករោហិ
មហាជនំ ត្ថំ ហាសយស្ស ។

ឥង្ស្យ បស្ស មហាបញ្ញា មោគ្គល្លាន មហិទ្ធិក
ករោហិ រាគំ បរិសាយ ហាសយាមិ មហាជនន្តិ ។

ភោ មហាបញ្ញា ត្ថំ ឥង្ស្យ ចោទនត្ថេ ការណំ បស្ស្យ
បស្សាហិ មោគ្គល្លាន មហិទ្ធិក ភោ មោគ្គល្លាន មហិទ្ធិក
អហំ ករោមិ រាគំ បរិសាយ រាគំ បរិសាយ ករោមិ
ហាសយាមិ មហាជនំ មហាជនំ ហាសយាមិ ។

មុញ្ញ បុរេ មុញ្ញ បច្ចុតោ
 មជ្ឈេ មុញ្ញ ភវស្ស បារគូ
 សព្វត្ថ វិមុត្តមានសោ
 ន បុន ជាតិជំរំ ឧបេហិសីតិ ។

ត្ថំ អតិកេសុ ខន្នេសុ អាឈយំ តណ្ហំ មុញ្ញ មុញ្ញាហិ,
 មុញ្ញ បច្ចុតោ ត្ថំ បច្ចុតោ អនាគតេសុ ខន្នេសុ អាឈយាទិនិ
 មុញ្ញ មុញ្ញាហិ, មជ្ឈេ មុញ្ញ ត្ថំ មជ្ឈេ បច្ចុប្បន្នេសុ ខន្នេសុ
 មជ្ឈេ អាឈយំ តណ្ហំ មុញ្ញ មុញ្ញាហិ, ភវស្ស បារគូ ត្ថំ
 ភវស្ស បារគូ ភវស្ស បារគមនសីលោ ។ សព្វត្ថ
 វិមុត្តមានសោ ន បុន ជាតិជំរំ ឧបេហិសីតិ ត្ថំ បុន ជាតិជំរំ
 ឧបេហិសិ ន សព្វត្ថ សព្វស្មី កាលេ សុវិតតមានសោ ។

សព្វសំយោជនំ ឆេត្យា យោ វេ ន បរិតស្សតិ
 សង្កាតិគំ វិសំយុត្តំ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ ។

យោ បុគ្គលោ សព្វសំយោជនំ កិលេសំ ធម្មា វេនិបាតោ
ន បរិតស្សតិ ន ភាយិស្សតិ, សង្កាតិគំ វិសំយុត្តំ តមហំ
ព្រូមិ ព្រាហ្មណំ អហំ តំ បុគ្គលំ សង្កាតិគំ វិសំយុត្តំ
ព្រាហ្មណំ ព្រូមិ កថេមិ ។

៧. ចូឡធនុគ្គហបណ្ឌិតវគ្គ [២៤៨]

សព្វំ ភណ្ណំ សមាទាយ បារំ តិណ្ណេសិ ព្រាហ្មណ
បច្ឆាគច្ច លហុំ ខិប្បំ មំបិ តាមហិទានិ ភោ^(១) ។

ភោ ព្រាហ្មណ ត្វំ សព្វំ ភណ្ណំ សមាទាយ គហេត្វា បារំ
នទិ តិណ្ណេសិ ។ បច្ឆាគច្ច លហុំ ខិប្បំ មំបិ តាមហិ
ព្រាហ្មណាតិ ហោ ព្រាហ្មណ ត្វំ លហុំ ខិប្បំ បច្ឆាគច្ច មំបិ
តាមហិ មំ អបិ តាមហិ ។

អសន្តតំ មំ ចិវសន្តតេន
មិនាតិ ភោតិ អចុវំ ចុវេន

១ ធម្ម. ៤/៤៥ ។

មយាបិ កោតិ និមិនេយ្យ អញ្ញំ
ឥតោ អហំ ទូរតំ គមិស្សំ^(១) ។

ហោ ត្ថំ មំ អសន្តំ អចិរសន្តំ ចិរសន្តំ អត្តនោ
សាមិនា អគុំ គុវេន មិនាតិ និមន្តេត្វា មយាបិ កោតិ
និមិនេយ្យ អញ្ញំ កោតិ ត្ថំ មយាបិ អញ្ញំ អត្តនោ រុចិតំ បុរិសំ
ឥតោ ឥមស្មី និមន្តេយ្យ និមន្តេហិ, អហំ ទូរតំ ហានំ
គមិស្សាមិ ។

កាយំ ឯទ្បគណិតុម្ពេ កោតិ មហហាសិយំ
ន យិធ នច្ចំ វា គីតំ វា តាទ្បំ វា សុសមាហិតំ
អនម្ហិ កាលេ សុស្សោណិ កីន្តុ ជគ្បសិ សោភនេ^(២) ។

ឥត្ថិ ឯទ្បគណិតុម្ពេ ហាសិ យន្តំ ទស្សនំ មហហាសិយំ
កោតិ កាយំ ឥត្ថិ ឥត ហានេ ន នច្ចំ វា គីតំ វា តាទ្បំ វា
សុសមាហិតំ កត្វា អនម្ហិ កាលេ រោទនកាលេ សុស្សោណិ

១ ធម្ម. ៩/៤៥ ។ ២ ធម្ម. ៩/៤៦ ។

សុន្ទិ កិន្ទ ជគ្យសិ សោភនេ សោភនេ ត្ថំ ជគ្យសិ កិន្ទ,
បុត្តាមិ ។

សិគាល ពាល ទុម្មេត អប្បបញ្ញោសិ ជម្ពុក
ជិន្នោ មច្ចុញ្ច បេសិញ្ច កបណោ វិយ ណាយសិ^(១)។

យោ សិក្កាល ទុម្មេត អប្បញ្ញោសិ ជម្ពុក អប្បបញ្ញោ
អសិ ភវសិ ជិន្នោ មច្ចុញ្ច បេសិញ្ច ត្ថំ ជិន្នោ ជាតិ
អប្បមត្តោ មច្ចំ បេសិញ្ច មំសំ កបណោ វិយ ណាយសិ ត្ថំ
កបណោ វិយ ណាយសិ ។

សុទស្សំ វជ្ជមញ្ញោសំ អត្តនោ បន ទុទ្ធសំ
ជិន្នា បតិញ្ច ជារញ្ច មំបិ ត្ថំញ្ជេវ ណាយសិ^(២) ។

ភោតិ បាបធម្ម ត្ថំ អញ្ញោសំ ជនានំ វជ្ជំ សុទស្សំ
សុទស្សន្តា អត្តនោ បន ទុទ្ធសំ ទុទ្ធសន្តា ជិន្នា បតិញ្ច
ជារញ្ច ត្ថំបិ មញ្ជេវ ណាយសិ ត្ថំ បតិ អត្តនោ ជារំ អបិ
អញ្ជេវ មម វិយ ណាយសិ ។

១ ធម្ម. ៩/៤៦ ។ ២ ធម្ម. ៩/៤៦ ។

ឯវមេតំ មិត្តរាជ យថា ភាសសិ ជម្ពុក
សា នូនាហំ ឥតោ គន្ធា ភត្តុ ហេស្សំ វសានុតា ។

ភោ ជរជម្ពុក ត្វំ យំ វចនំ យថា បកាជន ភាសសិ, ឯវំ
តថា ឯតំ វចនំ សា អហំ នូន ឯកំសេន ឥតោ គន្ធា
ឥមម្ហា អរញ្ញា គតា បន អញ្ញំ ភត្តាវំ លភិញ្ញា ភត្តុ ហេស្សំ
វសានុតា ។

យោ ហរេ មត្តិកំ ថាលំ កំសថាលំបិ សោ ហរេ
កតំយេវ តយា បាបំ បុនបេវំ ករិស្សសិ^(១) ។

យោ បុគ្គលោ ថាលំ មត្តិកំ ហរេ ហរេយ្យ, កំសថាលំបិ
យោ ហរេយ្យ សោ បុគ្គលោ កំសថាលំ សុវណ្ណរាជតថាលាទិភោទំ
ហរេ ហរេយ្យ ។

កតំយេវ តយា បាបំ បាបកម្មំ តយា ឯវ កតំ បុនបេវំ
ករិស្សសិ ត្វំ បុនបិ ឯវ កម្មុ ករិស្សសិ ។

១ ធម្ម. ៤/៤៦ ។

វិតក្កមចិតស្ស ជន្តុនោ
តិព្វរាគស្ស សុភានុបស្សិនោ
ភិយ្យោ តណ្ហា បវឌ្ឍតិ
ឯស ខោ ទឡំ ករោតិ ពន្ធន^(១) ។

វិតក្កមចិតស្ស កាមវិតក្កាទីហិ តីហិ វិតក្កេហិ ជន្តុនោ
បុគ្គលស្ស និម្មចិតស្ស តិព្វរាគស្ស ពហលរាគស្ស សុភានុប-
ស្សិនោ ឥដ្ឋារម្មណេសុ សុភានិមិត្តគ្គាហាទិវសេន វិស្សដ្ឋមានស-
តាយ សុភន្តិ អនុបស្សន្តស្ស ភិយ្យោតណ្ហា វឌ្ឍតិ, ឯស
ខោ ទឡំ ករោតិ ពន្ធនំ ឯស ខោ ឯសោ ខោ បុគ្គលោ
ពន្ធនំ តណ្ហាពន្ធនំ ទឡំ ចិរំ ករោតិ ។ ឯសុភានុបស្សិនោ បុគ្គលស្ស
ឈានាទិសុ ឯកំបិ ន វឌ្ឍតិ ។

វិតក្កុបសមេ ច យោ រតោ
អសុភំ ភាវយាតិ សទា សរតោ
ឯសោ ខោ ព្យន្តិកាហតិ
ឯសច្ចិន្តិ មារពន្ធនន្តិ^(២) ។

១ ធម្ម. ៨/៤៧, ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៤៤ ។ ២ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៤៤, ធម្ម. ៨/៤៧ ។

យោ ភិក្ខុ វិតក្កុបសមេ ច មិច្ឆាវិតក្កានំ រូបសមសង្ខាតេសុ
 ទសសុ អសុភេសុ បឋមជ្ឈានេ រតោ អតីតោ ហុត្វា សទា និច្ចំ
 សតោ ឧបដ្ឋិតសតិពាយ សតោ តំ អសុភជ្ឈានំ ភាវយតិ
 ភាវេតិ, ឯស ខោ ឯសោ ខោ ភិក្ខុ តិសុ ភវេសុ
 ឧបជ្ជនកតណ្ហំ វិតក្កំ ព្យន្តិ វិនាសំ កាហតិ ករិស្សតិ ។ ឯស
 ភិក្ខុ មារពន្ធនំ តេភូមិកវដ្តសង្ខាតំ មារពន្ធនំ ធិន្ទតិ ធិន្ទស្សតិ ។

៨. មារវត្ថុ [២៤៩]

និដ្ឋំ គតោ អសន្តាសី វិតតណ្ហោ អនង្គណោ
 អម្ហិន្តិ ភវសល្លានិ អន្តិមោយំ សមុស្សយោ^(១) ។

យោ ភិក្ខុ ឥមស្មី សាសនេ បព្វជីពានំ អរហត្តំ និដ្ឋំ នាម
 តំ គតោ បញ្ចោ វិតតណ្ហោ និក្ខិលេសោ អសន្តាសី អព្ពនេ
 រាគសន្តាសាទិនំ អភាវេន អសន្តសតោ, អម្ហិន្តិ ភវសល្លានិ
 សព្វានិបិ ភវគាមិសល្លានិ អម្ហិន្តិ, អន្តិមោយំ សមុស្សយោ អយំ
 សមុស្សយោ ទេហោ អន្តិមោ ណោតិ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៤៥. ធម្ម. ៨/៥០ ។

វិតតណ្ហោ អនាទានោ និរុត្តិបទកោវិទោ
 អក្ខរានំ សន្និបាតំ ជញ្ញោ បុព្វបរានិ ច
 ស វេ អន្តិមសារីរោ មហាបញ្ញោ មហាបុរិសោតិ វុច្ឆតីតិ^(១)។

យោ ខិណាសវោ វិតតណ្ហោ អនាទានោ ខន្ធាទិសុ
 និគ្គហណោ, និរុត្តិបទកោវិទោ ចត្វសុ បដិសម្ពិទាសុ កោវិទោ
 ឆេកោ អក្ខរានំ សន្និបាតំ អត្ថធម្មនិរុត្តិបដិវាណំ ជញ្ញោ
 បុព្វបរានិ ច ជញ្ញោ ជានេយ្យ, ស វេ អន្តិមសារីរោ សោ
 ខិណាសវោ វេ អន្តិសារីរោ កោដិយំ បិតសារីរោ មហាបញ្ញោ
 មហាបុរិសោតិ វុច្ឆតេ ភគវតា ។

៩. ឧបកាដីវកវត្ថុ [២៥០]

សព្វភិក្ខុ សព្វវិទូហមស្មិ
 សព្វេសុ ធម្មេសុ អនូបលិក្ខោ
 សព្វញ្ញហោ តណ្ហក្ខយេ វិមុត្តោ
 សយំ អភិញ្ញាយ កម្មទ្ធិសេយ្យន្តិ^(២) ។

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៧៦, ធម្ម. ៨/៥០ ។ ២ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/៧៦, ធម្ម. ៨/៥៣ ។

ភោ ឧបក អហំ ពេញភិក្ខុ សព្វេសំ ពេញមិកធម្មានំ
 អភិភវនតោ សព្វភិក្ខុ ។ សព្វវិទូ វិមិកសព្វេមញ្ញមិកធម្មោ
 សព្វេសុ ធម្មេសុ រូបភូមិអរូបភូមិលោកុត្តរភូមិធម្មេសុ អនុបបើត្តោ
 តណ្ហាទិដ្ឋិហិ សព្វញ្ញហោ សព្វេ តេភូមិកធម្មេ ជំហោ ជំហិត្វា
 បិតោ តណ្ហក្ខយេ វិមុត្តោ តណ្ហក្ខយំ ជំនេត្វា ឧប្បាទិតេ
 តណ្ហក្ខយសង្ខតេ អរហត្តោ អសេខវិមុត្តិយា សយំ អភិញ្ញាយ
 អភិញ្ញេយ្យាទិភោទេ ធម្មេ សយំ អត្តនា អភិញ្ញាយ ជានិត្វា
 អញ្ចំ បុគ្គលំ ឧទ្ធិសេយ្យ កំ បុគ្គលំ ។

១០. សក្កនេវរាជវត្ថុ [២៥១]

សព្វទានំ ធម្មទានំ ជិនាតិ
 សព្វរសំ ធម្មរសោ ជិនាតិ
 សព្វរតី ធម្មរតិ ជិនាតិ
 តណ្ហក្ខយោ សព្វទុក្ខំ ជិនាតិ^(១) ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/៧៦, ធម្ម. ៨/៥៧ ។

១១. អប្បក្កកសេដ្ឋិត្ត [២៥២]

ហនន្តិ ភោតា ទុម្មេតំ នោ ច បារំ គវេសិនោ
ភោតញ្ញាយ ទុម្មេតោ ហន្តិ អញ្ជេវ អត្តនន្តិ^(១) ។

ភោតា ទុម្មេតំ បុគ្គលំ ហនន្តិ, បារំ ភវស្ស បារំ
គវេសិនោ បុគ្គលេ ភោតា នោ ច ន ហនន្តិ ទុម្មេតោ
ទុប្បញ្ញោ បុគ្គលោ ឧប្បន្នាយ តណ្ហាយ ភោតេ និស្សាយ
អត្តានមេវ បវេ ជនេ វិយ ហនន្តិ ។

១២. អន្តរទេវបុត្តវត្ថុ [២៥៣]

វិចេយ្យ ទានំ ទាតព្វំ
យត្ត ទិន្នំ មហប្បលំ
វិចេយ្យ ទានំ សុគតប្បសត្តំ
យេ ទក្ខិណោយ្យា ឥត ជីវលោកេ
ឯតេសុ ទិន្នានិ មហប្បលានិ
វិជានិ វុត្តានិ យថា សុខេត្តេតិ ។

១ ឧប្បក. តម្ម. ៤២/៤៧. តម្ម. ៤/៦៧ ។

តិណទោសានិ ខេត្តានិ
 រាគទោសា អយំ បជា
 តស្មា ហិ វិតរាគេសុ
 ទិន្នំ ហោតិ បមប្បលំ^(១) ។
 តិណទោសានិ ខេត្តានិ
 ។យេ។ ឥច្ឆាទោសា អយំ បជា
 តស្មា ហិ វិតតិច្ឆេសុ
 ទិន្នំ ហោតិ មហប្បលំ ។
 តណ្ហាវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា ។
 ចតុវិសតិមោ វគ្គោ ។

---

១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥៤២,៧៧ ។

២៥. ភិក្ខុវគ្គ

១. បព្វភិក្ខុវគ្គ [២៥៤]

កុសល្យបទេសេ ធិតិយា ទទ្ធកាយ

អវត្តិតត្តា ភយភិរុតាយ ច

ន រក្ខសីនំ វសមាគមាម សេ

ស សោត្តិភារោ មហាតា ភយេន មេតិ^(១) ។

មយំ កុសលា ឆេកា ឧបទេសេ ធិតិយា អច្ឆិន្ទវិយ-
សង្ខតាយ ទទ្ធកាយ ធិតិយា ភយភិរុតា ច អវត្តិតត្តា ច ន
រក្ខសីនំ វសមាគមាម្ហសេ ន អាគមាម្ហសេ រក្ខសីនំ វសំ ។
ស សោត្តិភារោ មហាតា ភយេន មេតិ ភយេន មហាតា
មហាន្តេន មេ ស សោត្តិភារោ យោតិ ។

ចក្កនា សំវរោ សាធុ	សាធុ សោតេន សំវរោ
មហានេន សំវរោ សាធុ	សាធុ ជ្ជិវាយ សំវរោ
ភយេន សំវរោ សាធុ	សាធុ វាចាយ សំវរោ ^(២) ។

១ ធម្ម. ៨/៧០ ។ ២ បុព្វក. ធម្ម. ៥២/៤៨, ធម្ម. ៨/៧១ ។

ភិក្ខុវេ សំវរោ យស្ស ភិក្ខុនោ ចក្កុនា ចក្កុទ្ធារេន សាធុ
 សុន្តរោ ។ សាធុ សោតេន សំវរោ សំវរោ យស្ស ភិក្ខុនោ
 សោតេន សោតទ្ធារេន សាធុ ។ យានេន សំវរោ សាធុ
 សំវរោ យស្ស ភិក្ខុនោ យនេន យានទ្ធារេន សាធុ ។ សាធុ
 ជ្ជិវាយ សំវរោ សំវរោ ជ្ជិវាយ ជ្ជិវាទ្ធារេន សាធុ ។ កាយេន
 សំវរោ សាធុ សំវរោ កាយេន កាយទ្ធារេន សាធុ ។ សាធុ
 វាចាយោ សំវរោ សំវរោ យស្ស ភិក្ខុនោ វាចាយ វចិទ្ធារេន
 សាធុ សុន្តរោ ។

មនសា សំវរោ សាធុ   សាធុ សព្វត្ថ សំវរោ
 សព្វត្ថ សំវរោ ភិក្ខុ   សព្វទុក្ខា បម្មច្ចតីតិ^(១) ។

សំវរោ មនសា មនេន សាធុ ។ សាធុ សព្វត្ថ សំវរោ
 សំវរោ សព្វត្ថ សព្វេសុ សង្ខារេសុ សាធុ សុន្តរោ ភិក្ខុ
 សព្វត្ថ សព្វេសុ សង្ខារេសុ សំវរោ សព្វទុក្ខា សព្វទុក្ខតោ
 បម្មច្ចតីតិ ។

១ ឡុក. ធម្ម. ៥២/៤៤. ធម្ម. ៤/៧១ ។

២. បំណងប្រតិបត្តិ [២៥៥]

ឥវំ សទ្ធក្ក សីលក្ក   វិទិញាន ជនាធិប
វណ្ណំ អញ្ជនវណ្ណន   កាលិង្គស្មី វិនិម្មសេតិ^(១) ។

ជនាធិប ភោ ជនាធិប សីលំ បវត្តសីលំ សទ្ធិ វិទិញាន
ជានិញា ហត្ថិអញ្ជនវណ្ណន វណ្ណំ កាលិង្គស្មី កាលិង្គរដ្ឋេ
វិនិម្មសេ ។

កណិកា ឧប្បលវណ្ណា   បុណ្ណោ ទោវិកោ តទា
រជ្ជគ្គាហោ ច កច្ចានោ   មោគ្គល្លានោ ទោណមាបកោ
សារីបុត្តោ តទា សេដ្ឋី   អនុរុទ្ធោ ច សារទិ
ព្រាហ្មណោ កស្សបោ   ថេរោ ឧបរាជា នន្ទបណ្ឌិតោ
មហេសី រាហុលមាតា   មាយាទេវី ជនេត្តិកា
កុរុរាជា ពោធិសត្តោ   ឯវំ ឆាមថ ជាតកន្តិ ។

ហត្ថសញ្ញតោ បាទសញ្ញតោ
វាចាសញ្ញតោ សញ្ញតត្ថមោ

១ ធម្ម. ៨/៧៧, ឧទ្ធក. ជាតក. ៥៨/១៦១ ។

អជ្ឈត្តរតោ សមាហិតោ

ឯកោ សន្តុសិតោ តមាហុ ភិក្ខុ^(១) ។

ហត្ថសញ្ញតោ បាទសញ្ញតោ វាចាសញ្ញតោ មុសាវាទិនំ
អករណតោ វាចាសញ្ញតោ សញ្ញតត្តមោ សញ្ញតត្តារាវោ កាយ-
ចលនសីសឧក្ខិបនភមុកវិកាវាទិនំ អការរកោ សញ្ញតត្តមោ អជ្ឈ-
ត្តរតោ កម្មដ្ឋានភាវនាយ រតោ សមាហិតោ សុដ្ឋុ សមាហិតោ
ឯកោ ភិក្ខុ ឯកវិហារិ ហត្ថា សន្តុសិតោ សុដ្ឋុ តុសិតោ, តំ
ឯស្សំ ភិក្ខុំ បញ្ញត្តា អាហុ កថេន្តិ ។

៣. កោកាលិកវត្ត [២៥៦]

អវធំ វត អត្តានំ កច្ចុបោ ព្យាហរំ គីរំ
តស្មីយេវ នគរេ វាចាយ សភិយា វធំ^(២) ។

អវធំ វត អត្តានំ កច្ចុបោ វត អត្តានំ អវធំ ព្យសនំ
តេតេ តស្មីយេវ នគរេ វាចាយ សភិយា វិកិណ្ណវាចាយ វធំ ។

១ ម្សក. ធម្ម. ៤២/៤៤, ធម្ម. ៤/៧៤ ។ ២ ធម្ម. ៤/៧២ ។

ឯតំបិ ទិស្វា នរិវិរសេដ្ឋ
 វាចំ បមុញ្ចេ កុសលំ នាតិវេលំ
 បស្សសិ ពហុភាណោន
 កច្ចប់ំ ព្យសនំ គតន្តិ^(១) ។

ភោ នរិវិរសេដ្ឋ អបិ ឯតំ កាវណំ ទិស្វា វាចំ បមុញ្ចេ
 នាតិវេលំ បណ្ឌិតោ កុសលោ ឆេកោ វាចំ នាតិវេលំ អតិវេលំ
 បមុញ្ចេយ្យ, បស្សសិ ពហុភាណោន កច្ចប់ំ ព្យសនំ គតន្តិ
 ភោ មហារាជ កច្ចប់ំ ពហុភាណោន ព្យសនំ គតំ បស្សសិ ។

យោ មុខសញ្ញតោ ភិក្ខុ មន្តភាណិ អនុទ្ធតោ
 អត្ថំ ធម្មញ្ច ទិបេតិ មធុរន្តស្ស ភាសិតន្តិ^(២) ។

យោ ភិក្ខុ មុខសញ្ញតោ ទាសចណ្ណលាទយោបិ “ត្ថំ
 ទុជ្ជតោ ត្ថំ ទុស្សិលោ” តិអាទិនំ អវទនតាយ មុខេន សញ្ញតោ,
 មន្តភាណិ មន្តា វុទ្ធិ មញ្ញា, តាយ បន ភណនសីលោ,
 អនុទ្ធតោ និព្វតថិញ្ច អត្ថំ ធម្មញ្ច ទិបេតិ, មធុរន្តស្ស ភាសិតំ
 តស្ស ភិក្ខុនោ ភាសិតំ វិចេម មធុរំ នាម ហោតិ ។

១ ធម្ម. ៨/៧២ ។ ២ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៤៨, ធម្ម. ៨/៨៣ ។

៤. ធម្មារាមត្ថេវត្ថុ [២៥៧]

ធម្មារាមោ ធម្មរតោ ធម្មំ អនុវិចិន្តយំ
ធម្មំ អនុស្សវំ ភិក្ខុ សទ្ធម្មា ន បរិហាយតីតិ^(១) ។

ភិក្ខុវេ និវាសនត្ថេន សមថវិបស្សនាធម្មោ អារាមោ អស្សាតិ
ធម្មារាមោ, តស្មីយេវ ធម្មេ រតោតិ ធម្មរតោ, ភិក្ខុ ធម្មំ
អនុវិចិន្តយំ អនុវិចិត្តយន្តោ ធម្មំ អនុស្សវំ អនុស្សវន្តោ ឯវុប្បោ
ភិក្ខុ សទ្ធម្មា សត្តតីសភោទា ពោធិបក្ខិយធម្មា នវលោកុត្តរធម្មា
ច ន បរិហាយតីតិ ។

៥. អញ្ញាតវិបក្ខុសេវកភិក្ខុវត្ថុ [២៥៨]

បុរាណចោរាន វចោ និសម្ម
មហិទ្ធាមុខោ បោធិយមានុចារិ
សុសញ្ញតានំ ហិ វចោ និសម្ម
គជ្ឈត្តមោ សព្វគុណេសុ អដ្ឋាតិ^(២) ។

១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/៤៤, ធម្ម. ៤/៤៥ ។ ២ ឧទ្ធចក. ពាតក ៥៤/១២, ធម្ម. ៤/៤៤ ។

យោ មង្គលហត្ថី មហិទ្ធក្រមុខោ នាម បុរាណចោរានំ វចោ
វចនំ និសម្ម និសាមេត្វា បុរិសេ បោថយំ បោថយន្តោ
ទារុណកម្មំ អនុចារិ ករោន្តោ, សោ គជុត្តមោ សុសញ្ញតានំ ហិ
វចោ និសម្ម ហិ យស្មា សុសញ្ញតានំ សីលវន្តានំ វចោ
វចនំ និសម្ម និសាមេត្វា សព្វគុណេសុ អដ្ឋាតិ ។

សលាភំ នាតិមញ្ញេយ្យ នាញ្ញេសំ បិហាយំ ចរេ
អញ្ញេសំ បិហាយំ ភិក្ខុ សមាធិ នាធិគច្ឆតិ^(១) ។

ភិក្ខុ សលាភំ អត្តនោ លាភំ សបទានចារិកំ នាតិម-
ញ្ញេយ្យ ន អវមានំ ករេយ្យ អញ្ញេសំ ភិក្ខុនំ លាភំ បិហាយំ
បដ្ឋេន្តោ ន ចរេ ន ចរេយ្យ, អញ្ញេសំ បិហាយំ ភិក្ខុ ភិក្ខុ
កុសីតរិយោ អញ្ញេសំ ភិក្ខុនំ លាភំ បិហាយំ បដ្ឋេន្តោ សមាធិ
អប្បនាសមាធិ វា ឧបចារសមាធិ វា នាធិគច្ឆតិ ។

អប្បលាភោបិ ចេ ភិក្ខុ សលាភំ នាតិមញ្ញតិ
តំ វេ ទេវា បសំសន្តិ សុទ្ធាជីវមតន្តិតន្តិ^(២) ។

១ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៩៩, ធម្ម. ៨/៤៨ ។ ២ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៩៩, ធម្ម. ៨/៤៨ ។

ភិក្ខុ អប្បលាភោបិ ចេ យទិ សលោកំ អត្តនោ សបទានំ
 ចារិកំ នាតិមញ្ញតិ ន អវិមានំ ករោតិ អប្បលាភោបិ សមាណោ
 ឧច្ចនិចកុលបដិបាទិយា សបទានំ ចរន្តោ ភិក្ខុ សលោកំ
 នាតិមញ្ញតិ នាម តំ វេ ទេវា បសំសន្តិ, ទេវា វេ តំ សុទ្ធាជីវិ
 អតន្តិ តំ បសំសន្តិ ថោមេន្តិ ។

៦. បណ្ណគ្គនាយកត្រាហ្មណវត្ថុ [២៥៩]

យទត្តតោ មជ្ឈតោ សេសតោ វា
 បិណ្ណំ លភេថ យទត្តបដិវិ
 នាលំ ថុតំ តំ នាបិ និបច្ចខាទិ
 តំ វាបិ ធិរា មុនិ វេទយន្តិ^(១) ។

ភិក្ខុ ឧបដិវិ យំ បិណ្ណំ យំ បិណ្ណបាតំ បរទត្តំ អត្តតោ
 ភត្តតោ មជ្ឈតោ សេសតោ វា លភេថ, សោ ភិក្ខុ តំ
 បិណ្ណបាតំ លទ្ធាន លភិក្ខាន នោ នោបិ និបច្ច បច្ចវេក្ខិត្វា
 ខាទិ បរិភុញ្ញតិ, ធិរា បណ្ឌិតា មុនី បញ្ញវន្តា តំ វាបិ ឯវរូបំ
 ភិក្ខុ វេទយន្តិ បសំសន្តិ ។

១ ធម្ម. ៩/៤៣ ។

សព្វសោ នាមរូបស្មី យស្ស នត្ថិ មមាយិតំ
អសតា ច ន សោចតិ ស វេ ភិក្ខុតិ វុច្ចតិ^(១) ។

សព្វសោ សព្វបកាជន នាមរូបស្មី នាមរូបេន អសំ-
វិជ្ជន្តេន មមាយិតំ អហន្តិ វា មមន្តិ វា គាហោ យស្ស ភិក្ខុនោ
នត្ថិ, អសតា ច ន សោចតិ តស្មី នាមរូបេ ខយវយំ បត្តេ
មម រូបំ ខីណំ វេ។ មម វិញ្ញាណំ ខីណន្តិ ន សោចតិ ន
វិហញ្ញតិ, ស វេ ខីណាសវោ ឯវុបុោ ភិក្ខុតិ វុច្ចតិ ។

៧. សម្មហុលភិក្ខុវគ្គ [២៦០]

ធម្មោ ហវេ រក្ខតិ ធម្មចារី
ធម្មោ សុចិណ្ណោ សុខមាវហាតិ
ឯសានិសំសោ ធម្មោ សុចិណ្ណោ
ន ទុគ្គតិ គច្ចតិ ធម្មចារីតិ^(១) ។

ធម្មោ ហវេ ធម្មចារី បុគ្គលំ រក្ខតិ, ធម្មោ យេន
បុគ្គលេន សុចិណ្ណោ តំ បុគ្គលំ សុខំ អាវហាតិ, ឯសានិសំសោ

១ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/៤៤. ធម្ម. ៨/៤៧ ។ ២ ធម្ម. ៨/១០១-១០២ ។

ធម្មេ សុចិណ្ណោ, ធម្មោ យេន បុគ្គលេន សុចិណ្ណោ សោ
ធម្មចារី បុគ្គលោ ទុក្ខតី ន គច្ឆតិ, ឯសានិសំសោ ឯសោ
អានិសំសោ ធម្មចារីស្ស បុគ្គលស្ស ។

មេត្តាវិហារី យោ ភិក្ខុ បសន្នោ ពុទ្ធសាសនេ
អធិគច្ឆេ បទំ សន្តំ សង្ខារូបសមំ សុខំ^(១) ។

យោ ភិក្ខុ មេត្តាវិហារី មេត្តាកម្មដ្ឋានេ បិពោ ពុទ្ធសាសនេ
បសន្នោ បទំ សន្តំ សង្ខារូបសមំ សុខំ អធិគច្ឆេយ្យ ។

សិញ្ច ភិក្ខុ ឥមំ នាវំ សិញ្ចា តេ លហុមេស្សតិ
ឆេត្វា រាគញ ទោសញ តតោ និព្វានមេហិសិ^(២) ។

ត្ថំ ភិក្ខុ ឥមំ អត្តារាវសង្ខាតំ នាវំ មិច្ឆាវិតក្កោទកំ សិញ្ច
សញ្ជិត្វា ឆខ្មេត្វា, សិញ្ចា តេ តយា សិញ្ចា លហុ ឧទកស្ស
សិគ្គតាយ សិញ្ចា សល្លហុកា ហុត្វា សមុទ្ធេ អនោសិទិញ្ចា សិយំ
ឯស្សតិ គច្ឆតិ, រាគទោសពន្ធនានិបិ អត្តារាវសង្ខាតានិ ធិន្តិត្វា
ឯតានិ ហិ ឆេត្វា អរហត្តំ បត្តោ តតោ អបរាគេ
អនុបុទិសេសំ និព្វានំ ឯហិសិ គមិស្សសិ ។

១ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៤៤, ធម្ម. ៨/១០៣ ។ ២ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/៤៤, ធម្ម. ៨/១០៣ ។

បញ្ច ឆិន្នេ បញ្ច ជ័ហោ បញ្ច ចុត្តរិ ភាវយេ
 បញ្ចសង្កាតិគោ ភិក្ខុ ឱយតិណ្ណោតិ វិច្ឆតិ ។
 ភិក្ខុ បញ្ច កិលេសេ សក្កាយទិដ្ឋិវិចិកិច្ចាសីលព្វតបរាមាស-
 កាមរាគព្យាបាទេ មគ្គត្ថយេន ឆិន្នេ ឆិន្នេយ្យ, បញ្ច ជ័ហោ ភិក្ខុ
 បញ្ចកិលេសេ រូបរាគអរូបរាគមានុទ្ធច្នវិចិកិច្ចេ ជ័ហោយ្យ, បញ្ច
 ចុត្តរិ ភាវយេ ភិក្ខុ បញ្ច ធម្មេ សទ្ធិន្រ្ទិយំ វិរិយិន្រ្ទិយំ
 សមាធិន្រ្ទិយំ បញ្ញិន្រ្ទិយំ ឧត្តរិ ភាវយេ ភាវេយ្យ, បញ្ចសង្កា-
 តិគោ ភិក្ខុ បញ្ចន្នំ រាគទោមោហមានទិដ្ឋិសង្កានំ អតិក្កមនេន
 បញ្ចសង្កាតិគោ ហុត្វា ឱយតិណ្ណោតិ វិច្ឆតិ វិច្ឆតេ ភគវតា ។

ឈាយ ភិក្ខុ មា ច បមាទោ
 មា តេ កាមគុណោ ភមស្ស ចិត្តំ
 មា លោហគុទ្យំ គិលី បមត្តោ
 មា កន្តិ ទុក្ខមិទន្តិ ឧយ្ហមានេ^(១) ។

ត្ថំ ភិក្ខុ ទិដ្ឋំ ឈានានំ វសេន ឈាយ ចេវ កាយកម្មាទីសុ
 ច អប្បមគ្គិហរិពាយ មា បមាទោ មា បមជ្ជិ, ត្ថំ តេ

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/១០០, ធម្ម. ៩/១០៣-១០៤ ។

កាមគុណោ តេ បញ្ចកាមគុណោ ចិត្តំ មា ភមស្ស មា ភមាហិ,
បមត្តោ អតិវប្បវាសោ ភិក្ខុ មា លោហគុទ្ធុ គិលិ, បមត្តោ
សតិវប្បវាសោ បុគ្គលោ មា និរយេ ទយ្ហមានោ ទុក្ខមិទន្តិ កន្តិ ។

នត្ថិ ឈានំ អបញ្ញស្ស នត្ថិ បញ្ញា អណាយិនោ
យម្ហិ ឈានញ បញ្ញា ច ស វេ និព្វានសន្តិកេ^(១) ។

ឈានំ អបញ្ញស្ស ភិក្ខុនោ នត្ថិ, បញ្ញា អណាយិនោ
អជ្ឈាយន្តស្ស បុគ្គលស្ស នត្ថិ, ឈានញ បញ្ញា ច យម្ហិ បុគ្គលេ
អត្ថិ, សោ វេ និព្វានសន្តិកេ និព្វានស្ស សន្តិកេ បិដោ
ហោតិ ។

សុញ្ញោការំ បរិដ្ឋស្ស សន្តចិត្តស្ស ភិក្ខុនោ
អមាណុសី រតិ ហោតិ សម្មា ធម្មំ វិបស្សតោ^(២) ។

សុញ្ញោការំ បរិដ្ឋស្ស កិស្មិញ្ចិទេវ វិវត្តោកាសេ បរិដ្ឋស្ស
ភិក្ខុនោ កម្មដ្ឋានំ អវិជហិត្វា និសិន្ទស្ស កម្មដ្ឋានមនសិការេន
សន្តចិត្តស្ស និព្វតស្ស អមាណុសី រតិ ហោតិ ។ សម្មាធម្មំ

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/១០០, ធម្ម. ៩/១០៤ ។ ២ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/១០០, ធម្ម. ៩/១០៤ ។

វិបស្សនោ សម្មា ហេតុនា ការណេន ធម្មំ វិបស្សនោ ធម្មំ
វិបស្សន្តស្ស វិបស្សនាសង្ខាតា អមាណុសិ អដ្ឋសមាបត្តិសង្ខាតា
ទិញាបិ រតិ ហោតិ ឧប្បជ្ជតិ ។

យតោ យតោ សម្មសតិ ខន្ធនំ ឧទយព្វយំ
លភតិ បីតិបាមោជ្ជំ អមតន្តំ វិជានតំ^(១) ។

ភិក្ខុ ខន្ធនំ ឧទយព្វយំ បញ្ចវិសតិយា លក្ខណេហិ
ឧទយព្វយំ បញ្ចន្តំ ខន្ធនំ ឧទយំ, បញ្ចវិសតិយា លក្ខណេហិ
វយំ, បញ្ចន្តំ យតោ យតោ យស្មី យស្មី អភិវច្ចិយេ កម្មជ្ឈានេ
កម្មំ ករោន្តោ សម្មសតិ វិចារេតិ, បីតិបាមោជ្ជំ ឯវំ ខន្ធនំ
ឧទយព្វយំ សម្មសន្តោ បីតិបាមោជ្ជំ លភតិ, ឧប្បជ្ជំ បីតិបាមោជ្ជំ
អមតន្តំ អមតមហានិញ្ញានំ វិជានតំ បណ្ឌិតានំ ហោតិ ។

តត្រាយមាទិ ភវតិ ឥច បញ្ចស្ស ភិក្ខុនោ
ឥន្រ្ទិយគុត្តិ សន្តដ្ឋិ បាតិមោក្ខេ ច សំវរោ^(២) ។

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/១០៤. ធម្ម. ៥២/១០៥ ។ ២ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/១០០. ធម្ម. ៥២/១០៤ ។

តត្រាយមាទិ តត្រ អយំ អាទិ ឥធិ ឥមស្មី សាសនេ
 បញ្ញស្ស ភិក្ខុនោ ឥទានិ តំ អាទិទិ វុត្តំ បុព្វដ្ឋានំ ទស្សនោ
 ឥន្ទ្រិយគុត្តិធិអាទិមាហ ។ ចតុបារិសុទ្ធិសីលំ ហិ បុព្វដ្ឋានំ នាម ។
 ឥន្ទ្រិយគុត្តិ ឥន្ទ្រិយសំវរោ ។ សន្តុដ្ឋិ ចតុបច្ចយសន្តោសោ
 បាដិមោក្ខេ បាដិមោក្ខសង្ខាតេ ជេដ្ឋកសីលេ សំវរោ ហោតិ ។

មិត្តេ ភជស្ស កល្យាណេ សុទ្ធាដីវេ អតន្តិទេ
 បដិសន្តារវុត្តស្ស អាចារកុសលោ សិយា
 តតោ បាមោជ្ជពហុលោ ទុក្ខស្សន្តំ ករិស្សសិទិ^(១) ។

ភិក្ខុ ត្ថំ មិត្តេ កល្យាណេ សុន្តរេ សុទ្ធាដីវេ អតន្តិទេ
 អនលសេ ភជស្ស សេវសុ ។ បដិសន្តារវុត្តស្ស អាមិស-
 បដិសន្តារេន ច ធម្មបដិសន្តារេន ច សម្បន្តវុត្តិកាយ បដិសន្តារ-
 វុត្តិ អស្ស បដិសន្តារការកោ ភវេយ្យ ។ អាចារកុសលោ
 សីលំបិ អាចារេបិ វុត្តប្បដិវុត្តំបិ អាចារោ កុសលោ សិយា
 ភវេយ្យ, តតោ បដិសន្តារវុត្តិកោ ច អាចារកុសល្យតោ ច

១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/១០០ ធម្ម. ៨/១០៥ ។

បាមោជ្ជពហុលោ ឧប្បន្នេន ធម្មបាមោជ្ជេន បាមោជ្ជពហុលោ
ហុត្វា ត្វំ សកលស្សាបិ វដ្តទុក្ខស្ស អន្តំ ករិស្សសិ ។

៨. បព្ពាសតតិក្ខុវគ្គ [២៦១]

វស្សិកា វិយ បុច្ឆានិ មជ្ឈវានិ បមុញ្ញតិ
ឯវំ រាគញ ទោសញ វិប្បមុញ្ញេថ ភិក្ខុវោតិ^(១) ។

វស្សិកា វិយ ហិយ្យោ បុប្ផិបុច្ឆានិ បុនទិវសេ បុរាណ-
ក្ខតានិ មជ្ឈវានិ មិលាតានិ បមុញ្ញតិ វណ្ណញេ មុញ្ញតិ
វិស្សជ្ជេតិ វា, យថា បុរិសោ មជ្ឈសុវំ បមុញ្ញតិ វិស្សជ្ជេតិ ភិក្ខុវោ,
ឯវំ តថា តុម្ហេ រាគញ ទោសញ វិប្បមុញ្ញេថ ធិន្នេថ ។

សន្តកាយត្ថេរវគ្គ [២៦២]

សន្តវាចោ សន្តមនោ សុសមាហិតោ
សុសោ ភិក្ខុ ឧបសន្តោតិ វុច្ឆតីតិ^(២) ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/១០១. ធម្ម. ៩/១១៣ ។ ២ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/១០១ ។

ភិក្ខុ សន្តកាយោ បាណាតិបាតាទីនំ អភាវេន សន្តកាយោ,
 សន្តវាចោ មុសាវាទាទីនំ អភាវេន សន្តវាចោ, សន្តមនោ
 អភិជ្ឈាទីនំ អភាវេន សន្តមនោ, សុសមាហិតោ សុដ្ឋ
 សមាហិតោ, ចត្វហិ មគ្គេហិ លោកាមិសស្ស វន្តតាយ,
 វន្តលោកាមិសោ ។ អន្តន្តរ វាតាទីនំ ឧបសន្តតាយ ឧបសន្តោតិ
 វុច្ឆតិ វាគវតា ។

១០. ទទួលកូដត្ថេវេន្តុ [២៦៣]

អត្តនា ចោទយត្តានំ បដិមំសេតមត្តនា
 សោ អត្តគុត្តោ សតិមា សុខំ ភិក្ខុ វិហាហិសិ^(១) ។

សោ តំ ភិក្ខុ អត្តមនោ អត្តានំ ចោទយ សារយ,
 បដិមំសេ អត្តនា អត្តំ អត្តានំ បរិមំស, សោ តំ ភិក្ខុ អត្តនាវ
 គុត្តតាយ អត្តគុត្តោ ឧបដ្ឋិតសតិពាយ សតិមា ហុត្វា, សញ្ជិយា-
 បថេសុ សុខំ វិហាហិសិ វិហរិស្សសិ ។

១ បុទ្ធក. ធម្ម. ៥២/១០១, ធម្ម. ៨/១១៦ ។

អត្តា ហិ អត្តនោ នាថោ អត្តា ហិ អត្តនោ គតិ
តស្មា សំយម អត្តានំ អស្សំ ភទ្រំវ វាណិជោតិ^(១) ។

ហិ អត្តា អត្តនោ នាថោ, អត្តា ហិ អត្តនោ គតិ បតិដ្ឋា
សរណំ, តស្មា អត្តានំ និស្សាយ មគ្គផលំ សំយម សំយមិត្តា
បដិជគ្គិត្តា តំវ យថា វាណិជោ អស្សំ ភទ្រំ អស្សាជានីយំ
និស្សាយ លាភំ បត្តយន្តោ តំ អស្សំ និស្សាយ បដិលភតិ,
ឯវមេវ ភិក្ខុ អត្តសំយមំ និស្សាយ មគ្គផលំ បដិលភតិ ។

១១. វគ្គិយត្ថេរវគ្គ [២៦៤]

បាមោជ្ជពហុលោ ភិក្ខុ បសន្តោ ទុព្ពសាសនេ
អធិគច្ឆេ បទំ សន្តំ សង្ខារូបសមំ សុខន្តិ^(២) ។

ភិក្ខុ បាមោជ្ជពហុលោ ពុទ្ធសាសនេ បសន្តោ បសន្តិ-
ចិត្តោ, សោ ភិក្ខុ បទំ និព្វានំ សន្តំ ឧបសមសង្ខារំ សុខំ
អធិគច្ឆេយ្យ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/១០១, ធម្ម. ៩/១១៦ ។ ២ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/១០១, ធម្ម. ៩/១១៤ ។

ឯហិ វក្កលិ មា ភាយិ	ទិណ្ហិកេហិ តថាគតំ
អហន្តំ ឧទ្ធិស្សាមិ	ចុល្លេ សន្តំ កុញ្ញំ
អហន្តំ ឧទ្ធិស្សាមិ	រាហុត្តហិតំ ចន្ទិមំ ។

១២. សុបបទសាមណេរវត្ត [២៦៥]

បុព្វេនិវាសំ ជានាមិ	ទិព្វចក្កំ វិសោធិតំ
តេវិជ្ជោ ឥទ្ធិបត្តោមិ	កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ ^(១) ។

អហំ បុព្វេនិវាសំ ជានាមិ, ទិព្វចក្កំ មយា វិសោធិតំ, អហំ តេវិជ្ជោ ឥទ្ធិបត្តោ អមិ, ពុទ្ធស្ស សាសនំ កតំ មយា ។

អន្តរាណោ បុរេ អាសី	ទលិទ្ធោ តិណហារកោ
បិណ្ណបាតោ មយា ទិន្នោ	ឧបរិដ្ឋស្ស យសស្សិនោតិ ^(២) ។

អហំ បុរេ នាមេន អន្តរាណោ អន្តរាណោ នាម ទលិទ្ធោ តិណហារកោ អាសី អហោសី, បិណ្ណបាតោ ឧបរិដ្ឋស្ស បច្ចេក- ពុទ្ធស្ស យសស្សិនោ សបរិវាជនស្ស មយា ទិន្នោ ហោតិ ។

១ ធម្ម. ៨/១៧២ ។ ២ ធម្ម. ៨/១៧២ ។

សុណោហិ មេ នាគរាជ ឧគ្គតេជ មហាពូល
ទេហិ មេ ប៉ាយយដំ ភោសជ្ជត្ថម្ហិ អាគតោតិ^(១) ។

ភោ នាគរាជ ឧគ្គតេជ មហាពូល ត្ថំ មេ មម វចនំ
សុណោហិ ទេហិ មេ ប៉ានីយយដំ ត្ថំ ប៉ានីយយដំ មេ មយ្ហំ
ទេហិ ភោសជ្ជត្ថម្ហិ អាគតោ អហំ ភោសជ្ជត្ថំ ភោសជ្ជត្ថាយ
អាគតោ អម្ហិ ភវាមិ ។

បុរុត្ថិមស្មី ទិសារាគេ គង្គា នាម មហានទិ
មហាសមុទ្ធមប្បេតិ តតោ ត្ថំ បប៉ានីយំ ហរាតិ^(២) ។

ភោ សាមណេរ បុរុត្ថិមស្មី ទិសារាគេ ឯកា នទិ មហា
មហតិ នាមេន អង្គា នាម មហាសមុទ្ធំ អប្បេតិ គច្ឆតិ សន្នតិ,
ត្ថំ ប៉ានីយំ តតោ តាយ អង្គាយ មហានទិយា ហរ ហរាហិ ។

តំតោវ ប៉ានីយំ ហាស្យំ ឥមិនា វម្ហិ អត្ថិកោ
យទិ ថាមពលំ អត្ថិ នាគរាជ និវារយាតិ^(៣) ។

ភោ នាគរាជ អហំ ប៉ានីយំ តំតោ ឥមស្យា អនោតត្ថម្ហា
ហាស្យំ ហរិស្យាមិ ឥមិនា វម្ហិ អត្ថិកោ ហិ កស្យា វទាមិ,

១ ធម្ម. ៩/១៣៦ ។ ២ ធម្ម. ៩/១៣៦ ។ ៣ ធម្ម. ៩/១៣៧ ។

អហំ ឥមិនាវ អនោតត្តុកោន អត្ថិកោ បយោជនោ អម្ហិ ហោមិ ។
 យទិ ថាមពលំ នាគរាជំ និវារយាតិ កោ នាគរាជំ ត្ថំ
 ថាមពលោ តុយ្ហំ ថាមពលំ យទិ អត្ថិ, និវារយ និវារយាហិ ។

សាមណោ សចេ អត្ថិ តវ វិក្កមបោរិសំ
 អភិនន្ទាមិ តេ វាចំ ហរស្ស បាណិយំ មមាតិ ។

កោ សាមណោ វិក្កមបោរិសំ តវ សចេ អត្ថិ, ហរស្ស
 បាណិយំ មម មយ្ហំ បាណិយំ ត្ថំ ហរស្ស ហរាហិ, អភិនន្ទាមិ
 តេ វាចំ អហំ តេ តវ វចនំ អភិនន្ទាមិ ។

សុណោបិ មេ នាគរាជំ ខុត្តតេជំ មហពូល
 ទេហិ មេ បាណិយយដំ ភោសជ្ជត្ថម្ហិ អាគតោតិ ។

កោ នាគរាជំ មហពូល ត្ថំ មេ មម វចនំ សុណោហិ ត្ថំ
 បាណិយយដំ មេ យម្ហំ ទេហិ, អហំ ភោសជ្ជត្ថំ ភោសជ្ជត្ថាយ
 អាគតោ អម្ហិ, សាមណោ សចេ អត្ថិ តវ វិក្កមបោរិសំ
 អភិនន្ទាមិ តេ វាចំ ហរស្ស បាណិយំ មមាតិ កោ
 សាមណោ វិក្កមបោរិសំ, តវ សចេ អត្ថិ, ហរស្ស បាណិយំ

មមាតិ ត្ថំ មម បាសិយំ ហរស្ស, អភិនន្ទាមិ តេ វាចំ អហំ
តេ គវំ វចនំ អភិនន្ទាមិ ។

យោ ហវេ ទហរោ ភិក្ខុ យុញ្ញតិ ពុទ្ធសាសនេ
សោមំ លោកំ បកាសេតិ អញ្ញ មុត្តោវ ចន្ទិមាតិ^(១) ។

ភិក្ខុវេ ហវេ យោ ភិក្ខុ ទហរោ ឥរុណោ ពុទ្ធសាសនេ
អត្តានំ វិយំ យុញ្ញតិ យដិយតិ វាយមតិ ករោតិ តំវ យថា
ចន្ទិមា អញ្ញ អន្តតលតោ មុត្តោ ឆ្មាយ ហិមាយ ច វិតតោ
គគណតលេ វិរោចតិ, តមំ លោកំ បកាសេតិ ឯវមេវ តថា
សោ ភិក្ខុ អត្តនោ អរហត្តមគ្គញ្ញានោ អញ្ញទិហិ មុត្តោ ចន្ទិមា
វិយ លោកំ ខន្ទាទិភេទំ លោកំ ឱរាសេតិ ឯករណេកំ ករោតិ ។

ភិក្ខុវគ្គវណ្ណានា និដ្ឋិតា ។

បញ្ចវិសតិមោ វគ្គោ ។

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/១០១, ធម្ម. ៨/១៥៥ ។

២៦. ព្រាហ្មណវគ្គវណ្ណនា

១. បសាទពហុលព្រាហ្មណវត្ថុ [២៦៦]

ឆិន្ន សោតំ បរក្កម   កាមេ បន្ទុទ ព្រាហ្មណ
 សង្ខារានំ ខយំ ញត្វា   អកតញ្ញុសិ ព្រាហ្មណាតិ^(១) ។

ភោ ព្រាហ្មណ សោតំ តណ្ហសោតំ បរក្កម មហន្តេន
 បរក្កមេន បរក្កមិត្វា ត្វំ សោតំ តណ្ហសោតំ ឆិន្ន ឆិន្នាហិ
 កាមេ ឧភោបិ កាមេ បន្ទុទ បន្ទុទាហិ និហរាហិ ។ ភោ
 ព្រាហ្មណ ត្វំ សង្ខារានំ បញ្ចន្តំ ខន្ធនំ ខយំ ញត្វា ជានិត្វា
 អកតញ្ញុដេន សភាវេន អកតំ និត្វានំ ជាននសិលោ អសិ
 អហោសិ ។

២. សម្មហុលភិក្ខុវត្ថុ [២៦៧]

យទា ទ្វយេសុ ធម្មេសុ   បារគ្គ ហោតិ ព្រាហ្មណោ
 អថស្ស សម្មេ សំយោតា   អដ្ឋំ គច្ឆន្តិ ជានតោតិ^(២) ។

១ ឧទ្ទក. ធម្ម. ៤២/១០២, ធម្ម. ៨/១៤៧ ។ ២ ឧទ្ទក. ធម្ម. ៤២/១០២ ធម្ម. ៨/១៤៧ ។

ភោ សារិបុត្ត យោ ព្រាហ្មនោ ពហិតបាបោ យទា យស្មី
កាលេ ទ្ធវេសុ ទ្ធិតា បិតេសុ សមថវិបស្សនាធម្មេសុ បារគូ
គមនសិលោ ហោតិ ។ សព្វេ សំយោគា សព្វេ កាមសំយោ-
គាទយោ ខិណាសវស្ស ជានតោ វរំ ជានន្តស្ស អដ្ឋំ បរិក្ខយំ
គត្តន្តិ ។

៣. មារត្ត [២៦៨]

យស្ស បារំ អបារំ វា បារាបារំ ន វិជ្ជតិ
វិតទ្ធុរំ វិសំយុត្តំ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ^(១) ។

ភោ បាបិម បារំ អជ្ឈត្តិកានិ ឆ អាយតនានិ ។ អបារំ
វា ពហិវានិ ឆ អាយតនានិ សង្ខាតានិ ។ បារាបារំ តទុភយំ
តំ ឧភយំ យស្ស បុគ្គលស្ស ន វិជ្ជតិ, វិតទ្ធុរំ កិលេសទរានំ
វិតមេន វិសំយុត្តំ សព្វកិលេសេហិ វិសំយុត្តំ តំ បុគ្គលំ
ព្រាហ្មណំ ពហិតបាបំ ព្រូមិ វទាមិ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/១០២, ធម្ម. ៨/១៥០ ។

៤. អញ្ញាតព្រាហ្មណវត្ថុ [២៦៩]

ឈាយី វិរជមាសីនំ   កតកិច្ចំ អនាសវំ
 ឧត្តមត្ថំ អនុប្បត្តំ   តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ^(១) ។
 យោ ព្រាហ្មណ អហំ យំ បុគ្គលំ ចត្វហិ មគ្គេហិ
 សោឡសន្នំ កិច្ចានំ កតត្តា កតកិច្ចំ អាសវានំ អភាវេន
 អនាសវំ ឧត្តមត្ថំ អហត្ថំ អនុប្បត្តំ ឈាយី ទុវិធរេន ឈានេន
 ឈយន្តំ វិរជមាសីនំ កាមរជេន វិរជំ វនេ ឯកមាសីនំ តំ
 បុគ្គលំ អហំ ព្រាហ្មណំ ព្រូមិ កថេមិ ។

៥. អានន្ទត្ថេរវត្ថុ [២៧០]

ទិវា តបតិ អាទិច្ឆោ   រត្តិមារាតិ ចន្ទិមា
 សន្ទុទ្ធោ ឧត្តិយោ តបតី   ឈាយី តបតិ ព្រាហ្មណោ
 អថ សព្វមយោរត្តី   មុទ្ធោ តបតិ ពេជសាតិ^(២) ។
 យោ អានន្ទ អាទិច្ឆោ ទិវា ទិវសេ តបតិ ចន្ទិមា ចន្ទោ
 អញ្ញាទិហិ វិមុត្តោ រត្តី រត្តិយោ អារាតិ វិហោចតិ, នោ ទិវា ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/១០២, ធម្ម. ៤/១៥១ ។ ២ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/១០៣, ធម្ម. ៤/១៥៤ ។

ខត្តិយោ រាជា សន្នុទ្ធោ សត្តសន្នុទ្ធោ សុវណ្ណមណិចិត្តេហិ
 សព្វាភរណេហិ បដិមណ្ឌិតោ ចតុរង្គិនិយាសេនាយ បរិក្ខិត្តោ
 តបតិ វិរោចតិ ព្រាហ្មណោ ខីណាសវោ វាហិតបាបោ ឈាយី
 គណំ វិនោទេត្តា ឈាយន្តោ តបតិ វិរោចតិ, សម្មាសម្ពុទ្ធោ
 សព្វមហោរត្តី សព្វំ អហោរត្តី តេជសា បញ្ជីវិធន តេជេន
 សីលតេជេន ទុស្សីលតេជំ គុណតេជេន និគ្គណតេជំ បញ្ញា-
 តេជេន ទុប្បញ្ញតេជំ បុញ្ញតេជេន អបុញ្ញតេជំ ធម្មតេជេន
 អធម្មតេជំ បរិយាទយិត្តា ឥមិនា បញ្ជីវិធន តេជេន និច្ចកាលំ
 តបតិ វិរោចតិ ។

៦. អញ្ញតរព្រាហ្មណបព្វជិតវត្ថុ [២៧១]

ពាហិតបាបោ ហិ ព្រាហ្មណោ
 សមចរិយាយ^(១) សមណោតិ វុច្ឆតិ
 បញ្ចជយមត្តនោ មលំ
 តស្មា បព្វជិតោតិ វុច្ឆតិ^(២) ។

១ ក. អ. បោ. សមចរិយាតិ ទិស្សតិ ។ ២ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/១០៧, ធម្ម. ៨/១៥៥ ។

យោ បុគ្គលោ ពហិតបាបោ ហិ ព្រាហ្មណោ នាម, យោ
 បុគ្គលោ សមចរិយា សព្វានិ អកុសលានិ សមេត្តា ចរណោន
 សមវចនេន សមណោតិ វុច្ចតេ ភគវតា ។ យោ បុគ្គលោ មលំ
 អត្តនោ រាគាទិមលំ បញ្ចជយំ បព្វជយន្តោ វិនោទេន្តោ ចរតិ,
 សោ បុគ្គលោ តស្មា តេន បញ្ចជនេន បព្វជិតោ នាម ឥតិ
 វុច្ចតិ ។

៧. វេទិបុគ្គលោបុគ្គ [២៧២]

ន ព្រាហ្មណស្ស បហេយ្យ នាស្ស មុញ្ញេច ព្រាហ្មណោ
 ធិ ព្រាហ្មណស្ស ហម្មាវ ធិ យស្ស មុញ្ញតិ^(១)។

ភិក្ខុវេ យោ បុគ្គលោ ខីណាសវព្រាហ្មណោ អហមស្មិធិ
 ជានន្តោ ខីណាសវស្ស វា អញ្ញស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស ន
 បហេយ្យ ន កោតេយ្យ, នាស្ស មុញ្ញេច ព្រាហ្មណោ សោ
 ខីណាសវព្រាហ្មណោ អស្ស បុគ្គលស្ស បហវិត្តា បិតស្ស វេរំ ន

១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/១០៧, ធម្ម. ៨/១៤៩ ។

មុព្ពោច, តស្មី បុគ្គលេ កោបំ ន កធម្ម្យ, អហំ ព្រាហ្មណស្ស
ខីណាសវព្រាហ្មណស្ស ហន្តារំ បុគ្គលំ គរហាមិ ។ អហំ យោ
បុគ្គលោ តំ បុគ្គលំ បហរន្តោ តេន បុគ្គលេន តំ បហរន្តំ តំ
បុគ្គលំ សោ បុគ្គលោ បដិប្បហរន្តោ វេរំ អស្ស បុគ្គលស្ស
តតោ បហរតោ បុគ្គលតោតិ វុច្ចតិ ។

ន ព្រាហ្មនស្សេតំ ទ កិញ្ចិ សេយ្យោ
យទា និសេតោ មនសោ បិយេហិ
យតោ យតោ ហីសមនោ និវុត្តិ
តតោ តតោ សម្មតិមេវ ទុញ្ញិ^(១) ។

ឯតំ ន កិញ្ចិ សេយ្យោ យំ កម្មំ អញ្ញោសនំ វា
បហរណំ វា ឯតំ កម្មំ តស្ស ខីណាសវព្រាហ្មណស្ស ឥ កិញ្ចិ
សេយ្យោ, ន អន្សមញ្ញោសេយ្យោ ន យោតិ, អថ ខោ
អតិមត្តមេវ សេយ្យោ ។ យទា និសេតោ មនសោ បិយេហិ
យទា យស្មី កាធម្មេ កាធម្មស្ស ហិ អស្ស ខីណាសវស្ស
នមសោ អនស្ស មិញ្ញុន្ត កាតនិវេរនោ និគ្គហោ កោតុប្បាទោ

១ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/១០៧. ធម្ម. ៨/១៥៤ ។

មនសោ បិយោ នាម, តេហិ បន ឯស មាតាបិតុសុបិ
 ពុទ្ធាទិសុបិ អបរុជ្ឈតិ, តស្មា សោ អស្ស តេហិ មនសោ
 និសេតោ ហិ សមណោ កោតនោ សោ តស្ស ខិណាសវស្ស
 យតោ យតោ វត្ថុតោ អនាគាមិមគ្គេន សមុត្ត្យាតំ ធម្មន្តោ
 និវត្តតិ, តតោ តតោ វត្ថុតោ ទុក្ខំ សកលំ សំសារវដ្ឋទុក្ខំ អស្ស
 ខិណាសវស្ស សម្មតិ វូបសម្មតិ ។

៨. ហារបដាបតិគោតមិវត្ថុ [២៧៣]

យស្ស កាយេន វាចាយ មនសា នត្តិ ទុក្ខដំ
 សំវុតំ តិហិ ឋានេហិ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ^(១) ។

ភិក្ខុវេ ទុក្ខដំ អបាយសំវុត្តនិកកម្មំ កាយេន កាយទ្វាជន
 វាចាយ វចិទ្វាជន មនសា មនោទ្វាជន យស្ស ខិណាសវស្ស
 នត្តិ តិហិ កាវណេហិ ឋានេហិ កាយទុច្ឆរិតាទិហិ សំវុតំ
 បិទហិតំ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ ។

១ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/១០៤, ធម្ម. ៨/១៦២ ។

៩. សារិបុគ្គតេវត្ថុ [២៧៤]

យម្ហា ធម្មំ វិជានេយ្យ សម្មាសម្ពុទ្ធសេសិតំ
សក្កច្ចំ តំ នមស្សេយ្យ អគ្គិហត្ថំ ព្រាហ្មណេតិ^(១) ។

អគ្គិហត្ថំ សម្មាសម្ពុទ្ធសេសិតំ តេវ អញ្ញុលិកម្មាទិហិ ច សក្កច្ចំ
នមស្សតិ, ឯវំ តថា ភិក្ខុ ធម្មំ សម្មាសម្ពុទ្ធសេសិតំ តថាគត-
ប្បវេទិតំ យម្ហា អាចរិយា វិជានេយ្យ, សោ ភិក្ខុ តំ អាចរិយំ
សក្កច្ចំ នមស្សេយ្យ ។

១០. ជំនិលព្រាហ្មណវត្ថុ [២៧៥]

ន ជដាហិ ន គោត្តេន ន ជច្ឆា ហោតិ ព្រាហ្មណោ
យម្ហិ សច្ចញ្ច ធម្មោ ច សោ សុចិ សោ ច ព្រាហ្មណេតិ^(២) ។

ហោ ព្រាហ្មណោ យោ បុគ្គលោ ជដាហិ ព្រាហ្មណោ នាម
ន ហោតិ គោត្តេន ន ហោតិ ជច្ឆេន ព្រាហ្មណោ នាម ន
ហោតិ ។ យម្ហិ យស្មី បុគ្គលេ សច្ចំ ចតុវិចារិយសច្ចំ, ធម្មោ

១ ខុទ្ទក. វម្ម. ៥២/១០៤, ធម្ម. ៤/១៦៩ ។ ២ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/១០៤, ធម្ម. ៤/១៦៩ ។

ច នរិវិដោ លោកុត្តរធម្មោ អត្ថិ, សោ បុគ្គលោ សុចិ ចេវ សោ
បុគ្គលោ ព្រាហ្មណោ ចាតិ ។

១១. ភុហកព្រាហ្មណវត្ថុ [២៧៦]

សមណំ តំ មញ្ញមាណោ ខុបគញ្ញី អសញ្ញតំ
សោ មំ ទណ្ហេន បាហាសិ យថា អស្សមណោ តថា^(១) ។

យោ បុគ្គលោ យំ បុគ្គលំ អសញ្ញតំ ទុស្សីលកាយាទិហិ តំ
បុគ្គលំ សមណំ មញ្ញមាណោ ខុបគញ្ញី ខុបគតោ ហោតិ, សោ
បុគ្គលោ មំ ទណ្ហេន បាហាសិ បហិ ឃថា បុគ្គលោ សមណោ
ហោតិ តថា សោ បុគ្គលោ ន គាបសោ ហោតិ ។

កិន្តេ ជដាហី ទុម្មេត កិន្តេ អនិសសាដិយា
អព្ពន្ធភន្តេ គហានំ ពាហិវំ បរិមជ្ជសិទិ^(២) ។

យោ ទុម្មេត ទុប្បញ្ញ ជដា តេ តុយ្ហំ កី អនិសសាដិយា
សខុរេន អនិសចម្មេន តេ តុយ្ហំ កី, អព្ពន្ធភន្តេ គហានំ តេ
តវ អព្ពន្ធភន្តេ ហទយំ តេ វាគាទិកិលេសគហានំ កុដិលំ វង្សំ,

១ ធម្ម. ៨/១២៩ ។ ២ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៥២/១០៥, ធម្ម. ៨/១២៩ ។

ពាហិរំ បរិមជ្ជសិ ត្ថំ កេវលំ ហត្ថិលណ្ណំ វិយ អស្សលណ្ណំ
វិយ ច ត្ថំ ពាហិរំ បរិមជ្ជសិ បរាមសសិ ។

ឯហិ គោត និវត្តស្ស ភុញ្ញ សាលីនមោទនំ
តេលំ លោណព្វ មេ អត្ថិ ពហុកំ^(១) មយ្ហ បិប្ផលីតិ^(២) ។

ភោ គោតរាជ ត្ថំបិ អាគត្តាហិ និវត្តស្ស និវត្តាហិ, ភុញ្ញ
សាលីនមោទនំ សាលីនំ ឱទនំ ភុញ្ញាហិ, តេលំ លោណំ មេ
យម្ហំ អត្ថិ, ពហុកំ មយ្ហំ បិប្ផលិ មេ មយ្ហំ ពហុកំ អនេកំ
អត្ថិ ។

ឯស ភិយ្យោ បវេក្ខាមិ វម្មិកំ សតប្បោសំ
តេលំ លោណព្វ កិន្តេសិ អហិតំ មយ្ហ បិប្ផលីតិ^(៣) ។

ហោ ទុម្មេត ឯស ឯសោ អហំ ភិយ្យោ វិលំ វម្មិកំ
សតប្បោសំ បវេក្ខាមិ បរិសិស្សាមិ, តេលំ លោណំ ត្ថំ កថេសិ
កី, អហិតំ មយ្ហំ បិប្ផលិ បិប្ផលិ មយ្ហំ អហិតំ អហិតក្កំ ។

១ ធម្មបទេ បញ្ចត្តិ ទិស្សតិ ។ ២ ធម្ម. ៩/១៦៩ ។ ៣ ឧប្បត. ធម្ម. ៥២/១០៥, ធម្ម. ៩/១៧០ ។

កិន្តេ ជដាហិ តុម្មេត	កិន្តេ អជិនសាធិយា
អព្ពន្ធរន្តេ គហនំ	ពាហិវំ បរិមជ្ឈសីតិ ^(១) ។

ទុម្មេត ធុរ ជដាហិ សុពទ្ធាហិ កិមត្តោ អត្ថិ, បយោជនំ
 ឥមាយ អជិនសាធិយា ធម្មសុខុរាយ កចវរពន្ធយ តេ តយា
 និវត្តាយ កី, អព្ពន្ធរន្តេ គហនំ តេ អព្ពន្ធរំ រាគាទិកិលេស-
 គហនំ, ពាហិវំ បរិមជ្ឈសីតិ ។

១២. ភិសាគោតមិវត្ថុ [២៧៧]

បំសុក្កលធុរំ ជន្តុំ	កិសំ ធមនិសន្តតំ
ឯកំ វនស្មី ឈាយន្តំ	តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ ^(២) ។

ហេ សក្ក អហំ យំ បុគ្គលំ បំសុក្កលធុរំ ជន្តុសង្ខាតំ
 កិលេសធមនិសន្តតំ ឯកវនស្មី វិវិត្តេ ហានេ ឈាយន្តំ អហំ តំ
 បុគ្គលំ ព្រាហ្មណំ ព្រូមិ វទាមិ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/១០៤, ធម្ម. ៩/១៧១ ។ ២ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/១០៤ ។

១៣. ឯកព្រាហ្មណវត្ថុ [២៧៨]

ន ចាហំ ព្រាហ្មណំ ព្រូមិ យោនិជំ មត្តិសម្មវំ
 ភោវាទី នាម សោ ហោតិ ស វេ ហោតិ សកិញ្ចនោ
 អកិញ្ចនំ អនាទានំ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ^(១)។

អហំ យំ បុគ្គលំ យោនិជំ យោនិជាតំ មត្តិសម្មវំ
 ព្រាហ្មណិយា មាតុយា សន្តិកេ ឧទរស្មី សម្ពុតំ ពហិតបាបំ
 ព្រាហ្មណំ ព្រូមិ វទាមិ ន ច, ភោវាទី នាម សោ ហោតិ
 យោ បុគ្គលោ សកិញ្ចនោ វាគាទិកិលេសេហិ សបលិពោតោ,
 ស វេ ហោតិ សោ បុគ្គលោ ភោវាទី នាម អាមន្តនាទិសុ
 ភោ ភោតិ វត្វា វទន្តោ ភោវាទី នាម ហោតិ ។ អហំ តំ
 បុគ្គលំ អកិញ្ចនំ អបលិពោតំ អនាទានំ ចត្វហិ ឧបាទានេហិ
 អនាទានំ ព្រាហ្មណំ ព្រូមិ វទាមិ ។

១ ឧប្បក. តម្ម. ៥២/១០៥ ។

១៤. ខុត្តសេនសេដ្ឋិបុគ្គវត្ថុ [២៧៩]

សព្វសញ្ញោជនំ ឆេត្នា យោ វេ ន បរិតស្សតិ
សង្កាតិគំ វិសំយុត្តំ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ^(១)។

ភិក្ខុវេ យោ បុគ្គលោ វេ សព្វសញ្ញោជនំ ចសវិច្ឆំ
សំយោជនំ ឆេត្នា ឆិន្និត្នា ន បរិតស្សតិ ន ភាយតិ, អហំ តំ
បុគ្គលំ សង្កាតិគំ រាគាទិនំ អតិគំ វិសំយុត្តំ ចតុន្ទបិ យោគានំ
អភាវេន វិសយុត្តំ អហំ តំ បុគ្គលំ ព្រាហ្មណំ ព្រូមិ វទាមិ ។

១៥. ទ្វេព្រាហ្មណវត្ថុ [២៨០]

ឆេត្នា នទ្ធិ វរត្តញ្ច សន្នានំ សហនុក្កមំ
ឧក្ខិត្តបលិយំ ពុទ្ធិ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ^(២)។

ភិក្ខុវេ អហំ ភិក្ខុបវត្តំ កោតំ នទ្ធិ នយ្ហនភាវេន វរត្តញ្ច
ពន្ធនភាវេន បវត្តំ គណ្ណំ សន្នានំ ម្វាសដ្ឋិទិដ្ឋិគតំ សន្នានំ
សហនុក្កមំ អនុសហេនុក្កមសហិតំ ពន្ធនំ ឆេត្នា

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/១០៥, ធម្ម. ៩/១៧៣ ។ ២ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/១០៥, ធម្ម. ៩/១៧៦ ។

បិតំ ឧក្ខិត្តបលិយំ អវិជ្ជាបលិយស្ស ឧក្ខិត្តិកាយ ឧក្ខិត្តបលិយំ
ចតុន្តំ សច្ចានំ ពុទ្ធក្កា ពុទ្ធុ តំ បុគ្គលំ ព្រាហ្មណំ ព្រូមិ
វរោមិ ។

១៦. អក្កោសកការទ្វាជវត្ថុ [២៨១]

កឹសុ យត្វា សុខំ សេតិ កឹសុ យត្វា ន សោចតិ
កិស្សស្ស ឯកធម្មស្ស វតំ រោចេសិ គោតមាតិ^(១) ។

បុគ្គលោ កឹ វត្ថុសុ យត្វា វិនាសេត្វា វរិក្ខា សុខំ សេតិ
សយតិ, កឹសុ យត្វា ន សោចតិ បុគ្គលោ កឹ វត្ថុសុ យត្វា
វិនាសេត្វា វរិក្ខា ន សោចតិ, រោ គោតម ត្ថំ ឯកធម្មស្ស វតំ
រោចេសិ កិស្សស្ស ។

កោតំ យត្វា សុខំ សេតិ កោតំ យត្វា ន សោចតិ
កោតស្ស វិសម្មស្ស មគ្គុក្កស្ស ព្រាហ្មណ
វតំ អរិយោ បសំសន្តិ តញ្ជិ យត្វា ន សោចតិ^(២) ។

១ ធម្ម. ៩/១៧៩ ។ ២ ធម្ម. ៩/១៧៩ ។

យោ បុគ្គលោ កោតំ យត្វា វិនាសេត្វា វធិត្វា សុខំ
 សេតិ ។ យោ បុគ្គលោ កោតំ យត្វា ន សោចតិ, កោតស្ស
 វិសម្មលស្ស មធុរុគ្គស្ស ព្រាហ្មណ វធំ អវិយា បសំសន្តិ
 ភោ ព្រាហ្មណ អវិយា យំ បុគ្គលំ វធំ កោតស្ស វិសម្មលស្ស
 មធុរុគ្គស្ស តំ បុគ្គលំ បសំសន្តិ ថោមេន្តិ, ហិ សោ បុគ្គលោ
 តំ កោតំ យត្វា វិនាសេត្វា វធិត្វា ន សោចតិ ។

អក្កោសំ វធិពន្ធព្វា   អទុដ្ឋោ យោ តិពិក្ខុតិ
 ខន្តិពលំ ពលាណីកំ   តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ^(១) ។

ភិក្ខុវេ អទុដ្ឋោ យោ តិក្ខុតិ យោ បុគ្គលោ អទុដ្ឋោ
 អទុដ្ឋមានសោ ឯតំ ឯរូបំ បុគ្គលំ អក្កោសំ ទសហិ
 អក្កោសវត្ថុហិ អក្កោសំ បាណាទិហិ វធំ បោចនំ ពន្ធព្វា
 អដ្ឋពន្ធាទិហិ^(១) ពន្ធព្វា អកុទ្ធិមានសោ ហត្វា តិពិក្ខុតិ អធិវាសេតិ,
 ខន្តិពលំ ពលានីកំ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណំ អហំ តំ
 បុគ្គលំ ខន្តិពលំ ខន្តិពលេន សមន្នាគតត្តា ខន្តិពលំ ពលាណីកំ

១ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/១០៥, ធម្ម. ៨/១៧៩ ។

ភិក្ខុវេ បទុមបត្តេ វាវិ បោក្ខុវេ ឧទកវិន្ទុបក្ខិកោ ន លិប្បតិ,
 អារក្កេវិវ សាសបោ តវ យថា សាសបោ អារក្កេ ន លិប្បតិ
 ឯវមេវ តថា យោ ខីណាសវោ កាមេសុ អព្ពន្ធពេសុ ទុវិធសុបិ
 កាមេសុ ន លិប្បតិ ន សណ្ឋាតិ ន លក្កតិ, អហំ តំ បុគ្គលំ
 ព្រាហ្មណំ ព្រូមិ វទាមិ ។

១៩. អញ្ញាតវត្តាហ្មណនត្ត [២៨៤]

យោ ទុក្ខស្ស បជានាតិ តំធរេវ ខយចត្តនោ
 បន្ទារំ វិសំយុត្តំ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ^១ ។

ភិក្ខុវេ យោ បុគ្គលោ ទុក្ខស្ស ខន្ធទុក្ខស្ស ខយ អញ្ញានៅ
 ខយ បន្ទារំ ឱរោហិតខន្ធការំ វិសំយុត្តំ វិហិតំ ចត្តហិ
 យោគេហិ សព្វកិលេសេហិ វិសំយុត្តំ វិហិតំ តំធរេវ តមស្មិ
 ឯវ ពុទ្ធសាសនេ បជានាតិ, តំ បុគ្គលំ ព្រាហ្មណំ ព្រូមិ
 វទាមិ ។

១ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/១០៦, ធម្ម. ៨/១៩៤ ។

២០. ខេមរាភិក្ខុនិវត្ត [២៨៥]

គម្ពីរបញ្ញំ មេធាវី មគ្គាមគ្គស្ស កោវិទំ
ឧត្តមត្ថំ អនុប្បត្តំ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ^(១) ។

ភោ សក្កំ អហំ យំ បុគ្គលំ គម្ពីរបញ្ញំ គម្ពីរេសុ ខន្ធាទីសុ
បវត្តាយ បញ្ញាយ សមន្មាគតំ មេធាវី ធម្មោជបញ្ញាយ សមន្មាគតំ
មេធាវី មគ្គាមគ្គស្ស កោវិទំ អយំ ទុគ្គតិយា មគ្គោ អយំ
សុគតិយា មគ្គោ អយំ និព្វានស្ស មគ្គោ អយំ អមគ្គោតិ ឯវំ
មគ្គេ ច អមគ្គេ ច ធនកតាយ មគ្គាមគ្គស្ស កោវិទំ ឧត្តមត្ថំ
អរហត្តំ អរហត្តសង្ខាតំ អនុប្បត្តំ អហំ តំ បុគ្គលំ ព្រាហ្មណំ
ព្រូមិ វទាមិ ។

២១. បញ្ហាវាសិតិស្សត្ថេរវត្ត [២៨៦]

អសំសង្កំ គហជ្ជេហិ អនាការេហិ ចូរាយំ
អនោកសារី អប្បិច្ឆំ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ^(២) ។

១ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/១០៦. ធម្ម. ៨/១៤៦ ។ ២ ខុទ្ទក. ធម្ម. ៥២/១០៦. ធម្ម. ៨/១៤៦ ។

ភិក្ខុវេ យំ បុគ្គលំ គហដ្ឋេហិ អនាគារេហិ សហ
 បព្វជិតេហិ ឧភយំ ឧភយេហិ គហដ្ឋេហិ បព្វជេហិ សហ
 អសំសង្កំ ទស្សនសវនលមុល្លបនបរិភោគកាយសំសង្កំ អភាវេន
 អសំសង្កំ អនោកសារី អនាលយបរិចារី អប្បិច្ឆំ អហំ
 អរិរូបំ បុគ្គលំ ព្រាហ្មណំ ព្រូមិ វទាមិ ។

២២. អន្ធាតតិកុវត្ត [២៨៧]

និពាយ ទណ្ណំ ភូតេសុ តសេសុ ថាវេសុ ច
 យោ ន ហន្តិ ន យាដេតិ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ^(១) ។

ភិក្ខុវេ យោ បុគ្គលោ ទណ្ណំ ភូតេសុ សព្វសត្តេសុ
 និពាយ និក្ខិបិត្វា ឱរោបេត្វា តសេសុ តណ្ហាតាសេន តសេសុ
 បុថុជ្ជនេសុ ថាវេសុ តណ្ហាអភាវេន ចិរពាយ ថាវេសុ
 ខិណាសវេសុ ន ហន្តិ អញ្ញេ សត្តេ ន យាដេតិ, អហំ តំ
 បុគ្គលំ ព្រាហ្មណំ ព្រូមិ វទាមិ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៤២/១០៧, ធម្ម. ៨/១៤៤ ។

២៣. សាមណេរានំ វគ្គ [២៨៨]

អវិរុទ្ធំ វិរុទ្ធេសុ អត្តទណ្ណេសុ និព្វតំ
សាទានេសុ អនាទានំ ធម្មហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ^(១) ។

ភិក្ខុវេ លោកីយមហាជនេសុ វិរុទ្ធេសុ អាយាជវសេន អវិរុទ្ធំ
ជនេសុ លោកីយមហាជនេសុ យន្តតេ ទណ្ណេ វា សត្តេ វា
អវិជ្ជមានេបិ បុគ្គលំ បបរាទោសេនា អវិរុទ្ធកា អត្តទណ្ណេសុ
ជនេសុ និព្វតំ វិរុទ្ធកុសលំ បញ្ចន្តំ មគ្គានំ មហំ មមន្តិ ធម្មិតត្តា
សាទានេសុ តស្ស គហណស្ស អភាជនេ អនាទានំ មហំ តំ
បុគ្គលំ ព្រាហ្មណំ ព្រូមិ វទាមិ ។

២៤. មហាបន្តកត្តវគ្គ [២៨៩]

យស្ស រាគោ ច ទោសោ ច មាណោ មក្ខោ ច បាតិកោ
សាសប្បេរិវំ អារគ្គា មតហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ^(២) ។

រាគោ ច ទោសោ ច មាណោ ច មក្ខោ ច យស្ស
បុគ្គលស្ស បាតិកោ បុគ្គលេន តស្ស បុគ្គលស្ស ចិត្តេ ន

១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/១០៧, ធម្ម. ៨/២០០ ។ ២ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/១០៧, ធម្ម. ៨/២០២ ។

សន្តិដ្ឋន្តិ សាសបោរិវ អារក្កេ ឥវ យថា សាសបោ អារក្កេ ន
សន្តិដ្ឋតិ, តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ ។

២៥. បិលទ្កវច្ឆត្តេវត្តុ [២៩០]

អកក្កសំ វិញ្ញាបនី ធិរំ សង្កំ ទុទិវយេ
យាយ នាភិសជេ កញ្ចិ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ^(១) ។

វិក្កវេ យោ បុគ្គលោ ធិរំ វចនំ សច្ចំ ភូតត្ថំ អកក្កសំ
អកក្កសំ វិញ្ញាបនី អត្ថវិញ្ញាបនី ទុទិវយេ កិញ្ចិ វចនំ អញ្ចំ
បុគ្គលំ យាយ ធិរាយ នាភិសជេ នាភិសជ្ឈេយ្យ ន លកាបេយ្យ
តមហំ ព្រូមិ វរាមិ ព្រាហ្មណន្តិ ។

២៦. អញ្ញាតវត្តេវត្តុ [២៩១]

យោធិ ទិយំ វា វស្សំ វា អណំ ឥណំ សុភាសុភំ
លោកេ អទិន្នំ នាទិយតិ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ^(២) ។

១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២១០៧, ធម្ម. ៤២០៤ ។ ២ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២១០៧, ធម្ម. ៤២០៦ ។

ភិក្ខុវេ យោ បុគ្គលោ សាដកាធម្មណាទិសុ ទិយំ វា រស្សំ
វា មណិមុត្តាទិសុ អណំ ម្លឺ ធម្មំ ចូលំ សុភាសុភំ តំធិ
ឥមស្មី លោកេ អទិន្នំ សាមិកេន បរិគ្គហិតំ ន អាទិយតិ ន
គណ្ណតិ, តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ ។

២៧. សារិបុត្តត្ថេរវត្ត [២៩២]

អាសា យស្ស ន វិជ្ជន្តិ អស្មី លោកេ បរម្មិ ច
និរាសាសំ វិសំយុត្តំ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ^(១) ។

អាសា គណ្ណ យស្ស បុគ្គលស្ស អស្មី លោកេ បរម្មិ
បរលោកេ ន វិជ្ជន្តិ ន បញ្ញាយន្តិ, និរាសាសំ វិសំយុត្តំ
សព្វកិលេសេហិ វិសំយុត្តំ អហំ តំ បុគ្គលំ ព្រាហ្មណំ ព្រូមិ
វទាមិ ។

១ ឧទ្ធក. ធម្ម. ៥២/១០៧, ធម្ម. ៨/២០៨ ។

២៨. មហាមោគ្គលយានត្ថេរវត្ថុ [២៩៣]

យស្សាលយា ន វិជ្ជន្តិ អញ្ញាយ អកចំកថី
អមតោគធំ អនុប្បត្តំ តមហំ ព្រមិ ព្រាហ្មណន្តិ^(១) ។

អាលយា តណ្ហា យស្ស បុគ្គលស្ស ន វិជ្ជន្តិ, បុគ្គលោ
អដ្ឋវត្ថុនិ យថាភូតំ អញ្ញាយ ជានិព្វា អកចំកថី អដ្ឋវត្ថុកាយ
វិញ្ញាយ និព្វិចិកិច្ចោ អមតោគធំ អមតនិព្វានំ ឱគាហោព្វា
អនុប្បត្តំ អហំ បុគ្គលំ ព្រាហ្មណំ ព្រមិ វទាមិ ។

២៩. វេរតត្ថេរវត្ថុ [២៩៤]

យោធិ បុញ្ញញ្ច បាបញ្ច ឱរោ សង្កំ ឧបច្ចុគា
អសោកំ វិរជំ សុទ្ធិំ តមហំ ព្រមិ ព្រាហ្មណន្តិ^(២) ។

ភិក្ខុវេ យោ បុគ្គលោ ឥធិ ឥមស្មី លោកេ បុញ្ញញ្ច បាបញ្ច
ឱរោ ទ្វេបិ បុញ្ញបាបាទិ ច ធខេត្តា សង្កំ វាគាទិភេទំ សង្កំ
ឧបច្ចុគា អតិក្កន្តោ អហោសិ, អហំ តំ បុគ្គលំ អសោកំ

១ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៤២/១០៨, ធម្ម. ៨/២០៩ ។ ២ ឧទ្ធច. ធម្ម. ៤២/១០៨, ធម្ម. ៨/២១០ ។

វដ្តមូលកសោកាភារេន អសោកំ វិរជំ អព្ពន្ធវ រាគរជាទីនំ
អភារេន វិរជំ សុទ្ធំ និរុបក្កិលេសតាយ សុទ្ធំ ព្រាហ្មណំ ព្រូមិ
វទាមិ ។

៣០. ចន្ទាភត្តេរវត្ត [២៩៥]

ចន្ទំវ វិមលំ សុទ្ធំ
វិប្បសន្នមនាវិលំ
នន្ទិភវបិក្ខិណំ
តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ^(១) ។

ភិក្ខុវេ យំ បុគ្គលំ តំវ យថា ចន្ទំ វិមលំ អព្ពន្ធវិមល-
វិហិតំ សុទ្ធំ និរុបក្កិលេសំ វិប្បសន្នំ បសន្នចិត្តំ អនាវិលំ
កិលេសាទិមលវហិតំ នន្ទិភវបិក្ខិណំ តិសុ ភវេសុ បិក្ខិណាតណ្ណំ
អហំ តំ បុគ្គលំ ព្រាហ្មណំ ព្រូមិ វទាមិ ។

១ អដ្ឋក. ធម្ម. ៥២/១០៨. ធម្ម. ៨/២១៧ ។

៣១. សីវលិត្តេវត្ត [២៩៦]

យោ ឥមំ បលិបថំ ទុគ្គំ	សំសារំ មោហមច្ចុតា
តិណ្ណោ បារគតោ ឈាយី	អនេជោ អកចំកថី
អនុបាទាយ និព្វតោ	តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ ^(១) ។

ភិក្ខុវេ យោ បុគ្គលោ ឥមំ រាគបថព្វ ឥមំ កិលេសទុគ្គព្វ
 សំសារំ ឥមំ សំសារវដ្តព្វ មោហំ ឥមំ ចតុន្តំ អរិយសច្ចានំ
 អប្បដិវ្យ័នកមោហព្វ អច្ចុតា ចតីតោ តិណ្ណោ ចត្តារោ ឱយេ
 តិណ្ណោ ហុត្វា បារគតោ និព្វានស្ស បារំ អនុបត្តោ ឈាយី
 ទុព្វិធនេ ឈានេនាបិ ឈាយី តណ្ហាយ អភាវេន អនេញោ
 និក្កិលេសោ កចំកថាយ អភាវេន អកចំកថី អនុបាទាយ
 ឧបាទានានំ អភាវេន អនុបាទាយ អនុបាទិយិត្វា និព្វតោ
 កិលេសនិព្វានេន និព្វតោ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណំ វទាមិ ។

---

១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/១០៨, ធម្ម. ៨/២២០ ។

៣២. សុទ្ធសមុទ្ធត្ថេរវត្ត [២៩៧]

អល្លត្តកកតា បាទា	បាទុកាវុយ្យ វេសិយា
ត្វញ្ញាបិ ទហរោ មម	អហំបិ ទហរា តវ
ឧភោបិ បព្វជិស្សាម	ជិន្ហា ទណ្ណបរាយនាតិ ^(១) ។

ភន្តេ មម វេសិយា បាទា អល្លត្តកកតា បាទុកាវុយ្យ ត្ថំ ច
 អបិ ទហរោ តវុណោ មម សាមិកោ ភាតា អសិ ភវ,
 អហំបិ ទហរា តវ ភិរិយា ឧបោភាបិ មយំ ជិន្ហា
 ទណ្ណបរាយនា បព្វជិស្សាម ។

យោធិ កាមេ បហន្តាន	អនាគារោ បរិព្វជេ
កាមភវបរិក្ខិណំ	តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ ^(២) ។

ភិក្ខុវេ យោ បុគ្គលោ តធិ តមស្មី លោកេ ឧភោបិ កាមេ
 បហន្តាន អនាគារោ ហុត្វា បរិព្វជេ បរិច្ចជ តំ
 កាមភវបរិក្ខិណំ បរិក្ខិណកាមញ្ជេវ បរិក្ខិណភវញ្ច អហំ តំ
 បុគ្គលំ ព្រាហ្មណំ ព្រូមិ វទាមិ ។

១ ធម្ម. ៨/២២៥ ។ ២ ធម្មក. ធម្ម. ៥២/១០៩, ធម្ម. ៨/២២៦ ។

៣៣. ជដិលត្ថេវត្ថុ [២៩៨]

យោធិ តណ្ហំ បហន្តាន អនាគារោ បរិច្ចដេ
តណ្ហារវបរិក្ខិណំ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ^(១) ។

យោ ឥធិ ឥមស្មី លោកេ តណ្ហំ ធម្មារិកតណ្ហំ បហន្តាន
ជហិត្វា យរាវាសេន អនត្តិកោ អនាគារោ ហុត្វា បរិច្ចដេ, អហំ
តំ បុគ្គលំ តណ្ហាយ ថេវ ភវស្ស ច បរិក្ខិណត្តា តណ្ហារវ-
បរិក្ខិណំ ព្រាហ្មណំ ព្រូមិ វទាមិ ។

៣៤. ជោតិកត្ថេវត្ថុ [២៩៩]

យោធិ តណ្ហំ បហន្តាន អនាគារោ បរិច្ចដេ
តណ្ហារវបរិក្ខិណំ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ^(២) ។
ឥមិស្សា គាថាយត្តោ ជដិលត្ថេវត្ថុមិ វុត្តនយេនេវ វេទិតព្វោ ។

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៤២/១០៤, ធម្ម. ៨/២២៨ ។ ២ ឧប្បក. ធម្ម. ៤២/១០៤, ធម្ម. ៨/២២៦ ។

៣៥. បឋមនិបបត្តកត្តោវគ្គ [៣០០]

ហិត្វា មានុសកំ យោគំ ទិព្វំ យោគំ ឧបច្ចតា
សព្វយោគវិសំយុត្តំ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ^(១) ។

យោ បុគ្គលោ មានុសកំ យោគំ អាយុយោគំ បញ្ចកាម-
គុណេ យោគំ ទិព្វអាយុមានុសកអាយុយោគំ បញ្ចកាមគុណេ
ហិត្វា ឆន្ទេត្វា ទិព្វំ យោគំ ទិព្វអាយុំ ឧបច្ចតា អតិក្កន្តោ
ហោតិ ។ សព្វយោគំ តំ សព្វេហិ ចត្វុហិ យោគេហិ វិសំយុត្តំ
កាមរូបអរូបំ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ ។

៣៦. ទុតិយនិបបត្តកត្តោវគ្គ [៣០១]

ហិត្វា រតី អរតិញ្ច សីតិភូតំ និរូបធី
សព្វលោកាភិវុំ វិរំ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ ។

ភិក្ខុវេ អហំ បុគ្គលំ រតី បញ្ចកាមគុណរតី អរតិ
អរញ្ញាវាសេ ឧក្កណ្ឌិតំ ហិត្វា ឆន្ទេត្វា សីតិភូតំ និព្វតំ និរូបធី

១ ឧទ្ទក. ឆម. ៥២១០៩. ឆម. ៤២៦៩ ។

និរូបក្ដិលេសំ សព្វលោកាភិវុំ វិរំ ឯរូបំ សព្វខន្ធលោកំ
អភិភវិត្វា បិតំ ពុទ្ធសាសនេ បិតំ វិរយវន្តំ អហំ តំ បុគ្គលំ
ព្រាហ្មណំ ព្រូមិ វទាមិ ។

៣៧. វទ្ធិសត្តេវត្ត [៣០២]

ចុតិ យោ វេទិ សត្តានំ ឧបបត្តិញ្ច សព្វសោ
អសត្តំ សុគតំ ពុទ្ធិ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ^(១) ។

ភិក្ខុវេ យោ បុគ្គលោ ចុតិ សត្តានំ ចុតិ ឧបបត្តិ
សព្វេសោ សព្វាការេន វេទិ ជានិ អញ្ញាសិ អសត្តំ តណ្ហាយ
អលគ្គតាយ កាមភវាទិសុ ភវេសុ អសត្តំ អវិជ្ជមានំ សុគតំ
បដិបត្តិយក និព្វានស្យ សុដ្ឋគតត្តា សុគតំ ពុទ្ធិ ចត្តន្តំ សច្ចានំ
ពុទ្ធតាយ ពុទ្ធិ, អហំ តំ បុគ្គលំ ព្រាហ្មណំ ព្រូមិ វទាមិ ។

យស្យ គតិ ន ជានន្តិ ទេវា គន្ធព្វមានុសា
ខិណាសវំ អរហន្តំ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ^(២) ។

^១ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/១០៤. ធម្ម. ៨/២៧៣ ។ ^២ ឧទ្ធចក. ធម្ម. ៥២/១១០. ធម្ម. ៨/២៧៣ ។

ភិក្ខុវេ ទេវា គន្ធាមាណសា យស្ស បុគ្គលស្ស គតី ន
ជានន្តិ, អហំ តំ បុគ្គលំ ខីណាសវំ អាសវានំ ខីណាយ អរហន្តំ
កិលេសេហិ អារកត្តា ព្រាហ្មណំ ព្រូមិ វទាមិ ។

៣៨. ធម្មទិន្នាថេរវត្ថុ [៣០៣]

យស្ស បុរេ ច បច្ឆា ច មជ្ឈេ ច នត្តិ កិញ្ចនំ
អកិញ្ចនំ អនាទានំ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ^(១) ។

ឧបាសក បុរេ ច អតិកេសុ ខន្នេសុ បច្ឆា ច អនាគ-
តេសុ ខន្នេសុ មជ្ឈេ ច បច្ចុប្បន្នេសុ ខន្នេសុ នត្តិ កិញ្ចនំ,
តេសុ តិសុ ថានេសុ តណ្ហាគាហសង្ខាតំ កិញ្ចនំ បលិពោធំ
យស្ស បុគ្គលស្ស នត្តិ, អហំ តំ បុគ្គលំ អកិញ្ចនំ និប្បលិពោធំ
អនាទានំ កស្សចិ គហណស្ស អភាវេន ព្រាហ្មណំ ព្រូមិ
វទាមិ ។

---

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/១១០, ធម្ម. ៨/២៧៧ ។

៣៩. អង្គុលីមាលត្ថេរវត្ថុ [៣០៤]

ឧសភំ បវរំ វិរំ មហេសី វិជិតាវិនំ
អនេជ្ជំ នហាតកំ ពុទ្ធំ តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ^(១) ។

ភិក្ខុវេ យំ បុគ្គលំ ឧសភំ អច្ចមិត្តេន ឧសភសទិសតាយ
ឧសភំ ឧត្តមត្ថេន បវរំ វិរយសម្បត្តិយា វិរំ, មហេសី មហាន្តានំ
សីលក្ខណ្ឌទីនំ វសិតត្តា មហេសី វិជិតាវិនំ តិណ្ណំ មារានំ
វិជិតត្តា វិជិតាវិនំ អនេជ្ជំ និក្កិលេសំ នហាតកំ នហាតកកិ-
លេសតាយ នហាតកំ ពុទ្ធំ ចតុសច្ចុពុទ្ធតាយ ពុទ្ធំ តំ ឯវរូបំ
បុគ្គលំ ព្រាហ្មណំ ព្រូមិ វទាមិ ។

៤០. ទេវហិតព្រាហ្មណវត្ថុ [៣០៥]

កត្ត ទជ្ជា ទេយ្យធម្មំ កត្ត ទិន្នំ មហាច្ចូលំ
កថំ ហិ យជមានស្ស កថំ គ័ជ្ឈន្តិ ទក្កិណោតិ^(២) ។

ភោ ភោតម ហោ បុគ្គលោ ទេយ្យធម្មំ ទានសង្ខាតំ យត្ត

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/១១០, ធម្ម. ៨/២៧៩ ។ ២ ធម្ម. ៨/២៨០ ។

យស្មី បុគ្គលេ យស្ស បុគ្គលស្ស ទដ្ឋា ទទេយ្យ កត្ត កតរស្មី
 បុគ្គលេ កស្ស-បុគ្គលស្ស យំ ទានំ យស្មី បុគ្គលេ យស្ស
 បុគ្គលស្ស ទិដ្ឋំ ទាយកេន ទិដ្ឋំ កត្ត កតរស្មី បុគ្គលេ កស្ស
 បុគ្គលស្ស ទានំ យជមានស្ស ទិយមានស្ស កថំ កតរំ
 ទក្ខិណា តស្ស បុគ្គលស្ស ឥជ្ឈន្តិ កថំ កំ បការំ កេន បការេន ។

បុព្វេនិវាសំ យោ វេទិ	សត្តាបាយញ្ច បស្សតិ
អថោ ជាតិក្ខយំ បត្តោ	អភិញ្ញា វោសិតោ មុនិ
សព្វវោសិតវោសានំ	តមហំ ព្រូមិ ព្រាហ្មណន្តិ ^(១) ។

យោ បុគ្គលោ សត្តំ ឆត្វិសតិទេវលោកាទិភេទសត្តំ
 អបាយំ ចតុព្វិធំ អបាយំ បុព្វេនិវាសំ ទិព្វចក្កនា បស្សតិ, អថោ
 ជាតិក្ខយំ ជាតិក្ខយសង្ខាតំ ។ អរហត្តំ បត្តោ សោ បុគ្គលោ
 អភិញ្ញា អភិញ្ញេយ្យធម្មំ អភិញ្ញាយ អភិជានិត្វា វោសិតោ និព្វានំ
 បត្តោ មុនិ អាសវក្ខយបញ្ញាយ មោនការំ បតត្តាយ មុនិ អហំ

១ ឧប្បក. ធម្ម. ៥២/១១០, ធម្ម. ៨/២៨១ ។

តំ បុគ្គលំ សព្វវោសិតវោសានំ សព្វេសំ កិលេសានំ វោសានំ
អរហត្តញ្ញាណព្រហ្មចរិយវាសវត្តភារេន ព្រហ្មណំ ព្រូមិ វទាមីតិ ។

ព្រហ្មណវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា ។

ឥព្វីសតិមោ វគ្គោ ។

និគមនកថា

ឯត្តាវតា សព្វបឋមេ យមកវគ្គេ ចុទ្ធស វត្តនិ, អប្បមាទវគ្គេ
នវ, ចិត្តវគ្គេ នវ, បុប្ផវគ្គេ ទ្វាទស, ពាលវគ្គេ បណ្ណវស,
បណ្ឌិតវគ្គេ ឯកាទស, អរហត្តវគ្គេ ទស, សហស្សវគ្គេ ចុទ្ធស,
បាបវគ្គេ ទ្វាទស, ទណ្ឌវគ្គេ ឯកាទស, ជរាវគ្គេ នវ, អត្តវគ្គេ
ទស, លោកវគ្គេ ឯកាទស, ពុទ្ធវគ្គេ នវ, សុខវគ្គេ អដ្ឋ,
បិយេវគ្គេ នវ, កោតវគ្គេ អដ្ឋ, មលវគ្គេ ទ្វាទស, ធម្មដ្ឋវគ្គេ
ទស, មគ្គវគ្គេ ទ្វាទស, បកិណ្ណកវគ្គេ នវ, និរយវគ្គេ នវ,
នាគវគ្គេ អដ្ឋ, តណ្ហាវគ្គេ ទ្វាទស, ភិក្ខុវគ្គេ ទ្វាទស, ព្រហ្មណវគ្គេ
ចត្តាឡីសាតិ បញ្ញាធិកានិ តិណិ វត្តសតានិ បកាសេត្វា

នាតិសង្ខេបនាតិវិញ្ញាវសោន ឧបរចិតា ទ្វាសត្តតិភាណវារប្បមាណា-
ធម្មបទស្ស អដ្ឋកថា និដ្ឋិតា ។

បត្តំ ធម្មបទំ យេន ធម្មរាជេននុត្តរំ
គាថា ធម្មបទេ តេន ភាសិតា យា មហោសិនា^(១) ។

ធម្មបទំ យេន ភគវតា ធម្មរាជេន អនុត្តរំ បត្តំ យា គាថា
តេន គថាគតេន មហោសិនា ធម្មបទេ ភាសិតា កចិតា ។

សតេវិសា ចតុស្សតា ចតុសច្ចវិភាវិនា
សតត្ថយញ្ញិ វត្ថុនំ បញ្ញោធិកា សម្មដ្ឋិតា^(២) ។

សតត្ថយញ្ញិ វត្ថុនំ ចតុស្សតា តេវិសគាថា បញ្ញោធិកា វត្ថុនា
សម្មដ្ឋិតា ចតុសច្ចវិភាវិនា ហោតិ ។

វិហារេ អធិរាជេន កាវិតម្ហិ កតញ្ញនា
បាសាទេ សិរិក្ខេស្ស រញ្ញោ វិហារតា មយា^(៣) ។

វិហារេ អធិរាជេន ឧត្តមរញ្ញោ កតញ្ញនា កាវិតម្ហិ មយា
រញ្ញោ សិរិក្ខេស្ស បាសាទេ វិហារតា វិហារន្តេន ។

១ ធម្ម. ៩/២៩៤ ។ ២ ធម្ម. ៩/២៩៤ ។ ៣ ធម្ម. ៩/២៩៤ ។

អត្តព្យញ្ញនសម្បន្នំ	អត្តាយ ច ហិតាយ ច
លោកស្ស លោកនាថស្ស	សទ្ធម្មដ្ឋិតិកម្សតា ។
តាសំ អដ្ឋកថំ ឯតំ	ករោន្តេន សុនិម្មលំ
ទ្វាសត្តតិប្បមាណាយ	ភាណវាមហិ បាឡិយា ^(១) ។

ឯតំ អដ្ឋកថំ តាសំ តាថានំ អត្តព្យញ្ញនសម្បន្នំ សុនិម្មលំ
 លោកស្ស អត្តាយ ច ហិតាយ ច លោកនាថស្ស សទ្ធម្ម-
 ដ្ឋិតិកម្សតា សទ្ធម្មដ្ឋិតិកាមេន ឥត្តន្តេន មយា ទ្វាសត្តតិបមាណាយ
 ភាណវាមហិ បាឡិយា ករោន្តេន ។

យំ បត្តំ កុសលំ តេន	កុសលា សព្វបាណិនំ
សព្វេ ឥជ្ឈន្តុ សង្កប្បា	លភន្តុ មធុរំ ផលំ ^(២) ។

យំ កុសលំ តេន មយា បត្តំ សព្វបាណិនំ សត្តានំ
 កុសលផលំ លភន្តា មធុរំ សព្វេ សង្កប្បា សត្តានំ សង្កប្បា
 ឥជ្ឈន្តុ ។

---

១ ធម្ម. ៨/២៩៤ ។ ២ ធម្ម. ៨/២៩៤ ។

បរមវិសុទ្ធសទ្ធាពុទ្ធវិរិយបដិមណ្ឌិតសីលាចារជ្ជវមទ្ធាទិគុណស-
 មុទ្ធយសមុទិគេន សកសមយសមយន្តរគហនជ្ឈោគាហនសមត្ថេន
 បញ្ញាវេយ្យត្តិសមន្តាគតេន តិបិដកបរិយត្តិប្បវេទេ សាដ្ឋកថេ
 សត្តសាសនេ អប្បដិហតញ្ញាណប្បវាវេន មហាវេយ្យករណេន
 ករណសម្បត្តិជនិតសុខវិនិត្តតមតុរោទាវវចនលាវណ្ណយុត្តេន យុត្ត-
 មុត្តវាទិនា វាទិវរេន មហាករិនា វរិន្ទបដិសម្ពិទាបរិវាវេ ឥឡវិញ្ញា-
 បដិសម្ពិទាទិប្បវេទគុណប្បដិមណ្ឌិតេ ឧត្តរិមនុស្សតម្មេ អប្បដិហត-
 តុទ្ធិវិ វេវិសាប្បទិបាវនំ ថេវានំ មហាវិហារវាសិនំ វិសាលង្ការ-
 ភូមិវេន វិសាលវិសុទ្ធពុទ្ធិនា ពុទ្ធយោសោតិ គរុហិ គហិតនាម-
 វេន វេន កតាយំ ធម្មបទដ្ឋកថា ។

កាវំ វិជ្ជុ	លោកស្មី	លោកនិគ្រណេសិនំ
ទស្សេន្តិ	កុលបុត្តានំ	នយំ សទ្ធាទិពុទ្ធិយា ។
យាវ	ពុទ្ធាតិ នាមម្បិ	សុទ្ធិចិត្តស្យ តាទិនោ
លោកម្ហិ	លោកជេដ្ឋស្យ	បវត្តតិ មហេសិនោតិ ។

យស្យ មហេសិនោ សុទ្ធិចិត្តស្យ តាទិនោ ល្អទិសស្យ
 លោកជេដ្ឋស្យ ពុទ្ធាតិ នាមម្បិ តស្យ មហេសិនោ លោកម្ហិ

បវត្តតិ ។ ឥមិនា កាយកម្មេន សុសេនាបចិពេន មេ
បត្តំ កុសលេនេវ សុខិតា ហោន្តុ បាណិនោ ។

យំ កុសលំ ឥមិនា មេ មម កាយកម្មេន មេ មយា
សុសេនាបចិពេន បត្តំ បាណិនោ សត្តា កុសលេនេវ សុខិតា
សុខិប្បត្តា ហោន្តុ ហវេ បរិបុណ្ណា ។

ឥតិ តេវិសាទិកចតុសតតាថាបញ្ញាទិកតិសតវត្តប្បដិមណ្ឌិតា
ឆត្វិសតិវគ្គសមន្មាគតា ធម្មបទវណ្ណនា សមត្តា ។

ធម្មបទវិវរណ

សំវណ្ណិតបទានក្កមោ

ការទទួលយកទៅបោះពុម្ពផ្សាយជាធម្មទាន
ក្រោមការឧបត្ថម្ភបោះពុម្ពរបស់មូលនិធិពុទ្ធិកសិក្សានៅតៃវ៉ាន់

(The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation) ។

ដោយអាស្រ័យលើការមើលឃើញនូវកត្តាចាំបាច់មួយចំនួនដូចខាងក្រោម៖

- រក្សាស្នាដៃវប្បធម៌ព្រះពុទ្ធសាសនាឲ្យគង់វង្សស្ថិតស្ថេរ
- តម្រូវការរបស់សិក្ខាកាមអ្នកប្រាថ្នាចង់យល់ដឹងនូវខ្លឹមសារពុទ្ធសាសនា
- ផ្សាយនូវធម្មទាន ធ្វើឲ្យព្រះពុទ្ធសាសនាកាន់តែមានភាពរីកចម្រើនរុងរឿងក្នុងលោក

ក្នុងករណីដែលលោកអ្នកអានបានប្រទះឃើញនូវសៀវភៅនេះមានជាក់លាក់

នៅកន្លែងណា ឬចង់បានសៀវភៅធម៌យកទៅអាន

សូមទាក់ទងមកយើងខ្ញុំតាមអាសយដ្ឋានដូចខាងក្រោម៖

វត្តបញ្ញា សង្កាត់ក្រាំងធួង់ ខណ្ឌសែនសុខ រាជធានីភ្នំពេញ

លេខទូរស័ព្ទ: (៨៥៥) ១២ ៩៦១ ៤២៩, (៨៥៥) ៨៨៨ ៩៦១ ៤២៩

អ៊ីមែល: maha.panna@gmail.com

គេហទំព័រ: <http://www.mahapanna.org>

www.elibraryofcambodia.org

DEDICATION OF MERIT

May the merit and virtue
 accrued from this work
 adorn Amitabha Buddha's Pure Land,
 repay the four great kindnesses above,
 and relieve the suffering of
 those on the three paths below.

May those who see or hear of these efforts
 generate Bodhi-mind,
 spend their lives devoted to the Buddha Dharma,
 and finally be reborn together in
 the Land of Ultimate Bliss.
 Homage to Amita Buddha!

NAMO AMITABHA

南無阿彌陀佛

《東埔寨文：Exposition of Dhammapada, 法句經註解》

財團法人佛陀教育基金會 印贈

台北市杭州南路一段五十五號十一樓

Printed and donated for free distribution by

The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation

11F., 55 Hang Chow South Road Sec 1, Taipei, Taiwan, R.O.C.

Tel: 886-2-23951198, Fax: 886-2-23913415

Email: overseas@budaedu.org

Website: <http://www.budaedu.org>

Mobile Web: m.budaedu.org

This book is strictly for free distribution, it is not to be sold.

សម្រាប់ចែកដោយឥតគិតថ្លៃ

Printed in Taiwan

6,000 copies; September 2015

CA067 - 13508

ការផ្សាយសៀវភៅនេះជា eBook បានបង្កើតឡើងដោយ
មូលនិធិខ្មែរសម្រាប់ការសិក្សា និង ករុណាខ្មែរ
ដើម្បីបម្រើប្រយោជន៍ជាសាធារណៈ ដោយមិនគិតកម្រៃ

ស្តេនដា eBook ដោយ **សៀង ស៊ីវ៉ាន់**

ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧

បើលោក លោកស្រី ចង់បានសៀវភៅនេះ ឬអានបន្តទៀត
សូមទិញ ឬជារពីអ្នកនិពន្ធ

ឬបណ្ណាគារដោយផ្ទាល់ដើម្បីគោរព "រក្សារសិទ្ធ" របស់អ្នកនិពន្ធ។
យើងខ្ញុំ ពុំមានការប្រស្រ័យទាក់ទង ដោយប្រភេទណាមួយជាមួយ
អ្នកនិពន្ធ ឬបណ្ណាគារទេ។

សូមអរគុណ

ខ្មៅ យុនសំរឹង

ប្រធានមូលនិធិខ្មែរសម្រាប់ការសិក្សា និង ករុណាខ្មែរ

www.elibraryofcambodia.org

As this is a Dhamma text,
we request that it be treated with respect.
If you are finished with it,
please pass it on to others or
offer it to a monastery, school or public library.
Thanks for your co-operation.
Namo Amitabha!

〈柬埔寨巴利文：Exposition of Dhammapada, 法句經註解〉

財團法人佛陀教育基金會 印贈

台北市杭州南路一段五十五號十一樓

Printed and donated for free distribution by

The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation

11F., 55 Hang Chow South Road Sec 1, Taipei, Taiwan, R.O.C.

Tel:886-2-23951198, Fax:886-2-23913415

Email: overseas@budaedu.org

Website: <http://www.budaedu.org>

Mobile Web: m.budaedu.org

This book is for free distribution, it is not to be sold.

សម្រាប់ចែកចាយឥតគិតថ្លៃ

Printed in Taiwan

CA067

www.elibraryofcambodia.org